

**Міністерство освіти і науки України
Херсонська обласна державна адміністрація
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування,
державних підприємств, установ і організацій
Навчально-науковий центр «Інститут післядипломної освіти та
дорадництва»
Херсонська державна морська академія
Громадська організація «Глобальний погляд»**

ЗБІРНИК ТЕЗ

**IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Публічне управління та адміністрування
у процесах економічних реформ»
з дистанційною участю**

Том I

11 листопада 2020 року

м. Херсон

Оргкомітет конференції

Кирилов Юрій Євгенович – доктор економічних наук, професор, ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Бутрій Дмитро Степанович – перший заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації

Грановська Вікторія Григорівна – доктор економічних наук, доцент, перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Аверчев Олександр Володимирович – доктор сільськогосподарських наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Крикунова Вікторія Миколаївна – кандидат економічних наук, декан економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Потравка Лариса Олександрівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Вольська Олена Михайлівна – доктор наук з державного управління, професор кафедри публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Білорусов Сергій Георгійович – кандидат технічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій;

Грицук Ігор Валерійович – доктор технічних наук, професор кафедри експлуатації суднових енергетичних установок Херсонської державної морської академії;

Булгаков Микола Петрович – кандидат технічних наук, доцент кафедри експлуатації суднових енергетичних установок Херсонської державної морської академії;

Абсава Людмила Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, голова Громадської організації «Глобальний погляд»;

Карташова Ольга Григорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету.

УДК 35: 33.021.8

Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з дистанційною участю, Том I, 11 листопада 2020 р. – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. – 303 с.

У матеріалах конференції висвітлені передові науково-практичні результати досліджень, отримані в галузі публічного управління та адміністрування. Для студентів, аспірантів, науковців та фахівців.

© Колектив авторів, 2020

© ДВНЗ «ХДАУ», 2020

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ДО УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Шановні учасники конференції!

Щиро вітаю всіх з початком роботи IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ»!

Конференція проводиться кафедрою публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету та спрямована на вирішення актуальних напрямів розвитку публічного управління та адміністрування, як основи становлення будь-якого суспільства.

Даний захід покликаний поєднати зусилля науковців, представників органів влади та місцевого самоврядування, підприємців та громадськості для пошуку механізмів подальшої взаємодії заради сталого розвитку територій, регіонів, розбудови нашої України. Серед актуальних питань суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку держави є реформування місцевого самоврядування, ефективного функціонування територіальних громад, забезпечення доступу їх мешканців до якісних адміністративних, соціальних та інших послуг.

Одним із найбільш дієвих інструментів публічного управління щодо формування національної свідомості, відповідальності є проведення науково-освітніх заходів, під час яких поєднуються теоретичні знання, наукові здобутки, практичний досвід представників різних регіонів України.

Маю надію, що досвідчені професіонали надихнуть молодь до розуміння власної ролі в соціально-економічному житті свого району, міста, країни, допоможуть у вихованні почуття відповідальності за свою громаду та країну.

Бажаю учасникам конференції натхнення, конструктивних дискусій, нових ідей, плідної та творчої роботи, взаємного збагачення новими знаннями та успішного втілення всіх задумів! Сподіваюсь на подальшу плідну співпрацю!

З повагою,
ректор ХДАЕУ

Юрій КИРИЛОВ

СЕКЦІЯ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ»	14
Avanesova N., Serhiienko Y. INTEGRATION OF THE BASIC PRINCIPLES OF ECONOMIC SECURITY INTO THE ACTIVITIES OF THE STATE	14
Бригінець О. О. ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	17
Ільків Є.Ю., Дорош Л.І. МЕЖОВІ ЗНАКИ 3D-КАДАСТРУ В КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	20
Крамаренко К. М., Міщенко А.А. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	23
Ляшук Н.Ю., Литвин М.А. АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК СКЛАДОВА АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	26
СЕКЦІЯ «ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.»	29
Аксюта Р.В. ЗАСТОСУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА» ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	29
Бєну А.В., Литвин Н.А. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	32

Богашко О.Л.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕВАГ КЛАСТЕРНИХ ОБ'ЄДНАНЬ 35

Євченко О.В. Євченко С.В..

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ УЧАСТІ
НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ З УРАХУВАННЯМ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ 38

Ільків Є.Ю., Галярник М.В., Дорош Л.І., Васишин Ю.В.

ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ МЕЖ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК
У 3D-КАДАСТРІ ВІДПОВІДНО ДО КОНЦЕПЦІЙ P. DALE 43

Ключкович А. Ю.

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО САМОВРЯДУВАННЯ У
СЛОВАЧЧИНІ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ 46

Краля В.Г.

ЕВОЛЮЦІЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ 49

Круглов В. В.

ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК
ІНСТРУМЕНТУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ 52

Осіпова А.А.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА 55

Проценко Н. М.

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ 58

Прямухіна Н.В.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ
РЕГІОНУ НА ОСНОВІ НЕРІВНОВАЖНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ 61

Семенов В.О.

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАД 64

Черчик Л. М.

ДОМІНАНТИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ В ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНІЙ СФЕРІ 67

СЕКЦІЯ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ» 71

Яковчук А.В., Литвин Н.А.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ 71

Бакуменко О.О., Серeda Т.В.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ 74

Вербицька К. В.

МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 77

Воронкін І., Олійник Д., Коноз О.

ЛІДЕРСТВО І КЕРІВНИЦТВО: ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ 81

Галат Л. М.

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ 84

Гатченко К.О., Фітяк Є.М., Мельник Н.П.

ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ 88

Гончаренко М. В.

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНOSTІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ПЕРІОД КАРАНТИНУ 91

Дробот А.Г., Лазарєва О.В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ 94

ЗЕМЕЛЬНИХ САМОВРЯДУВАННЯВ УКРАЇНІ	ВІДНОСИН ОРГАНAMI	МІСЦЕВОГО	
Ісакова Є.О. Краля В.Г.			
ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ			97
Керничний О.,Омельченко С.,Сабітова Д.			
СТАН СФЕРИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ			100
Котельницька А., Коноз О., Сидоренко С.			
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ВЛАДИ			103
Кузнецова В. В.,Черемісін О.В.			
МІСЦЕ ОСВІТИ В ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ			106
Лозинська Т.М., Олексієнко О.В.			
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19			109
Макарчук В. Р.			
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ			112
Монастирський Г.Л.,Римар Г.А			
СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ			114
Сахненко О.І.			
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРАЇНИ			117
Шершанов Л. П.,мартинюк М.О.,Мельник О.П.			
СУДОВА СИСТЕМА У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ			121

**СЕКЦІЯ «СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ
РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ».**

125

Барабаш Л.В.

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ПОВЕДІНКИ ДОМОГОСПОДАРСТВ НА
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

125

Гатіна С.Г.

ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МЕДИЧНИХ
ПОСЛУГ

128

Жадан О. В.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СФЕРИ ПРАЦІ В ІННОВАЦІЙНІЙ МОДЕЛІ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

131

Жирна А.В., Мельник О.П.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК
УКРАЇНИ ШЛЯХОМ КОНВЕРГЕНЦІЇ В ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИНАХ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ.

134

Дячук Д. О.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ

137

Довгалець П. С.

ПРАВОВІ ПИТАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСТІЙНИХ
ПРЕДСТАВНИЦТВ НЕРЕЗИДЕНТІВ В УКРАЇНІ

141

Єременко Ю.В.

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ЗНАТЬ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА
РОЗБУДОВИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

144

Капліна А. І.

СУЧАСНІ АГРАРНІ ВІДНОСИНИ СТАН І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ В
УКРАЇНІ

147

Коновалов О.Л.

ЗНАЧЕННЯ БУДІВНИЦТВА ЗАЛІЗНИЦІ ВІД ХЕРСОНУ ДО
ЧОРНОМОРСЬКОГО УЗБЕРЕЖЖЯ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОГО ТА

152

ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Конончук К.О., Литвин Н.А.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 156

Конишева Д. Д., Мельник Н.П.

ІНСТРУМЕНТИ ВПЛИВУ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ 159

Milosh D. V.

SWOT-ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF DIGITAL FINANCIAL
ASSETS IN THE REPUBLIC OF BELARUS 163

Наконечна М. М., Мельник О.П.

ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО РОЗБУДОВИ СУСПІЛЬСТВА-
НАЙЕФЕКТИВНІШИЙ СПОСІБ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 166

Пасемко Г.П., Бага П.С.

ЗЕМСТВА, ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ
ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ 169

Петрова В.О., Чернявська І.М.

ТИПОЛОГІЗАЦІЯ СПІЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РАМКАХ
ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПЛАТФОРМ 172

Погребський Т. Г., Давидюк В.В., Бушук С.Ю.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВІЙСЬКОВОЇ ГЕОГРАФІЇ 175

Радіо М.В.

АГІТАЦІЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА КАНДИДАТІВ У ДРУГОМУ ТУРІ
ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2020 Р. В ПОЛЬЩІ 178

Радіонова Л.О.

МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ФАКТОРАМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ТЕРИТОРІЙ 181

Терещук С.В., Литвин Н.А.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО
ПОТЕНЦІАЛУ 184

Цимбалюк Г. Ю.	
УПРАВЛІННЯ НОВИМИ ЗНАННЯМИ В МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	188
Філіппов В. С.	
АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК СКЛАДОВА АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	192
Шакун В.Ю., Москаленко О.В.	
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	195
Шепель Н. Г., Голуб О.В.	
ПЛАНУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ ПІДПРИЄМСТВА	198
СЕКЦІЯ «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ»	201
Ковальчук Д., Мельник О.П.	
ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	201
Коновалов Л. С., Лупир А.С.	
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	204
Орловська І.Г.	
ДЕРЖАВНА КАДРОВА ПОЛІТИКА: ПРОБЛЕМИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН	207
Очередыко О.О., Галушкіна А.О.	
ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	210
Подольський Ю. В., Паульс Н. В.	
	213

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДІВ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В ПРАКТИЦІ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	
Семенцова О.В., Мруць І.Б.	
МІФИ ТА МОЖЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ	216
Черевко О.А.	
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У США ТА КАНАДІ	219
СЕКЦІЯ «ІСТОРИЧНО-НАЦІОНАЛЬНІ ТА ДЕРЖАВНО- ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СУЧАСНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ»	
	223
Крюкова Т.О.	
ПРОБЛЕМНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН УПРАВЛІНСЬКОГО ХАРАКТЕРУ	223
СЕКЦІЯ «СТАЛІЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ПРОДОВОЛЬЧИХ, ЕКОЛОГІЧНИХ ТА ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ»	
	226
Берлог В.А., Мерщераков В.Є.	
ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЕТАПИ ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ	226
Букін Г.В., Чернишова Є.О.	
ВИРОЩУВАННЯ ГАРБУЗА МУСКАТНОГО ЯК МОЖЛИВІСТЬ ОТРИМАННЯ ДОДАТКОВОГО ПРИБУТКУ	229
Горова Ю. В., Улянич Ю.В.	
СТРАХОВА ВАРТІСТЬ АГРАРНИХ КУЛЬТУР	232
Лазарєва О. В.	236

ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	
Каламан О.Б.	
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	239
Кобаченко А.І.,	
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВОДНИМ ГОСПОДАРСТВОМ УКРАЇНИ	242
Морозов Р. В.	
НАУКОВІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ РИСІВНИЦТВА	245
Мул В.В.,Пічура В.І.	
ЕКОЛОГО-ДЕМОГРАФІЧНІ СИТУАЦІЯ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	249
Пасічник О.В.,Бурковськ І.Ю.	
ВИРОЩУВАТИ АРАХІС В УКРАЇНІ ВАРТО: ФІТОСАНІТАРНІ АСПЕКТИ	254
Стеценко Я. Е.	
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ	257
СЕКЦІЯ «ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА»	260
Деркач О. О.,Теслюк С.А.	
СУТНІСТЬ КРИПТОВАЛЮТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	260
Дідух С. М.,Новікова О.В.	
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	263
Лахижа М. І.	

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ: БАР'ЄРИ У ПОСТКОМУНІСТИЧНИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ	266
Лісовська Ю. П., Лісовська П.Н.	
КРИПТОГРАФІЧНІ АЛГОРИТМИ ЕЛЕКТРОННОГО ПРАВОЧИНУ У СУЧАСНОМУ ДЕРЖАВОТВОРЕННІ	269
Мельниченко О. А., Удовиченко Н.М., Логвинова О.В., Ємченко В.І.	
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НАДАННЯ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ	273
Соколович Н.А., Верузубова Т.А.	
ВНЕДРЕНИЕ РОБОТИЗИРОВАННОЙ АВТОМАТИЗАЦИИ ПРОЦЕССОВ КАК МЕТОД ЗАЩИТЫ БАНКОВСКОЙ ИНФОРМАЦИИ ОТ МОШЕННИКОВ	276
СЕКЦІЯ «СУЧАСНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА МОВНА ПОЛІТИКА У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ»	280
Лебєдєва Н. А.	
КОМУНІКАТИВНА ПОЛІТИКА В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	280
Макухіна С.В.	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧКІВ АНГЛІЙСЬКОГО ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	283
Мельніченко С.А., Литвин Н.А.	
СУЧАСНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА МОВНА ПОЛІТИКА У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	288
Тращенко О. Л.	
СТРАХУВАННЯ ОПЕРАЦІЙНОГО РИЗИКУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	290
Відомості про авторів	294

Збірник тез. Том I

СЕКЦІЯ

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
ДЕРЖАВИ»**

Avanesova Nina

Head of the department of management and public administration

Doctor of Economic Science, Professor,

Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture, Kharkiv

Serhiienko Yuliia

PhD student of the department of economics

Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture, Kharkiv

**INTEGRATION OF THE BASIC PRINCIPLES OF ECONOMIC
SECURITY INTO THE ACTIVITIES OF THE STATE**

The problem of Ukraine's economic security for many years remains extremely important, first of all, from the point of view of ensuring sustainable and balanced development of the country in the long run. In the system of national security, economic security performs clearly defined functions, carries a significant functional load. Its essence is that it is the material basis of national sovereignty, which determines the real possibilities for other types of security. It means that economic security is the basis for the functioning of all its other elements that are part of this system (military, technical, food, economic) [1].

Over the years of researching the term economic security, there are many options and interesting statements. In this study, it is advisable to use the term economic security as an integral part of national security, its foundation and material basis. Ensuring economic security is the exclusive prerogative of the state. In practical terms, to ensure the economic security of the country means to create a system of its self-preservation, which would automatically set in motion its mechanisms of protection against a particular threat.

The protracted economic crisis has negatively affected all areas of national security. There is still a decline in production, scientific and technical potential is being lost, living standards are falling, investment processes are shrinking, unemployment is rising, and the shadow sector of the economy is growing and strengthening. In international relations, there are attempts by some developed countries to use Ukraine's economic weakness in their national interests.

Economic security policy is determined on the basis of principles that create a certain basis for assessing external and internal threats, the formation of national economic interests and economic security strategies. The main principles of economic security of Ukraine include [2]:

- the rule of law in ensuring economic security;
- observance of balance of economic interests of the person, family, society, the state;
- mutual responsibility of the person, family, society, state to ensure economic security;
- timeliness and adequacy of measures related to the prevention of threats and protection of national economic interests;
- priority of contractual (peaceful) measures in resolving both internal and external economic conflicts;
- integration of national economic security with international economic security.

The main strategy of the state in ensuring national security is the implementation of measures aimed at minimizing the dependence of the national economy on external sources, through its restructuring, which would ensure progressive development and competitiveness on the world stage.

Carrying out the analysis of economic security, as a component of national security of the state it is expedient first of all to allocate its basic characteristics, namely [3]:

- economic independence, which means the independent formation of economic policy, state control over national resources and state regulation of the

economy, the ability to use national competitive advantages to ensure equal participation in international trade.

- stability and stability of the national economy, providing for the strength and reliability of all elements of the economic system, protection of all forms of ownership, the creation of guarantees for effective business, containment of destabilizing factors.

- ability to self-development and progress, that is the ability to choose their own model of development, independently implement and protect national economic interests, to carry out constant modernization of production, effective investment and innovation policy, to develop intellectual and spiritual potential of the country.

The definition of national interests is of paramount importance when creating a system of economic security, which is part of a holistic system of national security of Ukraine, as it depends on the development of effective means of their implementation and protection.

Nowadays, Ukraine faces a problem, which is, on the one hand, a contradiction between the need to integrate into the world economy and ensure internal economic integration, and on the other - the protection of its domestic market, its own producer and national interests. It should be taken into account that the world economy continues to be an arena of conflict of interests between different countries. Therefore, only the creation of one's own system of economic security will make it possible to avoid the potential destructive consequences of a rapid opening.

Today, the disclosure of the topic of economic security is timely and relevant. Despite the fact that every day an unlimited amount of information is received, the state, enterprise, and even society are faced with the fact that there is no single structure for integrating the basic principles of economic security into the activities of the state.

References

1. Avanesova N. E., Serhiienko Y.I. Kontsepsiia ekonomichnoi bezpeky v systemi natsionalnoi bezpeky derzhavy. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. 2019. №68. S. 17–25.
2. Malishko V. M. Aktualni problemi ekonomichnoyi bezpeki v sistemi nacionalnoyi bezpeki Ukrayini. Yuridichnij visnik. №4 (37). 2015. S. 129-133.
3. Adamchuk O. V., Dmitrenko O. M., Salyuk S. V. Zagalnij analiz riznih aspektiv nacionalnoyi bezpeki Ukrayini yak ponyattya v suchasnih naukovih doslidzhennyah. Teoriya ta praktika derzhavnogo upravlinnya. №4 (63). 2018. S. 229-235..

Бригінець Олександр Олексійович

професор, доктор юридичних наук, доцент,

Хмельницький університет управління

та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький

ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Історично проблеми безпеки держави виникають водночас з формуванням державності, становленням національних інтересів. Тому в історії кожної держави можна знайти періоди, коли ці проблеми або загострювались, або ставали менш помітними, але вони були присутні завжди.

В нашій державі система забезпечення національної безпеки була створена і активно (особливо в останні роки) розвивається відповідно до Конституції України [1] та інших нормативно-правових актів (наприклад, Закону України «Про національну безпеку України» [2]), що регулюють суспільні відносини у сфері управління національною безпекою.

Забезпечення безпеки представляє одну з найскладніших теоретико-прикладних проблем, яка за своєю суттю носить глобальний та всеохоплюючий характер і є в рівній мірі актуальною для окремої людини, держави і світового співтовариства в цілому. Складно збудований характер проблеми забезпечення безпеки держави проявляється в різних за змістом понятійних категоріях, розробка яких передбачає використання різних підходів до вирішення проблем безпеки [3, с. 20].

Національна безпека забезпечується шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих в установленому порядку доктрин, концепцій, стратегій і програм у політичній, економічній, соціальній, військовій, екологічній, науково-технологічній, інформаційній та інших сферах. Конкретні засоби і способи забезпечення національної безпеки обирають відповідно до характеру і масштабів загроз національним інтересам.

Створена система забезпечення національної безпеки є не просто сукупність взаємодіючих структур, а й певний процес формування правового поля та прийняття політичних рішень у сфері забезпечення національної безпеки. У даний час в структурі системи забезпечення національної безпеки не вистачає ефективної підсистеми, головною функцією якої б була не тільки розробка та прийняття державно-управлінських рішень щодо реалізації політики національної безпеки, а й формування правового поля вказаної політики.

На наш погляд, просто чіткого визначення загроз та викликів для успішного реформування видається недостатньо, потрібно удосконалювати завдання системи забезпечення національної безпеки під визначальним впливом сукупності тих пріоритетів, врахування яких вимагає обстановка. І тільки тоді можна говорити про успішність застосування тих чи інших шляхів реформування системи [4].

У даний час система забезпечення національної безпеки визначається як створена державою система державних і недержавних інститутів, які здійснюють взаємодію між собою, відповідають встановленим критеріям та

володіють необхідними науково-обґрунтованими та законодавчо закріпленими засобами і методами забезпечення інтересів особи, суспільства та держави.

У світі нація не може самовизначитись без створення власної держави. Але замало створити державу, ще потрібно постійно дбати про її безпеку через відстоювання своїх інтересів. Відстоювання національних інтересів є відповіддю на внутрішні та зовнішні виклики. Щоб це відстоювання було ефективним, потрібно визначитись із національними інтересами, цінностями, цілями та їх пріоритетністю. Саме чітко визначені національні завдання та їх відстоювання на міжнародній арені є рушійними силами в розвитку держави і показником її сили. Від цього насамперед залежить рівень забезпечення національної безпеки.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
3. Васильєв А. І. Система національної безпеки Російської Федерації (конституційно-правовий аналіз): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук. СПб. 1999. 34 с.
4. Бригінець О.О. Правове регулювання фінансової безпеки України: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2016. 362 с.

Ільків Євген Юрійович,

доцент кафедри геодезії та землеустрою, канд. техн. наук, доцент,

Галярник Мирон Васильович,

асистент кафедри геодезії та землеустрою,

Дорош Любов Ігорівна,

асистент кафедри геодезії та землеустрою

Василишин Юлія Валеріївна,

студент кафедри геодезії та землеустрою,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,

м. Івано-Франківськ

МЕЖОВІ ЗНАКИ 3D-КАДАСТРУ В КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Україна належить до «держав із розвиненою інфраструктурою населених пунктів, площа яких складає біля 18 тис. км², у межах яких проживає до 70 % населення» [1]. Забудовані землі становлять 4 % земельного фонду України [2].

Територія України в геологічному відношенні досить добре досліджена. Надра, крім розробок корисних копалин, також надають для будівництва та експлуатації підземних споруд для різноманітних цілей [3].

Все це вимагає врахування інтересів не тільки землевласників та землекористувачів, а також надрокористувачів, тобто наявні необхідні умови для створення та запровадження 3D-кадастру, який передбачає представлення всіх об'єктів у єдиній координатно-висотній системі.

Концепція освоєння підземного простору мегаполісів, запропонована Ігнатенко у праці [4], підтверджує важливість впровадження 3D-кадастру. Ця концепція передбачає інженерно-геологічне картування міського підземного

простору. Ігнатенко у роботі [4] пропонує, щоб вертикальне зонування міської забудови виконували на глибину до 50 м.

Впровадити 3D-кадастр нерухомості не можна без інформації про висотне положення межових знаків.

Запропонована нормативними документами [5, 6] сфера дії межових знаків передбачає їх застосування тільки в 2D-кадастрі. Це обмежує їх застосування на територіях інтенсивної господарської діяльності, внаслідок чого виникають різного роду конфлікти інтересів. У багатьох країнах нормативні документи передбачають визначення висотного положення межових знаків.

Межові знаки є складовою частиною інфраструктури геопросторових даних. Для них характерне просторове представлення у планово-висотному положенні в геоінформаційній системі. Тому необхідно визначати не тільки координати, а і висоту межових знаків.

У Положенні [5] передбачене визначення висотного положення межових знаків для закріплення меж адміністративно-територіальних одиниць, яке відповідає точності технічного нівелювання. У нормативних документах щодо розроблення проектів землеустрою [7, 8] є вимога тільки до координат межових знаків. Це не дозволяє представляти земельну ділянку в тривимірній обліковій системі нерухомості – 3D-кадастру.

Таким чином, запропоноване авторами визначення висот межових знаків при розробленні проектів землеустрою, дозволить вирішити одну із важливих технологічних проблем 3D-кадастру нерухомості. Для встановлення вимог до визначення висот межових знаків у практику необхідно провести науково-технічне обґрунтування передачі, технології і точності визначення висот не тільки для цілей 3D-кадастру, а і для користувачів надр, а також для представлення її в землевпорядній документації.

Література

1. «Аналіз еколого-техногенної безпеки інженерної інфраструктури міст і селищ. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень». Електронний ресурс – [Режим доступу] <http://old2.niss.gov.ua/articles/831/>.
2. Структура земельного фонду України та динаміка його змін. Держгеокадастр. Електронний ресурс – [Режим доступу] <https://land.gov.ua/info/struktura-zemelnoho-fondu-ukrainy-ta-dynamika-yoho-zmin/>.
3. Вивчення та раціональне використання надр. Щорічник "Мінеральні ресурси України". Київ -2018 .ДНВП «Геоінформ України». Електронний ресурс – [Режим доступу]. <https://mepr.gov.ua/timeline/Vivchennya-ta-racionalne-vikoristannya-nadr.html>.
4. Ігнатенко І. В. Деякі правові аспекти комплексного освоєння підземного простору мегаполісів / І. В. Ігнатенко. // Теорія і практика правознавства. – 2015. – Вип. 2. – [Режим доступу]: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2015_2_14.
5. Основні положення про конструкції межових знаків. (Рішення Держкомзему і Укргеодезкартографії від 30.03.93 р. № 309/1).
6. Наказ Державного комітету України із земельних ресурсів «Про затвердження Інструкції про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками» від 18.05.2010 № 376. Електронний ресурс – [Режим доступу] <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0391-10>.
7. Створення межових знаків та друк списку з кроками. Електронний ресурс – [Режим доступу] <http://shels.com.ua/blog.htm?b=101>.
8. Digitals – геодезія, картографія та землевпорядкування. Акт прийому-передачі, список та кроки межових знаків. Електронний ресурс – [Режим доступу] http://digitals.at.ua/blog/akt_prijomu_peredachi_spisok_ta_kroki_mezhovikh_znakiv_versija_3/2017-05-26-24.

9. Про затвердження Положення про земельну кадастрову інвентаризацію земель населених пунктів. Документ з 0522-97, поточна редакція від 26.08.1997. Електронний ресурс – [Режим доступу] <http://zakon4.rada.gov.ua>.

Крамаренко Катерина Миколаївна

доцент кафедри менеджменту і військового господарства, к.е.н., доцент

Міщенко Артем Анатолійович

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Національна академія Національної гвардії України, м. Харків

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Актуальність досліджень проблем забезпечення належного рівня економічної безпеки держави наразі є безумовною. Основними характеристиками економічної безпеки є стійкість та стабільність, протидія внутрішнім і зовнішнім загрозам, економічна незалежність, самовідтворення та саморозвиток, національні інтереси. У сучасних умовах економічну безпеку розглядають на різних рівнях, починаючи з окремої людини (нанорівень) і закінчуючи глобальним рівнем (мегарівень) [1].

Важливим елементом економічної безпеки є її інвестиційно-інноваційна складова. Інвестиційно-інноваційна безпека – це стан економічного середовища у державі, що стимулює вітчизняних та іноземних інвесторів вкладати кошти в розширення виробництва в країні, сприяє розвитку високотехнологічного виробництва, інтеграції науково-дослідної та виробничої сфери з метою зростання ефективності, поглиблення спеціалізації національної економіки на створенні продукції з високою часткою доданої вартості [2].

Принциповим є розширення міжнародного співробітництва України для підвищення рівня інноваційності на основі випереджального залучення

іноземного технологічного та інноваційного капіталу. Прогрес у відчутному збільшенні ВВП можливий лише на новій технологічній основі, розвантаженні ключових дисбалансів та досягненні підвищення рівня доходів населення, що є запорукою зростання обсягів внутрішніх інвестиційних ресурсів держави [3].

Україна в 2019 році втратила дві позиції в Індексі глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) й опустилася на 85-те місце з 141 країни. Основний регрес зафіксовано у сфері фінансових систем, в якій рейтинг України опустився на 19 позицій □ до 136-го місця, й у сфері охорони здоров'я □ на 9 позицій, до 101-го місця. Дещо погіршилися і показники впровадження ІКТ □ із 77-го на 78-ме місце, макроекономічної стабільності □ зі 131-го на 133-тє місце та інноваційних можливостей □ із 58-го на 60-те місце. Згідно зі звітом, показник середньорічного зростання ВВП за десять років перестав бути від'ємним і покращився з -2,1% до 0,1%, водночас приріст прямих іноземних інвестицій за п'ять років знизився з 2,7% ВВП до 2,3% ВВП [4].

Чинниками, які знижують рівень інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України, є низький рівень валового нагромадження; недостатній обсяг інвестицій у високотехнологічні галузі, зменшення частки вартості нововведених основних засобів до обсягу капітальних інвестицій; недостатні обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну та їх темпи приросту; неможливість запуснути кредитування економіки через банківську систему; скорочення частки конкурентних ринків [5].

Основними заходами щодо підвищення рівня інвестиційно-інноваційної безпеки є подальше проведення структурних реформ з метою посилення довіри іноземних інвесторів до України; стабілізація показників макроекономічного розвитку для збільшення обсягів інвестиційних ресурсів; стимулювання вкладень у стратегічно важливі для держави галузі господарства; впровадження ефективної системи надання податкових пільг для інвесторів, стабілізація політичної ситуації в країні. Підвищення рівня інвестиційно-інноваційної

безпеки, як основної складової економічної безпеки, є основою конкурентоспроможності держави.

Література

1. Крамаренко К.М., Бойчук М.П. Теоретичні аспекти національної економічної безпеки. Економіка та суспільство. 2017. Вип. 8. С. 165 – 168. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/28.pdf (дата звернення: 04.11.2020 р.)
2. Крамаренко К.М. Інвестиційна безпека та її місце у системі економічної безпеки держави. Бізнес-навігатор. 2018. Вип. 3–1 (46). С. 65 – 68. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2018/46_1_2018/16.pdf (дата звернення: 03.11.2020 р.)
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Мінекономрозвитку від 29.10.2013р. № 1277 / Мінекономічного розвитку та торгівлі України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 02.11.2020 р.)
4. Україна опустилася на 85-те місце в щорічному рейтингу конкурентоспроможності WEF. Інформаційне агентство Interfax-Україна : офіційний сайт. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/617843.html> (дата звернення: 03.11.2020 р.)
5. Нікитенко Д.В. Стан інвестиційної безпеки України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 25 (1). С. 96 – 102.

Ляшук Надія Юріївна

Студент

Науковий керівник: **Литвин Наталія Анатоліївна,**

д.ю.н., професор, професор кафедри

адміністративного права і процесу та митної безпеки

Університету державної фіскальної служби України, Ірпінь

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Питання забезпечення стабільності та розвитку національної безпеки України завжди було одним із ключових пріоритетів та цілей, які ставило перед собою керівництво нашої держави, ще від початку отримання незалежності у 1991 році. Особливо це стосувалося становлення та впровадження гідної системи безпеки на міжнародному рівні відповідно до міжнародних стандартів і правил.

Згідно з основними положеннями Конституції України, головним завданням підтримання та розвитку національної безпеки було дотримання прав та інтересів людини і громадянина, їх захист, а також недопущення появи будь-яких загроз ззовні [1].

Фінансово - економічна криза 2008 - 2009 рр. відчутно позначилася не лише на світовому соціально-економічному розвитку. В умовах глобалізації її дію відчула на собі і сфера зовнішньополітичних відносин, зокрема система міжнародної безпеки. Загострилася боротьба за ресурси розвитку та ринки збуту продукції національних економік. Україна не є винятком у цій ситуації [2]. До того ж існуючі екзогенні загрози і виклики посилюються для України внаслідок внутрішньополітичної нестабільності, яка зменшує можливості держави у реалізації заходів, адекватних цим загрозам. Такі загрози і виклики мають зовнішній і внутрішній вимір та стосуються практично всіх сфер національної безпеки держави. Розглянемо деякі з них:

Геополітичний та регіональний виміри

1) Відсторонення України від участі у формуванні системи європейської безпеки. Останнім часом у міжнародному становищі нашої країни відбулися кардинальні зміни. Загострилися суперечності у відносинах ЄС та США з Росією на тлі численних глобальних та регіональних чинників. Унаслідок цих процесів Україна потрапила під зростаючий тиск різних центрів впливу. Для України питання стоїть дуже гостро – продовжувати інтегральний рух до європейських та євроатлантичних структур чи опинитися в позиції міжнародного аутсайдера.

2) Втрата Україною самостійної ролі в системі європейської бази.

У разі припинення та згорання процесів європейської та євроатлантичної інтеграції створюється загроза виходу України із системи європейської безпеки.

Економічна сфера

1) Нарощування обсягів відпливу капіталу за межі України.

Найактуальнішою загрозою економічній безпеці держави є вплив капіталу з України, що в більшості випадків здійснюється поза правовим полем, через прогалини в законодавстві, неефективність фінансового моніторингу і діяльності правоохоронних та наглядових органів.

2) Можна констатувати, що кредитно-банківська система України фактично втратила здатність до акумулювання та ефективного перерозподілу ресурсів, її діяльність не є чинником зміцнення економічної безпеки. Відбувся розрив промислового і банківського капіталів, що не свідчить про наявність цілісної фінансової системи загалом.

Воєнна сфера

Забезпечення захисту України від загроз є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави, що законодавчо визначено та закріплено у відповідних актах. Україна нині не має прямих супротивників, які безпосередньо загрожували б її національним інтересам. Водночас воєнні конфлікти час від часу спалахують у регіонах, зачіпаючи інтереси України. Це зумовлює необхідність правильного оцінювання воєнно-політичної ситуації та

своєчасного визначення ймовірності загрози і її характеру. Необхідно враховувати і можливість зміни політичного курсу окремих країн, їх прагнення до перегляду післявоєнних кордонів, збільшення чисельності збройних сил. Має сенс уважно відстежувати воєнні приготування інших країн, їх спроби ввести війська до суміжних країн, порушити воєнно-політичну стабільність у прикордонних районах. воєнної безпеки України з використанням багатьох показників, визначити їх допустимі межі [3].

Враховуючи вище викладене, варто відмітити, що на сучасному етапі становлення державності є доцільним, щоб реальна та ефективна політика у сфері забезпечення національної безпеки будувалась на основі чіткого урахування суттєвих факторів, які на неї впливають, знання їх основних характеристик, пріоритетів і граничних значень.

Взагалі в наш час в інтересах підвищення обороноздатності держави, забезпечування стримування та відсічі агресії необхідно спрямувати наявний науково-виробничий потенціал ОПК України на дослідження і впровадження сучасних технологій для створення зразків ОВТ наступних поколінь, передусім ракетного озброєння. Також, з теперішньою ситуацією з Росією, керівництво нашої держави мають прораховувати можливі наслідки загострення обстановки поблизу її кордонів та шукати дієві шляхи та заходи, які змогли би підвищити воєнний потенціал держави.

Література:

1. Покрасьон С. Актуальні проблеми національної безпеки України. 2010. URL: <http://www.ya.org.ua/images/pdf/09-10/1.pdf> (дата звернення: 25.10.2020)
2. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики. URL: <http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Vlasuk-fin-99d56.pdf> (дата звернення: 25.10.2020)
3. Пасічний Р. Національна безпека України в епоху глобалізації. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11323/1/Morgalyk__425-428.pdf (дата звернення: 25.10.2020).

**«ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК
ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ»**

Аксюта Р.В.

студент

ХНТУСГ імені Петра Василенка, Харків

ЗАСТОСУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА»

Групу людей, що має загальні ознаки, повне або часткове самоврядування, називають громадою. Громада завжди впливає на формування суспільної свідомості. Відповідно до української соціологічної традиції громада є центральним осередком соціального життя. Виникнувши в епоху розпаду родових стосунків і склавшись у період феодалізму, вона мала громадське землеволодіння, при якому певні ділянки землі належали селянській громаді. Спочатку громади були основними територіально-адміністративними одиницями, пов'язаними з однією оселею. Існували також церковні громади, громади спільного користування майном. Характерною ознакою спільнот-громад було широке самоуправління (громадське віче), що функціонувало у містах і селах України впродовж тривалого історичного періоду.

На сьогодні термін «місцева громада» широко використовується на сторінках періодичної преси, в наукових статтях і монографіях. Проте, однозначного визначення цього поняття поки що не існує. У деяких країнах Східної Європи громадою називають низову адміністративно-територіальну одиницю. Таке уявлення про громаду поширене і в Україні. Більшість людей на питання, чим, на їхній погляд, є громада, відмічають, що це – люди, які проживають у селі або невеличкому районному центрі. Конкретизуючи це поняття, опитувані зазвичай вказують на наявність у членів громади

формалізованих структурних елементів, таких як установи влади, бізнес, заклади культури, охорони здоров'я, громадські організації та політичні партії.

Конституція України (стаття 140) стверджує право територіальної громади на самостійне вирішення питань місцевого значення. При цьому під територіальною громадою потрібно розуміти жителів села чи добровільно об'єднаних у сільську громаду жителів кількох сіл, селищ та міста.

Основними ознаками територіальних громад як людських спільнот є:

приналежність до території з абсолютно визначеними межами;

відокремленість місця проживання, що дозволяє виділити його в окреме місто, селище, село;

постійність проживання;

відображення населеного пункту в адміністративно–територіальному устрої держави.

Варда Я. та Клосовські В. пропонують розглядати територіальну громаду в Україні:

як колектив самостійних суб'єктів права – фізичних осіб;

як носія певного культурного надбання, якому притаманні місцеві традиції та звичаї, носія духовно-інтелектуального потенціалу;

як сконцентрованість трудових ресурсів;

як первинний суб'єкт місцевого самоврядування та елемент системи місцевого самоврядування;

як суб'єкт права комунальної власності;

як суб'єкт бюджетного права, за яким визнаний відповідний бюджет місцевого самоврядування [1].

У наукових дослідженнях громада найчастіше розглядається в аспекті проблематики, досліджуваної тією чи іншою наукою. Так, наприклад, це складне утворення можна досліджувати з позиції філософського вчення про соціальний просторово-часовий континуум. В українській культурі час і простір – це засоби згуртування людей. Соціальний час і простір розглядаються сучасною філософією як форми руху буття соціально-історичних процесів,

суб'єктами яких є соціальні спільноти, групи, покоління. Тобто громаду можна розглядати як соціальну спільність, що є суб'єктом зміни того світу, в якому розгортається її буття.

Громада має свій соціальний час у вигляді минулого, теперішнього і майбутнього. При цьому минуле в громаді – це те, що перестало бути актуальним для людей завдяки подальшому розвитку (застарілі техніка, технології, наукові знання, соціальні відносини, форми управління і т. п.). Однак найбільш цінні елементи минулого переходять у теперішнє, стають актуальними у даний час (мистецтво, література, наукові відкриття та інше). Теперішнє постає діяльністю даних членів громади, які проявляють активність у досягненні поставлених завдань, реалізації інтересів. Теперішнє пов'язане з переживаннями членів громади, з тим, як вони оцінюють своє буття, як задовольняють свої потреби. Майбутнє громади пов'язане з можливим, воно існує у вигляді різних перспектив розвитку, в планах, проектах, програмах, які ще не ввійшли в практику. Саме тут функціонують моральні цінності та ідеали, що стимулюють людську діяльність у бік прогресу.

Таким чином, наукові та життєві уявлення про громаду мають довгу історію розвитку і широке коло аспектів вивчення. Це зумовлено надзвичайною складністю громади як соціального утворення, її різноманітністю та багатогранністю. З огляду на це дамо загальне визначення громади з точки зору сучасних суспільних наук. У широкому значенні цього слова територіальна громада – це сукупність усіх способів взаємодії та форм об'єднання людей, які є мешканцями певної низової адміністративно-територіальної одиниці й взаємозалежні одне від одного. У більш вузькому сенсі місцева громада виступає структурно або генетично визначеним типом спілкування людей, що постає як певна історична цілісність або система.

Література

1. Варда Я. Острови надій. Розробка стратегій локального розвитку / Я. Варда, В. Клосовські. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2003. – 83 с.
2. Громади України: на шляху відродження / відповідальний за випуск К. Гуриєнко. – К. : Ай-Бі, 2002. – 279 с.
3. Офіційний сайт Проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cba.org.ua.

Бєну Аліна В'ячеславівна

Студент

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: **Литвин Наталія Анатоліївна**,

д.ю.н., професор, професор кафедри

адміністративного права і процесу та митної безпеки

Університету державної фіскальної служби України

Ірпінь

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

На сьогодні одним із головних завдань органів державної влади є максимальне впровадження в їх діяльність електронного документообігу. Відповідно електронне урядування є способом організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб, неурядових організацій [1].

Головною складовою електронного урядування є електронний уряд – єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадянами та

суб'єктами господарювання. Він не є доповненням або аналогом традиційного уряду, а лише визначає новий спосіб взаємодії на основі активного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) з метою підвищення ефективності надання державних послуг. На сьогодні в світі поширені дві основні моделі електронного урядування – e-Government 1.0 та e-Government 2.0 [2, с.26].

З втіленням в сучасне ділове життя системи електронного урядування з'явилася реальна можливість підняти спілкування в діловій сфері. Воно є одним з інструментів розвитку інформаційного суспільства, що сприяють створенню умов для відкритого і прозорого державного управління. Це форма організації державного управління, за якою відбувається активна взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, з суспільством, людиною та е-громадянином, бізнесом за допомогою інформаційно-комунікативних технологій [2, с.25].

Електронне урядування виконує такі основні функції:

- підвищення якості та доступності державних послуг для громадян, спрощення процедур та скорочення адміністративних витрат;
- підвищення якості адміністративних та управлінських процесів, забезпечення контролю за результативністю діяльності органів виконавчої влади з одночасним забезпеченням належного рівня інформаційної безпеки;
- забезпечення відкритості інформації про діяльність органів виконавчої влади, розширення доступу до неї та надання можливості безпосередньої участі громадян та інститутів громадянського суспільства у процесах підготовки та експертизи проектів рішень, які приймаються на всіх рівнях державного управління;
- видача дозволів (на займання окремими видами підприємницької діяльності; на проведення мітингів, демонстрацій; на розміщення реклами та ін.), у тому числі акредитація, атестація, сертифікація;
- реєстрація (прав власності, актів громадянського стану, суб'єктів підприємницької діяльності, об'єднань громадян тощо);

- легалізація документів, нострифікація та верифікація;
- визнання певного статусу, прав особи. [3]

Від впровадження електронного урядування в першу чергу виграють ті споживачі державних послуг, які претендують на послуги видачі дозволів та реєстрації; «змішаного» рівня регулювання адміністративних повноважень та ті, що потребують комплексної за змістом послуги. За умови електронного урядування користувач має можливість звертатися до одного державного «базового» органу влади для отримання послуги від усіх «пов'язаних» з «базовим» органів влади. Це стає можливим за умови об'єднання за допомогою інтернет-технологій усіх міністерств і відомств у єдиний комплекс із вищим ступенем інтегрування внутрішніх процесів (документообіг) і єдиним інтерфейсом (вікном взаємодії) із громадянином (користувачем). Таким чином, громадянин одержить можливість спілкуватися не з п'ятьма – сімома відомствами по черзі, а з єдиним електронним посередником, що їх усіх репрезентує одночасно [3].

Отже, електронне урядування здатне змінити саму природу влади, зробити її більш прозорою та підконтрольною громадськості. Воно створює умови для нормального розвитку бізнесу, поліпшення інвестиційного клімату, зростання економіки, а також забезпечує реальну участь громадян у політичних процесах.

Література

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/Електронне_урядування
2. Дрожжинов В., Штрик А. Электронное правительство информационного общества, Персонал. 2007. № 5. С. 24–27.
3. Гончарук І.І. Впровадження електронного урядування в Україні: сучасне та майбутнє. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/np/pdf5/3.pdf> (дата звернення: 25.10.2020)

Богашко Олександр Леонідович

доцент кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом, к. е. н.

Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

м. Умань

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕВАГ КЛАСТЕРНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Європейський вибір України та її відповідна інтеграція у високотехнологічне конкурентне середовище зумовили необхідність формування інноваційної моделі розвитку. Потреба в нових теоретичних підходах до управління інноваційним розвитком, а також необхідність нарощення технологічної конкурентоспроможності економіки посилили інтерес до удосконалення практики в галузі управління інноваціями на регіональному рівні, який об'єднує мікро- та макросередовище держави.

Побудова ефективної інноваційної інфраструктури є одним із найперших кроків до створення повноцінної регіональної інноваційної системи, що безумовно, сприятиме переходу регіонів України на інноваційний шлях розвитку. У рамках регіональної інноваційної системи інноваційна діяльність здійснюється у різних формах і проявах безліччю економічних суб'єктів й залежить від державної інноваційної та регіональної політики. Саме інноваційна інфраструктура поєднує таку діяльність в єдину систему, яка забезпечує повноцінний інноваційний розвиток як окремого регіону, так і країни в цілому.

Дослідження у сфері розвитку і ефективної діяльності інноваційної інфраструктури регіону в сучасних українських умовах представляють значний науковий інтерес і можуть мати широке практичне застосування.

У регіонах України інноваційна інфраструктура ще недостатньо розвинена, оскільки не охоплює всі ланки інноваційного процесу. Відсутній

системний погляд на інфраструктуру як найважливішу складову регіональної інноваційної системи. Однак, частина елементів цієї мережі, що позитивно зарекомендували себе, вже створена. Результати діяльності технопарків, бізнес-інкубаторів, спеціальних економічних зон, регіональних центрів інноваційного розвитку свідчить, що у регіонах країни інноваційна інфраструктура проходить етап становлення. В майбутньому це дозволить збудувати цілісну систему, як на регіональному рівні, так і загальноукраїнському, що забезпечуватиме просування отриманих у науково-технологічній сфері нових знань до ринку інновацій [1].

Однією з головних тенденцій розвитку сучасної економіки, зумовленої її глобалізацією, інформатизацією та постіндустріальним інноваційним розвитком є кластеризація. Регіональні та міжрегіональні кластери розглядаються як пріоритетні міжгалузеві комплекси, які визначають розвиток постіндустріальної інформаційної економіки на національному й регіональному рівні та є суттєвим фактором підвищення конкурентоспроможності національної та регіональної економіки за рахунок інтеграції сполучених галузей і взаємозалежних соціальних інститутів.

Класифікацію причин об'єднання підприємств представлено на рис. 1.

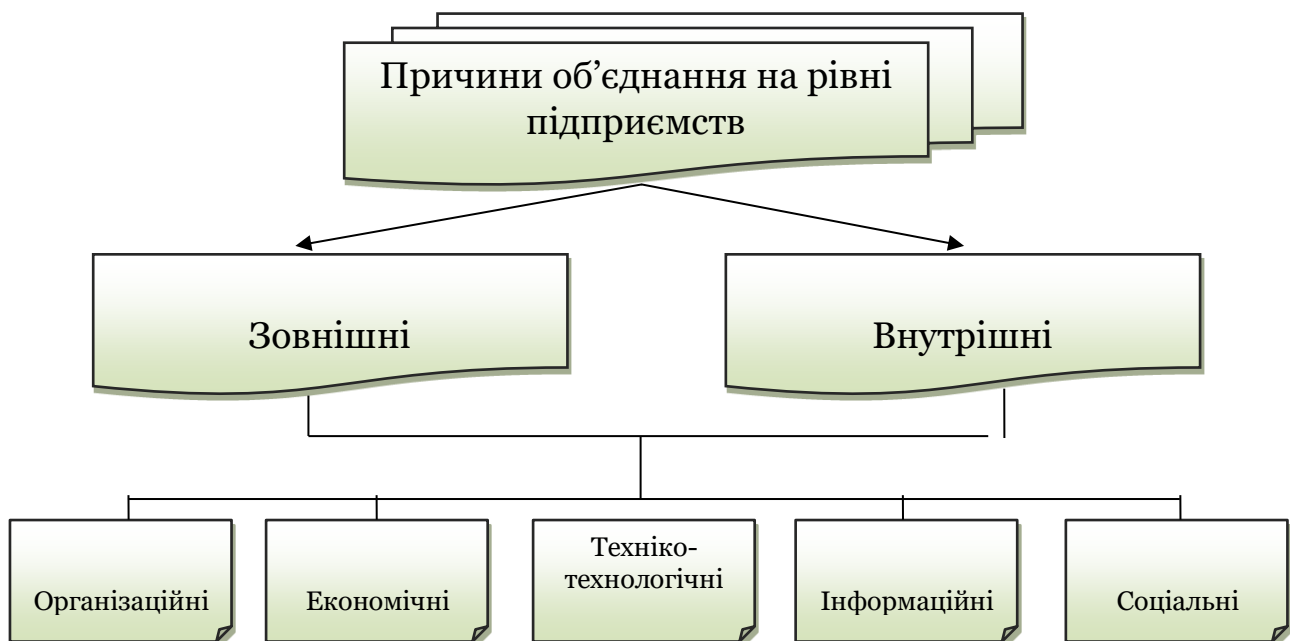

Рис. 1. Причини об'єднання в кластери на рівні підприємств

Можливості кластерного підходу яскраво демонструє зарубіжний досвід. Мережева кластерна модель включає автономні та взаємозамінні ланки – виробничі комплекси і підприємства, державний сектор та інституції (університети, дослідницькі центри) які утворюють виробничий кластер. Ці регіони не мають жорсткої спеціалізації і здатні до інновацій та галузевої гнучкості. Кластерні структури успішно функціонують у багатьох країнах і, особливо у тих, які прагнуть до безперервного вдосконалення своєї економічної системи (США, Великобританія, Німеччина, Франція, Італія, Данія, Фінляндія тощо); у країнах, які розвиваються (Індія, Аргентина, Корея, Бразилія тощо); у країнах арабського світу (Йорданія, Ліван, Марокко та ін.). Це свідчить про значні масштаби кластеризації економік світу.

Вивчення міжнародного досвіду зі створення кластерів дозволяє зробити висновок, що в розвинених країнах світу найбільше кластерів створюється на регіональному рівні. Аналіз показує, що в останнє десятиріччя, кластери та регіональна політика, яка заснована на них, є найбільш успішним інструментом економічного розвитку регіонів.

Отже, в умовах сьогодення, застосування на практиці кластерного підходу в Україні є необхідною умовою для виходу з економічної кризи, відродження вітчизняного виробництва, підвищення ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів, досягнення високого рівня економічного зростання та конкурентоспроможності.

Література

1. Богашко О. Л. Методологічні засади регіонально-кластерної структури управління інноваційним розвитком / О. Л. Богашко // Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія «Економіка»: Науковий журнал. Том 21. Випуск 2. – Одеса: ФОП «Головко О. А.», 2016. – С. 119 – 124.

2. Пістунов І. М. Кластерний аналіз в економіці [Електронний ресурс]: навч. посібник / І. М. Пістунов, О. П. Антонюк, І. Ю. Турчанова. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2008. – 84 с.

Євченко Олександр Вікторович

кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики та
дидактичної філології

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Євченко Світлана Василівна

головна спеціалістка управління у справах сім'ї, молоді та спорту
Житомирської міської ради, м. Житомир

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ УЧАСТІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ З УРАХУВАННЯМ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ

Сучасний етап громадського та політичного розвитку українського суспільства характеризується постійним зростанням запиту стосовно посилення громадського впливу на прийняття управлінських рішень різних рівнів. Тому неабиякої актуальності набувають питання впровадження механізмів партисипативної демократії й удосконалення їхнього правового регулювання.

Демократія участі (демократія співучасті, партисипативна, партисипаторна демократія) – це «вид демократії, який передбачає безпосередню участь членів територіальної громади в управлінні громадою, тобто у процесах підготовки, ухвалення управлінських рішень та контролю за їх реалізацією» [1, с. 17]. За таких умов гендерний підхід набуває значення основоположного, фундаментального принципу, оскільки передбачає участь і представленість громадян – жінок і чоловіків у всій їхній різноманітності. Гендерний підхід – «стратегія, що забезпечує врахування інтересів і досвіду жінок та чоловіків як невід'ємної складової планування, реалізації, моніторингу

й оцінювання політики і програм у політичній, економічній, культурній та соціальній сферах для отримання жінками та чоловіками рівних благ» [2].

Головною ознакою демократії участі є те, що участь особи в суспільних процесах має бути саме безпосередньою, тобто член/членкиня громади бере участь в управлінні громадою не опосередковано – через когось (іншу уповноважену особу чи орган), а особисто – за допомогою відповідних механізмів. Внаслідок означеного підходу до специфіки функціонування сучасного демократичного суспільства виникла необхідність розмежування демократії участі та представницької демократії, коли громадяни через свою участь у виборах комусь (особі чи органу) делегують повноваження здійснювати управління від їхнього імені. Проте демократія участі не може і не повинна підмінювати представницьку демократію, адже ефективне управління можливе лише за умови збалансованого поєднання цих двох різновидів демократичного механізму.

Об'єктивна причина прагнень громадян до участі у житті громади зумовлена тим, що вони мають особисті та спільні інтереси (які залежать від статі, віку, соціального статусу, інших ознак), реалізація яких інколи ускладнена чи взагалі неможлива без такої участі.

Місцеве самоврядування – «гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» [3]. Органи місцевого самоврядування відносно незалежні у розв'язанні місцевих проблем. Отже, залежність місцевого самоврядування від громади, тобто від кожного члена/членкині громади є безпосередньою, а участь громадян у місцевому самоврядуванні є його невід'ємною складовою, особливо в умовах децентралізації.

Основними механізмами впливу громадян на владу є представницька демократія: члени громади на місцевих виборах обирають своїх представників

(депутатів, голову) і уповноважують їх представляти інтереси громади. Однак, практика засвідчує, що представницька демократія повною мірою не забезпечує інтереси громадян у всій їхній різноманітності. Головне обмеження представницької демократії в тому, що вибори відбуваються періодично, відповідно, у період між виборами можливості впливу громадян суттєво обмежені. Отже, демократія участі у громаді виконує важливу роль, адже забезпечує вплив конкретної людини на відповідні суспільні процеси.

Вирізняють три основні рівні взаємодії влади з громадськістю: інформування, консультування й залучення.

Інформування є важливою складовою, бо інші рівні взаємодії базуються саме на ньому. Тому важливо, щоб інформування відбувалося за допомогою різних каналів, аби інформацію могли отримати громадяни незалежно від соціального статусу, віку, інших ознак.

Консультації з громадськістю для формування та реалізації політики, у процесі прийняття рішень є важливими, однак цей механізм також односторонній, адже влада самостійно визначає коло питань, з яких консультуватиметься, а після отримання пропозицій не завжди їх враховує. Тому важливо створити процедури залучення громадян з урахуванням їхньої різноманітності до консультативно-дорадчих органів або інших видів консультування.

Залучення – це участь громадян та їхніх об'єднань у формуванні публічної політики на всіх стадіях цього процесу. Такий тип взаємодії є двостороннім, а пропозиції мають бути розглянуті та враховані за розробленою процедурою, яка забезпечує зворотний зв'язок. Чим зрозуміліше виписані процедури, тим більшою є можливість врахування пропозицій, а участь різних груп громадян у прийнятті рішень реальнішою.

Отже, є три типи взаємодії влади з громадянами: взаємодія без участі; взаємодія з умовною участю; взаємодія з реальною участю.

Демократія участі розпочинається з другого рівня і виявляється через механізми третього рівня, хоча й базується на інших видах взаємодії. До таких

механізмів можна віднести референдуми, громадські ініціативи, збори громадян за місцем проживання, громадські слухання, органи самоорганізації населення, громадські ради, громадську експертизу, консультації з громадськістю та інші.

Під час підготовки та застосування кожного з видів означених механізмів слід враховувати гендерний підхід для забезпечення принципів недискримінації, паритетності, свободи, рівного доступу тощо.

Перевага для громади від запровадження механізмів демократії участі полягає у посиленні відповідальності, підконтрольності та підзвітності влади, забезпеченні врахування проблем/потреб жінок і чоловіків різних вікових та соціальних груп. При цьому громадськість отримує можливості ефективно вирішувати свої проблеми й раціональніше використовувати бюджетні кошти (у тому числі на основі програмно-цільового методу та гендерно орієнтованого бюджетування) та досягати спільного розуміння власних проблем, напрямів і шляхів їхнього вирішення, а також формування спільної стратегії розвитку громади з урахуванням усієї різноманітності проблем і підходів, в тому числі на основі гендерного підходу.

Перевагою для влади від запровадження механізмів демократії участі стає істотне покращення іміджу за рахунок відкритості й залучення, використання додаткового потенціалу/ресурсу, можливість покращення якості рішень, підвищення рівня поінформованості людей різних статевих та соціальних груп та розуміння ними дійсних обсягів вирішуваних проблем. Вертикаль механізмів місцевої демократії може бути репрезентована різними інструментами громадської активності, серед яких найважливішими є громадські слухання, загальні збори й місцеві ініціативи. Означені механізми місцевої демократії дають широкі можливості, особливо з урахуванням гендерного підходу до їх організації та проведення, зокрема, якщо гендерний компонент внесено до процедури, що, у свою чергу, позначиться на якості прийнятих рішень та доказовій і аргументативній базі для виконавчої й представницької гілок місцевого самоврядування.

Демократія участі є ключовою складовою системи демократичного врядування, а децентралізація відкрила нові можливості для вдосконалення й розширення переліку механізмів громадської участі. При цьому гендерний підхід значно посилює вплив, формує почуття причетності (почутості), сприяє довірі, допомагає прийняти справедливі гендерночутливі рішення, які максимально задовольнятимуть членів/членкинь громади у всій їхній різноманітності.

Література:

1. Дуда А., Єльчева Л., Ібрагімова І., Підлуська І., Светіков О. Посібник з розвитку громад: практичний poradnik для небайдужих. Київ, 2007. 458 с.
2. Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів: Наказ Міністерства соціальної політики України від 7 лютого 2020 року № 86. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE34494.html (дата звернення: 28.10.2020).
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 28.10.2020).

Ільків Євген Юрійович,

доцент кафедри геодезії та землеустрою, канд. техн. наук, доцент,

Галярник Мирон Васильович,

асистент кафедри геодезії та землеустрою,

Дорош Любов Ігорівна,

асистент кафедри геодезії та землеустрою

Василишин Юлія Валеріївна,

студент кафедри геодезії та землеустрою,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,

м. Івано-Франківськ

ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ МЕЖ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК У 3D-КАДАСТРІ ВІДПОВІДНО ДО КОНЦЕПЦІЙ P. DALE

Відповідно до чинного законодавства та нормативних документів [1, 2] «межа земельної ділянки – це сукупність ліній, що утворюють замкнений контур і розмежовують земельні ділянки». Даний термін відповідає вимогам 2D-кадастру та передбачає, що при встановленні меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) їх закріплюють межовими знаками.

За пропозиціями П. Дейла (P. Dale) [3, 4] межі земельних ділянок можна розділити на дві групи:

- фіксовані межі, які закріплені межовими знаками (спорудами);
- загальні межі.

Фіксована межа – це визначена межа, інформацію про яку можна виразити в цифровому (математичному) вигляді, одержану за допомогою геодезичних вимірювань. Фіксовані межі бувають такі:

- точно визначені (математичні) межі;
- межі, що закріплені на місцевості;
- межі, що закріплені за угодою.

У свою чергу, загальні межі бувають трьох типів:

- не визначені;
- не визначені внаслідок впливу різноманітних природних факторів;
- приблизні.

Всі вказані межі лежать у горизонтальній площині.

Особливість меж для цілей 3D-кадастру у підземному просторі полягає в неможливості їх закріплення межовими знаками. Зокрема, власники підземних споруд згодні на погодження межі у вертикальній або у похилій площині в геологічному середовищі відповідно до законодавчих або нормативно-правових актів.

Дані про вертикальні та похилі межі можна представити в 3D-зображеннях, які одержують за допомогою геофізичних робіт [5] або маркшейдерських робіт (більш точніших) [6], тобто у математичному вигляді.

Таким чином, встановлення чіткої системи визначення і встановлення меж у 3D-кадастрі, особливо у підземному просторі, на думку авторів, буде залежати від точності проведення геофізичних та маркшейдерських робіт при будівництві підземних споруд і об'єктів.

Особливістю меж у підземному просторі в 3D-кадастрі є те, що їх можна представити в уявному цифровому вигляді та в різних площинах – вертикальних, похилих, горизонтальних, згідно з концепцією класифікації меж, яку запропонував Р. Dale. Такі межі будуть належати до фіксованих меж за угодою. Як виняток на необстеженій та не вивченій у геологічному відношенні території межі можуть бути загальними і не визначеними, зокрема, на них можуть впливати не вивчені небезпечні геологічні процеси [7, 8].

Література

1. Наказ Державного комітету України із земельних ресурсів «Про затвердження Інструкції про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками» № 376

від 18.05.2010. Електронний ресурс – [Режим доступу]
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0391-10>.

2. Про Державний земельний кадастр. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 8, ст. 61). [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3613-17/print1452604217682956>.

3. Попов А. С. Кадастрові та реєстраційні системи країн світу: монографія / Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2014. – 216 с.

4. Dale, P. Cadastral Surveys within the Commonwealth / P. Dale. – London: Her Majesty's Stationery Office, 1976. – 281 p.

5. Мала гірнича енциклопедія: у 3 т. / за ред. В. С. Білецького. – Д. : Східний видавничий дім, 2004. – 2013.

6. Інструкція з виконання маркшейдерських робіт НПАОП 74.2-5.01-85. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0103-96>.

7. Державна геологічна служба України. Екzogенні геологічні процеси. Про Державний земельний кадастр. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 8, ст. 61). [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.geo.gov.ua/ekzogenni-geologichni-procesi/>.

8. Небезпечні явища природного характеру та заходи щодо мінімізації їх негативних наслідків. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://www.dsns.gov.ua/files/prognoz/report/2011/1_1_2011.pdf.

Ключкович Анатолій Юрійович

доцент кафедри політології і державного управління,

доктор політичних наук, доцент,

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СЛОВАЧЧИНІ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Процеси реформування системи публічного управління та децентралізації влади в Словаччині були доволі складними, супроводжувалися успіхами та кризами, мали підтримку і критику в суспільстві. Одним із найбільш складних і нагальних завдань на шляху демократичного розвитку Словаччини була розбудова системи регіонального самоврядування.

На початку 1990-х рр. Словаччина розпочала перехід від адміністративно-командної до демократичної системи управління. В контексті децентралізації влади ключова увага приділялася розбудові місцевого самоврядування, тоді як реформи на регіональному рівні не знаходили належної підтримки, ні в правовій, ні в політичній площині. Крім того, за прем'єрства В. Мечіара (насамперед у 1994–1998 рр.) Словаччина в політичному розвитку коливалася між демократією та авторитаризмом – правлячі кола не були зацікавлені в істотному посиленні інституту самоврядування, який міг стати на заваді концентрації влади в державі. Лише в кінці 1990-х рр. з приходом до влади команди ліберальних реформаторів на чолі з М. Дзуріндою та активізацією євроінтеграційних прагнень Словаччини сформувалися сприятливі внутрішньо- і зовнішньополітичні умови для продовження процесу децентралізації та розбудови регіонального самоврядування.

В 1999 р. уряд ухвалив «Стратегію реформування публічного управління» як комплексний документ, що визначає засади децентралізації, деконцентрації, деєтатизації та раціоналізації публічного управління. Стратегія підтвердила

орієнтацію на розбудову дуальної моделі публічного управління, яка почала реалізовуватися ще на початку 1990-х рр., з подальшою децентралізацією компетенцій у різних сферах – від держави до самоврядування [1, с. 68–77].

У 2000 р. було прийнято «Концепцію децентралізації та модернізації публічного управління», яка базувалася на трьох складових: 1) децентралізація повноважень від органів державної влади до органів самоврядування; 2) деконцентрація повноважень від центральних до спеціалізованих місцевих органів державної влади; 3) децентралізація фінансів [1, с. 87].

Ухвалення у 2001 р. законів «Про самоврядування вищих територіальних одиниць» (№ 302/2001) та «Про перехід деяких компетенцій від органів державної влади до муніципалітетів і вищих територіальних одиниць» (416/2001) дало старт процесу реформування. До 2002 р. була створена система регіонального самоврядування (8 самоврядних вищих територіальних одиниць – ВТО). Зі створенням ВТО почала здійснюватися децентралізація регіонального управління. На регіональному рівні виникла т.зв. «симетрична» модель публічного управління, за якої в регіонах діють одночасно органи державного управління та органи самоврядування. До самоврядних ВТО перейшло чимало повноважень від органів державної влади.

З 2004 р. почала здійснюватися деконцентрація повноважень державних органів управління. Впродовж наступних років були реалізовані заходи з оптимізації структури органів територіального управління (на рівні країв і районів) і перерозподілу їхніх повноважень та обов'язків.

Реалізація стратегії децентралізації владною коаліцією у 2002–2006 рр. стала можливою внаслідок забезпечення необхідних умов на трьох основних рівнях: конституційно-правому, організаційно-інституційному та політичному. В зазначений період відбулося вдосконалення правових умов для функціонування децентралізованої держави шляхом новелізації законів, внесення конституційних змін, апроксимації національного законодавства до права ЄС. Сприятливі умови створили також реорганізація інституційної інфраструктури на різних рівнях виконавчої влади та розбудова регіонального

самоврядування. Найважче було забезпечити сприятливі умови на політичному рівні, оскільки діяльність владних коаліцій неодноразово була дестабілізована парламентськими та партійними кризами.

Попри політичні труднощі, Словаччині вдалося здійснити системні реформи у сфері регіонального самоврядування. Разом з тим, залишилися нерозв'язаними чимало проблем у сфері фінансування, розподілу компетенцій та організаційної структури регіонального самоврядування, що підкреслює необхідність подальших інституційних перетворень.

Інституціоналізація регіонального самоврядування не обмежується правовим та організаційним закріпленням, важливим є його стабілізація як соціальної реальності. Функціонування регіонального самоврядування додало динамізму політико-владним відносинам, сприяло активізації громадянського суспільства, впровадило елементи сервісної моделі управління, посилило відкритість публічного управління. Разом з тим, можна виокремити комплекс проблем, пов'язаних зі сприйняттям і легітимацією регіонального самоврядування словацьким суспільством.

Діяльність регіонального самоврядування викликає менше інтересу в громадськості, на відміну від політичних процесів на національному та комунальному рівнях. Свідченням цього є критично низька електоральна участь словаків у регіональних виборах. У виборах до представницьких органів самоврядних країв беруть участь менше третини виборців.

Попри те, що ВТО функціонують з 2001 р., громадяни слабо ознайомлені з їхньою компетенцією, структурою, складом і місцем у системі політико-владних відносин. Таку ситуацію словацькі дослідники пояснюють незначним строком функціонування ВТО, слабкою медіатизацією діяльності їхніх структур, а також деформованим розумінням громадянами значення і ролі інституту самоврядування внаслідок етатистської та патерналістської політики комуністичного режиму. Також часто підкреслюється слабка ідентифікація словаків з самоврядними краями через те, що вони територіально не відповідають природним історичним регіонам [2, с. 480]. Очевидно, що

подальший розвиток регіонального самоврядування в Словаччині повинен здійснюватися як в інституційному, так і політико-культурному контекстах.

Література

1. Decentralizácia na Slovensku: bilancia nekonečného príbehu 1995–2005 / V. Nižňanský (ed.). Bratislava: Úrad vlády SR, 2006. 431 s.

2. Bútorová Z., Gyárfášová O. Občianska participácia: trendy, problémy, súvislosti. Sociológia. 2010. Roč. 42. Č. 5. S. 447–491.

Крала В.Г.

к.е.н., доцент

ХНТУСГ імені Петра Василенка

Харків

ЕВОЛЮЦІЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Діяльність громадських організацій є одним з чинників становлення громадянського суспільства в Україні і водночас громадянське суспільство втілюється в різні громадські об'єднання, проходячи шлях від ідеї, взаємодії політичної культури та громадської волі до реально функціонуючого об'єднання. І хоча у науковій літературі виділяють різні періоди розвитку об'єднань як соціального інституту, дослідники пропонують вести відлік від часу, коли українському суспільству в принципі стали притаманні деякі риси громадських організацій.

Так, деякі автори поділяють шлях виникнення та розвитку громадських об'єднань на чотири періоди:

- Період зародження (XVI-XVIII ст.) – започаткувався в процесі формування громадських об'єднань, насамперед так званих церковних братств (Кирило-Мефодіївське братство, Харківсько-Київське товариство);

- Другий період розвитку громадських організацій – з кінця XIX століття. Для цього періоду характерно те, що найбільш розвинутою в громадських організаціях була організаційно-інституційна підсистема. В останній чверті XIX – на початку XX ст. формування недержавних структур стає масовим явищем, з'являються робітничі спілки, партії.

- Третій період розвитку громадських організацій позначився певною консервацією громадянської активності – вони втрачають самостійність, перейшовши під ручне керівництво держави, яка намагається повністю підпорядкувати собі всі громадські організації.

- Четвертий період розвитку громадських організацій пов'язаний з процесами розпаду СРСР, здобуттям та утвердженням української державності. З середини 80-х рр. XX ст. громадський рух в Україні характеризувався появою багатьох нових різноманітних громадських структур, що називалися тоді «неформальними об'єднаннями» [1].

І дійсно, передумови до появи повноцінних громадських об'єднань, якими ми звикли їх бачити сьогодні, почали виникати не так давно, всього в XIX столітті, із заснуванням партій і профспілок. Але до цього на етнічній території України також відбувалися важливі події, які згодом привели до виникнення свідомого громадянського суспільства, появи громадських ініціатив і, як результат – громадських об'єднань.

Варто також зазначити, що деякі теоретики вважають, що зародження громадянського суспільства в Україні припадає на Козацьку добу – період після розпаду Київської Русі та посилення національного і соціального пригноблення, але ми розглянемо декілька періодів, які передували утворенню українського козацтва та заснування Запорозької Січі.

Аналіз наукової літератури та правових актів дає можливість зробити висновок, що спеціальне законодавство, присвячене громадським об'єднанням, які функціонували на території України, виникло лише на початку XX ст. [2].

Дослідники становлення громадських об'єднань в Україні практично одноголосно дійшли висновку про те, що активна поява неурядових організацій

в Україні спостерігається наприкінці XIX – на початку XX ст. Поряд з появою політичних партій виникають різного роду об'єднання української інтелігенції, студентства та учнівської молоді, які називалися «громадами», набирає обертів «гуртківський рух», про що зазначалось вище [3].

Розглядаючи процес формування громадських об'єднань потрібно згадати Кирило-Мефодіївське товариство, яке виникло в середині XIX століття та спиралося у своїй діяльності на ідеї українського визвольного руху. І хоча ця таємна політична організація не встигла розпочати активну роботу, члени товариства підготували ряд програмних документів, якими визначали свої цілі і завдання. У працях членів цього товариства досить широко і всеосяжно трансливалися ідеї громадянського суспільства, які також переносилися і в установчі та організаційні документи, що містили способи та засоби реалізації програмних засад товариства. Ці ідеї громадянського суспільства є важливою основою для політичної та правової думки, а також надають нам змогу прослідкувати генезис розвитку та їх втілення у життя у сучасній Українській державі.

Законодавча основа діяльності громадських об'єднань пройшла довгий шлях трансформацій від дореволюційного і відносно демократичного нормативно-правового підґрунтя, до радянської системи, в якій громадські організації жорстко контролювалися комуністичною партією, а також законодавчі акти, які вивели громадські організації на новий рівень взаємодії в державі, позбавлений ідеологічної основи.

Література

1. Матвійчук А. В. Громадські організації як чинник становлення громадянського суспільства: автореф. дис ... канд. політ. наук. Київ, 2008. 20 с

2.Суміна Ю. М. Ретроспективний аналіз взаємодії влади та громадянського суспільства. Вісник Академії митної служби України. Серія: «Державне управління». 2013. № 2. С. 11–15.

Мороз Н. О. Формування інституту неурядових організацій в контексті становлення громадянського суспільства України. Гуманітарний журнал. 2011. № 3. С. 241–246.

Круглов Віталій Вікторович

Доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування,

канд. наук з держ. упр.,

Харківський національний університет будівництва та архітектури,

м. Харків

**ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
ЯК ІНСТРУМЕНТУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ**

Активні процеси децентралізації, адміністративно-територіальна реформа, кризові явища в економіці змушують особливу увагу зосереджувати на питаннях державного управління розвитком регіонів. Це, в свою чергу, вимагає формування зваженої державної політики, спрямованої на використання регіональних особливостей та переваг, що дозволяє реалізувати сталий розвиток територіального утворення, забезпечує достатньо високу якість життя відповідно до встановлених показників (доходи населення, рівень охорони здоров'я, екологічні показники, рівень працевлаштування, надання освітніх послуг та ін.), стимулює економічну діяльність, підвищує конкурентоспроможність.

Найважливішими ознаками регіонального розвитку є: стійкість (збереження умов відтворення потенціалу території протягом тривалого часу); збалансованість (дотримання для кожної регіональної системи певних

пропорцій основних елементів територіального потенціалу, таких як чисельність населення та розвиненість дорожньої мережі, обсяг дорожньої мережі та площа лісопаркових зон і т. д.), соціальна спрямованість (характеристики рівня та якості життя населення даної місцевості) [1]. Функціонування та розвиток територій визначається наступними обставинами: природними (наявність природних ресурсів, успадкована структура економіки, рівень людського та соціального капіталу); інституційними (структура та концентрація власності, відносини влади та бізнесу, наявність активних груп регіональної громадськості та ін.) [2].

Вирішення масштабних завдань щодо розвитку регіонів потребує значних бюджетних ресурсів та управлінських можливостей. Сучасним баченням досягнення цілей державної регіональної політики може стати використання державно-приватного партнерства (ДПП). ДПП розглядають як довгострокове партнерство на основі контрактів між представниками державного та приватного секторів [3]. Приватний та державний сектори, об'єднуючи власні ресурси та можливості, мають на меті забезпечити створення та розвиток соціально важливих інфраструктурних об'єктів регіонального рівня та забезпечити населення якісними суспільними послугами.

Формуючи регіональні стратегії розвитку та плани заходів із реалізації регіональних стратегій розвитку вбачається за доцільне включати реалізацію конкретних інфраструктурних проектів у сфері транспорту, житлово-комунального господарства, освіти, медицини шляхом використання державно-приватного партнерства. Забезпечення заходів щодо інформаційно-комунікаційного супроводження, консультаційної підтримки, юридичних експертиз, підготовки техніко-економічної доцільності та процесу реалізації інфраструктурних проектів можливе завдяки спеціальним уповноваженим регіональним органам у сфері ДПП [4]. В цілому, регіональна політика держави повинна бути спрямована на поліпшення балансу просторового розвитку територій шляхом виявлення та розкриття переваг кожного регіону,

формування та сприяння зміцненню нових агломерацій динамічного економічного зростання [1].

Отже, використання державно-приватного партнерства в якості інструменту регіонального розвитку дозволить посилити ефективність використання коштів місцевих бюджетів; прискорить будівництво соціально значущої інфраструктури; забезпечить виконання встановлених ключових індикаторів соціально-економічного розвитку; дозволить розширити можливості надання необхідних суспільних послуг; створить середовище, сприятливе для підприємницької діяльності; надасть поштовх для соціально-економічної активності; посилить конкурентні переваги регіону; збільшить довіру бізнесу до суб'єктів державної влади.

Література

1. Ibyatov F., et al. Use of public-private partnership tools for regional development. *International Conference on Man-Power-Law-Governance: Interdisciplinary Approaches (MPLG-IA 2019)*. Atlantis Press, 2019. P. 228–232.
2. Romero M. J. What Lies Beneath?: A Critical Assessment of PPPs and Their Impact on Sustainable Development. Eurodad. 2015. URL: <http://www.eurodad.org/files/pdf/1546450-what-lies-beneatha-critical-assessment-of-ppps-and-their-impact-on-sustainabledevelopment-1450105297.pdf>.
3. Wang H., Mu R., Liu S. The effects of privatisation on the equity of public services: evidence from China. *Policy & Politics*. 2018. №46(3). P. 427–443.
4. Круглов В. В., Стадник В. В. Державно-приватне партнерство як інструмент регіонального розвитку. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 2. С. 78–84.

Осіпова Алла Анастасіївна

викладач кафедри економіки

Уманський національний університет садівництва, м. Умань

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

У секторі сільськогосподарського виробництва України особливе значення у забезпеченні розвитку надається механізму державного регулювання. Однак наразі його провадження фактично не відповідає основним цілям – підвищенню конкурентоспроможності та рівномірному розвитку усіх сфер сільськогосподарської діяльності. Причиною даної ситуації є відсутність єдиного нормативно врегульованого алгоритму реалізації інструментів стимулювання. Це сприяє формуванню та накопиченню низки проблем, пов'язаних із підтримкою на належному рівні продовольчої безпеки держави, гармонійним розвитком усіх секторів сільськогосподарської діяльності, забезпеченням зайнятості та добробуту населення, що проживає на сільських територіях тощо.

Виконуючи свої функції у різних сферах розвитку, саме держава виступає стабілізуючим важелем суспільного зростання в цілому, оскільки є головним суб'єктом ринкових відносин, поєднуючи в собі особливості виробника, споживача, покупця, продавця, інвестора, кредитора та боржника. Відтак створення сприятливих умов для всіх учасників ринкових відносин є основним завданням держави. Для досягнення цієї мети держава, шляхом втручання в соціально-економічні процеси, використовує прямі та непрямі методи впливу. Тому нині основними економічними, правовими й адміністративними важелями впливу виступають: ціни, податки, кредит, тарифи, пільги, квоти, інвестиції, цінні папери, резерви, бюджет, субсидії, програми, ліцензії, нормативи, стандарти, санкції, антимонопольні закони.

Слід зазначити, що ефективність державного регулювання економіки залежить від індивідуальних умов і регулюючих дій зі сторони конкретної країни. Ці умови характеризуються такими показниками, як частка державного сектора в економіці, структура економіки, досягнутий технічний рівень виробництва, місце національної економіки у світовому поділі праці, демографічні, національні та політичні умови тощо. Кожна держава, відповідно до цих умов, використовує особливі, притаманні лише їй, підходи до межі та змісту свого втручання в економіку.

В економічно розвинутих країнах сільськогосподарське виробництво забезпечується комплексом законодавчо та організаційно визначених довгострокових бюджетних заходів з боку держави. Так, досвід країн ЄС, Канади, США свідчить, що основними фінансовими важелями державного регулювання є: регулювання цін на сільськогосподарську продукцію для забезпечення сільських виробників ефективними умовами господарювання; податкове регулювання, спрямоване на стимулювання розвитку аграрних підприємств; кредитна підтримка через механізм здешевлення відсотків і відстрочення платежів основної суми заборгованості; економічна підтримка аграрних підприємств, що потрапили в несприятливі природно-кліматичні умови; державне фінансування найважливіших програм розвитку аграрного сектора [1, с. 277].

Методологічною базою утвердження стратегії розвитку аграрного сектору в країнах Європейського Союзу є концепція багатофункціональності сільського господарства, проведення якої базується на захисті доходів сільськогосподарських виробників від природних і ринкових факторів. Основою існування галузі визнаються при цьому фермерські господарства сімейного типу. Концепція враховує поступове здійснення необхідних перетворень, тісний зв'язок виробництва з іншими секторами економіки [2, с. 4].

Водночас, система механізмів державного регулювання аграрної сфери в розвинутих зарубіжних країнах характеризується не стільки стимулюванням

виробництва, скільки рішенням соціальних завдань: підтримка рівня доходів фермерів, розвиток сільської інфраструктури й природоохоронні заходи [3, с. 136].

Збереження тенденції спаду вітчизняного сільськогосподарського виробництва в усіх категоріях господарств, заборгованість виробників перед державою за кредитами, безсумнівно, диктують необхідність коригування державного управління сільськогосподарською сферою виробництва.

Таким чином, при створенні ефективної системи регулювання розвитку сільськогосподарського виробництва необхідно враховувати інтереси не тільки держави, а й виробників і споживачів. Тому, з одного боку, слід виробляти продукцію відповідного попиту, а з іншого – стимулювати попит, тобто вирішувати питання про платоспроможність населення. Даний принцип, на наш погляд, може стати основним у механізмі державного регулювання. Однак все вищезазначене можливо здійснити виключно на основі використання оптимальних форм господарювання. Разом з тим, при розробці моделі державного регулювання слід враховувати, що подолання кризи в сільському господарстві значною мірою залежить від вирішення ключових макроекономічних проблем (пільгового кредитування, державного субсидування, пільгового оподаткування, цінового регулювання).

Література

1. Осіпова А.А. Зарубіжний досвід державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств України. *Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії*. Чернівці, 2010. № 2 (19). С. 277–285.
2. Могильний О.М. Спільна аграрна політика Європейського Союзу щодо сталого сільського розвитку: уроки для України. *Економіка АПК*, 2004. № 7. С. 3–12.
3. Алейнікова А.В. Зарубіжний досвід державного регулювання розвитку АПК. *Інвестиції: практика та досвід*, 2011. № 16. С. 131–136.

Проценко Наталія Миколаївна

Доцент, канд. екон. наук, доцент

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

М. Харків

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сільські території відіграють важливу роль в розвитку будь-якої держави. В середньому, в світі сільські території становлять 75 % від загальної площі, в Україні на них припадає 90 % [1, С. 81]. Значимість цих територій посилюється їх винятковим внеском у формуванні основ продовольчої безпеки та нарощуванні експортного потенціалу країни. Проте, незважаючи на те, що протягом усього періоду незалежності нашої держави аграрна проблематика незмінно знаходиться у центрі уваги вітчизняних політиків, вчених-економістів, господарників, громадських діячів, експертів, проблеми розвитку сільських територій для України були й залишаються актуальними.

У квітні 2014 р. уряд схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, що для економіки країни ознаменувало початок формування правового поля для практичної імплементації ідеї адміністративно-фінансової децентралізації – передачі значних повноважень і бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування, щоб якомога більше повноважень мали ті органи, які знаходяться ближче до людей, та сприяли найбільш успішної їх реалізації [2].

В цьому стратегічному документі одним з пріоритетних напрямів позначено відхід економіки від її монофункціональності, що складається, як правило, у виробництві сільськогосподарської сировини. Ідея багатфункціонального розвитку, тобто стимулювання зайнятості населення поза сферою сільськогосподарського виробництва, зокрема, в сфері сільського

туризму, розвитку рекреаційної діяльності в сільській місцевості – це реакція на безробіття і кризову ситуацію в самій галузі.

Проте, незадовільний стан сучасної туристичної інфраструктури вимагає значних вкладень коштів. Одним із джерел фінансування розвитку туристичної сфери можуть стати кошти місцевих бюджетів, у тому числі отримані від платежів за рекреаційні ресурси, податкові надходження. Завдяки бюджетної децентралізації та реформі місцевого самоврядування об'єднані територіальні громади отримали більше ресурсів та більше повноважень ними розпоряджатися.

Україна володіє величезними природно-кліматичними, культурно-історичними та національно-етнографічними ресурсами – це гори, озера, річки водоспади, скелі та інша краса, на яку люди ніколи не перестануть дивитись; об'єкти історичної та культурної спадщини країни – унікальні архітектурні та етнографічні об'єкти, музеї, пам'ятники. Різноманітність культур, спадщини та екосистем в різних регіонах України є фоном для унікальних вражень відвідувачів, які не мають собі рівних ніде в світі. Тобто існує значний невикористаний потенціал для розвитку туризму саме в сільській місцевості.

Деякі об'єднані територіальні громади на власному досвіді переконались у тому, що за туризмом майбутнє і не тільки в питанні надходження додаткових коштів для громади. Сільський туризм – це можливість не лише створити комфортні місця для відпочинку у своїй громаді, але й нові робочі місця завдяки розвитку підприємницької діяльності.

У сфері туризму на сільських територіях можна надавати безліч послуг, наприклад, послуги з організації харчування (гастрономічний туризм), послуги з організації перевезення чи розміщення туристів. Сучасний турист бажає не тільки милуватись краєвидами, а також потребує послуг гідів та перекладачів, організації культових заходів та анімації. Все це відкриває не обмежене коло для підприємницької діяльності.

Прикладом дієвих кроків в напрямі розвитку туризму на сільських територіях може бути проект «яблунового кластера», що активно створюється в

Барській, Северинівській ОТГ, які підписали меморандум про співпрацю у 2018 році. Проект допомагає розвивати не лише території, пов'язані з вирощуванням яблук, але й продукцію домогосподарств, вироблену з яблук. Також йдеться про організацію різних брендкових фестивалів, а також створення «яблучних» туристичних маршрутів та об'єктів, сприяння розвитку малої переробки продукції садівництва (сушки, виготовлення соків, джемів, пастили тощо) [3].

Цікавий досвід одного із туристичних регіонів Харківщини – Коломацької громади, яка має наявні природні й рекреаційні ресурси, історико-архітектурні, культурно-історичні надбання, які визначають привабливість сільської території для розвитку туризму. У громаді активно відроджують традиційні українські промисли та ремесла (гончарство, виготовлення ляльок-мотанок, оберегів, писанок, різноманітних вишиванок) [3].

Підводячи підсумки, варто відмітити, що децентралізація – це складний процес, в результаті якого процеси управління та прийняття рішень наближаються до громадськості, відкриваючи можливість реалізовувати стратегії, програми, проекти сільського розвитку та надавати послуги, які б краще відповідали потребам даного регіону. Для територіального розвитку туризм дає можливість отримати додатковий дохід, забезпечити особистий розвиток сільського населення, поліпшити інфраструктуру території, дає можливість зберегти історико-культурну спадщину, охоплюючи соціальну, економічну та екологічну сфери розвитку сільських місцевостей.

Література:

1. Мармуль Л.О. Методичні підходи до розвитку сільських територій на засадах децентралізації. Економіка АПК, 2016. №7. с. 80-86.

2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. URL: <http://>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення 08.11.2020).

3. Ковшова О. Лайфак зеленого туризму: як перетворити село на туристичні локації. Радник старости, 2019. № 3. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/rs/2019/september/issue-3/article-70474.html> (дата звернення 08.11.2020).

Прямухіна Наталія Валентинівна

професор кафедри політології та державного управління

доктор економічних наук

Донецький національний університет імені Василя Стуса

м. Вінниця

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ РЕГІОНУ НА ОСНОВІ НЕРІВНОВАЖНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ

Мобільність економічних процесів потребує швидкого реагування на зміну економічної ситуації у регіоні. Однією з умов сталого розвитку регіональних економічних систем є ефективне стратегічне управління, яке, використовуючи новітні адаптивні технології та інструментарій, має забезпечити мінімальне відхилення фактичних результатів економічного розвитку від бажаних. У розвитку стратегічного управління на рівні регіонів загальноперспективною визнана тенденція переходу від управлінської функції «планування» до функції «організація» [1].

Обмеженість часу на прийняття оптимальних управлінських рішень вимагає стиснення потоків інформації (економічної, політичної, соціальної і т. ін.) при збереженні її ефективності, яка полягає в здатності забезпечити реалізацію зворотного зв'язку і оптимізацію траєкторії функціонування. Необхідність стиснення поточної інформації спонукає до створення алгоритмів, в основі яких лежить використання нерівноважного підходу до аналізу

регіональних економічних систем. В межах створення таких алгоритмів можлива побудова «ідеальної» нерівноважної моделі економіки, яка має слугувати еталоном для порівняння з фактичним станом регіональної економічної системи та на основі аналізу флуктацій приймати і реалізовувати управлінські рішення з метою приведення фактичного стану системи до еталонного з мінімальними витратами часу та ресурсів.

Розвиток теорії нелінійної динаміки стосовно економіки, а також дослідження економічної системи з позицій теорії складних систем, в межах якої економічну систему можна вважати територіально неоднорідною, вимагає врахування просторових факторів в концепції динамічної рівноваги. Особливого значення просторовий фактор набуває при дослідженні регіональних економічних систем, архітектура яких впливає на зміст та структуру економічного потенціалу [2]. При цьому зміщення економічної рівноваги спричиняється конфліктом економічних інтересів і не пов'язане з порушенням рівноваги між регіональним попитом та пропозицією.

Дослідження структурних змін змісту регіональних економічних систем пов'язані з наступними постулатами:

- урахування просторової конкуренції, як умови виникнення територіальних зон просторової концентрації економічних активностей;
- виявлення відносин інституційної схожості (модальність поведінки різних соціальних, владно-політичних груп), організаційної та географічної близькості економічних агентів;
- виявлення та урахування зовнішніх ефектів просторової концентрації та факторів їх відтворення (ефекти агломерації, локалізація та урбанізація, специфіка людського капіталу, розвиток інновацій);
- проведення оцінки просторової збалансованості природного, економічного та соціального компонентів регіону та потенціалу його розвитку.

Таким чином модель економічної системи передбачає виокремлення різних структурно-організаційних профілів (демографічних, сировинних, профілю людського капіталу та ін.).

Оскільки різні регіональні соціально-економічні системи мають свою специфіку співвідношення, форм і способів взаємодії відтворювальних, адаптаційних, мотиваційних і захисних механізмів, в їх розвитку чітко спостерігаються тенденції розбіжностей. При цьому відмінності посилюються відповідно до зміни організаційно-економічної, відтворювально-функціональної, інституційної та соціальної структур регіональних господарських систем, а також інвестиційно-фінансового потенціалу та потенціалу економічного зростання.

Стратегічне управління економічною системою на регіональному рівні на основі нерівноважної моделі повинно враховувати насамперед еквіфінальність [3] регіональних соціально-економічних систем, яка обумовлена відмінностями ресурсних можливостей, рівнем зрілості інституційної системи, особливостями архітектури економічного простору регіону, економічним потенціалом, тощо.

На думку автора, мета стратегічного управління економічною системою регіону на основі «ідеальної» нерівноважної моделі економіки, що полягає в забезпеченні оптимальності співвідношення її основоположних складників:

- первинні ресурси (в тому числі екологічні), які забезпечують здатність формування розвиненої регіональної виробничої та соціальної інфраструктури;
- наявність галузевої структури, яка базується на існуванні відновлюваних в часі взаємодій економічних суб'єктів;
- наявність та якість людських ресурсів.

Література

1. Козловський С.В. Стратегічне управління розвитком регіональних економічних систем. *Ефективна економіка*. 2010. № 9.

2. Прямухіна Н.В. Міждисциплінарні теорії у інтерпретації процесів трансформаційної економічної системи та прогнозуванні її розвитку. Трансформаційні перетворення економічних систем: виклики сучасності. Колективна монографія. Київ: Кондор. 2017. 289 с. С. 44-61.

3. Колодійчук В.А. Системний підхід в економічних дослідженнях. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 3. С. 107-111. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2015_3_23

Семенов Володимир Олександрович

здобувач

Харківський національний університет імені В.В. Докучаєва, м. Харків

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Глобалізаційні процеси та економіко-суспільні трансформації ставлять все більше питань, що пов'язані із державним будівництвом та місцевим самоврядуванням, що у свою чергу актуалізує проблематику дослідження реформи децентралізації, виокремлення її основних аспектів та аналізу і синтезу її системних впливів на інститут місцевого самоврядування та територіальної громади як центральної складової цього інституту.

Відповідно до статті 9 Конституції України міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства [1]. Так, Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони закріпила міжнародно-правові зобов'язання України, зокрема, щодо наближення національного законодавства до законодавства Європейського Союзу. Преамбула Європейської хартії місцевого самоврядування містить положення щодо необхідності наявності та повноцінної реалізації принципу місцевого

самоврядування та демократизації публічної влади, що у свою чергу означає можливість доступу громадян до органів місцевого самоврядування [2].

В Україні процес децентралізації розпочато 2014 році з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, прийняттям спеціалізованих законів України, зокрема, щодо фінансової децентралізації [3]. Центральним законодавчим актом, який зазнав змін у зв'язку із проведенням реформи децентралізації є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», відповідні зміни дозволили Україні забезпечити ефективне виконання зобов'язань відповідно до норм Європейської хартії місцевого самоврядування.

Завдяки запровадженню міжмуніципального співробітництва громади отримали можливість консолідувати зусилля та реалізовувати спільні проекти. Зокрема, 1354 територіальних громад уклали 604 договори про співробітництво. Добровільне об'єднання територіальних громад дозволило новоутвореним органам місцевого самоврядування дістати відповідні повноваження та ресурси, що їх раніше мали міста обласного значення [3].

Законодавчими змінами в контексті реформи міжбюджетних відносин в Україні з 2015 року було розширено перелік джерел доходів загального фонду місцевих бюджетів, а саме: 1) передача з державного бюджету 100 % плати за надання адміністративних послуг; 100 % державного мита; 10 % податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки; 2) нові платежі: акцизний 82 податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів за ставкою 5 % вартості реалізованого товару; 3) передача з бюджету розвитку: єдиний податок; податок на майно; передання зі спеціального фонду екологічного податку (крім радіоактивних відходів) з одночасним збільшенням нормативу зарахування до 80% [4, с. 82].

Адміністративно-фінансова децентралізація в Україні суттєво прискорила динаміку інвестиційної діяльності. Після різкого спаду інвестиційної активності у 2014 р. у наступних роках відбулось її зростання, надто з бюджетних. Так, якщо упродовж 2015-2017 рр. індекс росту капітальних інвестицій в Україні у

середньому становив 126,94 %, то індекс росту інвестицій, профінансованих за кошти бюджетів, склав 190,87 %, зокрема з місцевих бюджетів – 194,67 %, а з державного бюджету – 183,88 % [5, с. 92].

Таким чином, визначаючи реформу децентралізації та її вплив на територіальні громади можна відмітити, що державна регіональна політика спрямована, у першу чергу, на підвищення ефективності та здійснення демократизації у сфері місцевого самоврядування. Це пов'язано із розширенням повноважень органів місцевого самоврядування, які виступають виразниками волі (представниками) територіальної громади, збільшенням, наприклад, у відсотковому співвідношенні дохідної частини бюджетів місцевих територіальних громад за рахунок залишення 60 % бюджетних коштів, які надходять від платників податку на доходи фізичних осіб у місцевих бюджетах, тощо. Реформована компетенція місцевих органів влади сприяє комплексному, контрольованому та аспектному врегулюванню питань, які виникають на локальному рівні. Негативною стороною розглянутої реформи по відношенню до функціонування інституту територіальних громад є децентралізована суспільно-політична відповідальність місцевих органів влади. З іншого боку, до ще одного позитивного аспекту децентралізації можна віднести можливість територіальним громадам об'єднуватися та/або укласти угоди про співробітництво та, таким чином, посилювати і розширювати спектр політико-правових можливостей відповідних територіальних громад тощо.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/254к/96-вр> (дата звернення: 05.11.2020).
2. Європейська хартія місцевого самоврядування : Міжнародний договір від 15.10.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/994_036 (дата звернення: 05.11.2020).

3. Реформа децентралізації. Урядовий портал : вебсайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi> (дата звернення: 05.11.2020).

4. Мацедонська Н.В. Децентралізація у контексті стимулювання регіонального розвитку. Розвиток територіальних громад в умовах децентралізації: правові, економічні та соціальні аспекти : матер. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 13-14 грудня 2018 року. Миколаїв, 2018 р. С. 80-86.

5. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В.С., Сторонянської І.З. Львів. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього» НАН України, 2020. 531 с.

Черчик Лариса Миколаївна

Завідувач кафедри менеджменту та адміністрування,
доктор економічних наук, професор
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк

ДОМІНАНТИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ В ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Туризм та рекреація відносяться до сфер діяльності, які стрімко розвиваються. На це впливають такі чинники як висока прибутковість туристично-рекреаційної діяльності, інвестиційна привабливість, можливість отримання валютних надходжень, низький рівень інвестицій при започаткуванні діяльності, невеликі витрати на створення нових робочих місць; зростання потреб у відновлення здоров'я, життєвих сил, фізичного та психоемоційного, культурного розвитку. Тому з'являються нові види послуг та атракції, які базуються як на традиційних функціях цих сфер, так і в контексті

формування економіки вражень, поведінкової економіки, інклюзивного розвитку [1-3].

Водночас сучасний світ ставить нові виклики, пов'язані зі зміною пріоритетів розвитку. Змінюються критерії оцінювання стану соціально-економічного розвитку, акценти функціонування соціально-економічних систем. Тому відповідним органам місцевого самоврядування необхідно продовжувати пошуки шляхів розвитку з їх урахуванням.

Такими новими трендами, що безпосередньо стосуються туристично-рекреаційної сфери є інклюзивний розвиток, інклюзивне стале зростання (inclusive sustainable growth).

Доцільність та правомірність використання інклюзивного підходу в рекреаційній сфері обумовлено тим, що: абсолютною цінністю є людина з її потребами у відпочинку, відновленні психофізичних кондицій, фізичному та культурно-інтелектуальному розвитку; одним із критеріїв ефективності її функціонування є збереження здоров'я нації; значна частина потреб реалізується в межах певної групи (соціуму); в основі рекреаційної діяльності лежать суспільні цінності, що формуються суспільні рекреаційні потреби; організація рекреаційної діяльності передбачає задіяння рекреаційних ресурсів суспільного, а не індивідуального рівня використання; посилення суспільного прагнення до індивідуалізації рекреаційних послуг.

Туристично-рекреаційна сфера володіє певним потенціалом самоорганізації, проте високий рівень суспільної значимості природних рекреаційних ресурсів (ПРР) обумовлює необхідність державного та громадського регулювання. По-перше, це необхідно для забезпечення доступності всім членам суспільства до цінних природних рекреаційних ресурсів, по-друге, це обумовлено потребою реалізації соціальних гарантій у безоплатному наданні рекреаційних послуг для відповідних груп населення (санаторно-курортне лікування, реабілітація, профілактика професійних хвороб, задоволення рекреаційних потреб для людей з обмеженими можливостями). Ефективність суспільно значимої складової туристично-

рекреаційної сфери визначається тим, наскільки забезпечуються екологобезпечні, комфортні умови відпочинку та проживання рекреантів, охорона, відтворення, ефективне використання природних рекреаційних ресурсів, задовольняються потреби у відповідній продукції та послугах для усіх категорій населення [44].

Таким чином, сучасна ситуація у цій сфері потребує суттєвих трансформацій соціально-економічних умов життя суспільства для вирівнювання можливостей (особливо малозабезпечених верств населення) щодо використання та споживання цінних рекреаційних ресурсів та умов для відпочинку, оздоровлення, всебічного розвитку, надання суспільно значимих послуг, від яких залежить здоров'я територіальних громад і населення країни загалом. Водночас, екологічний імператив не менш важливий, оскільки обмеженість природних ресурсів і асиміляційного потенціалу обумовлює необхідність визначення меж, у яких біосфера ще здатна витримувати антропогенні навантаження для недопущення вичерпання, деградації природних ресурсів, поглиблення екологічної кризи.

Отже, основними домінантами інклюзивного розвитку, які важливі з точки зору туристично-рекреаційної діяльності, є:

- 1) рівні можливості у доступі до рекреаційних ресурсів;
- 2) рівні можливості для реалізації права на відпочинок, відновлення психо-фізичних кондицій, оздоровлення;
- 3) рівні можливості для забезпечення гармонійного розвитку особистості (фізичного, емоційного, культурного, когнітивного);
- 4) підвищення якості життя людей завдяки доступності рекреаційних послуг;
- 5) забезпечення соціально-економічної активності, добробуту та можливостей для зайнятості у сфері туристично-рекреаційного та супутніх бізнесів і справедливого розподілу результатів діяльності;
- 6) підвищення ефективності використання суспільно доступних природних ресурсів та умов.

Література

1. Petrushenko M., Shevchenko H., Burkynskyi B., Khumarova N. (2019). A game-theoretical model for investment in inclusive recreation and wellness in Ukraine: the regional context. *Investment. Management and Financial Innovations*, 16(4), 382-394. doi:10.21511/imfi.16(4).2019.32
2. Буркинський Б. В., Мартієнко А. І., Хумарова Н. І. Інституціональні засади вдосконалення відносин власності на рекреаційно-туристичні ресурси в Україні. *Економіка України*. 2017. №. 2. С. 61-73.
3. Хумарова Н.І. Вдосконалення системи управління рекреаційно-туристичною діяльністю на основі інклюзивного підходу / Теорія та практика менеджменту безпеки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (18 травня 2017 р.) / Відп. ред. проф. Л. М. Черчик. Луцьк, 2017. С. 166-168.

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ»

Яковчук Альона Віталіївна

студентка 2 курсу ННІ економіки, оподаткування та митної справи

Науковий керівник:

Литвин Наталія Анатоліївна,

д.ю.н., професор,

професор кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки

Університет ДФС України, Ірпінь

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

В наш час все більшої актуальності набуває питання соціально-економічного та політичного розвитку держави. Сьогодні одним із найважливіших завдань розвитку держави є забезпечення та підвищення ефективності публічного адміністрування.

Теоретичні та практичні засади розвитку публічного адміністрування досліджують багато вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, Л. Любохинець та А. Мейш зазначають, що предметом публічного адміністрування є процес досягнення національних цілей та інтересів шляхом організації діяльності суб'єктів публічної сфери, у тому числі законодавчих, виконавчих і судових органів та органів місцевого самоврядування. В умовах зміни поняття “правова держава” та поступового зникнення жорстких меж між державою та суспільством, на публічне адміністрування дедалі більшою мірою припадає завдання оформлення суспільних та державних процесів[1, с. 4].

В Україні, на жаль, діюча система публічного адміністрування досі залишається неефективною, внутрішньо суперечливою та корумпованою.

Поряд із цим, негативними є й інші чинники, такі як недостатній рівень прозорості та відкритості у сфері державного управління, нечіткість розмежування політичної та адміністративної сфер, недостатній професійний рівень державних службовців, відсутність єдиної системи оцінювання їх компетентності, низький рівень дисциплінарної відповідальності, недосконалість механізму політичного та адміністративного контролю в системі державного управління.

Неефективно побудована система публічного адміністрування має свої наслідки: погіршення макро– та мікроекономічних показників держави і збільшення недовіри до органів державної влади. Це є суттєвою перешкодою на шляху до позитивних змін у суспільстві та державі.

У сфері державного управління, як і в будь-якій сфері суспільних відносин, одним із ключових елементів впливу на функціонування системи є людський чинник. На думку громадського діяча, доктора економічних наук Богдана Гаврилишина, в Україні, незважаючи на її сучасний непростий стан, дуже високою є якість людського капіталу, і саме цей чинник за розумного його використання може стати ключовим у розбудові національної системи публічного адміністрування [2]. Важливу значення в цьому аспекті мають особистісні характеристики державного службовця, моральні принципи, особиста відповідальність та рівень культури, внутрішнє почуття обов'язку, дотримання норм службової етики, які в поєднанні являтимуть етику публічного адміністрування.

Підвищення показників відповідності поведінки державних службовців законодавчо визначеним загальним етичним нормам слугувало б своєрідним фундаментом для формування довіри громадян до органів влади всіх рівнів та сприяло б створенню позитивного іміджу всієї сфери державного управління.

Публічне адміністрування – це управління суспільством разом із суспільством [3]. Публічне адміністрування виникає як результат свого роду суспільного договору між державою і суспільством, коли владними

повноваженнями наділяються відповідні органи і посадові особи. При цьому основним носієм влади залишається народ, населення країни.

Взаємодія суб'єктів публічного адміністрування та населення забезпечується за допомогою організації публічних слухань, анкетування, проведення сфокусованих інтерв'ю та ін. відповідно до чинних нормативно-правових актів [4, с. 90]. Реформування системи державного адміністрування має сприяти оптимізації функцій інститутів державної влади, розподілу повноважень і визначенню зон відповідальності з використанням ефективних моделей управління, реалізація яких передбачає нову структуру відносин «влада – громадськість». Пріоритетними напрямками є побудова ефективної соціально орієнтованої системи публічного адміністрування, основними завданнями якої є надання якісних адміністративних послуг громадянам на рівні, що відповідає європейським стандартам, вчасне й адекватне реагування на соціально-економічні, зовнішньополітичні та інші виклики.

Можна зробити висновок, що система публічного адміністрування в Україні сьогодні є не зовсім ефективною через низку проблем, які наявні в цій системі. Для їх вирішення, в першу чергу необхідно більш якісно здійснити розподіл адміністративних і політичних функцій у системі виконавчої влади, добровільно слідувати запровадженим демократичним принципам, таким як верховенство права, законність, відкритість, прозорість, дієвість, результативність, ефективність, підконтрольність, підзвітність та відповідальність.

Література

1. К. О. Колесникова. Публічне адміністрування в Україні: огляд літературних джерел. Теорія і практика державного управління. 2013. № 3(42). С. 1-7.

2. Гаврилишин: не вірю, що люди, які тепер при владі, поправлять стан України. URL: [https:// hromadskeradio.org/programs/kyiv-donbas/gavrylyshyn-ne-viryu-shcho-lyudy-yaki-teper-pry-vladipopravlyat-stan-ukrayiny](https://hromadskeradio.org/programs/kyiv-donbas/gavrylyshyn-ne-viryu-shcho-lyudy-yaki-teper-pry-vladipopravlyat-stan-ukrayiny).

3. Молошна О.Л. Особливості формування державно-службових відносин в умовах становлення системи публічного адміністрування в Україні. URL:[http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02\(2\)/Moloshna,%20Bashtannyk.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02(2)/Moloshna,%20Bashtannyk.pdf)

4. Тодосійчук В.Л. Публічне адміністрування в Україні. Економіка та управління підприємствами. 2018. № 34. С. 87-91.

Бакуменко Оксана Олександрівна,

Середа Тетяна Володимирівна

Харківський національний технічний університет

сільського господарства ім. Петра Василенка

м. Харків

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ НАДАННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ПРИ
РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ**

Послуги, що надаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, які перебувають в їх управлінні, становлять сферу публічних послуг. Залежно від суб'єкта, який надає публічні послуги, розрізняють державні та муніципальні послуги. Важливою складовою як державних, так і муніципальних послуг є адміністративні послуги.

В українській науковій літературі тривалий час категорія «адміністративна послуга» мала й інші назви, зокрема такі як «управлінські послуги», «державні послуги», «муніципальні послуги» тощо. Зрештою, термін «адміністративна послуга» закріпився як на науковому рівні, так і законодавчому. В той же час, якщо прирівнювати його до поняття «публічні

послуги», що застосовується в європейських країнах, то будуть виявлені суттєві відмінності та неточності, які потребують вирішення в подальшому застосуванні даного поняття.

Детальний аналіз наукової літератури та практики діяльності Центрів надання адміністративних послуг в Україні вказує на те, що цей механізм потребує вдосконалення, а якість надання адміністративних послуг не задовольняє споживачів, а саме [1]:

— при наданні адміністративних послуг досить часто спостерігається брак поваги до відвідувачів,

— територіальна та предметна розпорошеність різних владних органів та підрозділів;

— складні процедури надання адміністративних послуг і «подрібненість» послуг;

— довга тривалість термінів надання послуг, адже часто законодавчо не виправдано великі терміни та «особливості» адміністративного провадження послуг (терміни засідання комісій, виконкому, сесій, тощо);

— обмежений графік «прийомних годин» у різних органах, оскільки він більшою мірою орієнтований на посадових осіб, але не завжди вигідний громадянам;

— брак інформації, що стосується надання адміністративних послуг;

— недостатня облаштованість приміщень для прийому тощо.

Підвищення якості адміністративних послуг потребує проведення комплексної реформи, яка дозволить удосконалити та узгодити нормативно-правові акти, які регламентують механізм надання адміністративних послуг та забезпечать їх спрощення в тому числі, шляхом впровадження сучасних інформаційних технологій.

Напрями вдосконалення системи надання послуг органами місцевого самоврядування містить прийнята у квітні 2014 року Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної влади. Зокрема, одним із завдань

реформи поставлено забезпечення доступності та якості публічних послуг відповідно до державних стандартів з урахуванням необхідності забезпечення:

— територіальної доступності, що передбачає надання послуг на території громади, де проживає особа;

— належної матеріально-технічної бази для надання основних форм публічних послуг (органи місцевого самоврядування повинні мати у своєму розпорядженні відповідні приміщення та інфраструктуру);

— відкритості інформації про послуги, порядок та умови їх надання;

— професійності надання публічних послуг [2].

Складовими етапів розвитку системи надання адміністративних послуг в Україні є [3]:

— наукове обґрунтування принципів, видів, форм і методів надання послуг органами публічної влади;

— вирішення низки завдань, що пов'язані з «подрібненням» адміністративних послуг, тобто штучним поділом однієї адміністративної послуги на декілька окремих «платних послуг», адмініструванням коштів, отриманих за такі послуги, спрямуванням всіх коштів за адміністративні послуги до державного або місцевого бюджетів, створенням центрів надання адміністративних послуг на міському та районному рівнях, заборонаю надання адміністративних послуг через підприємства;

— підвищенням якості надання адміністративних послуг;

— делегуванням повноважень щодо надання адміністративних послуг органам місцевого самоврядування та розбудовою центрів надання адміністративних послуг як інтегрованих офісів, багатетапною передачею послуг до центрів надання адміністративних послуг.

Література

1. Маматова Т.В. Формування нової системи надання адміністративних послуг в умовах децентралізації / Т.В. Маматова // Аспекти публічного управління. – 2015. – № 4. – С. 75-83

2. Подольська О.В. Розвиток кадрового потенціалу органу публічної служби / О.В. Подольська, К.С. Богомолова // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2020. – № 1. С. 59-72.

3. Черниш Я.В. Адміністративні послуги – один із символів реформи («еволюція» розвитку) / Я.В. Черниш // Актуальні питання сучасної економічної науки: зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. (4 грудня 2019р., Полтава). – С. 149-152.

Вербицька Катерина Валентинівна

студентка 2 курсу магістратури
спеціальність 281 «Публічне
управління та адміністрування»
ДонНУ імені Василя Стуса,
м. Вінниця

МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

У вирішенні соціально-економічних проблем та прискоренні економічного розвитку країни важливу роль відіграють публічні фінанси, за допомогою яких органи державної влади та управління мають змогу безпосередньо впливати на економічні, соціальні та політичні процеси, що відбуваються в державі. Фінансова самодостатність органів місцевого самоврядування є однією з умов побудови та розвитку демократичної держави. При цьому забезпечення фінансової самодостатності має здійснюватися на засадах заінтересованості органів місцевого самоврядування у розвитку підприємницької діяльності, стимулювання інноваційно-інвестиційної активності, зменшення частки тіньового сектору.

Використання методів забезпечення прозорості публічних фінансів є однією із складових процесу управління соціально-економічним розвитком як

держави в цілому, так і її окремих адміністративно-територіальних одиниць. Це безпосередньо здійснює апарат управління за допомогою спеціальних прийомів і методів, впливу на цільове формування, розподіл, використання, розпорядження коштами централізованих та децентралізованих фондів.

Важливою складовою, що впливає на систему методів забезпечення прозорості публічних фінансів виступає компетенція місцевих органів влади. Так, Кравченко В.І. розкриває сутність управління місцевими фінансами саме через компетенції місцевих органів влади, під якими розуміє коло повноважень, якими вони наділяються законом для виконання покладених на них функцій. Компетенція місцевих органів влади в галузі фінансів є важливою складовою системи управління місцевими фінансами і значною мірою визначає його характер [1, с. 122].

Сучасний розвиток системи методів забезпечення прозорості публічних фінансів як цілісного організму потребує конкретного визначення, обґрунтування та застосування використання широкого як самих методів, так і їх інструментів. Термін «метод» має невичерпні сфери застосування. Наприклад, методи управління місцевими фінансами – це способи, за допомогою яких реалізуються функції органи місцевого самоврядування із управління місцевими фінансами. Інструменти управління місцевими фінансами можна трактувати як засоби, за допомогою яких органи місцевого самоврядування можуть вирішувати поставлені завдання. Дяченко С. Я. Розвиток

На нашу думку, методи забезпечення прозорості публічних фінансів це способи і засоби, за допомогою яких реалізуються функції органів державної влади, органів місцевого самоврядування із управління публічними фінансами з метою прийняття раціональних рішень та надання інформації у відкритій, повній, своєчасній і зрозумілій формі.

В системі державного управління використовується велика кількість методів, хоча вони недостатньо систематизовані та конкретизовані. Такий стан

речей не дозволяє своєчасно визначатися із раціональним методичним інструментарієм забезпечення прозорості публічних фінансів.

Сучасний світовий досвід методології, теоретичних та практичних положень з прозорості публічних фінансів (fiscaltransparency) представлений роботами та рамковими стандартами міжнародних організацій [2].

Методи, що використовуються в державному управлінні для забезпечення прозорості публічних фінансів можна згрупувати наступним чином:

- метод забезпечення безпосередньої участі державних органів та громадськості в управлінні публічними фінансами;
- метод прозорого формування, розподілу, відтворення і ефективного використання публічних фінансів;
- метод узгодження інтересів державних органів, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання і громадськості;
- метод публічності, прозорості формування фінансових ресурсів;
- метод публічної організації руху фінансів;
- метод прозорого формування доходної та видаткової частин бюджету;
- метод прозорого розподілу фінансових ресурсів між органами державного управління, розпорядниками публічних фінансів;
- метод аналізу, контролю, аудиту за чітким дотриманням параметрів руху публічних фінансів та їх результатів;
- метод, направлений на розвиток джерел формування публічних фінансів;
- метод статистики та оцінки прозорості.

І все ж, на нашу думку, визначальним методом забезпечення прозорості публічних фінансів вважаємо метод періодичного публічного звітування.

Аналізуючи досвід зарубіжних країн, до дієвих інструментів і методів віднесемо:

- періодичне проведення громадських слухань;
- використання сучасних інформаційних технологій;

- широке розповсюдження друкованих засобів масової інформації;
- реалізація заходів, в яких беруть участь експерти, депутати, політичні партії, громадські організації;
- організація публічного діалогу між громадянами і органами державного управління;
- застосування інформаційно-просвітницьких послуг;
- створення «онлайн-бюджету»;
- вільний доступ до реєстрів, що ведуться органами влади, що містять у собі необхідну інформацію для суспільства і громадян;

На думку Дяченко С. Я., кожному методу притаманні інструменти, водночас і інструменти тяжіють до певних методів. Тому знання і оволодіння методами та інструментами впливу на розвиток фінансів є обов'язковим і складним завданням для учасників процесів управління [3, с. 46].

Запропонований поділ методів має умовний характер, оскільки наукове тлумачення кожного не є конкретним та однозначним. Однак, визначення і систематизація методів забезпечення прозорості публічних фінансів дозволяє обґрунтовано вирішити велику кількість реформаторських підходів стосовно удосконалення системи як самих методів, так і з'ясування їх особливостей, оптимального впорядкування і вирішення завдань державного управління.

Література

1. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України : навч. посіб. / В. І. Кравченко. К. : Знання, КОО, 1999. 487 с.

2. Касперович Ю. В. Пріоритетні напрями підвищення ефективності та прозорості публічних фінансів. URL: <http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/prozorist-19d5a.pdf> (дата звернення 04.11.2020 р.).

3. Дяченко С. А., Фетіщенко Є. М. Підвищення прозорості процесу планування Державного бюджету України. Державне управління: теорія та практика, 2016. № 2. С. 45–56.

Воронкін І, Олійник Д., Коноз О.

здобувачі вищої освіти,

Навчально-науковий інститут бізнесу та менеджменту

Харківський національний технічний університет

сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків

ЛІДЕРСТВО І КЕРІВНИЦТВО: ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ

Якими мають бути лідери і керівники? На нашу думку, дати відповідь на це запитання надзвичайно актуально в умовах реформування системи управління.

Виклики сьогодення, що постали перед системою публічного управління, свідчать про те, що необхідною умовою їх подолання є професіоналізм та кваліфікованість управлінських кадрів, а також результативність їх управлінської діяльності.

Важливим є дослідження спільних та відмінних рис понять «лідерство» та «керівництво» як елементів системи управління, у якій вирішення завдань відбувається шляхом впливу на людей.

Уявлення про лідерів зазвичай передбачає собою образ керівника – людини, офіційно наділеної владою. Але бути лідером не завжди означає мати офіційну посаду, офіційне визнання і відповідний запис у трудовій книжці. Сучасна психологія управління визначає поняття «лідерство», як домінуюче обличчя будь-якого суспільства [1].

Погоджуємося з точкою зору дослідників [2], що «керівник – це призначений адміністративним органом найбільш авторитетний працівник, який володіє рисами соціального і професійного лідера та наділений правами

здійснювати керівництво спільною трудовою діяльністю й соціальним розвитком організації... Керівник – складна професія, яка вимагає володіння спеціальною сферою управлінських знань, навичок та вмінь». Тоді як лідер – «будь-який член співтовариства, який здійснює значний вплив на поведінку людей (формально чи неформально) чи неформально виконує функції управління, користується повагою та авторитетом» [2].

З точки зору публічного управління проблеми керівництва й лідерства пов'язані з владою – можливістю й здатністю певного суб'єкта (індивіда, колективу, організації) підпорядковувати собі волю і поведінку іншого суб'єкта у своїх власних інтересах чи інтересах інших осіб [3].

Якщо, на відміну від лідера, керівника призначають, то він наділений офіційним правом заохочувати та наказувати, є відповідальним за стан справ в групі, організації. Саме тому керівництво на відміну від лідерства є офіційно регламентованим соціально-організованим процесом [3].

Головне, що потрібно розуміти, що лідерство – це свідомий вибір, а не офіційна посада. Вплив лідера (на відміну від керівника) відбувається в межах міжособистісних зв'язків і ґрунтується не на формальних повноваженнях, а на певних якостях і здібностях. Лідер змінює інших, змінюючись одночасно й сам.

Зрозуміло, що лідерство виникає й формується у процесі спільної діяльності людей, тому що є результатом взаємодії між членами групи і спрямоване на досягнення загально-групових цілей.

Виходячи з цього, зазначимо, що основні відмінності в лідерстві і керівництві виявляються в особливостях тих специфічних ролей та функцій, які виконуються керівниками та лідерами в процесі управління. Саме тому в сучасній науці поняття «лідерство» і «керівництво» не тотожні.

На нашу думку, основну сутність відмінностей можна представити в наступних парах:

лідер – вплив (психологічні зв'язки, міжособистісні зв'язки), керівник – влада (владні повноваження, офіційні відносини);

лідер – послідовники, керівник – підлегли;

Збірник тез. Том I

лідер – «ми..., наші...», керівник – «я..., мої...»;

лідер – довіра, керівник – повноваження;

лідер – робота за принципами, керівник – робота за правилами та ін.

Лідер – це той, хто уміє вести за собою (ведучий, координатор, авторитет), може впливати як та окремі особистості так і на групи, колективи, і має послідовників. Керівник – той, хто має владу і призначений для керування як підлеглими так і процесами розвитку організації.

Проте, спільним в лідерстві і керівництві є те, що в обох випадках влада являє собою можливість впливати на людей або колектив або ситуацію посередництвом авторитету, права, волі.

Отже, ми вважаємо, що сучасний керівник обов'язково має бути реальним лідером, тобто поєднувати в собі такі два елементи: формальне лідерство, тобто, лідерство займаної посади та соціальне лідерство, тобто, лідерство його особистості. Керівник може стати і лідером, якщо буде постійно самовдосконалюватися, зміцнювати персональні знання, вміння, навички, розвивати лідерські компетенції, вміння розпоряджатися власною владою, вміння надихати тощо.

Література

1. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: Посібник / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К.: Академвидав, 2003 – 568 с.
2. Словіцька Т.В. Сутність феноменів керівництва та лідерства / Т.В. Словіцька // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://Unzap_2009_3_57.pdf
3. Євтушенко О.Н. Лідерство і керівництво: сутність понять, їх місце й роль в системі публічного управління України / О.Н. Євтушенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://122527-261053-1-SM%20.pdf>

Галат Лариса Миколаївна

к.е.н., доцент

кафедри менеджменту та ІТ

Херсонський ДАЕУ, м. Херсон

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Головну роль у сучасному менеджменті відіграють ефективні управлінські рішення, які охоплюють усі сфери діяльності менеджера, починаючи з постановки задачі і завершуючи контролем за їх виконанням.

Управлінські рішення у сучасному менеджменті виконують низку функцій: спрямовану на формування цілей і завдань, координуючу та організуючу конкретні дії, мотивуючу. Процес прийняття управлінських рішень у менеджменті являє собою складний управлінський процес, який складається з низки послідовних етапів: перший етап – виявлення та усвідомлення проблеми, на цій основі формулювання завдання (робочої гіпотези); другий етап – всебічний аналіз альтернатив з урахуванням критеріїв ефективності рішення; третій етап – усвідомлений вибір управлінського рішення і організація та контроль за його виконанням.

Учасниками процесу управління виступають люди, тому соціальні відносини і відповідні соціально-психологічні методи, які їм відповідають, важливі та тісно пов'язані з іншими методами управління[1, с. 453].

В психологічному аспекті прийняття управлінського рішення розглядається як вольовий акт цілеспрямованого впливу на об'єкт управління, який набуває для цього об'єкту значення керівного мотиву до дії. Саме тому прийняття управлінських рішень – це складний управлінський процес, який відбувається під впливом не тільки об'єктивних раціональних факторів, але й суб'єктивних психологічних, таких як особистісні цінності, соціальні установки й обмеження, емоційний стан. Відсутність зв'язку між джерелом рішення та

його виконавцем, не участь у його формуванні або незгода останнього може перетворити навіть зважене, обґрунтоване рішення, в звичайну декларацію або гасло.

Для прийняття ефективного управлінського рішення у психологічному аспекті необхідно дотримуватися двох головних умов:

- особа, яка приймає рішення повинна бути компетентною і мати відповідні повноваження для прийняття рішень;

- особа, яка приймає рішення повинна враховувати інтереси усіх сторін, при цьому надати перевагу досягненню компромісу у порівнянні з досягненням максимального результату.

Отже, ефективне управлінське рішення (EP) можна подати формулою:

$EP = K * P$, де

K – фактор якості рішення, його обґрунтованість та компетентність;

P – рівень прийняття, згоди виконавців з рішенням;

Фактори K і P знаходяться у специфічній залежності. В сучасній економіці, рішення які мають важливе значення, масштабні за розміром, потребують високого рівня сприйняття тими, які будуть їх виконувати. Це одна з найскладніших і найважливіших (в психологічному аспекті) у менеджменті, яка потребує врахування взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів.

До зовнішніх факторів віднесемо середовище прийняття рішення (особливості та зміст завдання, кількість, якість і повнота інформації, професійна підготовка персоналу, морально-психологічний клімат у колективі виконавців, поточний соціально-економічний стан та ін.). Внутрішній фактор (суб'єктивна детермінанта) – це індивідуальні психологічні особливості особистості менеджера, його вік, стать, освіта, досвід, психологічні установки, мотиви, харизма. Сукупність внутрішніх факторів в прийнятті рішення називають «особистий профіль рішення». На процес прийняття рішень, як зазначають низка вчених-дослідників лідерства впливають стилі управління [2, с. 491-492].

Для авторитарного стилю управління характерне зосередження усієї влади і відповідальності в руках керівника, одноосібне прийняття управлінських рішень та стримування ініціативи підлеглих. При демократичному стилі спостерігається децентралізація влади з утриманням ключових позицій у керівника, колегіальність у підготовці рішення при особистій відповідальності керівництва за прийняття рішення, делегування повноважень. Дещо інша модель управління складається при ліберальному стилі – керівник знімає з себе відповідальність на користь колективу або вищої за ієрархією установи, самоврядуванню колективу надається суворий контроль «зверху» за виконанням рішень, керівництво демонструє стриманість або відсутність ініціативи до інновацій.

Вплив внутрішніх факторів на характер рішень особливо значущі в складних, надзвичайних умовах трансформаційної економіки, в яких перебуває значна частина підприємств та організацій в Україні.

Наприклад, керівники зі слабким типом нервової системи в екстремальних ситуаціях відчують складності, тривожність, страх, і, навпаки, особи з сильним психотипом відчують емоційне піднесення урівноваженість, самовдоволеність тощо. Одні менеджери вважають, що головний фактор у прийнятті ними управлінських рішень – зовнішній, тобто, об'єктивні обставини, тому що від них залежить успіх або невдача. Інші, з «внутрішньою стратегією прийняття рішень», переконані в тому, що суттєвий вплив на їх рішення мають внутрішні фактори: вміння працювати з людьми, виявляти їх схильності та професійні переваги, мотивувати працівників, користуватися інтуїцією та інше. Досвід успішних менеджерів свідчить про те, що керівники з «внутрішньою орієнтацією» працюють більш ефективно, оскільки вони більш гнучкі, стійкі до впливів як внутрішніх так і до зовнішніх факторів.

Основні методи, які використовуються керівниками для прийняття управлінських рішень можна поділити на інтуїтивні та раціональні:

- метод оснований на інтуїції керівника, яка базується на його власному попередньому досвіді та знаннях в певній галузі діяльності, що дає можливість прийняти правильні рішення;
- метод, коли керівник у прийнятті рішень спирається на «здоровий глузд», підкріплений аргументами накопиченого ним практичного досвіду;
- метод, що базується на науково-практичному підході, який передбачає вибір оптимальних рішень на основі опрацювання значного обсягу інформації.

При використанні зазначених методів при прийнятті управлінських рішень, слід враховувати наступне. По-перше, на практиці процес прийняття рішення – це поєднання усіх перерахованих методів з урахуванням впливу як поведінкових факторів, так і умов ризику і невизначеності середовища, в якому ці рішення приймаються. По-друге, прийняття важливого управлінського рішення у багатьох випадках пов'язана з пошуком компромісу. Проблема керівника складається з вміння оцінити можливі негативні наслідки та побічні ефекти з очікуваною вигодою. В умовах зростання інформаційних потоків, розвитку демократичного управління активно впроваджується принцип консенсуса.

Консенсус – це погодження усіх спірних питань, та різних думок під час прийняття управлінських рішень. Він досягається шляхом взаємних обговорень, консультацій, опитування усіх зацікавлених осіб та груп з приводу проблем, пов'язаних з прийняттям управлінських рішень. По-третє, реалізація будь-якого управлінського рішення потребує від керівника здатності впливати на підлеглих таким чином, щоб вони не тільки розуміли його рішення, а й приймали до дії та бачили особистий інтерес при виконанні даного рішення. Крім того, слід враховувати, що за інших рівних умов люди легше сприймають позицію людини до якої мають позитивне емоційне відношення. Відтак, менеджерам необхідно оволодівати психологічними знаннями та практиками впливу на персонал організації для формування прихильності до себе підлеглих.

Таким чином, процес прийняття управлінських рішень – це мистецтво управління, яке базується на знаннях, досвіді, творчості, інтуїції менеджера.

Література:

1. Мостенська Т.Л., Новак В.О., Луцький м.Г., Іленко О.В. Менеджмент: підручник. – 2-ге видання. К.; Кондор-Видавництво. 2012. 758 с.
2. Мескон М.Х. Основи менеджмента/ Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Пер. с англ. М.: Дело., 1992. С. 491-492.

Гатченко Катерина Олександрівна

Фітяк Євген Миколайович

здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Університету державної фіскальної служби України

Групи ПБП-19-6к

Науковий керівник: к.ю.н., доцент **Мельник О.П.**

м.Ірпінь

ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

В умовах глобалізації економіки звичайним явищем стало ведення компаніями бізнесу на територіях двох і більше держав. В результаті послідовного оподаткування доходів підприємства в країні отримання доходу і в країні реєстрації (постійного місця перебування) виникає подвійне оподаткування.

Подвійне оподаткування – це оподаткування одного податкового об'єкта окремого платника одним (чи аналогічним видом) податком або збором за один і той же період [1, с. 593].

За останні роки, податкове законодавство України неодноразово удосконалювалося, робилися спроби впровадження дієвих способів правового регулювання уникнення подвійного оподаткування. Важливим механізмом в цих процесах є міжнародні договори та нормативно-правові акти, які регулюють поведінку платників податків, які виникають у відносинах між національним та міжнародним правом. На законодавчому національному рівні дане питання регулюється Податковим кодексом України, зокрема статтями 103-108, що присвячені усуненню подвійного оподаткування [2]. На міжнародному ж рівні питання уникнення подвійного оподаткування регулюється міжнародними нормативно-правовими актами, а саме, укладеними між Україною та іншими державами угодами.

У подоланні такої негативної проблеми як подвійне оподаткування зацікавлені як платники, податки яких зростають при оподаткуванні одного і того ж самого об'єкта в різних країнах, так і самі держави, які прагнуть до підвищення конкурентоспроможності економіки, залучення іноземних інвестицій та збільшення внутрішнього і зовнішнього товарообігу. Тому, однією з найважливіших проблем, які стоять перед податковими органами не тільки України, а і інших держав, є усунення подвійного оподаткування.

На сьогоднішній день виділяють два шляхи усунення подвійного оподаткування: у односторонньому та багатосторонньому порядку. Односторонній порядок усунення подвійного оподаткування представляє собою зміну національного законодавства, а багатосторонній, в свою чергу, передбачає укладення двосторонніх угод про усунення подвійного оподаткування та включення їх до національної системи законодавства держави.

На перший погляд, односторонній порядок усунення подвійного оподаткування є оптимальним і найпростішим варіантом, оскільки не потребує довготривалих переговорів із іншими державами з приводу укладення міждержавних угод. Проте головним мінусом даного шляху подолання подвійного оподаткування є невиправдані втрати бюджету та махінації з боку

недобросовісних платників податків. Тому, наразі, кращим варіантом уникнення подвійного оподаткування є укладення між країнами двосторонніх податкових угод.

Важливу роль у подоланні подвійного оподаткування грають спеціальні методи уникнення подвійного оподаткування, серед яких розрізняють:

1) метод звільнення – метод, при якому з оподаткованої бази виключаються доходи та майно, що отримані за кордоном;

2) метод податкового кредиту – метод, при якому сплачені за кордоном податки зараховуються у внутрішні податкові зобов'язання;

3) метод відстрочки – метод, при якому доходи, отримані за кордоном оподатковуються тільки після моменту їх ввезення в країну постійного місцезнаходження платника;

4) метод податкової знижки – метод, при якому податок сплачений за кордоном розглядається як витрати, на які зменшується сума доходів, що підлягають оподаткуванню;

5) метод відрахування – метод, при якому податку в обох країнах, але розмір податку приводиться до меншого встановленого в цих країнах [с. 56, 3].

Проблема подвійного оподаткування все ще залишається досить актуальною проблемою і продовжує спричиняти перешкоди, як для юридичних осіб, які отримують доходи або володіють майном за кордоном, так і для держав. Тому, усунення подвійного оподаткування має важливе значення для України. Зробивши аналіз, можна дійти висновку, що на сьогоднішній день найефективнішими способами уникнення подвійного оподаткування є укладення між країнами двосторонніх угод і використання методів уникнення подвійного оподаткування.

Література

1. Шемшученко Ю.С. Законодавство. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю.С.Шемшученко (голова редкол.) та ін. Т. 2. К.: Укр. енцикл., 1998. 744 с.

2. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 24.10.2020)

3. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: в 3 т. / кол. авторів [заг. редакція, М. Я Азарова]. К.: Міністерство фінансів України, Університет ДПС України, 2010. 2389 с.

Гончаренко Марина Василівна,

кандидат наук з державного управління, доцент,

доцент кафедри економічної теорії та фінансів

ХарPI НАДУ при Президентові України

м. Харків

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ПЕРІОД КАРАНТИНУ

Загроза розповсюдження коронавірусної хвороби COVID-19 внесла зміни в усі сфери життєдіяльності суспільства, а питання мобілізації публічних коштів на фінансування протиепідемічних заходів в умовах зменшення надходжень до місцевих бюджетів набули особливої актуальності та гостроти.

У березні-квітні 2020 року Верховною радою України було прийнято декілька законів [1-3], спрямованих на регулювання викликів та загроз, спричинених розповсюдженням COVID-19, які так чи інакше впливають на фінансову спроможність місцевого самоврядування.

Основні зміни, які прямо вплинули на доходну частину місцевих бюджетів, стосувалися звільнення державою суб'єктів оподаткування від сплати плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, у березні [2, 3].

Закон №553-IX [3] врахував вплив на макроекономічну ситуацію суттєвих змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі, впровадження

обмеження у зв'язку з проведенням санітарно-епідеміологічних заходів, які передбачають встановлення обмеження трудової діяльності, що негативно впливатиме на глобальну економічну активність, зменшення обсягів торгівлі, споживчої активності населення, скорочення виробництва та інвестицій.

За оцінкою Міністерства фінансів України фінансовий ресурс місцевих бюджетів на 2020 рік в цілому зменшиться на 48,9 млрд грн (10 %), у тому числі за загальним фондом – на 46,9 млрд грн (10,8 %) та спеціальним фондом – на 2,0 млрд грн (3,8 %) [4].

Для того, щоб забезпечити місцеве самоврядування від розбалансування бюджетів, слід дослідити масштаби цього впливу та виробити алгоритми дій, спрямовані на недопущення проблем у бюджетній сфері. Зокрема, органам місцевого самоврядування необхідно забезпечити:

- підвищення раціональності, ефективності та цільового характеру використання бюджетних коштів по усіх напрямках видатків бюджетних установ та закладів, програм та заходів, що фінансуються з бюджету громади;

- упорядкування та оптимізацію мережі, штатів та контингентів бюджетних закладів, що фінансуються з бюджету громади, та вжиття інших заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання бюджетних коштів;

- недопущення збільшення штатної чисельності працівників установ та закладів, призупинити заповнення вакантних посад без нагальної необхідності;

- повноту та своєчасність нарахування та виплати заробітної плати відповідно до законодавчо встановлених умов оплати праці, виходячи, в першу чергу, із забезпечення обов'язкових складових заробітної плати;

- недопущення встановлення надбавок, доплат необов'язкового характеру та премій в умовах наявної незабезпеченої потреби в коштах на оплату праці з нарахуваннями по обов'язкових складових заробітної плати;

- скорочення у 2020 році обсягів споживання усіх видів енергоносіїв бюджетними установами та закладами, що фінансуються з бюджету громади;

- обмеження використання бюджетних коштів для проведення заходів з відзначення свят, пам'ятних та історичних дат, інших заходів та подій (крім найбільш знакових заходів загальнодержавного значення);

- призупинення придбання обладнання, устаткування та автотранспорту (крім спеціалізованого та нагально необхідного), проведення поточних та капітальних ремонтів, реконструкцій, інших непершочергових поточних та капітальних видатків (за винятком тих, які є вкрай необхідними, та пов'язані з попередженням, ліквідацією та усуненням подій надзвичайного характеру та непередбачуваних наслідків, аварійності тощо).

- максимальну прозорість, неупередженість та об'єктивність проведення тендерних закупівель та пріоритетність закупівель товарів, робіт і послуг вищої якості за нижчими цінами, максимальну орієнтацію на вітчизняних товаровиробників (надавачів послуг);

- погашення та недопущення нарощування наявної кредиторської та дебіторської заборгованості установ та закладів, що фінансуються із бюджету;

- внесення змін до помісячного розпису в частині перенесення зекономлених та непершочергових бюджетних призначень на пізніші терміни.

У зв'язку із погіршенням макроекономічних показників, зниженням економічної активності суб'єктів господарювання, зменшенням обсягів цільових трансфертів з державного бюджету та змінами податкового законодавства, спрямованими на підтримку бізнесу, зменшуються шанси виконання планових показників доходів. З огляду на це, дуже важливим є недопущення розбалансування місцевих бюджетів шляхом виваженого бюджетного планування, максимально точного прогнозування втрат доходів, а також жорсткої економії бюджетних коштів.

Література

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у

зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-2019)» від 30.03.2020 №540-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20>

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17.03.2020 № 533-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-20>

3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» від 14.04.2020 № 553-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/553-IX>

4. Лист Міністерства фінансів України «Про зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» №05110-14-6/11536 від 17.04.2020.

Дробот А.Г.

студентки 618 групи,

Лазарєва О.В.,

д-р екон. наук, доцент,

професор кафедри управління земельними ресурсами

Чорноморського національного університету імені Петра Могили,

м. Миколаїв, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день в місцевому самоврядуванні існує чимало проблем, які потребують вирішення. Однією з основних, як указують дослідники, є упровадження механізмів фінансової незалежності місцевого самоврядування [7, с. 4]. Багато в чому дана проблема може бути вирішена завдяки проведенню

реформ у земельних відносинах в Україні. Але в той же час проголошена земельна реформа не супроводжувалась комплексом робіт із державного землеустрою та землевпорядкування, суб'єкти місцевого самоврядування відсторонені від впливу на земельні відносини, не створено систему з раціонального використання і охорони ґрунтів. За таких умов вести розмову про еволюційний розвиток бажаних за формами, змістом і розмірами господарюючих суб'єктів на родючих українських землях уявляється недоречним. Важливим є забезпечення умов вільного господарювання та господарської ініціативи і самореалізації, дешеве довгострокове кредитування та гарантії збуту виробленої продукції за стабільними цінами для господарств (відповідно сформованих землеволодінь і землекористувань). Для цього необхідно:

– створювати необхідні умови для вільного і повного забезпечення вітчизняною продукцією і продуктами потреб внутрішнього ринку на конкурентній основі. Здійснювати закупівлю їх лише на відкритих торгах для потреб держави, включаючи демпферні, стратегічні запаси довготермінового зберігання;

– спрямовувати розвиток АПК на максимальне виробництво і реалізацію на зовнішніх ринках продукції господарствами, які відповідно сформували землекористування і стали активними учасниками реалізації. Виокремлюють один із найголовніших завдань для реформування земельних відносин це здійснення на всій території державної кадастрової оцінки землі та забезпечення переходу на систему земельних платежів, які формуються на основі рентної вартості землі. Систематичне проведення державної оцінки земель у системі державного земельного кадастру дозволить створити механізми, що забезпечать проведення більш раціональної податкової й інвестиційної політики держави, підвищити ефективність управління земельними ресурсами України, що в результаті забезпечуватиме збільшення дохідної частини бюджетів органів місцевого самоврядування і сприятиме якісному вирішенню соціально-економічних проблем територіальної громади.

У роботі органів місцевого самоврядування щодо забезпечення ефективності управління земельними відносинами необхідно реалізувати такі пріоритетні напрями земельної реформи в населених пунктах:

- 1) сприяння розвитку різних форм власності на землю;
- 2) впорядкування механізмів платності землекористування;
- 3) охорона земель і оптимізація землекористування;
- 4) удосконалення системи контролю над станом земельних ресурсів

Щоб сприяти їх успішному розвитку, ці форми мають бути представлені різноманітними установами, які рекомендують інтереси основних секторів землекористування: громадського, приватного, державного

Отже, для реалізації організаційно-економічного вдосконалення роботи органів місцевого самоврядування щодо управління земельними відносинами необхідно додатково реалізувати низку заходів, серед яких: закінчити приватизацію земельних ділянок у населених пунктах фізичними особами, інвентаризацію та грошову оцінку земель. Подальші дослідження будуть корисними в напрямку узагальнення досвіду країн ЄС щодо заявленого напрямку наукових пошуків.

Література:

1. Данілко Н. І. Розмежування правосуб'єктності органів місцевого самоврядування різного рівня у земельних відносин [Електронний ресурс] / Н. І. Данілко // Актуальні проблеми держави і права. – 2010. – С. 53. – Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua.

2. Дорош Й. Напрями удосконалення екологічної політики в галузі земельних відносин / Й. Дорош // Землевпорядний вісник. – 2012. – № 2. – С. 28–33.

3. Земельний кодекс України (із змінами та доповненнями) // ВВР України. – 2002. – № 3–4. – Ст. 12.

Ісакова Є.О.

Студентка

Науковий керівник – к.е.н. **Краля В.Г.**

ХНТУСГ імені Петра Василенка

Харків

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах найбільш актуальним питанням регулювання ринкових відносин в Україні є реформи у сфері землеволодіння. Впродовж останніх десятиліть неефективність, нераціональність та споживацьке ставлення до землі, незважаючи на формування ринкових відносин, ускладнило процес формування земельного ринку. Попри те, що українські ґрунти є найбільш родючими та мають найвищий у світі рівень використання земельних ділянок у господарському обігу, до цього часу не вдається досягнути основної мети аграрної реформи – сформувати високопродуктивних землевласників та перетворити земельні ресурси та, аграрний сектор в цілому, в ключовий чинник економічного зростання. Невирішеність ряду соціально-господарських проблем землевикористання зумовлена відсутністю зваженої державної політики.

В умовах ринкової економіки держава у повній мірі використовує всі основні форми правового, організаційного та мотиваційного механізмів державного регулювання. Складність механізму державного регулювання економіки проявляється у таких основних елементах як: цілі, завдання, принципи, функції, суб'єкти та об'єкти, методи та форми. Вся багатогранність впливу держави на економіку та окремі види економічної діяльності повинні узгоджуватись із дією ряду чинників (умов), що у сукупності і забезпечує позитивні ефекти від реалізації державою своїх функцій. З іншого боку, в умовах ринкової економіки відбувається зміна форм та методів державного регулювання і на пряму зменшення державного впливу. Саме на цих

протириччях і вибудовується державна політика щодо землекористування в Україні у сучасних умовах: з одного боку – земельні ресурси залишаються у власності держави, в той час коли господарюючі на землі суб'єкти функціонують в рамках ринкових відносин, а перед державою все ще стоїть завдання продажу землі, однак відповідність цього рішення принципам, які регламентують державне регулювання потребує дослідження.

Пошук ефективних форм господарювання на землі має стратегічне значення для майбутнього країни і в контексті збереження земельних ресурсів, які є в розпорядженні, і задля формування ефективного власника, оскільки і сьогодні аграрний сектор забезпечує 12% ВВП і близько 40% валютних надходжень від експорту, при тому, що потенціал аграрного сектора у повній мірі ще не вичерпано. В цьому контексті приватна власність на землю та формування ринку землі можуть стати важелем підвищення ефективності функціонування. І певні результати ринково-орієнтованих реформ вже мають результати. Так, на початок 2017 року у держвласності знаходилося 24,1% сільськогосподарських угідь, в приватній – 74,8%, комунальній – 1,06%, колективній – 0,04%. Земельними паями в Україні володіють близько 7 млн громадян. Загальна площа пайових угідь – 27,5 млн га, з яких 60% передані в оренду, 17% приєднані до індивідуальних господарств без юридичної особи, 22% не використовується зовсім або використовуються без реєстрації. Основними формами господарювання є агрохолдинги та фермерські господарства. В Україні функціонує 85 агрохолдингів і їх кількість зменшується впродовж останніх років, зареєстровано 46,143 тис. фермерських господарств (станом на середину 2019 р., які обробляють всього 4,3 млн га [1].

Представлені показники свідчать про те, що агросектор не має стійкої та ефективної інституційної основи, а це викликає сумніви у спроможності господарюючих на землі суб'єктів здійснити придбання землі, на яких вони здійснюють свою діяльність.

Відповідно, основними проблемними питаннями здійснення реформ Україні, на нашу думку, є організаційні, фінансові, управлінські, зокрема: по-

перше, відсутність підготовчого періоду з точки зору формування достатніх фінансових ресурсів для придбання землі за ринковими цінами; по-друге, неспроможність влади об'єктивно оцінити готовність аграрного сектора до приватизації; по-третє, проблеми кадастру – відсутня прозора інформація про кількість та якість земельних ресурсів; по-четверте, відсутність механізмів фінансової підтримки фермерів на етапі приватизації і у подальшому задля забезпечення дотацій, які існують у європейських країнах; по-четверте, невирішеність питання діючих договорів оренди; по-п'яте, недосконалість правової бази, відсутність встановлених вимог до покупця. Негативним чинником також є високий рівень тінізації економіки та сумнівних операцій щодо відчуження земельних ділянок.

Отже, в Україні до цього часу не склалися належні умови до впровадження прозорого та ефективного з точки зору ціноутворення ринку, який став би підґрунтям виходу економіки України на новий рівень.

Література:

1. Маркитаненко, С. Ефективні фермери чи неефективні агрохолдинги. 2018 (Режим доступу: <https://latifundist.com/193-efektivn-fermeri-chi-neeefektivn-agroholdingi>). [Markytanenko, S.(2018), “Effective farmers or inefficient agricultural holdings”, [Online], available at: <https://latifundist.com/193-efektivn-fermeri-chineefektivn-agroholdingi>.]
2. Міщенко, Д.А. Державне регулювання розвитку ринку земель в Україні. Механізм державного управління. 2011. Вип 18. С 154 [Mischenko.D A. (2011), “State regulation of land market development in Ukraine”, Mekhanizm derzhavnoho upravlinnia, vol. 18, pp. 154.]
3. Чечель О.М. Принципи та механізм державного регулювання економіки. Державне управління. 2013. №2(9). С.103-111. [Chechel', O.M (2013), “Principles and mechanism of state regulation of economy”, Derzhavne upravlinnia, vol. 2(9), pp. 103-111.]

СТАН СФЕРИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Провідну роль у забезпеченні добробуту населення країни відіграє соціальний захист. Сфера соціального захисту населення нашої держави знаходиться в критичному стані через загострення поширення коронавірусної хвороби, що охопила весь світ. Стан соціального захисту найбільш вразливих верств населення не міг похвалитися високими результатами, а в умовах пандемії негативні тенденції, що прослідковувалися в соціальній сфері, навіть загострилися.

Пандемія COVID-19 – це надзвичайна ситуація. Досвід, отриманий у минулі роки під час спалахів тяжкого гострого респіраторного синдрому (SARS), грипу А(H1N1) та лихоманки Ебола, підкреслив важливість зосередження зусиль на підприємствах не лише для того, щоб виявити групи ризику, а й для того, щоб зрозуміти механізми розповсюдження хвороби та запровадити успішні заходи контролю та профілактики [1].

Реакцією держави на критичну ситуацію, що виникла внаслідок світової пандемії респіраторної хвороби COVID-19, стала постанова Верховної Ради України, відповідно до частини третьої статті 49 Конституції України, «Про заходи протидії поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) та захисту всіх систем життєдіяльності країни від негативних наслідків пандемії та нових біологічних загроз» [2], з метою запобігання стрімкому поширенню цієї інфекційної хвороби в Україні, забезпечення санітарного та епідемічного

благополуччя, мінімізації негативних наслідків епідемії в усіх сферах життя українського суспільства та захисту країни від нових глобальних біологічних загроз.

Пандемія коронавірусної хвороби COVID-19 та карантинні обмеження, пов'язані з нею, загострили системні проблеми як у галузі охорони здоров'я, так і у соціальній, освітній та трудовій політиках. У багатьох суспільствах це призвело до дискусій про міру відповідальності держави за добробут та соціальний захист населення [3].

Проте, в умовах, коли органи влади не надають необхідних соціальних послуг усім вразливим групам, цю функцію беруть на себе сервісні організації, активіст_ки і волонтер_ки. [4]

Пандемія привернула увагу багатьох і до вразливих груп населення — тих, хто і в «звичайний» час потребує більшої підтримки, а також до працівників тих професій, без яких суспільство не зможе функціонувати — водіїв, лікарів, вчителів і багатьох інших. Серед них і соціальні працівники [3].

Міжнародна організація праці та низка інших організацій ще з весни звертають увагу на необхідність вживати заходи щодо ширших категорій населення, що можуть непропорційно більше постраждати від наслідків пандемії. Зокрема, до них відносять неформально зайнятих працівни_ць, мігрант_ок, жінок, молодь, що тільки виходить на ринок праці, а також людей, що працюють, але лишаються за межею бідності [3].

Низка міжнародних організацій сходяться на думці, що попри запроваджені заходи швидкого реагування, відновитися від соціально-економічної кризи, спричиненої коронавірусом, можна лише розширюючи універсальну систему соціального захисту. Для цього потрібно розширювати покриття наявних програм, спрощувати критерії доступу до допомоги, запроваджувати нові програми тощо [3].

Як наголошують експерти [1], проблему такого масштабу, як та, яку спричинила пандемія COVID-19, можна подолати тільки за умови глобальної та скоординованої відповіді на неї, побудованої на широкому як ніколи

соціальному діалозі та співробітництві між урядами, соціальними партнерами, об'єднаннями, міжнародними організаціями, фінансово-економічними інституціями на всіх рівнях.

Як видно з вищевикладеного, велика кількість проблем сфери соціального захисту, що відкрились в світлі пандемії, не знайшли належного відгуку з боку держави. Аналізуючи дослідження аналітиків та експертів, приходимо до висновку, що саме неузгодженість у координації, слабка взаємодія, суперечності державних структур та органів, призводить до поглиблення та загострення проблем сфери соціального захисту населення в умовах пандемії.

Література

1. Перед обличчям пандемії: забезпечення безпеки і здоров'я на робот — Женева, МОП, 2020 р. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-ed_protect/-protrav/-safework/documents/publication/wcms_744721.pdf

2. Постанова Верховної Ради України «Про заходи протидії поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) та захисту всіх систем життєдіяльності країни від негативних наслідків пандемії та нових біологічних загроз». [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/937-20#Text>

3. Коронавірус і соціальний захист: між реформою і кризою. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://cedos.org.ua/uk/articles/koronavirus-i-sotsialnyi-zakhyst-mizh-reformoiu-i-kryzoiu>

4. Соціальна справедливість і коронавірус: аналіз наслідків для добробуту. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://cedos.org.ua/uk/articles/sotsialna-spravedlyvist-i-koronavirus-analiz-naslidkiv-dlia-dobrobutu>

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ВЛАДИ

Державна влада – це фундамент розвитку суспільства, регулятор його життєдіяльності, стабільності, впорядкованості. А розвиток суспільства, в свою чергу, не можливий без взаємодії з владою. Питання взаємовідносин між владою та суспільством одне з вагомих і від вирішення якого залежить стабільність демократичної держави в цілому.

В умовах реформування влади, актуальним є визначення сутності понять публічне управління та адміністрування.

Енциклопедія державного управління [1] визначає, що «усе більшого поширення набуває підхід до управлінських проблем з позицій “врядування” не як government – урядового управління, а як “governance” – публічного (суспільного) управління, у якому задіяні усі зацікавлені сторони: уряд, бізнес, громадянське суспільство. Воно містить у собі конотацію виходу управлінської діяльності за межі уряду, “роздержавлення” управлінських функцій, передачі значної їх частини від уряду до інших суспільних суб’єктів задля досягнення кращої керованості суспільства, його впорядкованості і спрямування на досягнення стратегічних цілей. Цей термін означає перехід від розуміння управління як ієрархічної (вертикальної) системи контролю згори вниз до його сприйняття як процесу, спрямованого на горизонтальну, мережеву взаємодію, завдяки якій відбувається скеровування суспільних суб’єктів на певні бажані чи корисні цілі. Іншим є зміст поняття публічного адміністрування.

Адміністрування (англ. administration) – вид організаційно-розпорядчої діяльності, спрямованої на підготовку та впровадження рішень, управління персоналом, надання послуг населенню» [1].

За визначенням науковців [2] публічне управління – «це управління, що здійснюється на основі волевиявлення громади (колективу людей) та реалізується суб'єктами, визначеними громадою, для задоволення потреб і досягнення цілей громади як об'єкту управління».

Науковці [3] зазначають, що, взагалі, публічне управління в класичному розумінні визначається як вплив суб'єкта управління (що володіє публічною владою) на об'єкт – суспільство (суспільні процеси, відносини) відповідно до покладених на нього суспільно значущих функцій і повноважень. На особистий погляд авторів [3], під публічним управлінням доцільно розуміти таку участь народу в управлінні державою, що забезпечує взаємодію між органами публічної влади й громадськістю та в перспективі підвищує результативність/ефективність у напрямі громадянського прогресу. З аналізу підходів до категорії публічне адміністрування, автори [3], роблять висновок, що в державному управлінні «адміністрування» є переважно організаційно-розпорядчим методом.

Як зазначає Серов О.В [4], у вузькому розумінні поняття “публічне адміністрування” розглядається як професійна діяльність державних службовців, яка включає всі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду, як міждисциплінарна академічна сфера, що базується на теорії та концепціях економіки, політичних наук, соціології, адміністративного права, менеджменту.

Погоджуємося з визначенням науковців [5], що публічне управління та адміністрування – види управлінської діяльності, що мають як спільні так і відмінні характеристики. При цьому, головною відмінністю є те, що публічне управління реалізують публічні особи, приймаючи владні політичні рішення, адміністрування – діяльність професійних управлінців (чиновників, публічних

службовців) – спрямована на підготовку та реалізацію цих рішень, а також здійснює контроль за їх виконанням [5]

Отже, на нашу думку, ефективне ведення державної політики залежить від розуміння сутності та принципів публічного управління та адміністрування, бо саме вони (управління і адміністрування) покликані на подолання негативних бар'єрів в реалізації владних функцій державних органів і публічних осіб та громадянським суспільством, як об'єктом впливу.

Література

1. Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президентові України. — К. : НАДУ, 2011, – Т.8.

2. Оболенський О.Ю. Публічне управління: цивілізаційний тренд, наукова теорія і напрям освіти. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Mater_konf_NADU/cd2037c0-71c9-458f-aad6-946f6e8488c8.pdf

3. Аналіз теоретичних підходів до визначення сутності складових дефініцій публічного управління та адміністрування. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.univer.km.ua/visnyk/1549.pdf>

4. Серов О.В. Аналіз термінологічного забезпечення категорійно-понятійного апарату в галузі знань «Публічне управління й адміністрування». <http://www.e-patp.academy.gov.ua/pages/dop/16/files/0e0b20b8-2734-417e-8b6c-f6bcf609ad3a.pdf>

5. Лазор О.Я., Лазор О.Д. Публічне управління та адміністрування: ретроспектива деяких теоретичних аспектів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://Unzap 2015 4 13.pdf>

Кузнецова Вікторія Володимирівна

здобувач другого (магістерського) рівня 6 курсу 7 групи

Херсонський державний аграрно-економічний університет, Херсон

Черемісін Олександр Вікторович

доктор історичних наук, професор

Херсонський державний аграрно-економічний університет, Херсон

МІСЦЕ ОСВІТИ В ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У результаті реформ середини XIX ст. держава пішла на структурні зміни в галузі фінансування освітніх закладів і відносин міських громад до їх діяльності. Були прийняті постанови про фінансування навчальних закладів із боку муніципалітетів настільки, наскільки вважають за потрібне. Міське самоврядування отримало право відкривати або закривати певні навчальні заклади на власний розсуд, визначати внутрішній порядок навчальних закладів, призначати або звільняти директорів чи вчителів. Вплив Міністерства народної освіти визначався лише загальним наглядом за навчальними закладами. Дійсно, муніципалітети протягом другої половини XIX – початку XX ст. збільшували фінансування на освіту, але цього не вистачало, тому земства (губернські і повітові) проявили значно вищу активність у цій справі.

Суми витрат на освіту хоч і збільшувалися кожного року (відкривалися нові навчальні заклади, вчителі отримували постійні заохочувальні нагороди), але все одно їх не вистачало на ремонти, закупівлю навчальних обладнань, посібників, опалення й інші заходи. Муніципалітети діяли на власний розсуд, далеко не завжди прислухаючись до думок городян [5].

Освіта в Херсонській губернії була поширена, в основному, на невелику кількість населення – дворянство, духівництво та купецтво. Інші стани були майже неосвіченими. Серед усіх цивільних закладів міське самоврядування мало пряме відношення до меншої частини. Муніципалітети в кожному місті

утримували лише по кілька навчальних закладів, причому самостійно обираючи, які саме, але в основному ці ж навчальні заклади були створені з ініціативи самоврядування. Маючи у власному розпорядженні бюджет більше 1 млн. руб., одеський муніципалітет у 1865 р. витратив на Інститут шляхетних дівчат 1428 руб. І це вважалися грандіозно великі фінансові вливання в розвиток освіти, оскільки інші міста Херсонської губернії могли витратити не більше 500 руб. на рік. Міське самоврядування підтримувало найбільш бідних студентів Новоросійського університету [3].

Муніципальну освітню діяльність жодним чином не можна укласти в певну систему та виявити загальні тенденції розвитку. Вся турбота муніципалітетів Херсонської губернії виявлялася в щорічному субсидуванні поодиноких навчальних закладів у мізерних розмірах, що ніяк не могло вплинути на загальний стан освіченості.

Після реформи 1870 р. діяльність органів самоврядування в культурно-освітній сфері дещо поживалася. Муніципалітети Херсонської губернії звернули увагу на проблеми освіченості в регіоні й у кожному місті, починаючи з 1872 р., відкривали одразу по кілька навчальних закладів. Знайшлись кошти на ремонті й поновлення бібліотек, старих освітніх закладів. Миколаївський муніципалітет в 1873 р. знайшов кошти (25 тис. руб.), а в 1874 р. додав ще 10 тис. руб. на утримання навчальних закладів, що існували до 1870 р. За підрахунками А. Дорошевої, це складало 39% від коштів, які були нараховані державою на утримання навчальних закладів [2].

Завдяки активній діяльності міського самоврядування покращився загальний стан в освіті, відкривалися нові навчальні заклади, покращилося фінансування, як з держбюджету, так і з муніципальних коштів, покращився рівень гігієни та збільшилася кількість населення в освітньому процесі порівняно з дореформеним періодом.

Міські голови стали активними ініціаторами відкриття навчальних закладів в Одесі, Катеринославі, Херсоні, Сімферополі, Єлисаветграді, Маріуполі, Севастополі та інших. Загалом кожен муніципалітет Півдня України

діяв як окрема складова й абсолютно не узгоджував власні дії з іншими структурами. У кожному місті губернії були власні особливості й індивідуальні риси, не схожі з іншими муніципалітетами. Протягом досліджуваного періоду спостерігалася єдина спільна тенденція – збільшувалася кількість навчальних закладів, привертаючи в сторону освіти все більше й більше міського населення. Лише за період з 1895 р. по 1906 р. Єлисаветградський муніципалітет відкрив 3 навчальних заклади, які утримувалися за рахунок бюджету й існували до 1917 р. [1]. Але передові позиції займав Одеський муніципалітет. Головним фактором, що обмежував навчання, була плата за освіту. У повітових і заштатних містах Півдня України самоврядування ставилося до розвитку освіти за остаточним принципом: або взагалі не виділ кошти, або в таких мізерних розмірах, яких вистачало лише на утримання вчителів і дуже рідкісні ремонти. Кількості шкіл не вистачало для дітей усього міського населення. Основне навантаження на утримання навчальних закладів покладалося спочатку на державу, громадськість, прикази громадського нагляду, а після 1870 р. на земства, державу, громадськість. Для муніципалітетів завжди було «коронним» пояснення, що коштів у бюджетах не вистачає [4].

Література:

1. ДАКО. Ф. 78. Оп.7. Спр. 3. Арк. 15–40.
2. Дорошева А. О. Самоврядування в приморських містах Півдня України у другій половині XIX ст. : дисс. ... канд. іст. наук. Одеса, 2009. С. 170–175.
3. Роспись доходов и расходов города Одессы за 1850–1893 гг. Одесса : Типография А. Шульце, 1894. С. 134.
4. Список населенных мест Херсонской губернии. Статистические данные о каждом поселении. Херсон : Типография губернского правления, 1896. С. 25–288.

5. Черемісін О. В. Роль самоврядування в розвитку освіти в містах Півдня України кінця XVIII – початку XX ст. // *Scriptorium nostrum*. Вип. 3 (6). Херсон, 2016. С. 55–76.

Лозинська Тамара Миколаївна,

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,

доктор наук з державного управління, професор,

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

Олексієнко Олександр Вікторович,

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування,

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

В економічній теорії акцентується увага, що ринки досконалої конкуренції є саморегульованими і не потребують втручання (впливу) держави в налагодження стосунків між продавцями та покупцями [1; 2]. Проте, теоретично ідеальні параметри таких ринків, практично не зустрічаються в реальному житті і напруження відносин між попитом та пропозицією може призводити (і призводить!) до зростання незадоволеного попиту, банкрутства підприємств, скорочення обсягів надходження податків до бюджету, а, отже, до порушення соціальної стабільності суспільства. Тому, хоча в багатьох країнах і Україні зокрема, спостерігається прагнення до дерегуляції економічного життя, зміна умов виробництва та споживання, економічне розшарування суспільства, діджиталізація економіки і, врешті-решт, наявність таких екстерналій як забруднення довкілля, обумовлюють доцільність використання більш жорстких механізмів державного регулювання економіки, ніж просто введення відповідної податкової політики.

Особливо важливим державне регулювання стає на ринках товарів і послуг високої соціальної значущості, таких, наприклад, як продукти харчування. За певних економічних (висока вартість виробництва), політичних (зовнішня агресія, блокада), природно-кліматичних (посухи, повені) та епідеміологічних (пандемія COVID-19) умов погіршення продовольчого забезпечення населення створює загрозу національній безпеці країни. Продовольча та сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй (ФАО ООН) висловлює зростаюче занепокоєння в міру того, як уряди держав формують заходи запобігання поширенню COVID-19: «...варто діяти з більшою обережністю, щоб звести до мінімуму потенціальний вплив на продовольче постачання або ж непередбачувані наслідки для глобальної торгівлі та продовольчої безпеки» [3].

У контексті продовольчого забезпечення населення важливу роль відіграє державна підтримка економічної доступності продовольства, яка може бути реалізована шляхом податкової політики або прямого контролю за цінами на продовольчі товари. Як правило, на продовольчих ринках застосовуються обидва підходи, однак проблемою залишається встановлення рівня цін, який би, з одного боку, забезпечував виробникам продуктів харчування економічні стимули, а, з другого – дозволяв споживачам мати доступ до основних продовольчих товарів. Як зазначають американські дослідники державного регулювання економіки та антимонопольної політики В. Віскузі, Дж. Вернон і Дж. Гарингтон: «Отож ми повинні балансувати на дуже тонкій грані між наданням підприємствам достатніх стимулів для заохочення їх до заходів, спрямованих на зниження вартості, та утримання не надто високих цін для споживачів» [4, с. 41].

Нагадаємо, що з 01.07.2017 р. в Україні було скасовано державне регулювання цін на 15 груп продовольчих товарів: борошно і хліб, макаронні вироби, крупи, цукор, яловичину, свинину, м'ясо птиці, ковбасні вироби варені, молоко, сир, сметану, масло вершкове, олію соняшникову, яйця курячі. Метою такої дерегуляції було стимулювання виробництва аграрної продукції за

рахунок лібералізації цін, враховуючи слабку цінову еластичність попиту на продовольство. Зрозуміло, що зростання обсягів виробництва продовольчої сировини мало насамперед експортоорієнтований характер, але наслідки дерегуляції цін на продукти харчування виявилися негативними через запровадження обмежувальних заходів, пов'язаних із COVID-19, які зумовили зростання логістичних витрат на кордонах, тимчасове закриття торгівлі на продовольчих базарах тощо. Уряд України з метою забезпечення продовольчої безпеки в період карантину вдався до обмеження експорту продовольчих товарів, що привело, наприклад, до скорочення продажу зернових на зовнішніх ринках на 70% [5]. Деретуляція також мала негативні наслідки для виробництва окремих продовольчих товарів, попит на які знизився через підвищення цін. До таких товарів можна віднести гречку: якщо у 2017 р. її валове виробництво становило 176 тис. т, то в 2019 р. лише 85 тис. т (до порівняння: у 2000 р. Україна виробляла 480 тис. т цієї культури; Росія виробляє 1,2 млн т) [5]. Розбалансування продовольчого ринку та завдання підтримки продовольчого забезпечення населення у період пандемії COVID-19 обумовлюють необхідність відновлення державного регулювання цін на окремі продукти харчування, що передбачено Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)».

З метою реалізації положень закону доцільним є розроблення ряду заходів, а саме:

- затвердження переліку продовольчих товарів високої соціальної значущості, на які будуть вводитися цінові обмеження;
- інституційне забезпечення моніторингу та контролю цін на продовольчі товари;
- визначення джерел фінансування закупівлі продуктів харчування роздрібними торговельними мережами;
- встановлення заходів підтримки працівників і роботодавців.

Література

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. 4-е изд.; пер. с англ. М.: Дело Лтд. 1994. 720 с.
2. Герасименко А. Еволюція теорії конкуренції в історії економічної думки XVIII-XX століть. *Вісник КНТЕУ*. 2009. №1. С. 102-114.
3. Смягчение последствий COVID-19 для торговли и рынков продовольствия. URL: <http://www.fao.org/news/story/ru/item/1268973/icode>. (Дата звернення 05.11.2020).
4. Віскузі В., Вернон Дж., Гарингтон Дж. Економічна теорія регулювання та антимонопольна політика: пер. з англ. О. Кілієвич. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи». 2004. 1047 с.
5. Коронавірус-2020 та харчова безпека: чи буде Україна з продовольством, а бізнес з гривнею. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/721-koronavirus-2020-ta-harchova-bezpeka-chi-bude-ukrayina-z-prodovolstvom-a-biznes-z-grivneyu>

Макарчук Вікторія Романівна

студентка 6 курсу, економічного факультету

Херсонський державний аграрно-економічний університет

м.Херсон

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

У сучасних умовах трансформації економіки України важливе місце посідає проблема формування ринкових інститутів, головним із яких є розвиток підприємництва. Становлення і розвиток різних форм малого підприємництва, поряд із середнім і великим бізнесом, є стратегічною проблемою економічної політики в умовах модернізації економіки, її наближення до передових світових стандартів.

Динамічний розвиток малого підприємництва є чинником формування конкурентного середовища, прискорення науково-технічного прогресу, зростання рівня зайнятості, формування середнього класу. Це досягається шляхом оперативного реагування у відповідь на зміни у зовнішньому середовищі, внаслідок чого зростає національна конкурентоспроможність.

Малий бізнес в ринковій економіці виступає провідним сектором, на його основі визначаються темпи економічного і соціального розвитку країни, структура і якість валового національного продукту, рівень демократизації суспільства. Його розвиток є ефективним засобом пом'якшення соціальної напруги і ослаблення майнової нерівності в суспільстві

На жаль в Україні розвиток бізнесу залишається на низькому рівні. Така ситуація спровокована нерозвиненим регуляторним середовищем, слабким доступом до фінансування і низьким зростанням конкуренції. Однак, європейський курс розвитку України обумовлює необхідність реформування та вирішення внутрішніх проблем країни. Високий потенціал для розвитку малого підприємництва, природні запаси, високий рівень освіти за умови державної підтримки сприятимуть появі великої кількості фірм, що, в свою чергу, дозволить створити нові робочі місця, принесе реальні гроші до бюджету не тільки центру, але й регіонів. Крім того, саме малим підприємством легше управляти в умовах нестабільного курсу національної валюти.

Література

1.Пиріжок С. Є. Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого бізнесу: обліковий вимір [Електронний ресурс] / С. Є. Пиріжок, Л. Г. Олійник.

2.Поповенко Н. С. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні [Електронний ресурс] / Н. С. Поповенко, О. В. Гавенко // ЕКОНОМІКА: реалії часу.

Монастирський Григорій Леонардович

професор кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу,

доктор економічних наук, професор

Римар Галина Адамівна

економіст навчально-наукового інституту публічного управління,

кандидат економічних наук

Західноукраїнський національний університет

Тернопіль

СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Співробітництво територіальних громад – це нова форма забезпечення місцевого та регіонального розвитку в Україні, яка за останні роки набуває нових обертів. Це явище пов'язане з тим, що місцева влада стикається з низкою різних проблем, можливі рішення яких пропонувані саме завдяки співпраці територіальних громад. Співпраця має великий потенціал, який може бути корисним для забезпечення сталого розвитку територіальних громад, незалежно від їх розміру та кількості жителів. Відповідно до чинного законодавства України, співробітництво територіальних громад — це відносини між двома і більше територіальними громадами, які закріплюються угодою на засадах, визначених законом для підвищення якості надання послуг населенню, ефективного виконання повноважень органами місцевого самоврядування та забезпечення сталого розвитку територій [1].

Актуальність міжмуніципального співробітництва зумовлена тим, що добровільний характер об'єднання громад призвів до утворення багатьох малих територіальних громад із порівняно невеликою кількістю населення. Утримувати, наприклад, власні центри первинної медико-санітарної допомоги або ж методичні кабінети в таких громадах недоцільно. Проте вони можуть кооперуватися з іншими територіальними громадами для забезпечення якісного

надання певних послуг населенню. Співпраця між громадами відбувається у сферах спільних інтересів та може бути представлена у п'яти формах: делегування виконання завдань з передачею необхідних для цього ресурсів; реалізація спільних проектів; спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів; створення суб'єктами співпраці спільних інфраструктурних об'єктів; створення спільного органу управління.

Для забезпечення безперервного розвитку процесу співробітництва територіальних громад необхідним є існування відповідного інституційного забезпечення. До нього належать політика на державному, регіональному та місцевому рівнях, яка забезпечується відповідними органами влади; нормативно-правова база, зокрема Конституція України, Закон України «Про співробітництво територіальних громад», нормативно-правові акти; методичні рекомендації тощо. Важливим напрямком підтримки співробітництва територіальних громад є державне стимулювання, яке виражається у наданні субвенцій, передачі державного майна в комунальну власність, наданні методичної та організаційної підтримки.

Основними перевагами співробітництва між територіальними громадами є покращення ефективності роботи за рахунок об'єднання ресурсів; збільшення «ринку» споживачів, за якого досягається зменшення витрат; обмін досвідом; висока імовірність залучення інвестицій; участь у проєктах публічно-приватного партнерства; реорганізація адміністративних послуг; підтримка з боку держави; підвищення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, покращення умов життєдіяльності місцевого населення, динамічний економічний, соціальний, екологічний та інституційний розвиток територій та країни в цілому. Міжмуніципальне співробітництво складається з декількох етапів, одним з яких є підписання договору між суб'єктами співпраці. Підготовка проєкту такого договору є важливим та відповідальним моментом, який полягає у формуванні договірних засадах співпраці, що забезпечують та регламентують обов'язки, права та завдання кожного суб'єкту угоди.

Співробітництво розпочинається лише тоді, коли дві або більше територіальних громад мають однакову необхідність у чомусь. Якщо раніше територіальна громада не мала ні організаційної, ні матеріальної можливості самостійно реалізувати масштабні проекти з покращення інфраструктури, то відтепер, підписавши договір про співробітництво, вона отримує змогу реалізації спільних проектів завдяки акумуляції матеріальних і фінансових ресурсів і спільного фінансування підприємств комунальної форми власності (тобто інфраструктурних об'єктів).

Враховуючи процеси урбанізації та маятникової міграції, міжмуніципальне співробітництво здатне вирішити багато проблем, забезпечити покращення надання послуг населенню та гарантувати високий показник якості життя. Проте для того, щоб досягнути такого ефекту, потрібно постійно підтримувати комунікації з оточуючими громадами, передбачати можливі труднощі, необхідно користуватися вітчизняним та зарубіжним досвідом міжмуніципального співробітництва та створювати проекти у сферах, де виникає необхідність. Отже, завдяки співпраці між територіальними громадами можна значно покращити життя населення, забезпечивши належне надання послуг та наявність необхідної інфраструктури або вирішуючи спільно регіональні проблеми [2].

Перегляду існуючої політики територіального розвитку сприяє новий етап розвитку суспільства, що зумовлює розробку нового бачення, швидких та ефективних механізмів реагування на глобальні виклики та загрози. Адже, сьогодні великі міста є потужними генераторами не лише тенденцій суспільного розвитку, але і нових ідей, концепцій розвитку, а також місцями апробації новітніх елементів локального урядування. Тому, територіальний розвиток повинен базуватись на самоідентифікації та ключових конкурентних перевагах, здатності оперативно реагувати на швидкоплинні технологічні зміни та забезпечувати комфортне середовище проживання людей в регіонах та країні загалом.

Література

1. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 34. ст.1167. URL : <https://bit.ly/36n6RMe> (дата звернення: 10.11. 2020 року).

2. Генова А. А. Удосконалення співробітництва територіальних громад як засобу ресурсного забезпечення території. *Економіка будівництва і міського господарства*. 2016, Т. 12, № 2, С. 83-89. URL : <https://bit.ly/36pvVIO> (дата звернення: 10.11.2020 року).

Сахненко Оксана Іванівна

старший викладач кафедри менеджменту та військового господарства

Національна академія Національної гвардії України

м. Харків

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ЯК
НЕОБХІДНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КРАЇНИ**

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні рівень управління економікою, в першу чергу, визначається якістю наявних людських ресурсів та здатністю і готовністю їх до ефективної праці. Ці питання повинні вирішуватись на рівні державного управління, вони також є особливо актуальними для великих промислових підприємств зі складною системою управління людськими ресурсами, оскільки традиційні підходи щодо організації систем управління поступово втрачають свою ефективність через нестабільний стан української економіки, політичну невизначеність уряду нашої країни, демографічну і соціальну кризу, неякісний стан нормативно-правового забезпечення і законотворчої діяльності у сфері регулювання зайнятості та основних напрямків управління людськими ресурсами.

Аналіз організаційного забезпечення державного регулювання працересурсної ситуації в Україні показав, що державні органи, зокрема Міністерство освіти і науки, Міністерство молоді та спорту України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство соціальної політики України та інші мають достатньо широке коло повноважень, утім їм бракує взаємоузгодженості дій щодо регулювання якості людських ресурсів.

Чинне нормативно-правове забезпечення державного регулювання якості людських ресурсів включає в себе низку законодавчих актів, які стосуються окремих сфер соціально-економічної діяльності, а саме: закони України про освіту, охорону здоров'я, зайнятість, соціальні стандарти, соціальний захист населення, охорону праці тощо. Проте бракує законодавчого акту, який би скоординував дії державних органів з метою підвищення якості людських ресурсів.

Якість людських ресурсів слід трактувати як сукупність фізіологічних (стан здоров'я, вік), психологічних (розумові здібності, спеціальні нахили, інтереси, характер, моральність, творчий потенціал), соціальних (адаптованість, мобільність, мотивованість, інноваційність) та кваліфікаційних характеристик (професійні знання, вправність, компетентність, відповідальність, організованість, профорієнтованість, професійна придатність), які формуються до виходу працівника на ринок праці та вдосконалюються в процесі трудової діяльності й забезпечують задоволення гідного рівня життя та самореалізацію, конкурентоспроможність працівника на ринку праці, створюють можливості для зростання прибутків. З точки зору державного регулювання перші три групи характеристик не піддаються прямому державному впливу, вони є результатом природних, уроджених даних, процесу виховання в сім'ї тощо. Утім держава може створювати умови для їх розвитку через ефективну політику у сфері охорони здоров'я, екологічної безпеки, культури, освіти, сім'ї та молоді тощо. Водночас четверта група – кваліфікаційні характеристики – може стати об'єктом цілеспрямованого державного впливу [1].

Держава через відповідні органи управляє системою розвитку людського потенціалу, впливає на демографічні процеси, здійснює підготовку і перепідготовку кадрів, удосконалює організаційно-правові форми працевзабезпечення, регламентує і контролює використання трудових ресурсів. Управління людським потенціалом здійснюється на основі законів України та програм уряду за допомогою суб'єктів – державних органів, профспілок, підприємств та трудових колективів. Головним завданням державної системи управління розвитком людського потенціалу є прийняття законів, контроль за їх виконанням, розробка і реалізація політики та рекомендацій з питань освіти, здоров'я, культури та якості життя людини. Сьогодні на державному рівні в Україні цим управлінням займаються органи законодавчої, виконавчої та судової влади різних рівнів [2].

Особливістю сучасного світу професій є те, що на зміну монопрофесіоналізму приходить поліпрофесіоналізм. Це означає, що людині потрібно прагнути оволодіти не однією професією, а кількома суміжними. Разом з тим, і сама людина розвивається в процесі життя, і протягом життя може з'явитися бажання або необхідність змінити професію або кваліфікацію [3]. Для врегулювання кризової ситуації, що склалася в Україні з якістю людських ресурсів, органам виконавчої влади центрального та регіонального рівня необхідно в першу чергу:

- підвищити ефективність взаємодії державних, ринкових та суспільних інститутів у процесі управління людським капіталом, у тому числі й в частині фінансування заходів регіональної політики щодо підвищення якості людських ресурсів;

- сформувати інформаційно-аналітичну базу для моніторингу трудових ресурсів й створити реєстр наявного трудового ресурсу з метою постійного відстеження стану професійно-кваліфікаційної структури, професійно-кваліфікаційного розвитку, зайнятості та ринку праці з синхронним їх зіставленням та ситуаційними оцінками;

– розробити механізм прогнозування професійних потреб економіки регіону для формування високого якісного рівня трудових ресурсів [4].

Практика свідчить, що труднощі та помилки, властиві кадровим процесам, зумовлені відсутністю комплексного підходу до теоретичних розробок у цій сфері. Тому актуальними є дослідження теоретико-методологічних основ стану кадрових процесів та визначення перспектив їх розвитку на загальнодержавному рівні. Досягнення всіх перерахованих вище умов можливе лише у разі здійснення раціональної та збалансованої в усіх напрямках державної кадрової політики.

Література

1. Іорданов А. Є. Державне регулювання якості людських ресурсів на регіональному рівні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / А. Є. Іорданов. – Харків, 2011. – 20 с.

2. Гинда О. М. Сутність та вплив управління процесами розвитку людського потенціалу на економіку України / О. М. Гинда // Економіка і організація управління. – № 1 (17) – 2 (18). – 2014. – С. 74–79.

3. На зміну монопрофесіоналізму приходить поліпрофесіоналізм – Закарпатський обласний центр зайнятості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zak.dcz.gov.ua/novyna/na-zminu-monoprofesionalizmu-pryhodyt-poliprofesionalizm>

4. Сахненко О. І. Державне управління процесом розвитку людського потенціалу в системі кадрового забезпечення країни. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7737>

Шершанов Лука Платонович,

здобувач групи ПБ17-2

Мартинюк Микита Олександрович,

здобувач групи ПБ17-2

Мельник Олена Петрівна

к.ю.н., доцент кафедри фінансового права

Університет ДФС України, м. Ірпінь

СУДОВА СИСТЕМА У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Традиційне розуміння законності в державному управлінні полягає в неухильному додержанні та виконанні законів і підзаконних актів органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, громадянами та їх об'єднаннями.

Зміст законності складають три елементи: 1) наявність у суспільстві та державі правового законодавства (тобто діючі закони виражають право, правові принципи, правові ідеали вільного демократичного суспільства і правової держави); 2) здійснення, реалізація законів у діях посадових осіб органів держави та влади, місцевого самоврядування і громадських об'єднань – і тих, які за законом повинні забезпечувати громадян та інших осіб наданими їм правами і свободами, і тих, хто за законом повинен захищати права і свободи у випадку їх порушення; 3) ефективний юридичний захист дії законів, якому належать державний контроль і нагляд за дією законів, а також система індивідуального захисту з боку громадян та інших осіб своїх прав і свобод, законних інтересів. Нормативну основу законності становить право [1, с. 87–89].

Одним із найважливіших способів забезпечення законності вважається контроль у державному управлінні. У свою чергу, судовий контроль поширюється на всі сфери суспільного життя. Судова влада, є так званим,

арбітром у вирішенні конфліктів в механізмі державного управління, що відіграє особливу роль в функціонування держави. У даному випадку судова влада поширюється на коло відносин виникають між громадянами, а також громадянами і державою.

Згідно ч. 2 ст. 124 Конституції України, юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення. У передбачених законом випадках суди розглядають також інші справи [2]. Окрім цього, у передбачених законом випадках суди розглядають інші справи, що об'єктивно включає в себе розгляд спорів у сфері державного управління, наприклад справи у сфері скасування індивідуальних актів, визнання протиправною поведінку, запобіганні та протидії корупції чи врегулювання конфлікту інтересів, захист прав та інтересів громадян.

В такому випадку, органам судової влади притаманні всі ознаки державного управління, які ухвалюючи іменем України обов'язкові до виконання на її території рішення, можуть ефективно впливати на всі сфери суспільного життя, в тому числі й сферу запобігання та врегулювання конфлікту інтересів шляхом визнання неконституційним (чи незаконним) законів, інших правових актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, відновлення порушених прав і законних інтересів юридичних та фізичних осіб, а також застосування до порушників заходів державного примусу у вигляді кримінальної, адміністративної, цивільно-правової, фінансової та дисциплінарної відповідальності [3, с. 30].

При здійсненні правосуддя судді незалежні і повинні підкорятися лише закону (ст. 129 Конституції України). Незалежний підхід є одним із найважливіших завдань суду. Сутність цього принципу полягає в тому, що при вирішенні судових справ судді незалежні від будь-яких прояві впливів з боку посадових осіб, органів державної влади чи громадян.

Особливе значення у сфері державного управління має адміністративне судочинство, що є способом конституційного права на оскарження неправомірних дій та рішень органів державної влади.

У сучасних реаліях високий рівень самостійності суду тісно пов'язаний з політичною стабільністю, захистом прав людини і життєдіяльністю інших демократичних інститутів країни.

Перевагами судової форми контролю за діяльністю органів державного управління виражається в наступному:

1) безумовна гарантія права на звернення до суду. Усі без винятку дії органів державного управління можуть бути перевірені органами правосуддя. Якщо законодавець порушує конституційні права громадянина, той може звертатися до Конституційного Суду. Коли права громадянина порушує виконавча влада, він може звернутися до загального суду.

2) законодавча модель судочинства має правозахисну сутність та спрямованість. Зокрема вона передбачає застосування принципу офіційності в інтересах громадянина. Коли він самостійно не може забезпечити підтвердження своїх вимог доказами через те, що вони перебувають у відповідача – суб'єкта владних повноважень, суд може витребувати їх самостійно. Окрім того, в адміністративному судовому процесі реалізовано концепцію презумпції вини суб'єкта владних повноважень при виникненні спірних судових правовідносин у зв'язку із захистом громадянином своїх прав та інтересів.

3) результат розгляду публічно-правового спору в судах завершується винесенням рішення, що приймаються іменем України та є обов'язковими до виконання. Тому вони можуть примусово виконуватися органами державної виконавчої служби. За невиконання рішень, яких встановлена адміністративна та кримінальна відповідальність.

Отже, одним із ефективних механізмів забезпечення державного управління є судовий контроль, що полягає у дотриманні законності, справедливості та незалежності судової гілки влади.

Література:

1. Колпаков В. К. Адміністративне право України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 1999. С. 87 – 89.
2. Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Голяшкіна О.А. Органи судової влади в механізмі запобігання та подолання конфлікту інтересів у публічному управлінні. *Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського*. Серія: Державне управління. Т. 29 (68). № 6. 2018. С. 30 – 37.

**«СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК
ДЕРЖАВИ»**

Барабаш Леся Віталіївна

доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент
Уманський національний університет садівництва, м. Умань

**ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ПОВЕДІНКИ ДОМОГОСПОДАРСТВ НА
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ**

Результативним показником функціонування держави та провадження нею політики є рівень соціально-економічного розвитку. І його ключовими показниками є рівень зайнятості та доходів населення, його освіченість і грамотність, передусім фінансова, плато- та купівельна спроможність, а також суспільна безпека та соціальна підтримка.

У прагненні побудови соціально й економічно розвиненого суспільства кожна з держав вибудовує стратегії розвитку, що ґрунтуються на розрахунках низки складних економічних і соціальних показників. Однак лише одиниці беруть до уваги поведінкові фактори, що на рівні окремого індивіда закладають основу подальшого перебігу подій.

Поведінкові фінанси ще наприкінці 50-х років ХХ століття привернули увагу західних науковців, у 70-х роках набули визнання наукової спільноти, а у 90-х роках – популярності у лідерів західних держав. Поєднання психології й економіки та фінансів дало можливість зрозуміти глибинні причини поведінки індивідів, адже в подальшому саме вона відігравала вирішальну роль у провадженні реформ і становленні фінансово-економічного середовища країни.

На вітчизняних наукових теренах теж долучаються до вивчення фінансової поведінки населення, як одного з базових чинників досягнення позитивних результатів соціально-економічного розвитку держави. Зокрема, Т. Єфременко вбачає під фінансовою поведінкою домогосподарств «... форму

діяльності індивідів і окремих соціальних груп на фінансовому ринку, що пов'язана з перерозподілом грошових ресурсів, зокрема їх інвестуванням» [1]. Т. Кізима схиляється до думки, що це «... діяльність членів домогосподарств, пов'язана з розподілом та перерозподілом грошових ресурсів, у результаті чого відбувається формування відповідних фондів грошових коштів (індивідуальних і спільних фондів споживання, резервного фонду, фонду заощаджень тощо) та їх використання на певні цілі» [2]. А О. Косточка переконує, що «фінансова поведінка домогосподарств – це система дій, пов'язана з акумулюванням і перерозподілом фінансових ресурсів за допомогою фінансових інструментів із метою задоволення власних потреб» [3]. Виходячи з класичних підходів, під фінансовою поведінкою домогосподарств слід розуміти активність індивідів у фінансовому середовищі, сформовану під впливом індивідуальних психоемоційних станів, колективних переваг і загальнодержавних тенденцій. Тобто діяльність домогосподарств дійсно буде реалізовуватися у фінансовій площині, однак однозначно стверджувати, що вона буде системною чи матиме наслідком ефекти росту заощаджень або споживання чи інших однозначно неможливо, адже потрібно враховувати й інші особливості побудови моделі поведінки.

Загалом структура фінансової поведінки домогосподарств може бути представлена у наступному вигляді (рис. 1).

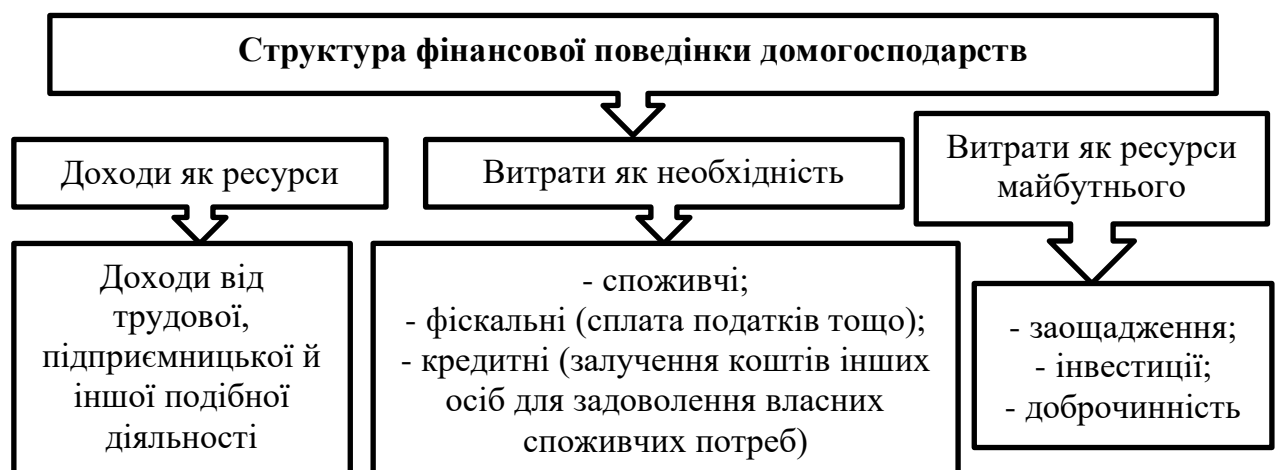

Рис. 1. Структура фінансової поведінки домогосподарств

Залежно від оцінки домогосподарством перспектив економічної ситуації, що складається у державі, проявляється схильність останнього до розподілу та

сприйняття власних витрат. Так, за сприятливих фінансово-економічних умов категорія «витрати як необхідність» сприймається легше, а група «витрати як ресурси майбутнього» набуває позитивної оцінки та реалізується активніше. У в даних умовах формуються основні причини ірраціональної поведінки, що підштовхують до прийняття нестандартних рішень: довіра, що базується на інтуїції; справедливість, яка формується на непідтвердженому досвіді; грошова ілюзія, що тримається на хибних уявленнях про реальну економічну ситуацію.

Негативні ж тенденції в державній політиці активізують виключно споживчі витрати, надаючи фіскальним витратам рис примусу (і несприйняття), а кредитні зводять до мінімуму. За таких умов домогосподарства в більшості випадків реалізують емпатичну модель поведінки, що спостерігається у надзвичайних і нестандартних ситуаціях, іноді проявляючи риси вимушеної моделі, коли використання фінансових продуктів зводиться до мінімуму, який зумовлений примусовістю. В таких умовах відбувається реальна та зважена оцінка ситуації і власних можливостей, а тому будь-які фінансові рішення набувають раціональних рис [4].

Однак успішний соціально-економічний розвиток вимагає позитивного мислення індивідів, а отже – ірраціональної фінансової поведінки та нестандартних фінансових рішень. Саме тому слід враховувати даний чинник при побудові стратегії соціально-економічного розвитку держави.

Література

Єфременко Т. Фінансова поведінка населення України. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2002. № 2. С. 165–175.

1. Кізіма Т.О. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, класифікація, чинники впливу. *Світ фінансів*. 2011. № 4. С. 19–26.

2. Косточка О.О. Фінансова поведінка домогосподарств України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 698–701.

3. Пенцак Є. Про книгу Джорджа Акерлофа і Роберта Шиллера «SPIRITUS ANIMALIS або Як людська психологія керує економікою і чому це важливо для світового капіталізму». URL:

<http://www.investadviser.com.ua/ukr/publications/4011.html> (дата звернення: 05.10.2020).

Гатіна Світлана Григорівна

Студентка 2 курсу факультету управління та економіки

спеціальності 073 Менеджмент

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

м. Хмельницький

ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Конкурентоспроможність послуги визначає її здатність задовольняти потреби клієнта в порівнянні з іншими послугами-конкурентами в умовах певного ринку. Ринок медичних послуг суттєво відрізняється від інших тим, що на ньому рішення клієнт (пацієнт) приймає на підставі рекомендацій лікаря і в обмеженнях державного регулювання ринку. Це означає, що на ринку наявні не всі можливі продукти, а тільки ті, які пройшли клінічні випробування або дозволені регулятором (Міністерством охорони здоров'я України) до використання. Оцінка конкурентоспроможності таких послуг теж є достатньо специфічною, оскільки визначається не співвідношенням ефекту до затрат, а співвідношенням рівня якості (задоволення потреби) послуги пацієнта до витрат на отримання такої послуги. Будь-яка послуга і медична в тому числі, може бути оцінена мінімум за двома складовими: власне сам процес надання послуги і корисний ефект, отриманий в результаті її надання (в даному випадку мова йде про кількісні фактори, що впливають на якість послуги, їх можна оцінити за допомогою об'єктивних показників); очікування клієнта (пацієнта) від наданої йому послуги (в даному випадку мова йде про те, як пацієнт представляє процес і результат від наданої послуги, сюди можна віднести весь комплекс суб'єктивних уявлень клієнта про те, як повинна

надаватися послуга, який сервіс повинен пропонуватися, які результати повинні бути отримані) [1].

Часом в силу різних причин аналіз обох складових послуги може дати протилежні результати. У разі, якщо послуга надана якісно за всіма об'єктивними показниками, але клієнт залишається незадоволений, то причини цього можуть бути наступні

- незадовільний сервіс (негативні емоції, отримані в процесі надання перевершують корисний ефект від послуги);

- корисний ефект від послуги менший, ніж розраховував пацієнт. Дана ситуація може виникнути, коли медичний вплив не в силах повністю або навіть частково ліквідувати захворювання. Іншими словами, не дивлячись на те, що пацієнт готовий платити за послугу, заклад охорони здоров'я і медицина в цілому не здатна вилікувати хворого [2].

При цьому можуть виникати випадки, коли неякісно надана послуга може повністю задовольнити пацієнта, при цьому корисний ефект може бути відсутнім або досягнутий частково в силу різного роду випадковостей. Причини тут такі:

- агресивний сервіс при наданні послуги. Пацієнт в процесі надання послуги потрапляє в середовище, де крім основної послуги, отримання якої є метою звернення в даний медичний заклад, він також отримує ряд сутних послуг, які при цьому не впливають на результат від надання основної. Іншими словами, хворий отримує ряд безкоштовних і непотрібних сервісів, які при цьому створюють сприятливий емоційний фон, що дозволяє згладити негативний ефект від надання основної послуги.

- ефект плацебо. Вживання цього терміну не зовсім виправдано з медичної точки зору, так як дане поняття не до кінця вивчено і по ньому немає однозначної думки науковців. Однак його суть цілком підходить для пояснення ситуації, коли пацієнт отримує неякісну послугу, але при цьому впевнений, що захворювання вилікуване і що його самопочуття покращилося. В даному

випадку мова йде про різні комплекси медичних послуг, пов'язаних з нетрадиційними медичними методами. Найчастіше вони застосовуються при загальному оздоровленні організму, лікуванні невиліковних захворювань, боротьбі із зайвою вагою, у косметології та т. д. [3]

Все вищесказане ускладнює аналіз конкурентоспроможності медичної послуги на основі очікувань пацієнта. Однак не варто відмовлятися від даного методу, тому що, крім основного його недоліку – суб'єктивності, у нього є ряд переваг перед іншими методами, а саме:

– відносна простота отримання даних (дані можна отримати шляхом опитування клієнтів різних закладів охорони здоров'я, а також на основі аналізу відгуків з різних тематичних інтернет-форумів).

– отримані результати в ході опитувань досить легко аналізувати, у зв'язку з тим, що спочатку вже закладені критерії оцінки.

– очікування пацієнтів – найважливіша інформація, на основі якої заклад охорони здоров'я повинен формувати стратегію свого розвитку, а також оцінювати якість своєї діяльності.

Отже, застосування методу очікувань пацієнтів дозволить комплексно оцінити конкурентоспроможність медичних послуг. Основним джерелом даних для дослідження є емпіричний матеріал, отриманий в ході опитування клієнтів закладів охорони здоров'я, конкурентоспроможність послуг яких необхідно оцінити.

Література:

1. Белобжецкий В.Н. Методы оценки качества услуг. *РИСК: ресурсы, информация, снабжение, конкуренция*. № 1. 2012. С. 6-12
2. Бойко В.В. Учимся бизнес-мышлению. *Экономика и менеджмент в стоматологии*. № 2 (31). 2010. С. 24-32.
3. Жилинский С.Э. Предпринимательское право: Учебник для вузов. М., 2004. 255 с.

Жадан Олександр Васильович

Професор кафедри управління персоналом та економіки праці,
доктор наук з державного управління, професор
Харківський регіональний інститут державного управління Національної
академії державного управління при Президентові України
м. Харків

ТРАНСФОРМАЦІЯ СФЕРИ ПРАЦІ В ІННОВАЦІЙНІЙ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Утвердження інноваційної моделі соціально-економічного розвитку держави дає можливість забезпечити її конкурентоспроможність та вихід на траєкторію сталого зростання. Тому перехід до неї поступово стає імперативом державної політики. Це полягає, насамперед, у встановленні ефективного державного регулювання трудових відносин у сфері інновацій.

Обсяги інноваційної діяльності в сучасній економіці, а також залежність розвитку економіки від інновацій обумовили її визначення як інноваційної. Тим часом, У. Елснер звертає нашу увагу на той факт, що інновація є не тільки економічним, але і соціальним процесом, підтримуваним в певний час і в певному місці тим, що можна визначити як «соціальні умови інноваційного підприємництва» [1]. Необхідність створення адекватної вимогам інноваційної економіки соціального середовища ініціює в суспільстві процеси, які можуть бути оцінені як інноваційні з двох позицій: як передумови, що ведуть до появи якісно нових явищ і відносин в різних сферах життя суспільства, і як зміни, причиною виникнення яких став вплив інноваційної економіки.

В першу чергу, трансформації зазнають сфери, безпосередньо пов'язані з функціонуванням інноваційної економіки. В першу чергу це стосується сфери безпосереднього докладання праці.

В основі змін, що стосуються трудової сфери, лежить обумовлена особливостями здійснення інноваційної діяльності необхідність максимального і ефективного використання творчого потенціалу робочої сили. Реалізація цього

завдання призводить до змін вимог до особистісних характеристик працівників, а також принципів і механізмів організації трудової діяльності. Постійні і швидкі зміни ринкової кон'юнктури, які самі, по суті, є результатом інноваційної діяльності, змушують підприємство, з метою збереження своїх ринкових позицій, з одного боку, безперервно займатися розробкою нових товарів або модернізації тих, що вже випускаються, а з іншого – постійно модернізуватися, підлаштовуючись під мінливі умови. Важливою складовою трудових обов'язків працівників, у зв'язку з цим, стає перманентний пошук і знаходження більш швидких, дешевих і ефективних методів виконання робіт.

Творче ставлення до праці, таким чином, стає необхідним з боку всіх без винятку учасників трудового процесу. Здатність до творчості або креативність, розглядається як новий ключ до підвищення продуктивності, а наявність креативних співробітників – як конкурентна перевага виробника. Вимагаючи від працівника наявності, культивування та прояву креативності, роботодавець, зі свого боку, стимулює її всіма доступними способами, а також надає можливості для розкриття і реалізації творчих здібностей. Все це призводить до зростання числа креативних співробітників і масштабів проявів творчої активності на робочому місці, що, однак може породити і певні побічні наслідки.

Як показують дослідження, творча активність пов'язана зі зміною стану свідомості, психічним перенапруженням і виснаженням, що викликає порушення психічної регуляції і поведінки, а також може продукувати психофізіологічне виснаження і приводити до крайніх емоційних станів [2]. Наслідком цього є те, що для творчих людей характерні високий рівень тривожності і погана адаптованість до соціального середовища. Процес цілеспрямованого підвищення креативності має системний характер, що виражається у зміні креативних властивостей індивідуума під впливом емоційно-особистісних властивостей, і обмежити даний ефект лише сферою креативності, мабуть, неможливо [2].

Таким чином, всіляко стимулюючи розвиток креативності, роботодавці ризикують отримати працівників, що володіють наступними характеристиками: асоціальних невротиків, з періодичними порушеннями психічної регуляції і поведінки. Все більш поширенішими стають гнучкі форми неповної зайнятості, що ослабляють жорсткі рамки часової присутності, шириться використання таких форм зайнятості як фрілансерство і «cloud working». Ці форми відрізняє відсутність постійної зайнятості, оскільки працівник наймається тільки для виконання певного переліку робіт без укладання довгострокового договору з роботодавцем. Питання організації робочого місця і часу в цьому випадку вирішуються самим працівником. Як правило, популяризація цієї форми зайнятості супроводжується описом її достоїнств, таких як можливість самостійно планувати трудовий розпорядок, можливість необмеженого підвищення рівня доходів, відсутність необхідності щодня бути присутніми в офісі і т.п.

Однак, необхідно відзначити, що в першу чергу подібні форми організації переслідують не інтереси працівника, а інтереси роботодавця, оскільки роботодавець звільняється від соціальних зобов'язань перед працівником. Крім того, фрілансери погоджуються на нижчі гонорари, ніж їх колеги, і роздаровують свої ідеї, права і патенти [3]. Отже, «трудова модель майбутнього», що обіцяла більше свободи, менше ієрархій і більше можливості самореалізації, надаючи працівнику можливість творчої праці, в соціальному плані потенційно може погіршувати його становище.

Література

1. Elsner W. Complexity, and Innovation. Why Beneficial Effect of Innovation Highly depend. Journal of Institutional Studies. 2018.10(4). P. 8-19.
2. Taylor C. W., Sternberg R. J. Various Approaches to and Definitions of creativity. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1988. P. 99-124.
3. Работа фриланс: Украина : веб-сайт. URL: <https://ua.jooble.org> (дата звернення: 02.11.2020).

Жирна Анастасія,

студентка групи ПБТ-19-8к,

ННІ Права, Університету ДФС України

Мельник Олена Петрівна,

кандидат юридичних наук.,

доцент кафедри фінансового права

Університету ДФС України

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ШЛЯХОМ КОНВЕРГЕНЦІЇ В ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Перехід до відновлюваної енергетики та впровадження зелених нанотехнологій набуває все більш масштабної популярності в різних країнах світу. Проте, ще залишається сферою з нерозкритим потенціалом для України. Відповідно до сучасних тенденцій розвитку європейського суспільства Україна має сприятливі умови для стимулювання політики зупинки еміграції і зростання економіки.

Потенціал і розташування нашої держави дозволяє нам стати однією з провідних країн світу і зайняти серед них центральне місце, вносити ще більший вклад в історію людства. Саме конвергенція країн являє собою вирівнювання соціально-економічного і політичного розвитку до єдиного глобалізаційного рівня.

Конвергенція в економічних відносинах у міжнародному поділі праці означає синхронізацію основних макроекономічних параметрів, зумовлених структурою різних за рівнем розвитку економічних систем, що адаптуються до умов єдиної для всіх глобальної економічної системи [1].

Зміцнення потенціалу регіонів України і вся українська економіка не обійдуться без співпраці із зовнішніми ринками, без використання унікальних можливостей і освоєння нових сегментів ринків світу, без соціально-

економічного і політичного розвитку, без формування гнучкої моделі орієнтованої на зовнішній і на внутрішній попит і пропозиції.

Конвергенція регіонів України в контексті європейської інтеграції повинна забезпечувати максимально високий рівень комфорту, безпеки, екологічності, соціально-економічної і політичної рівності. Ці заходи повинні ґрунтуватися на системній модернізації і забезпечувати формування потужної конкурентоспроможної держави[2].

Конвергенція регіонів України в контексті європейської інтеграції повинна ґрунтуватися на зміцненні демократичних засад в суспільстві, підвищенні індексу розвитку людського потенціалу (рівня комфортності життя, грамотності і довголіття), на політичній стабільності, забезпеченні мирного розвитку та плідного співробітництва з правильно підібраних партнерів, відкритого доступу для вільного потоку технологій, ідей і висококваліфікованих фахівців.

В процесі вирівнювання і відновлювання економічного розвитку країн світу, їх регіонів найважливішим є аспект усвідомлення стану еволюції людства, моделювання сучасної політики розвитку держави та покращення інфраструктури. Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ [3].

Майбутнє світової економіки багато в чому буде залежати від стану конвергенції країн світу та їх регіонів. Зелені нанотехнології – це невід’ємний факт успіху гармонійного майбутнього будь-якої держави світу – це ступень розвитку співробітництва та технологій нового покоління. Зелені нанотехнології для розвитку економіки країн світу не шкодять навколишньому середовищу і є поновлюваним джерелом енергії. Одним зі світових лідерів країн світу, які обрали концепцію зеленого зростання є Південна Корея [4].

Аналіз досвіду провідних країн світу щодо державного стимулювання політики зупинки еміграції і зростання економіки:

— Японія - надання пільгових кредитів, пільгове оподаткування, розробка і реалізація регіональних стратегій інвестміджу країни, інноваційна

кооперація, активна розробка та впровадження інноваційних продуктів, розвиток державноприватного партнерства міжнародного співробітництва;

— Великобританія - власна інноваційна стратегія і активна участь в інноваційних програмах ЄС, пільгове оподаткування, дотації та субсидії, списання витрат на проведення НДДКР, кредитні гарантії, розробка і реалізація регіональних стратегій інноваційного інвестиміджу власних територій, інноваційна кооперація;

— Франція - дотації та субсидії, отримання додаткового дослідницького кредиту, довгострокові позики, податкові кредити та кредитні гарантії на інвестиції, що здійснюються в інноваційну сферу, пільгове оподаткування організацій, які здійснюють наукові розробки, пільги для суб'єктів економічної діяльності, створення наукової інфраструктури у регіонах;

— Німеччина - залучення інвестицій для фінансування інноваційної діяльності, система страхування кредитів, створення інфраструктури для розвитку інноваційної діяльності, податкові стимули, прискорена амортизація, цільові банківські кредит, надання державних грантів, пряме державне фінансування (цільові безоплатні субсидії, пільгові кредити) [5].

Отже, в запропонованому дослідженні визначено важливу роль процесів глобалізаційного вирівнювання і відновлення економічного розвитку країн світу, їх регіонів. Розглядаються принципові аспекти усвідомлення стану еволюції людства, моделювання сучасної політики розвитку держав та покращення інфраструктури за допомогою поновлювальних джерел енергії, які не шкодять навколишньому середовищу[6].

Автори наполягають на тому, що майбутнє світової економіки багато в чому буде залежати від: рівня політичної рівноваги і прозорості, стану конвергенції країн світу та їх регіонів, збалансованої міграції. В дослідженні узагальнено головні чинники на які повинен бути змінено вектор моделювання політики розвитку України в просторі європейської інтеграції.

Література:

1. Конвергенція економічних моделей Польщі та України / за наук. ред. Д.Лук'яненка, В.Чужикова, М.Г. Вожняка. — К.: КНЕУ, 2010. — 719 с.
URL:https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/socpolit/spe_praci/soc_prazi/soc_convergenstsiys/ (дата звернення 31.10.2020)
2. О. В. Вертелєва, О. О. Вертелєва, Економічна конвергенція країн ЄС та перспективи євроінтеграції України. . Київ : МАУП, 2019. 320 с.
URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=2989&i=20> (дата звернення 31.10.2020)
3. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення : монографія О.Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2013. 470 с.
4. Маврова В.В. Управління конкурентоспроможністю підприємств в Україні. Молодий вчений. 2016. № 4, 23-28 с.
5. Шканова О.М. Маркетингова товарна політика. Київ : МАУП, 2017. 160 с.
6. Заяць Р.П. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Тернопіль, 2017. 116 с.
URL:https://kneu.edu.ua/ua/depts6/k_mizhnarodnoi_ekonomiky/disc_me_m/y mk_me/ (дата звернення 31.10.2020)

Дячук Дмитро Олегович

слухач IV курсу факультету логістики

Національна академія Національної гвардії України, м. Харків

**РОЛЬ ДЕРЖАВИ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ЛЮДСЬКИХ
РЕСУРСІВ**

Процес становлення соціально-орієнтованої економіки в Україні пов'язаний з виникненням і розв'язанням низки проблем, серед яких однією з

найважливіших є формування нових якісних трудових ресурсів. Кваліфікація, вміння та мобільність робочої сили, її здатність адаптуватися до технологічних та організаційних змін є найважливішими чинниками сталого соціально-економічного розвитку країни. З огляду на це особливої актуальності набуває формування дієвого механізму державного регулювання якості людських ресурсів, який враховував би тенденції розвитку ринку праці й забезпечував зростання конкурентоспроможності робочої сили.

Оскільки якісний рівень людських ресурсів визначається сукупністю властивостей і рис особистості (природних і набутих), то для вирішення питань підвищення її якості й конкурентоспроможності потрібен комплексний підхід. Для надання людським ресурсам необхідних характеристик необхідно забезпечити: систему безперервної професійної підготовки та перепідготовки працівників; формування і розвиток поліпрофесіоналізму, підприємництва, самостійного господарювання, організації комерційної діяльності, маркетингу та управління; створення комплексної системи цілеспрямованої професійної орієнтації молоді відповідно до вимог ринку праці [1].

Державне регулювання якості людських ресурсів не можна розглядати як цілком відокремлену сферу державного впливу, а тільки в тісному взаємозв'язку з державною політикою у сферах освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту та соціального забезпечення, екологічної безпеки, зайнятості тощо (рис. 1).

Державне регулювання якості людських ресурсів повинно стати невід'ємним елементом державної політики розвитку людських ресурсів. Об'єктом державної політики розвитку людських ресурсів має бути перш за все соціальна сфера, в якій переважно здійснюється формування і розвиток людського капіталу.

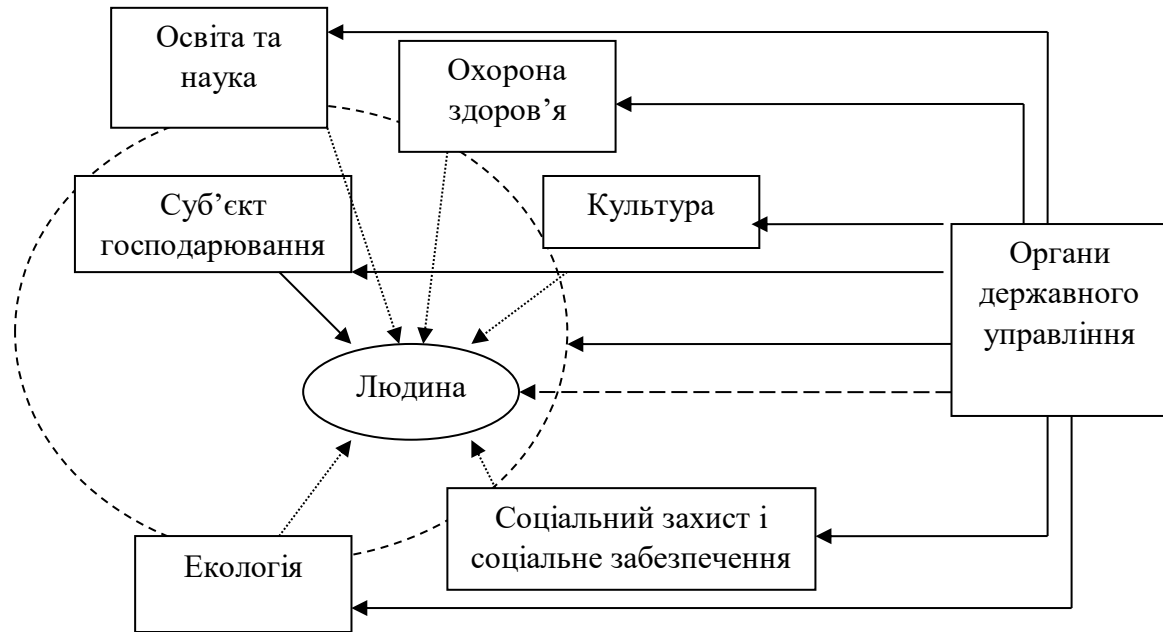

Рис. 1. Напрямки регулюючого впливу держави на підвищення якості людських ресурсів [2, с. 8]

У світовому менеджменті поступово складається система управління людськими ресурсами замість системи управління персоналом. В XXI столітті, на думку багатьох економістів, основою управління персоналом буде служба управління людськими ресурсами. Основними відмінностями кадрової діяльності у найближчому майбутньому має стати перехід від: вузької спеціалізації та обмеженої відповідальності за доручену справу до широких професійних компетентностей; запланованого кар'єрного зростання – до гнучкого вибору професійного розвитку; відповідальності управлінців за розвиток персоналу – до відповідальності самих працівників за свій власний розвиток; констатації проблем працівника – до створення можливостей для всебічного його розвитку; відсутності зворотнього зв'язку з підлеглим – до його активної участі в управлінні організацією; обмеженого доступу до інформації щодо вакантних робочих місць і відбору спеціалістів – до прозорих і чітких процедур прийому на роботу та атестації співробітників; участь у формуванні і реалізації політики соціального партнерства як на рівні державного управління, так і на рівні організації, установи тощо.

Перехід до сучасних підходів управління людськими ресурсами в Україні слід починати з системи освіти, оскільки, на думку Синициної Н. Г [3], яку ми поділяємо, саме в освіті, через освітні установи, навчальні заклади відбувається формування ставлення до людей як до найвищої цінності суспільства. Саме тому система освіти повинна надавати приклад такого ставлення. Саме освіта формує якісну робочу силу, завдяки чому остання стає більш кваліфікованою і продуктивною, тому цей вид інвестицій у людський капітал є найбільш важливим, а вплив – очевидним.

Незадовільний стан прямих державних інвестицій у людський розвиток підтверджує той факт, що слід створити механізм залучення інвестицій у людський капітал з інших джерел, а саме – з недержавних суспільних фондів та організацій, міжнародних фондів та організацій, регіональних структур. Крім того, інвестування в людину повинні здійснювати освітні заклади, підприємства, сім'ї та окремі громадяни [2].

Таким чином, для інноваційного розвитку економіки України необхідно збільшити інвестиції в освіту, професійну перепідготовку, медицину (оскільки вони є ключовими щодо формування та відтворення людського капіталу, користь від яких отримує і держава, і підприємство, й індивід), наукові дослідження, впроваджувати досягнення науково-технічного прогресу, поліпшити умови праці та відпочинку працівників, збільшити матеріальну зацікавленість у результатах праці, підвищити соціальну захищеність населення, поліпшити якість життя, збільшити рівень зайнятості, здійснювати ефективну міграційну політику, подолати демографічну кризу тощо.

На сьогоднішній день в Україні існує величезний людський, науковий, ресурсний потенціал, але потрібно створити усі необхідні умови для інвестування людського капіталу, що в майбутньому призведе до інноваційного розвитку економіки держави.

Література

1. Сахненко О. І. Освіта в системі управління людським капіталом: фінансово-економічний аспект. Ефективна економіка. 2019. № 12. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7497>
2. Іорданов А. Є. Державне регулювання якості людських ресурсів на регіональному рівні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / А. Є. Іорданов. – Харків, 2011. – 20 с.
3. Синицина Н. Г. Нові підходи до управління людськими ресурсами в управлінні освітою. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=351>

Довгалець Павло Святославович

аспірант 2 року навчання

Київського університету права НАН України, м. Київ

ПРАВОВІ ПИТАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСТІЙНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ НЕРЕЗИДЕНТІВ В УКРАЇНІ

На початку 2020 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» (далі – «Закон №466-IX»). Хоч і переважна більшість положень цього Закону №466-IX вступило в силу лише з 23.05.2020 року, відповідні законодавчі ініціативи вплинули на оподаткування та адміністрування податків суб'єктів господарювання, включаючи й постійні представництва [1].

Насамперед слід зазначити, що постійним представництвом (далі – «ПП») відповідно до Податкового кодексу України (далі – «ПК України») вважається,

постійне місце діяльності, через яке повністю або частково проводиться господарська діяльність нерезидента в Україні, зокрема місце управління, філія, офіс, фабрика, майстерня, установка або споруда для розвідки природних ресурсів, склад або приміщення, що використовується для доставки товарів та навіть сервер [2]. В практиці розрізняють наступні види ПП, а саме: 1) сервісне ПП; 2) будівельне ПП та 3) агентське ПП. Сервісне ПП полягає у наданні послуг нерезидентом на території України. До таких послуг найчастіше належать консультаційні послуги та послуги з дослідження ринку. Будівельне ПП як правило являє собою будівельний майданчик, складський або монтажний об'єкт, який є безпосереднім місцем будівництва або залучений для нагляду за будівництвом. Агенське ПП на законодавчому рівні визнається як особа, яка на підставі договору, іншого правочину або фактично та звичайно реалізують повноваження вести переговори щодо суттєвих умов правочинів, внаслідок чого нерезидентом укладаються договори без суттєвої зміни таких умов, та/або укладати договори від імені нерезидента, у разі якщо зазначена діяльність здійснюється особою в інтересах, за рахунок та на користь виключно одного нерезидента.

До вже сталого підходу до визначення ПП, Законом №466-IX були додані додаткові критерії для встановлення ПП, а особливо агентського ПП. Про наявність агентського ПП можуть свідчити:

- надання нерезидентом обов'язкових до виконання вказівок та їх виконання особою;
- наявність в особи та використання нею електронної адреси корпоративної електронної пошти нерезидента;
- неалізація особою права володіння або розпорядження запасами (товарами) чи іншими активами нерезидента в Україні на підставі вказівок нерезидента;

– наявність в особи приміщень, орендованих від власного імені для зберігання майна, придбаного за рахунок нерезидента та для проведення інших операцій з таким майном за вказівкою нерезидента.

Вищезазначені критерії також співставні з Коментарями до Модельної конвенції ООН про уникнення подвійного оподаткування у відносинах між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються [3]. За допомогою вищезазначених критеріїв представники контролюючих органів матимуть додаткові аргументи для класифікації певної фізичної чи навіть юридичної особи як ПП, що означатиме нарахування додаткових податкових зобов'язань.

Незмінним залишається правило, що особа, яка надає послуги нерезиденту за рахунок, в інтересах та на користь такого нерезидента, не вважається ПП у випадку, якщо така особа надає такі послуги в межах основної звичайної діяльності. Тобто незалежний постачальник послуг не визнається ПП, коли постачальник надає послуги різним замовникам, не залежить від одного нерезидента та здійснює таку діяльність як основну, профільну. Також при визначенні ПП враховується чи діяльність особи полягає в наданні підготовчої та допоміжної діяльності. Якщо діяльність особи виходить за рамки підготовчої та допоміжної, за умови, що вона здійснюється виключно на користь окремого нерезидента, така особа може бути перекваліфікована як ПП.

Загалом слід зазначити, що правове регулювання оподаткування представництв нерезидентів має свої особливості, які були нещодавно переглянуті та доповнені Законом №466-ІХ. Були додані окремі критерії для визначення агентського, сервісного та будівельного ПП. Відповідні критерії можуть використовуватися представниками контролюючих органів для перекваліфікації осіб в ПП з подальшим нарахуванням податкових зобов'язань.

Література :

1. Верховна рада України. Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві"

[Електронний ресурс] / Верховна рада України – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/466-20>.

2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

3. Коментарі до Модельної Конвенції ООН про уникнення подвійного оподаткування у відносинах між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються, пп.22-26, с.145-148 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.un.org/esa/ffd/wpcontent/uploads/2014/09/UN_Model_2011_UpdateRu.pdf

Єременко Юрій Володимирович

курсант II року навчання факультету логістики

Національна академія Національної гвардії України, м. Харків

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА РОЗБУДОВИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Основою для розбудови економіки знань є розвиток людського потенціалу, який у першу чергу залежить від державної політики у певній сфері. У сучасному світі простежується тенденція до підвищення ролі держави в системі факторів зростання людського потенціалу.

Економіка знань – це економіка, в якій основною рушійною силою прогресу є знання, зосереджені у людському капіталі та інформаційному навколишньому середовищі. Державна політика щодо розвитку людського капіталу – один з ключових компонентів стратегії розбудови економіки знань та головний ресурс в умовах сучасної міжнародної конкуренції. Складовими елементами сучасної економіки знань є: доступна, якісна і безперервна освіта населення на основі нових наукових знань; ефективна інноваційна система, що об'єднує в єдиний комплекс економіку, наукові, академічні та дослідницькі

центри; економічні стимули, що заохочують до ефективного використання національних і глобальних знань в усіх секторах економіки; інфраструктура, яка з'єднує елементи інноваційної системи між собою та із зовнішнім середовищем; держава як ініціатор та координатор процесів розбудови на основі нових знань [1].

Однак через недосконалість чинної системи нормативно-правових документів, відсутність офіційно визнаної системи показників оцінки ефективності державної політики та державного управління у сфері інформатизації та розбудови інформаційного суспільства, недостатню скоординованість зусиль державного та приватного секторів економіки, неефективність використання фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів, відставання у впровадженні технологій електронного урядування, формуванні національних електронних інформаційних ресурсів і депозитарію та інші фактори, сфера ІКТ технологій досить повільно реалізує свій потенціал у напрямі формування нового типу економіки через взаємозв'язок із базою нових знань, втілених у технології. Використання концепту «економіка знань» у рамках політичних дискусій в Україні фактично не помічено. Процеси розбудови економіки знань у країні проходять на базі слаборозвиненого інституційного підґрунтя (наявність деформованої національної інноваційної системи) та носять безсистемний характер. Отже, їхня активізація значною мірою залежить від послідовної державної політики, спрямованої на перехід до моделі економічного розвитку на основі інтелектуального ресурсу, реформування сфер освіти, науки, високотехнологічного сектора економіки. На практиці неефективність державного регулювання сектора знань повинна швидко ідентифікуватися з метою подальшого усунення існуючих недоліків та переорієнтації у відповідності з виявленими в процесі проведеного моніторингу пріоритетними напрямками розвитку [2, с. 13–15].

З огляду на це, з метою досягнення успіхів на шляху формування економіки знань в Україні, на нашу думку, необхідним є виконання таких умов:

1. Узгодження грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики із завданнями інвестиційної стратегії.

2. Стимулювання капіталовкладень в реконструкцію, оновлення і створення інфраструктури виробництва.

3. Заохочення надання комерційними банками кредитів під інвестиційні проекти, які передбачають інноваційну діяльність.

4. Забезпечення прозорості процесів надання податкових стимулів інноваційної діяльності, надання допомоги в одержанні належних пільг та відстрочок, податкові канікули на час повернення підприємством інвестиційного кредиту.

5. Надання правового та методичного сприяння утворенню малих підприємств, насамперед, інноваційного спрямування, іншим формам самостійного інвестування заощаджень та зайнятості населення, спрямованим на активізацію інноваційної діяльності та розвиток людського капіталу нації.

6. Широка роз'яснювальна та пропагандистська робота щодо формування ідеології інноваційного інвестування як інвестування в майбутнє держави, престижності та економічної вигідності інноваційної діяльності, пропаганда досвіду найбільших та найуспішніших національних інвесторів [3, с. 30].

З погляду стимулювання розвитку економіки знань вимагає особливого державного підходу. У даному питанні важливою є співпраця держави і приватного бізнесу – приватно-державне партнерство, оскільки науково-технічний прогрес і прогрес в області інновацій на сучасному етапі базуються на складній системі взаємозв'язків суб'єктів виробництва і споживання знань, управлінні їх потоками та забезпеченні практичного застосування.

Таким чином, для формування в Україні економіки знань, перш за все, необхідно розробити та впровадити ефективну державну програму, яка повинна бути орієнтована на створення більш сприятливого інституційного режиму та посилення основних конкурентних переваг економіки України. В даній програмі слід визначити основні пріоритетні завдання щодо розбудови економіки знань. Потребує подальшого вивчення практичне застосування

«економіки знань» та оцінювання ефективності інноваційних процесів інвестування у людський капітал.

Література

1. Старовойт О. В. Економіка знань у стратегії інноваційного розвитку освіти : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філос. наук. – К., 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvitata.com/osvita-ta-ekonomika>.
2. Корнєєва Т. М. Державна політика у сфері економіки знань : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня к. е. н., спеціальність 08.00.03 / Т. М. Корнєєва. – К., 2010. – 28 с.
3. Сахненко О. І. Економіка знань та заходи державної підтримки [Текст] / О. І. Сахненко, М. М. Максимова // Молодий вчений. – 2014. – № 6. – С. 28–31.

Капліна Анастасія Іванівна

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та інформаційних технологій
Херсонський державний аграрно-економічний університет
м.Херсон

СУЧАСНІ АГРАРНІ ВІДНОСИНИ СТАН І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Агросектор в економіці України займає провідну позицію. Ключова складова ролі, відведеної сільському підприємництву, обумовлюється фабрикацією продуктів харчування, як основи життєдіяльності людей і відтворення робочої сили, фабрикацією сировини для невиробничих споживчих товарів і продукції виробничого призначення. Рівень розвитку агросектору багато в чому визначає рівень економічної безпеки країни, а Україна традиційно була, є і буде аграрною державою.[1, с.71-75] Існує багато

чинників для визначення параметрів їх діяльності та відповідного місця на ринку. Ключовим параметром виступає розмір підприємства. На нашу думку та як відмічають окремі автори, динамічність та перспективність, результативність діяльності кожного підприємства значною мірою залежить від його характеристик. Розмір земельної ділянки, і особливо її якість, на якій функціонує агропідприємство, значною мірою визначає напрям його діяльності, впливаючи на структуру та обсяг виробництва агропродукції і рівень її конкурентоспроможності та ефективності [1, с.159]

Для кожного суб'єкта господарювання створення належної ресурсної бази та узгодженості і збалансованості її окремих елементів є особливо важливим, адже саме через це, зокрема, через обмежені можливості розширення земельних ділянок та покращення технологічної складової, приймається рішення щодо формування своєї виробничої програми. З іншого боку, виробнича програма господарства повинна бути такою, щоб сприяти відтворенню господарства і нарощуванню ресурсного потенціалу[1, с.159].

Одним з основних показників ефективності використання землі прийнято вважати вартість виробленої продукції на одиницю площі. За роки проведення земельної реформи відбувалися різні зміни в ефективності використання землі. Економічна ефективність використання земель в усіх категоріях господарств у 2019 році підвищилась на 15,6% проти 2000 року. Однак, треба відзначити більш динамічне покращення використання земельних угідь саме в сільськогосподарських підприємствах, де рівень використання земель збільшився за розглядуваний період на 58,5%[2,3].

За даними Державної служби статистики України кількість підприємств, які отримали прибуток у структурі агропідприємств має тенденцію до зростання (від 51,8% у 2002 році до 84% у 2018). Виключенням став 2005 рік, коли кількість прибуткових підприємств у порівнянні з попереднім роком зменшилась (на 0,5 пунктів) та 2008 – 2009 рр. (на 2 та 1,8 відповідно). Збільшилась сума прибутку, яка досягла свого максимуму у 2009 році (14261,3 млрд. грн.). Найменший прибуток агропідприємства отримали у 2002 році

(2036,6 млрд. грн.), що відобразилося на фінансовому результаті (має місце збиток) від звичайної діяльності сільськогосподарських підприємств до оподаткування у розмірі 254,6 млрд. грн.[4,2].

Сума збитку від звичайної діяльності сільськогосподарських підприємств до оподаткування протягом 2001-2018 років коливається в межах від 1559,6 млрд. грн. до 6264,7 млрд. грн. Протягом останніх років в агросекторі має місце ріст рентабельності, динаміка стабілізації витрат та покращення частки прибуткових підприємств, все це дає змогу для прискорення капіталізації аграрної галузі саме за рахунок власних доходів агротоваровиробників.

Рівень рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції порівняно з 1990 роком знизився на 26,5%. Із розрахунку на рік у 2005-2019 роках цей показник становив -10,5%. Прибуток від сільськогосподарської продукції становив 9,08 млрд грн, а з розрахунку на один рік у середньому за 2010-2019 роки - 7,3 млрд. грн. Самі по собі ці показники свідчать про те, що сектор сільськогосподарських підприємств упродовж п'яти років був прибутковим, а відповідно мав можливість здійснювати просте відтворення. Але в умовах ринкової економіки цього недостатньо. У 2019 році, незважаючи на фінансову кризу, яка негативно впливає на аграрну економіку, завдяки заходам держави щодо стабілізації відтворювального процесу вдалося зберегти рівень прибутковості сільськогосподарського виробництва на рівні 2018 року. Проте, питання розширеного відтворення у сільському господарстві залишається проблемним, що зумовлюється, насамперед, диспаритетом цін на сільськогосподарську продукцію та засоби виробництва, що купуються сільськогосподарськими товаровиробниками, а також низькою купівельною спроможністю населення, що не дає змоги на ринку підтримувати необхідний рівень попиту і пропозиції, передусім на продовольчі товари тваринного походження.[3, с.39-44]

Економічне зростання в нашій державі у 2019 році на рівні 5%, у країнах євросоюзу на рівні 1,4-1,8%, проте якість зростання між нашими країнами Але відмінність в якості цього зростання колосальна. Нам необхідно рухатися

набагато швидше. В умовах глобальної конкуренції виникає питання трансформації вітчизняної економіки, тобто зміцнення науково-технічної складової, модернізація промисловості, впровадження новітніх технологій, системи управління організаціями, підвищення конкурентоздатності українського продукту та його визнання на зовнішніх ринках.

Україна взяла напрямок на створення екопродуктів для забезпечення внутрішнього ринку та частково зовнішнього, що у свою чергу дає можливість збільшити робочі місця в галузі та у відповідності в суміжних також. Проте, Україні, яка має свої певні вади економічного розвитку, для виходу на зовнішні ринки необхідний час.

Україна впевнено нарощує експортний потенціал сільського господарства і розширює свою присутність на зовнішніх ринках. Однак фінансова криза негативно вплинула на показники міжнародної торгівлі. Зовнішньоторговельний обіг продукції АПК України за 2019 року складає 11,08 млрд. дол. США. Експорт продукції агросектору – 5 млрд. дол. США; імпорт – 6,08 млрд. дол. США. Якщо порівняти з 2018 роком зовнішньоторговельний обіг сільськогосподарської продукції збільшився на 6,5% (на 0,68 млрд. дол. США), експорт збільшився на 6,4% (на 0,3 млрд. дол. США), імпорт збільшився на 6,7% (на 0,38 млрд. дол. США). У структурі експорту переважає зерно, насіння соняшнику та продукція олійно+жирового комплексу.[3]

Забезпечення населення продовольчими товарами здійснюється переважно за рахунок національного виробництва. Показник частки імпорту у внутрішньому споживанні продовольства в середньому не перевищує 5%, що позитивно характеризує рівень продовольчої незалежності країни. Водночас політика Уряду спрямовується на збільшення споживання за рахунок вітчизняного виробництва таких видів продукції як плоди, ягоди, виноград, м'ясо. Йде підготовка проекту Закону України “Про продовольчу безпеку”.

Міністерство аграрної політики та продовольства є активним учасником переговорного процесу щодо створення зони вільної торгівлі України – Європейський Союз. Головною метою створеної угоди є вихід вітчизняних

товаровиробників на зовнішній ринок. Україна співпрацює з ЄС в рамках складової інституціонального розвитку TAIEХ та проектів TWINING. Складова інституціональної розбудови TAIEХ повинна надати вітчизняним виробникам, інформацію щодо відповідності технічного інструментарію України зарубіжному, певні норми та правила сертифікації та стандартизації сільськогосподарської продукції.

Для розширення ринків збуту та успішного просування вітчизняної аграрної продукції на світові продовольчі ринки необхідно: переорієнтувати розвиток економіки агропромислового комплексу на нарощування експортного потенціалу, при умові дотримання балансу між внутрішнім і зовнішнім попитом на продукцію сільськогосподарського виробництва; підвищувати ефективність виробництва традиційної для України експортної продукції - зернових культур, соняшника, продукції тваринництва та нарощувати потенціал у перспективних секторах світового сільського господарства: виробництво рапсу, відродження льонівиробництва; диверсифікувати географічну структуру зовнішньої торгівлі сільськогосподарської продукції (насамперед експорту), мінімізуючи залежність від окремих держав (ринків), підсилюючи тим самим економічну безпеку країни.

Література:

1. Нацюк І.М. Кореляційно-регресивне моделювання використання ресурсного потенціалу сільського господарства регіону. Складні системи і процеси. 2002. № 1. С. 71-75.
2. Хорунжий М.Й. Організаційно-економічні трансформації у сільськогосподарському виробництві у процесі його капіталізації. Економіка АПК. 2005. №10. С. 51-57.
3. Статистичний збірник "Сільське господарство України" за 2019 рік. – Державна служба статистики України. м.Київ, 2019 URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/zp_u.html (дата 21.09.2020)

4. Лузан Ю.Я. Відтворювальні процеси в агропромисловому комплексі України. Економіка АПК.2010.№ 5.С. 39-44.

Коновалов Олексій Львович

Старший викладач кафедри
публічного правління та адміністрування ХДАУ,
кандидат історичних наук

ЗНАЧЕННЯ БУДІВНИЦТВА ЗАЛІЗНИЦІ ВІД ХЕРСОНУ ДО ЧОРНОМОРСЬКОГО УЗБЕРЕЖЖЯ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

На сьогоднішній день залізничний транспорт відіграє важливу роль оскільки здатний оптимально відповідати поєднанню швидкісних, цінових та екологічних вимог. Вказаний вид транспорту дозволяє забезпечити потребу як у прискоренні руху товарів, так і у зниженні вартості перевезень в цілому та сприяти розвитку Таврійського регіону.

Слід відзначити, що важливим чинником розвитку Півдня України, був і залишається залізничний транспорт. Тому сьогодні для осучаснення інфраструктури Херсонської області не можна не враховувати досвід та дослідження попередніх років. Перші проекти будівництва залізничних шляхів в Україні виникли у 20-х роках ХІХ ст. Вони мали одну спільну рису — вели до Чорноморських та Азовських портів. Це були залізничні дороги як з паровою, так і кінною тягою.

Зауважимо, що думка про устрій залізниць у Херсонській і Таврійській губерніях, тобто на Півдні України, вперше виникла у 30-х роках ХІХ ст., коли з ініціативи самого уряду передбачалося скласти проект мережі шляхів у Південній Росії, для чого були придбані різні інструменти та зроблені підготовчі роботи в Одесі [3, с. 21].

Основними причинами транспортної революції, а саме появи проектів та початку будівництва залізниць, на Півдні України були:

- а) відсталість і дорожня традиційних видів гужового транспорту;
- б) нерозвиненість річкового транспорту;
- в) поганий стан сухопутних шляхів;
- д) необхідність збільшення обсягів експортної торгівлі;
- ж) розвиток внутрішньої торгівлі та ін. [5, с. 97].

Для вивчення всіх особливостей будівництва залізничних ліній був заснований Комітет із упорядкування залізкокінних і парових доріг у Херсонській губернії, який очолив О.О. Чижевич. Комітет у короткий строк свого існування (1865-1866 рр.) виконав значну роботу в статистичному, геологічному, топографічному та гідрологічному відношенні [3, с. 19]. Робота Комітету розподілилася між його учасниками за місцем їх проживання, тобто між Одесою та Миколаєвом. Комітет в Одесі був зайнятий вишукуваннями лінії Одеса-Вознесенськ, миколаївське відділення досліджувало дороги з Кременчука в Миколаїв і з Миколаєва в Єлисаветград (нині Кіровоград), а також відгалуження Миколаївської дороги на Берислав [6, с. 21]. Здійснення цих проектів О. Чижевич вважав можливим за допомогою акціонерних компаній, які склалися б із місцевих землевласників [4, с. 20].

Окрім вище згаданих проектів у районі південної частини Херсонської і північної частини Таврійської губерній, планувалося побудувати такі залізничні лінії як: Миколаїв-Херсон-Джанкой, Долгінцево-Скадовськ-Михайлівка, Михайлівка-Верхній Токмак і Хорли-Михайлівка та ін., серед яких першим виник проект з'єднання перекопських соляних промислів — Джанкой-Херсон-Миколаїв [2, с. 5].

Крім цієї лінії, існував проект спорудження залізничної дороги від села Мала Знам'янка до станції Ново-Олексіївка Південних залізниць з перетинанням лінії Федорівка-Скадовськ між Нижніми Сірогозами [7; арк. 14-15]. Але, на жаль, зазначені проекти, як і попередні, не були втілені у життя, оскільки виникли в тяжкий для країни час, коли почалась Перша світова війна,

а подальші революційні події та націоналізація не дозволили зібрати необхідного уставного капіталу, хоча потреба в прокладенні залізничних шляхів до Скадовська та інших населених пунктів чорноморського узбережжя Херсонщини відчувається і сьогодні, оскільки це дасть поштовх до розвитку регіону, пасажирського сполучення, курортного бізнесу і таке інше.

Важливим фактором економічного розвитку Херсонського регіону став залізничний транспорт. Як свідчать дані, лише в 1907 р. в Херсон були прокладені залізничні рейки, що надало змогу вивести у 1,5 рази більше зерна в 1907 р. (34 013 000 пудів) порівняно з 1906 р. (22 232 900 пудів), і цей показник весь час збільшувався. Але якщо перевести на відсотки, то це виглядає таким чином: порівняно з 1906 р., у 1907 р. кількість вивезеного зерна збільшилася на 15%, а в 1911 р. вивіз досяг найбільшого показника, тобто збільшився на 27% (59 638 700 пудів) [2, с. 155]. Однак в 1912 р. вивіз скорочується, оскільки він був обмежений Балканською війною, в яку вступила Російська імперія, а під час Першої світової та громадянської воєн 1914-1921 рр., а згодом — голоду 1921-1922 рр., експорт зерна за кордон припинився, і лише в 1923 р. мало-помалу починає відновлюватися [2, с. 170]. Отже, поява залізничної дороги в Херсоні позитивно відобразилась на збільшенні товарообігу херсонського порту, що приносить додаткові прибутки, і як наслідок збільшення надходжень у міську казну.

Підсумовуючи викладене, необхідно наголосити, що Херсонщина дуже пізно була залучена до залізничної мережі, що негативно впливало на економічний розвиток регіону. Схожа ситуація спостерігається і сьогодні — Україна відстає від розвитку світової залізничної інфраструктури на десятки років: мережа залізниць майже не збільшується, а підтримується та, що залишилася у спадок від СРСР. Надшвидкісних колій в державі не існує взагалі, по яким потяги могли б рухатися зі швидкістю 300-450 км. на годину. Таким чином, для збільшення пасажиропотоку на Чорноморське узбережжя Херсонської області вкрай необхідна сучасна залізнична колія, яка з'єднала б м. Херсон з населеними пунктами Лазурне-Залізний Порт-Скадовськ-Геничеськ.

Для розробки проектів напрямку такої лінії дуже допоможуть згадані дослідження другої половини XIX — початку XX ст. Але на ряду з цим, для розвитку туристичного бізнесу, дуже важливим є питання розбудови та осучаснення інфраструктури зазначених населених пунктів, покращення сервісу, а в деяких випадках зменшення вартості послуг, з метою підвищення конкурентоздатності на світовому туристичному ринку.

Література

1. Беккер М. Доклад Херсонского городского головы о строительстве железной дороги между Николаевом и Херсоном Марта 26 дня, 1903 г. – 26 с.
2. Весь Херсон на 1925 год. Адресный календ. – 252 с.
3. Исторический очерк деятельности Херсонского Губернского Земства за 1865-1899 гг. Издание Херсонской Губернской Земской Управы. – Херсон: Паровая типолитография наследн. О. Д. Ходушиной, уг. Соборной и Потемк. ул., 1905. – 299 с.
4. Краткое описание усовершенствования в устройстве и эксплуатации конно-железных дорог А. Больмана. – Второе издание, исправленное и пополненное. – Санкт-Петербург: Типография К.В. Трубникова. Литейная, № 42. – 1872. – 88 с.
5. Надибська С. Б. Соціально-економічний розвиток міст Південної України в 1861-1900 рр. (за матеріалами Херсонської та Катеринославської губерній): дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / Одеський національний ун-т ім. І.І.Мечникова / С. Б. Надибська. – О., 2005. – 150 с.
6. Труды комитета железно-конных и паровых дорог в Херсонской губернии с приложением карты Херсонской губернии и устьев Днепра. Издание земства. – Одесса: В типографии Л. Нитче, 1967. – 146 с.
7. Державний архів Автономної республіки Крим. Фонд 152. Товариство Кримських залізниць Управління по спорудженню залізничної лінії Севастополь-Ялта-Алушта, м. Ялта Таврійської губернії. Оп. 1. Спр. 209. О постройке новых железных дорог в Крыму и Таврии. – 15 арк.

Конончук Катерина Олександрівна

студент,

Науковий керівник: **Литвин Наталія Анатоліївна,**

д.ю.н., професор, професор кафедри

адміністративного права і процесу та митної безпеки

Університету державної фіскальної служби України

Ірпінь

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Одними з найбільш важливих, найбільш складних багатоаспектних та інтегральних явищ політичного, а також суспільного життя є проблеми національної безпеки країни в певних умовах.

Головним фактором, під впливом якого відбуваються достатньо серйозні та важливі зміни в усій структурі суспільства та держави є процеси глобалізації, а також посилення єдності світу з його одночасним поглибленням національної різноманітності.

Національна безпека – це категорія, яка характеризує ступінь захищеності життєво важливих інтересів, прав та свобод особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз або ступінь відсутності загроз правам і свободам людини, базовим інтересам і цінностям суспільства та держави [1].

Глобалізація – це сукупність економічних, соціальних, технологічних, політичних і культурних явищ та процесів, спричинених змінами у світовому виробництві, споживанні й торгівлі. Це також інтенсифікація всесвітніх суспільних зв'язків, які охоплюють найвіддаленіші куточки земної кулі і події, що трапляються в одному місці, впливаючи на ситуацію в іншому [2].

В умовах глобалізації у сучасної держави не тільки модернізуються колишні, а й виникають нові функції. У контексті основних тенденцій глобалізації і забезпечення сталого розвитку за національною державою все ж зберігаються центральні позиції і переваги у виконанні таких завдань, як:

національна безпека, включаючи боротьбу з міжнародним тероризмом, транскордонною злочинністю; надання соціальних послуг; регулювання ринку; контроль над видобутком природних ресурсів; регулювання міграції; вирішення міжетнічних проблем тощо. Стратегія національних держав у пошуках адекватних відповідей на виклики глобалізації ґрунтується на активній участі у регіональному й глобальному інтеграційних процесах. У будь-якому випадку втрата частини суверенітету б'є по національному інтересу і становить загрозу національній безпеці держави. Саме тому у період глобалізації надзвичайно важливим є чітке окреслення понять “національний інтерес”, “національна безпека”. Чітко визначивши ці поняття, ми зможемо розробити стратегію національної безпеки.

В Україні поняття “національна безпека” набуло широкого значення в останні кілька років. На додаток до цього, розуміння цього поняття різними верствами населення значно різняться. Здебільшого національну безпеку пов'язують лише з діяльністю спецслужб, ототожнюють з обороною держави тощо. Це справді так, у сучасному світі гарантії нацбезпеки досі забезпечуються силою чи погрозою застосування такої сили, і військова могутність є одним з чинників сили держави. Проте не слід відкидати й те, що все більшого значення набувають економічні, політичні, морально-етичні та інші, не силові аспекти забезпечення національної безпеки.

Основними документами, які регулюють питання національної безпеки в Україні є Указ Президента України №105/2007 «Про Стратегію національної безпеки України» та закон України «Про основи національної безпеки України». Враховуючи час прийняття цих документів, динаміку світових змін, можемо вважати їх дещо застарілими та функціонально непридатними.

Одним з головних недоліків є те, що саме дійсна Стратегія національної безпеки України не має певного аналізу реалістичного та принципів раціонального розподілу бюджетних ресурсів, механізмів реалізації стратегічних цілей, не вказує на терміни їх виконання. Через це такий документ є більше літературним твором, і ці недоопрацювання не дають йому бути

політичним документом. Регіональні та світові тенденції декількох останніх років спричинили накопичення багатьох змін, які безпосередньо впливають на ситуацію в Україні.

Також, необхідно зазначити, що глобалізація стимулює суперечливі тенденції суспільного розвитку. Вона проходить в умовах жорсткої міжнародної конкуренції, яка викликає різноманітні форми як співробітництва, так і суперництва, породжує велику кількість загроз національній безпеці та вимагає від держав використання гнучких координаційних механізмів у цій сфері [1].

До вище зазначених проблем забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації, слід додати, що найбільш відчутними негативними джерелами загроз для національної безпеки, є ще такі явища, як міжнародні переливання капіталу, що вийшли з-під контролю і дають волю діям міжнародних фінансових спекулянтів, а також швидке поширення локальних економічних збоїв на інші регіони світу, труднощі в пристосуванні до глобалізації країн, що розвиваються, а також країн з перехідною економікою, оскільки нерівні стартові можливості змушують ці країни приймати не вигідні для себе «правила гри», зростаючий розрив у рівні добробуту і ступені втягнення в процеси глобалізації багатих і бідних країн, це залишає останнім дуже не вигідний вибір для розвитку [1].

Враховуючи усе вищесказане, потрібно сказати, що на етапі становлення нашої держави є доцільним те, щоб реальна та ефективна політика у сфері забезпечення національної безпеки будувалась на основі чіткого урахування суттєвих факторів, які на неї впливають, знання їх основних характеристик, пріоритетів і граничних значень.

Кожний з цих факторів впливає на стан національної безпеки по-своєму, що потребує їх системного та комплексного врахування у процесі розвитку нашої держави, державного устрою у нашій країні, та безпосереднього усунення проблем та прогалин у забезпеченні національної безпеки за умов тенденцій загального світового розвитку та власне глобалізації.

Література:

1. Моргалюк О. В. Проблема забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації[Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11323/1/Morgalyk_425-428.pdf
2. Арсеєнко А. Глобалізація: соціальні зміни і наслідки напередодні ХХ століття / А. Арсеєнко // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1999. – № 1. – С. 42–59.
3. Указ Президента України № 105/2007 “Про Стратегію національної безпеки України”. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/5728.html>.

Конишева Дарина Дмитрівна

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Університету державної фіскальної служби України

Групи ПБК-17-4

Науковий керівник: к.ю.н., доцент **Мельник О.П.**

ІНСТРУМЕНТИ ВПЛИВУ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

Дивлячись на стратегію економічного розвитку України, можна звернути увагу на те, що здебільшого економіку характеризують як стабільну та протягом останніх років спостерігають зростання реального ВВП, що досягається завдяки певних інструментів соціально-економічного впливу.

Розв’язання багатьох проблем, які виникають в процесі соціально-економічних перетворень в Україні, а також покращення суспільного добробуту, досягається удосконаленням функціонування бюджетного механізму держави, шляхом посилення ролі такого інструменту – як податок. Податки характеризуються безповоротністю, стабільністю, регулярністю та примусовістю надходження. Вони виконують як фіскальну, так і регулятивну

функції та їхня дія залежить від ряду фінансових важелів, наприклад, податкової знижки, податкових пільг чи ставок податків.

Реформування бюджетних відносин, супроводжується посиленням ролі податку на доходи фізичних осіб як інструменту бюджетного механізму держави. Даний податок є важливим компонентом податкових надходжень та загалом доходів державного та місцевих бюджетів. Упродовж 2004–2016 рр., спостерігають тенденцію до перманентного зростання абсолютного обсягу податку на доходи фізичних осіб, який надходив до бюджету держави – із 13,2 млрд грн у 2004 р. до 127,3 млрд грн у 2016 р. (середній темп приросту – 20,79%). Причиною такого явища значною мірою було зростання мінімальної заробітної плати; оподаткування податком на доходи фізичних осіб і з 1 січня 2007 року доходів фізичних осіб від продажу або обміну нерухомого, рухомого майна, отриманої спадщини і подарунків; підвищення ставки податку на доходи фізичних осіб тощо. Однак, незважаючи на збільшення абсолютного обсягу податку на доходи фізичних осіб, суттєвих коливань його частки в доходах і податкових надходженнях до бюджету держави не спостерігалось [1, с.53]. Податок на доходи фізичних осіб як інструмент бюджетного механізму держави використовують для розрахунку загального обсягу базової дотації у процесі горизонтального вирівнювання дохідної спроможності бюджетів та регулювання добробуту платників податку і відповідно діяльності податкових агентів.

Наступним інструментом, якому належить роль у забезпеченні економічного зростання та розв'язання проблем соціальної справедливості є державні фінанси. Саме через державні фінанси здійснюється вплив держави на економічний і соціальний розвиток країни. Вони є системою грошових фондів держави, які спрямовані на фінансове забезпечення таких функцій як управління, оборона, соціальні гарантії, охорона навколишнього середовища. Державні фінанси допомагають державі розподіляти та перерозподіляти значну частку валового внутрішнього продукту, основного об'єкта фінансових стосунків. У державні фінанси входять: усі бюджети держави, централізовані та

децентралізовані фонди цільового призначення, фінанси підприємств і організацій державної та комунальної форм власності, державний кредит, державне особисте і майнове страхування. Усі частини державних фінансів мають власне коло функціонування, але вони тісно пов'язані між собою. Основу державних фінансів складають фінанси підприємств і організацій державної та комунальної форм власності. Тут створюється понад 90 % валового національного продукту, який є основним об'єктом фінансових процесів [2,с.1].

За роки незалежності у фінансовій сфері України відбулося досить багато змін: перехід до ринкових механізмів економіки, масштабне запровадження приватизації. Але всі ці зміни не мають достатньої правової бази для регулювання діяльності фінансової сфери, саме тому зараз виникає така проблема як недостатня регулююча основа для запровадження змін і реформ. Для вирішення цієї проблеми необхідне вдосконалення законодавства та запровадження нових законів, що здатні контролювати економіку в процесі реформування. Державні фінанси в разі їх ефективного використання позитивно впливають на розміщення й функціонування різних галузей діяльності.

Також, можна зазначити вплив банків з державною часткою як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток держави. Такі банки взаємодіють з усіма секторами економіки та орієнтовані на реалізацію основних напрямів державної економічної політики, зокрема грошово-кредитної, бюджетно-податкової, цінової та зовнішньоекономічної. Взаємодія може проявлятися як в економічних показниках: національний дохід, галузева структура економіки, золотовалютні резерви, так і в соціальних показниках: життєвий рівень населення, доступність соціальних благ, середній розмір заробітної плати.

Банківські установи можуть впливати на соціально-економічний розвиток країни Завдяки реалізації функції перетворення вільних грошових коштів або заощаджень на кредитно-інвестиційні ресурси. Адже банківська система не просто повертає окремі заощадження в економічний обіг (не зменшуючи тим

самим сукупний попит), а забезпечує перетворення частини цих заощаджень на реальні інвестиції. Тим самим банківська система доповнює свій вплив на економічне зростання не лише чинником достатнього попиту, а ще й чинником розширення пропозиції [3,с.150].

Таким чином, податково-бюджетні інструменти відіграють значну роль у соціально-економічному розвитку країни та мають формуватися й обґрунтовуватися з огляду на особливості етапів розвитку країни, регіонів, економічних і соціальних чинників, бути узгодженими зі стратегією інноваційного розвитку економіки, а також, прийнятими на законодавчому й урядовому рівнях. Ринкова економіка потребує не тільки державного регулювання, а й державного фінансування широкого кола програм, забезпечення стандартів життєдіяльності громадян, проведення комплексних реформ, націлених на оновлення економічної системи в цілому.

Література:

1. Лободіна З. Н. Податок на доходи фізичних осіб як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток держави. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2017. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/135/71>

2. Малишко В. В. Державні фінанси України та їх вплив на соціально-економічний розвиток держави. 2020. С.13 URL: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/handle/8989898989/4658?locale-attribute=en>

3. Огородник В. В. Вплив банків з державною участю на соціально-економічний розвиток країни. *Вчені записки таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Київ. 2018. С. 165. URL: http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_5/29_68_5.pdf#page=157

Milosh Diana Viktorovna

Postgraduate

Belarus State Economic University, Minsk, Republic of Belarus

SWOT-ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF DIGITAL FINANCIAL ASSETS IN THE REPUBLIC OF BELARUS

Digital financial assets, in particular cryptocurrencies, are a new full-fledged financial market instrument that has specific features and properties and occupies a corresponding niche in the financial system of the modern digital economy. As of 01.11.2020 there were 7 567 cryptocurrencies operating in the world the total capitalization of which according to information resources [1] exceeds the GDP of about 70 % of the world's countries and amounts to 401,8 billion US dollars [2]. This allows to conclude that the active development of the cryptomarket can contribute to economic growth.

To assess the factors affecting the development of cryptocurrency in the modern economic space of the Republic of Belarus a SWOT-analysis was conducted.

At the first stage of the SWOT-analysis were determined: the object of research – conditions for the development of cryptocurrencies in the Republic of Belarus; the purpose of the study – to identify positive and negative factors that affect the development of cryptocurrencies in the Republic of Belarus in order to develop a strategy for improving the national cryptomarket.

During the second stage of the SWOT-analysis the strengths and weaknesses, opportunities and threats to the development of digital financial assets were identified and the SWOT-analysis matrix presented in table 1 was obtained.

Table 1-Matrix of SWOT-analysis of cryptocurrency development in

Belarus

Strengths	Weaknesses
<ul style="list-style-type: none"> - the ability to mine for everyone; - the anonymity of transactions; - not subject to inflation; - decentralized nature, lack of a single digital bank, lack of control over transactions and payments; - security: cryptocurrency cannot be copied; - no intermediaries; - the availability of cryptocurrency at any time; - in most cases the commission is charged exclusively on a voluntary basis; - there is no commission for making money transfers between countries 	<ul style="list-style-type: none"> - lack of security guarantees for cryptowallets; - high volatility of the exchange rate; - possible restrictions and sanctions imposed by national regulatory authorities; - unprofitability of mining due to the increase in the level of its complexity; - inability to cancel payments and low speed of their execution; - insufficient awareness of citizens about the possibilities of using cryptocurrency; - the use of cryptocurrencies in the shadow economy and illegal trade; - the cost is not provided by the actual cost
Opportunities	Threats
<ul style="list-style-type: none"> - development of microtransaction services based on cryptocurrencies; - increasing the availability of digital money payments; - reduction of interest rates, due to the low cost of servicing and reducing the cost of banking infrastructure; - strengthening and stabilization of the currency exchange rate; - improve network performance, increase transaction volumes; - strengthening the position of the currency through the high interest of the largest player in the market 	<ul style="list-style-type: none"> - distraction of investors from the real sector of the economy due to the possibility of obtaining speculative profits at the expense of cryptocurrencies; - the growth of the shadow economy using cryptocurrency, reducing the cost and attractiveness; - increase in the cost of network support, which may lead to higher transaction costs; - the possibility of a financial bubble; - the displacement of the national currency from circulation and, as a result, the undermining of monetary circulation in the country

Source: own development based on [3-4].

Using the constructed matrix (table 1) four options for strategic actions were formed at the third stage:

1. breakthrough strategy: improving network performance; increasing the number of payment operators that allow transactions in cryptocurrency; development of cryptocurrency exchanges;

2. transition strategy №1: development of cryptography technologies underlying basic algorithms; the use of cryptocurrencies in the banking system; informing the public and businesses about the possibilities of using cryptocurrencies;

3. transition strategy №2: development of the regulatory framework governing the operation of cryptoexchanges; recognition of cryptocurrencies as a currency by all countries; development of services that accept cryptocurrency;

4. survival strategy: using cryptocurrencies to implement real investment projects aimed at developing the real sector of the economy; using the mechanisms that underlie the functioning of cryptocurrencies for the development of the national currency; adoption of legal norms in the field of countering money laundering and terrorist financing and effective measures of responsibility for violations of these norms.

Summing up it should be noted that the creation of an effectively functioning cryptomarket will have a positive impact on the overall economic situation in the country and will provide an opportunity to stimulate business activity in industries.

Literature:

1. Рынок криптовалют и ICO в цифрах [Электронный ресурс] // Журнал EFIR.ME – информационный ресурс о криптовалютах и технологии блокчейн. – Режим доступа: <http://efir.me/rynok-kriptoaljut-i-ico-v-cifrah/>. – Дата доступа: 01.10.2020.

2. Cryptocurrency Market Capitalizations [Electronic resource] / Coinmarketcap.com. – 2019. – Made of access: <https://coinmarketcap.com/>. – Date of access: 01.10.2020.

3. Целищев, П.Б. Проведение SWOT-анализа для оценки факторов, влияющих на развитие криптовалюты [Электронный ресурс] // Интернет-

журнал «НАУКОВЕДЕНИЕ». – 2017. – Режим доступа: <http://naukovedenie.ru/PDF/34EVN417.pdf>. – Дата доступа: 01.10.2020.

4. Криптовалюты и блокчейн как атрибуты новой экономики. Разработка регуляторных подходов: международный опыт, практика государств – членов ЕАЭС, перспективы для применения в евразийском экономическом союзе [Электронный ресурс] / ЕЭК. – Режим доступа: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_makroec_pol/SiteAssets_FINAL.pdf. – Дата доступа: 01.10.2020.

Наконечна Марія Михайлівна

здобувач групи ПБТ-19-8к

науковий керівник:

Мельник Олена Петрівна

к.ю.н., доцент кафедри фінансового права

Університету державної фіскальної служби України

м. Ірпінь

ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО РОЗБУДОВИ СУСПІЛЬСТВА- НАЙЕФЕКТИВНІШИЙ СПОСІБ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Проведення конкурентоспроможної, адаптивної до зовнішніх збурень державної політики України – ефективно можливе лише за активної участі молоді. Необхідно розкрити, втілити та підтримати творчий потенціал молоді, а її соціальний ресурс вважати однією із найважливіших основ модернізації суспільства щодо підвищення конкурентоспроможності нашої держави [1, ст. 22].

Розвиток громадянського суспільства можна визначити як процес створення таких суспільних умов, за яких будь-який громадянин, соціальна група могли б вільно розвиватися, не створюючи цим перешкод для розвитку інших громадян і соціальних груп.

Однією з найважливіших умов формування громадянського суспільства є правове виховання українських громадян. У теперішній час науковці приділяють значну увагу аналізуванню проблем правового виховання. Віддаючи належне проведеним науковим дослідженням, варто зазначити, що в нинішніх умовах без становлення громадянського суспільства неможливо і уявити демократичності держави, стає зрозумілою важливість участі молодіжних організацій у побудові громадянського суспільства.

Ситуація, яка нині склалася в країні, показує, що держава, політичні партії, громадськість у цілому мають докласти максимум зусиль для спрямування суспільної свідомості в русло необхідності розбудови громадянського суспільства. Роботу необхідно проводити, звичайно ж, з усіма верствами населення. Проте найбільшій увазі заслуговує молоде покоління, від якого значною мірою залежить як сучасне, так і майбутнє країни.

Участь молодіжних організацій в розбудові громадянського суспільства є досить необхідною. Адже, вони, будучи залученим до активного громадського життя, здобувають можливість як вдосконалювати свої особистісні знання та навички, так і реалізовувати та захищати через такі організації свої права та інтереси, а в подальшому- права і інтереси певних громад.

На жаль, в деяких випадках спостерігається «зловживання» молодими, перспективними особами, котрі згуртовані спільною ідеєю, в своїх власних інтересах, найчастіше- політичних (проведення агітацій тощо). І у зв'язку із недостатнім фінансуванням молодіжних організацій, що являється однією із проблем, деякі вимушені функціонувати під «гаслом» певної політичної партії. Але, зважаючи на це, розвиток та виконання молодіжними громадськими організаціями своїх прямих функцій набуває визначального значення. Адже, молодь має можливість здобути знання саме шляхом набуття практичного досвіду, що є невід'ємною частиною в подальшій праці на розбудову держави та розкрити власні здібності і розширити коло своїх особистісних можливостей шляхом участі в реалізації певних державних проєктів.

Державна молодіжна політика в незалежній Україні бере свій початок з ухвалення Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (1992 р.) та Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993 р.).

Поява зазначених документів вже була проявом визначення нової стратегії розвитку державної молодіжної політики в Україні. Це вже можна вважати проявом стратегічного підходу до розбудови молодіжної політики суверенної держави, спрямованої на розв'язання проблем юнаків та дівчат [3, с.22].

Молодіжні громадські організації створюються та провадять свою діяльність на засадах добровільності, рівноправності своїх членів, самоврядування, законності та гласності. Молодіжна політика держави передбачає можливості участі молодіжних організацій у підготовці та прийнятті рішень, що стосуються державної політики по відношенню до молоді. Для цього вони мають законодавче закріплену можливість до розроблення та обговорення відповідних законопроектів [3, с. 45].

Європейська хартія про участь молоді в суспільному житті на місцевому та регіональному рівні зазначає, що саме участь у житті суспільства та активна громадянська позиція передбачають наявність прав, засобів, простору і можливостей, а де необхідно – і підтримки, для участі в процесі прийняття рішень та впливу на цей процес, а також участі у будь-яких формах діяльності з метою побудови кращого суспільства [1, с.22; 3].

Участь молоді в житті суспільства не обмежується лише формуванням активних громадян та побудовою демократії в майбутньому. Для того щоб участь у житті суспільства дійсно мала сенс для молодих людей, дуже важливо, щоб вони мали можливість впливати на рішення і на ті кроки, які здійснюються, а також формувати їх не лише у більш зрілому віці, але й у молодості [1].

Література

1. Бородін Є. Стратегія розвитку державної молодіжної політики в Україні: досвід, стан та перспективи : матеріали III міжрегіональної науково-практичної конференції «Молодіжна політика та молодіжна робота» (14 грудня 2018 р., м. Дніпро). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 133-135
2. Council of Europe: Рекомендация 128 о пересмотренной Европейской хартии об участии молодежи в общественной жизни на местном и региональном уровне. URL: <https://wcd.coe.int/ViewDoc>
3. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації URL: <http://www.dsmsu.gov.ua/media/>
4. Молодіжна політика в Україні: як це працює. URL: <https://uspishnainraina.com/ua/news/blog/>

Пасемко Г.П.,

д.н.держ. упр, професор

Бага Л.Г.,

канд. екон. наук, доцент

Харківський національний аграрний
університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків

ЗЕМСТВА, ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ

Процес реформи місцевого самоврядування та зміна територіальної організації влади на основі децентралізації, що проходить в Україні, вимагає особливого розуміння специфіки та ролі місцевих органів управління в житті людей. Прийнята Верховною Радою України Постанова № 3650 «Про утворення та ліквідацію районів» від 17 липня 2020 року спирається на концепцію розвитку самоврядування через формування ефективних громад[1].

В даній ситуації як ніколи актуальним є звернення до історичного досвіду системи управління окремими територіями, одним з найефективніших з яких є діяльність земств.

Земські установи було створено як складовий елемент реформи Російської імперії другої половини XIX століття. Відповідно до затвердженого в 1864 році Олександром II «Положення про губернські і повітові заклади», виборні земські установи передбачали дворівневу систему діяльності: розпорядчі органи в вигляді губернських й повітових земських зборів та виконавчі органи в формі земських управ. Саме на земства було покладено значну частку завдань з вирішення занедбаних в кріпосний період питань місцевого господарства. Окрім того, створення земств одним з головним завдань визначало формування ефективного виробництва продовольства. Проблема продовольства в Україні мала особливу гостроту, так як неврожаї часто повторювались на її території, через несприятливі погодні умови і низький рівень розвиненості виробництва, відсутність забезпечення хліборобів навіть необхідним посівним матеріалом. В рамках цих завдань до сфери земської діяльності включалось широке коло питань: від формування системи початкової освіти та медицини, до розвитку страхування, пошти, формування системи ветеринарного нагляду та агрономічної допомоги населенню.

Фінансовими ресурсами для роботи земств були як спеціальні податки, що надходили від членів земських громад, так і кошти уряду, спрямовані, в першу чергу, на розвиток продовольчої справи. При цьому урядові інстанції вводили цілий ряд обмежень щодо земських податків, що постійно призводило до проблем їх надходження у земські бюджети, стримуючи розвиток даних формувань. Специфічним є те, що земства здійснювали формування в губерніях так названого продовольчого капіталу, в формі як натуральних продовольчих запасів, так і вигляді грошових внесків населення. Продовольчі зернові запаси використовувались як для задоволення потреб місцевого населення, так і як резервні фонди у випадку неврожаю.

Найбільш важливими напрямками роботи земства були саме агрономія та ветеринарія, як інструменти нарощування виробництва продовольства. Земська агрономія включала в себе як відкриття сільськогосподарських дослідних закладів, так і розповсюдження нововведень в практику діяльності селянських господарств. Завдяки земствам в Російській імперії початку ХХ на 1913 рік дослідження провадились на 1726 агрономічних ділянках, працювало понад 5 тисяч земських агрономів [3, т. 1, с. 292]. Земська агрономія мала свої недоліки в організації дільничної роботи, на одного агронома припадало близько 100 сіл, але це був досить дієвий спосіб поширення нових агрономічних знань.

Земська ветеринарія мала за завдання боротись з хворобами тварин та не допускати зараження через них людей. Вони не лише займались лікуванням та профілактикою тварин, наданням ветеринарних послуг, але й збирали наукові дані. Також часто земська ветеринарія займалась і підготовкою ветеринарних кадрів. Значний вклад земської ветеринарії 80-х років 19-го сторіччя в боротьбі з чумою великої рогатої худоби[4].

Великий вклад земств в формування соціальної структури, сіл, ними будувались та утримувались школи, лікарні, здійснювалась соціальна опіка найбільш вразливих верств населення: сиріт, інвалідів, перселенців.

Варто наголосити, що не все було просто, діяльність земських закладів була затиснута в лещата бюрократії, адже вони не мали бюджетних права, а могли лише складати проекти кошторисів, котрі потім затверджувались адміністрацією, котра законодавчо була в роль опікуна земств: губернаторами або міністром внутрішніх справ. Було обмежено й права земств з отримання кредитів, відсутня можливість до збільшення земських зборів. Виборні земські службовці не включались до складу загально-адміністративної системи. Однак, попри всі обмеження, котрі було введено ці органи влади, земство змогло зробити дуже багато для життя людей того часу, воно розвинуло багатогранну та плідну діяльність на ниві місцевого управління. Саме земства здійснили значний стабілізуючий вплив на розвиток економіки та культури України в її дорадянський період. За сучасних реалій діяльності місцевих громад в період

поглиблення економічної кризи можна використовувати досвід роботи земств, як спосіб стабілізації окремих територій.

Література:

«Про утворення та ліквідацію районів». Постанова Верховна Рада України від 17 липня 2020 р. № 807-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20> ; 2. Чехович В. А. Земства / В. А. Чехович // Енциклопедія історії України : у 10 т., Т. 3: / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. - К. : Наук. думка, 2005. - 672 с.; 3. Елина О. Ю. От царских садов до советских полей : история с.-х. опытных учреждений ХУШ - 20-е годы XX в. : в 2 т. / О. Ю. Елина ; Рос. акад. наук ; Ин-т истории естествознания и техники им. С. И. Вавилова. - М., 2008. - Т. 1. - 480 с.; Т. 2. - 488 с. 4. Веселовский Б. История земства за сорок лет / Б. Веселовский // Ветеринария и страхование скота. – СПб. : Изд-во Н. О. Поповой, 1909. – Т. 2. – 703 с

Петрова Вікторія Олександрівна

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, 4 курс

Чернявська Ірина Михайлівна,

науковий керівник,

доцент кафедри економіки та організації виробництва, к.е.н., доцент

Дніпровський державний технічний університет

м. Кам'янське (Дніпропетровська область)

ТИПОЛОГІЗАЦІЯ СПІЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РАМКАХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПЛАТФОРМ

Спільне підприємство це функціональна структура, яку засновано на формальній чи неформальній угоді із співробітництва між підприємствами двох

або декількох країн, яка передбачає кооперацію у виробничій, торговій, науково-технічній, інвестиційній, сервісній сферах тощо. Вважаємо за доцільне навести найбільш характерні форми з розширеною типологізацією спільного підприємництва в рамках вітчизняних технологічних платформ [1-4]:

– консорціум: закрите або відкрите добровільне об'єднання фінансового типу між двома або більшою кількістю учасників без створення спільного підприємства. Це, як правило, проекти, в яких співпрацюють підприємства з кількох різних видів діяльності. За подібної форми учасники передають ресурси для спільної діяльності, але не беруть участі у розподілі прибутку. Найчастіше такі об'єднання у подальшому трансформуються у спільні підприємства чи стратегічні альянси з пайовою участю.

– акціонерне товариство: створення публічного або приватного об'єднання через володіння акціями між, як мінімум, двома юридично та економічно самостійними учасниками. До цієї форми об'єднання не належать організації, які утворилися в результаті злиття або поглинання, зокрема дочірні підприємства. В умовах більш сильної позиції одного з засновників, формуються взаємозалежні відносини, тому що місцеві підприємства забезпечують легітимність в даній країні, знання особливостей менталітету, місцевого ринку, менеджменту.

– спільне підприємство: участь в активах (спільна, але не обов'язково рівна) із створенням нової організації, а саме: акціонерне або договірне спільне виробництво та використання системи розподілу продукції, створення корпоративного відділення. Це узгоджена діяльність двох та більше партнерів, об'єднаних досягненням єдиної мети, із створенням юридичної особи або без цього створення. Якщо спільне підприємство є юридичною особою, то капітал розподіляється між засновниками, які мають право на отримання прибутку відповідно до розміру вкладу. Засновники спільного підприємства без утворення юридичної особи обмежені виконанням деяких окремих функцій.

– вільні економічні зони (вільні митні зони, експортні промислові зони, зони зовнішньої торгівлі): певна частина території України, на якій

встановлюються й діють спеціальний правовий режим економічної діяльності та порядок застосування й дії законодавства України. Мета створення вільних економічних зон це залучення іноземних інвестицій, нарощування експорту товарів і послуг, поліпшення розвитку інноваційної діяльності, використання трудового та природного ресурсу, розвитку інфраструктури та прискорення соціально-економічного розвитку країни. Однак функціонування вітчизняних вільних економічних зон більшою мірою виявилось неефективним.

– науково-технічні стратегічні альянси: функціональні угоди, коаліції, що ґрунтуються на взаємних потребах, між двома й більше організаціями щодо партнерства у сфері науково-дослідних розробок, спільного створення системи розподілу продукції, спільного виробництва продукції та розробки природних ресурсів, у сфері користування систем сервісу, передачі технологій та обміну ліцензіями.

Підсумовуючи можемо стверджувати, що основним завданням менеджменту підприємства щодо рішення про об'єднання та інтеграцію є визначення необхідної форми та типу спільного підприємництва. Отже, наведена типологізація може бути корисною для вибору ефективної форми спільного підприємництва.

Література

1. Мрихіна О.Б., Висоцький А.Л., Максимів І.-Д.І. Вибір стратегій цінової політики підприємствами – природними монополістами в умовах інноваційного поступу України. *Економічний простір*. 2011. №56/1. С. 239–247.

2. Македон В.В. Міжнародні стратегічні альянси компаній : монографія. Дніпропетровськ : ДУЕП, 2010. 304 с.

3. Організація та функціонування підприємств з іноземним капіталом. URL: <http://zavantag.com/docs/1786/index-625351.html> (дата звернення 06.09.2019).

4. Економічна енциклопедія : в 3 т. / за ред. С. В. Мочерного. Київ : «Академія», 2002. Т. 3. 952 с.

Погребський Тарас Георгійович

канд. геогр. н., доц. кафедри економічної та соціальної географії

Давидюк Віталій Васильович

Студент 4 курсу географічного факультету

Бущук Сергій Юрійович

Студент 4 курсу географічного факультету

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВІЙСЬКОВОЇ ГЕОГРАФІЇ

Військова географія – це підгалузь географії, яку використовують військові, а також науковці та політики, щоб зрозуміти геополітичну сферу через військовий об'єктив. Це – прикладна галузь географії, що вивчає військово-політичні, військово-економічні, фізико-географічні умови і оперативне прогнозування можливих сухопутних і морських театрів військових дій (в межах окремих держав, стратегічних районів, напрямків) і їх вплив на підготовку та ведення війни і військових дій. [1]

Військова географія, або географія війни – це галузь політичної географії, яка стосується насамперед життєвої ролі, яку відіграють просторові та географічні фактори у війнах та збройних конфліктах. Мистецтво війни завдяки цьому було вдосконалено, щоб мати змогу створити військову стратегію з знаннями основ географії та детермінантів місцевості. Взаємозв'язок географії з війною ґрунтується на мудрості досягнення військової перемоги та досягнення політичних та економічних надбань.

Військова географія вивчає просторові напрями глобальних і локальних воєн та пояснення їх виникнення й географічного поширення, тобто дослідження географічного зв'язку місця до всіх військових дій, з метою

розшифрування просторової координації та активізації всіх підрозділів збройних сил. Вона вивчає як геополітичні баталії, так і аналізує якісні й кількісні характеристики військової потужності збройних сил країни та її можливості. Військова історія досліджує те, які події відбувалися, а військова географія відповідає за висвітлення невирішених питань про те, чому, як і де відбулася війна. [2]

Військова географія має довгу історію. Наприклад, Імперська військова географія 1938 р. показує, як підхід колоніальної імперії до військової географії може описати географічну обстановку імперії, обов'язки та ресурси, які можуть бути використані для національних чи імперських потреб. Екологічний детермінізм, регіональна географія, географічні інформаційні системи та географія в цілому розвиваються та переплітаються протягом сотень років. Канадська, південноафриканська та австралійська військова географія непомітна у порівнянні з традиціями США та Великобританії. Існують важливі зв'язки з дослідженнями миру, особливо помітним був австралійський професор Гріффіт Тейлор, який підтримував геопацифіку як спробу базувати вчення про свободу і людство на реальних географічних вираженнях. Гуманізована геополітика пізніше зауважила, що так мало географів готові досліджувати суспільні проблеми, які стосуються географії так само, як і більшість інших дисциплін. Це, безумовно, стосується проблеми світового миру. [3]

Як самостійна дисципліна військова географія виокремилась у 30-х рр. 19 ст. У Росії її основоположником є професор М. Язиков, який у праці «Опыт теории военной географии» (Санкт-Петербург, 1838) обґрунтував необхідність стратегічних досліджень різних країн, поклавши тим самим початок цієї науки. 1846 професор кафедри військової географії Академії Генштабу Росії Д. Мілютін у виданні «Критическое исследование значения военной географии и статистики» (Санкт-Петербург) сформулював головну мету військової географії – дослідження всіх сил і засобів держав у воєнному відношенні. Важливе значення для становлення російської воєнно-географічної науки мали воєнно-статистичні описи Росії і України 1848–58 рр. Засновником радянської школи

військової географії, що найглибше досліджувалася у Академії Генштабу СРСР, став А. Снесарев, який 1924 у книзі «Введение в военную географию» (Москва) окреслив предмет і визначив завдання військової географії. [4]

Сучасна військова географія включає військове країнознавство і вивчення театру воєнних дій. Військове країнознавство розглядає (з воєнної точки зору) географічне і стратегічне положення країни відносно інших країн; природні умови та ресурси; суспільний і державний устрій; структуру й рівень розвитку виробництва, зокрема виробничі потужності, розміщення промисловості, забезпеченість економіки сировиною і енергетичними ресурсами, рівень розвитку сільського господарства, шляхи сполучення і можливості транспорту щодо забезпечення воєнних і воєнно-економічних потреб країни, основні економічні ринки та промислові центри. Важливе місце займає вивчення населення, його складу та розміщення. Військове країнознавство вивчає також оперативне устаткування території країни (наявність та можливості військово-морської і авіаційної баз, аеродромів, портів, ліній і вузлів зв'язку, загороджень, укріплень тощо) і стан цивільної оборони. При цьому особливу увагу приділяють визначенню воєнної могутності держави (блоку держав), уразливості економіки і ступеня її підготовленості до діяльності в умовах війни.

При вивченні театрів воєнних дій (сухопутні, океанічні, морські) досліджують військово-географічні фактори, які впливають на бойові дії, а також склад і значення театрів воєнних дій, їх оперативне обладнання й обсяги, особливості воєнно-політичних умов бойового використання військ, мобілізація людських та матеріальних ресурсів й фізико-географічних умов (рельєф, ґрунти, гідрографія, рослинність, клімат). Фізико-географічні і навігаційно-гідрологічні умови морських і океанічних театрів воєнних дій вивчає військово-морська географія – окремий розділ військової географії. [3]

Література

1. Масляк П.О., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Словник - довідник учня з економічної і соціальної географії світу. Київ, Лібра, 1996. 328с.

2. Jimmy Wales, Larry Sanger, 2020. Geography of war. *Wikipedia*. Available at: <https://ar.wikipedia.org/wiki/الحرب_جغرافيا> [Accessed 20 October 2020].

3. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014-2020. Військова географія. *Енциклопедія сучасної України*. URL: <http://esu.com.ua/search_articles.php?id=34453> (дата звернення: 19.10.2020).

4. Jimmy Wales, Larry Sanger, 2020. Military geography. *Wikipedia*. Available at: <https://en.wikipedia.org/wiki/Military_geography> [Accessed 20 October 2020].

Радіо Михайло Вадимович

аспірант

ПВНЗ «Європейський університет»

м. Київ

АГІТАЦІЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА КАНДИДАТІВ У ДРУГОМУ ТУРІ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2020 Р. В ПОЛЬЩІ

Все частіше у передвиборних кампаніях можна спостерігати активізацію в соціальних медіа представництв політичних сил або політиків. Завдяки цьому йдуть намагання збільшити кількість прихильників та переконати своїх прибічників і потенційних виборців підтримати на виборах, долучившись до роботи в команді або просто проголосувати.

Загалом президентські вибори у Польщі 2020 р. не відбулись у початково заплановану дату (10 травня), кандидатам доводилось проводити свої агітаційні в умовах карантинних обмежень, поляки могли віддати свій голос не відвідуючи дільницю, а надіслати бюлетень поштою – ці та деякі інші особливості виникли через пандемію COVID-19. За результатами голосування 28 червня 2020 р. жоден з кандидатів не набрав понад 50% голосів виборців, а тому до другого туру вийшли Анджей Дуда (Andrzej Duda) та Рафал

Тшасковський (Rafał Trzaskowski) [7]. Даними кандидатами здійснювалася активність в найбільш популярних у країні соціальних медіа: Facebook, Instagram [3, 6], Twitter [2, 5].

Таблиця 1

Соцмедіа	Facebook		Instagram		Twitter	
	28.06.2020	11.07.2020	28.06.2020	11.07.2020	28.06.2020	11.07.2020
А. Дуда	752 285	780 023	63800	76500	1100000	1100000
Р. Тшасковський	485 086	638 728	166000	296000	303400	343400

Як видно з даних Таблиці 1, у жодного з претендентів не спостерігається зменшення підписників або прихильників. Навпаки можемо бачити збільшення аудиторії, яка стежить за новинами на сторінках або профілях А. Дуди та Р. Тшасковського [1, 2, 3, 4, 5, 6]. Канали кандидатів на YouTube не продемонстрували подібної динаміки, а посилання на них навіть не розміщувались на їхніх офіційних сайтах.

У період з 29 червня по 10 липня 2020 р. на сторінці А. Дуди у Facebook опубліковано 179 постів (103 з яких мали відео, а інші - фото) [1]. Майже третина з них отримала більше 10000 реакцій (включно з постом, що набрав 25797 коментарів, де опонента Тшасковського асоціювали з хаосом, безладом та збирачем поганих рішень). Тут теж переважав формат фото та відео. Серед них були публікації: трансляції на живо з туру кандидата; відповіді на питання користувачів у прямому ефірі; подяки полякам, які відвідували зустрічі у різних містах країни та дружині А. Дуди та його доньці за їх підтримку. Також згадувались наміри продовжити “президентську місію” та проводити політику, спрямовану на просту людину й польську родину. У постах з найбільшими реакціями були присутні загальні гасла на зразок: “Я кажу ТАК амбіціям, ТАК будівництву, ТАК розвитку, і тому я прошу підтримки”. Вони напевно адресувались вже наявним прихильникам, агітуючи їх таким чином підтвердити свій вибір голосом. На жаль, А. Дуда не оминув нагоди критично згадати про

українських націоналістів, фактично покладаючи на них вину за Волинську трагедію 1943 р. У решті публікацій з меншою кількістю реакцій спостерігаємо анонси та запрошення на зустрічі з кандидатом, обіцянки здійснення змін або ж продовження роботи у певних напрямках в разі переобрання на посаду.

Перед голосуванням у другому турі виборів, на сторінці Рафала Тшасковського в Facebook розміщено 160 постів [4], 123 з яких отримали понад 10000 реакцій. Дещо скромніші дані по коментарям - лише дві публікації у форматі відео налічують більше 10000: дебати (понад 21000) та фінал передвиборної кампанії у місті Рибник (Польща). Чотири пости були поширені понад 10000 разів, а саме: відео Тшасковського з дружиною, розповідь жінки-ветерана Армії Крайової про те, яким має бути президент Польщі, повідомлення з інформацією про відсутність Анджея Дуди на дебатах та критика років його президентства.

У підсумку доцільно зазначити:

- на перебіг передвиборної агітації суттєво вплинула пандемія COVID-19;
- стає все більш популярною практика політиків прямих трансляцій у соціальних медіа;
- агітаційні кампанії будувались не лише на популяризації власних програмних положень, а й досить часто на жорсткій і не завжди коректній критиці опонента (стосується обох кандидатів);
- зростає кількість підписників та прихильників (за період передвиборної кампанії другого туру президентських виборів у Польщі) у сторінок або профілів в соціальних медіа (Facebook, Instagram, Twitter) як у Рафала Тшасковського, так і в Анджея Дуди.

Література

1. Andrzej Duda. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/andrzejduda>. – Заголовок з екрану.
2. Andrzej Duda. @AndrzejDuda. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://twitter.com/andrzejduda>. – Заголовок з екрану.

3. Andrzej.duda. Andrzej Duda. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.instagram.com/andrzej.duda>. – Заголовок з екрану.
4. Rafał Trzaskowski. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/rafal.trzaskowski>. – Заголовок з екрану.
5. Rafał Trzaskowski. @trzaskowski_. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://twitter.com/trzaskowski_. – Заголовок з екрану.
6. Trzaskowskirafal. Rafał Trzaskowski. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.instagram.com/trzaskowskirafal>. – Заголовок з екрану.
7. Woźnicki Ł. Wybory prezydenckie 2020. Rafał Trzaskowski i Andrzej Duda w II turze // Wyborcza.pl. - 10-11.07.2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wyborcza.pl/relacje/14,126862,26115971.html>. – Заголовок з екрану.

Радіонова Л.О.

к. філософ.наук, доцент, доцент кафедри філософії і політології,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Харків

МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ФАКТОРАМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Багато міст, які вирости навколо заводів або сформувалися за рахунок промислових виробництв в індустріальну епоху, сьогодні стикаються з комплексом соціально-економічних проблем, який прийнято називати кризою міст, або урбаністичним кризою [1]. Найбільш яскравими його ознаками стають активний відтік населення і зниження зайнятості, зокрема в промисловості, низька мобільність робочої сили і відсутність альтернативних сфер прикладання праці; високий ступінь кадрової залежності від містоутворюючого підприємства; однорідна професійна орієнтація населення і, як наслідок, відсутність навичок роботи в інших сферах діяльності; залежність стратегії

розвитку мономіст від стратегії провідної корпорації; пряма залежність розвитку економіки мономіст від життєвого циклу основного продукту провідної корпорації; відсутність диверсифікації економіки; високе навантаження на екосистему мономіста.

У зв'язку з цим особливої важливості набуває необхідність розвитку теорії та методології управління факторами сталого соціально-економічного розвитку територій мономіст, розробка науково обгрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення управління їх модернізацією. В даний час модернізація економіки і інновації ще не стали переважаючими в стратегії управління розвитком мономіст, не набули характер усвідомленої необхідності і загальної мотивації до впровадження новітніх технологій, використання нових знань, тому дана тема потребує більшої уваги та наукового обгрунтування [2].

Основною задачею стратегічного планування є побудувати чіткий та конкретний план модернізації мономіст. Під модернізацією економіки мономіста розуміється процес переходу від економіки, заснованої на жорсткому, лімітованому використанні обмежених природних, виробничих, фінансових ресурсів, до економіки, що базується на знаннях, нових технологіях і інноваціях. Процес управління модернізацією економіки мономіст можна поділити на дві основні групи факторів: «жорсткі» і «м'які».

«Жорсткі» – це об'єктивні чинники управління є частиною нинішнього економічного, екологічного та соціального середовища мономіста, вони відносно стабільні, а можливість надавати на них вплив обумовлена більшою мірою адміністративними важелями і інституційними обмеженнями.

«М'які» – це суб'єктивні чинники, впливають на процес управління розвитком місцевої економіки непрямыми методами, заснованими на балансі інтересів, довірі між його членами, інформаційної прозорості, стабільної інституційне середовища, що дає можливість в повній мірі використовувати і відтворювати людський капітал і нові знання.

До «жорстких» факторів можна віднести: географічне положення, виробнича база, параметри ринку праці, природні ресурси, об'єм внутрішнього

ринку, планування результатів, стандарти якості, стан інженерної, транспортної, енергетичної інфраструктури, бюджетні обмеження, орієнтованість на допомогу з бюджету вищого рівня.

До «м'яких» факторів можна віднести: людський капітал, атмосфера довіри та передбачуваності, взаємної відповідальності, благо приємний клімат для економічного співробітництва, позитивний настрій та мотивація, орієнтованість на досягнення цілей, розуміння важливості праці, командна робота, етика підприємництва, репутація території і т.д.

Мономіста в усьому світі стикалися з кризою і необхідністю вибору подальшого шляху розвитку. Вирішували вони це завдання по-різному. Основний розвилкою стає трактування ролі промисловості: будуть збережені наявні та створено нові високотехнологічні види промислового виробництва або місто почне розвиватися відповідно до постіндустріального тренда, стаючи центром економіки послуг, креативних індустрій та інформаційних технологій.

З усіх цих питань найбільш яскравими опонентами є американські вчені Р. Флорида і Дж. Коткін. Варто зазначити, що праці обох в основному спрямовані на вивчення зазначених вище питань на прикладі розвитку американських міст, що вносить специфіку в їх аргументи.

Основна теза Р. Флориди полягає в тому, що «місце перетворилося на головний організуючий компонент нашого часу, перейнявши багато функцій, що виконувалися раніше фірмами та іншими організаціями». Таким чином, світ переходить від конкуренції фірм за ринки збуту, через конкуренцію фірм за кваліфіковану робочу силу, до конкуренції міст за творчих професіоналів – основний ресурс і фактор виробництва постіндустріальної епохи. Дж. Коткін стверджує, що процес перенесення бізнесу з найбільших ділових центрів на периферію – передмістя або більш дрібні міста – стає повсюдним явищем.

Таким чином, навіть основа інформаційної економіки – високотехнологічні компанії – можуть дозволити собі переїхати в передмістя або дрібні міста, де вважають за краще жити як їхні працівники, так і клієнти.

Думка цих авторів важливо для нас тому, що, по-перше, вони роблять свої висновки, ґрунтуючись на дослідженнях досвіду побудови стратегій розвитку окремих міст, а, по-друге, ці висновки стали основою для розробки багатьох міських стратегій. Гнучкість і адаптивність, націленість на конкуренцію стали необхідними якостями не тільки фірм і їх працівників, а й самих міст.

Література

1. Радіонова Л. О. Теоретико-методологічні аспекти управління адаптивним розвитком малих міст України // Проблеми адаптації соціально-економічних систем до екзогенних змін: монограф. / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко. Х. : ФОП Панов А. М.Х. : ФОП Панов А. М., 2019. – С. 370-380.
2. Радіонова Л. О. Модель управління малим містом України: виклики сучасності [Електронний ресурс] / Г. В. Стадник, Л. О. Радіонова // Інфраструктура ринку. 2019. № 28. С. 23-29. Режим доступу до ресурсу: <http://www.market-infr.od.ua/28-2019>

Терещук Софія Вікторівна

студент

Науковий керівник: **Литвин Наталія Анатоліївна,**

д.ю.н., професор, професор кафедри

адміністративного права і процесу та митної безпеки

Університету державної фіскальної служби України, Ірпінь

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку зміст поняття соціальна політика зазнає кардинальних змін. Якщо раніше можна було стверджувати про те, що соціальна політика і властиві їй соціальні програми

мали яскраво виражену економічну спрямованість, і були продовженням і доповненням до економічної політики держави, то сьогодні, соціальна політика, у зв'язку зі зростанням ролі людського фактора в економіці та інших суспільних процесах, більш не є доповненням до економічної політики держави, а займають провідні позиції в розвитку людського потенціалу громадян, досліджуваного з позицій освіти, культури і, в першу чергу, здоров'я попередніх поколінь та нарощуваного через накопичення знань, досвіду, вміння, рівня фізичного та інтелектуального потенціалу людей.

Соціальну політику трактують як систему заходів, направлених на втілення соціальних програм, підтримування доходів, рівня життя населення, підтримки зайнятості, забезпечення галузей соціальної сфери, уникнення соціальних конфліктів.

«Прийнято розрізняти конкретні види соціальної політики: в галузі освіти, охорони здоров'я, зайнятості та соціально-трудова відносин, а також культурну, житлову, сімейну, пенсійну, жіночу та молодіжну соціальну політику» [3].

У широкому змісті «соціальна політика» охоплює всі взаємовідносини в житті суспільства. Комплекс соціально-економічних заходів країни, фірм, організацій, місцевих органів влади, мета яких захистити населення від безробіття, покращити якість та рівень життя населення. Галузь соціального життя населення виступає об'єктом соціальної політики, яку аналізують як процес розвитку людини та населення. Мета соціальної справедливості в ринковій економіці здійснюється за допомогою соціальної політики, яка прогнозує міру вирівнювання становища населення, також для усіх громадян країни створюються системи соціальних гарантій. До основних принципів проведення соціальної політики належать:

- 1) захист рівня життя шляхом введення різних форм компенсації при підвищенні цін і проведення індексації;
- 2) забезпечення допомоги найбіднішим сім'ям;
- 3) видача допомоги на випадок безробіття;

4) забезпечення політики соціального страхування, встановлення мінімальної заробітної плати;

5) розвиток освіти, охорона здоров'я, навколишнього середовища в основному за рахунок держави;

б) проведення активної політики, спрямованої на забезпечення кваліфікації.

На жаль в Україні та в інших постсоціалістичних країнах немає чіткої прив'язки соціальної політики до розвитку людського потенціалу. Для кращого функціонування та соціально-економічного розвитку держави соціальна політика має бути спрямована на розвиток всіх складових людського потенціалу: сфери охорони здоров'я, освіти, культури та ін.

Тільки шляхом підвищення якості життя населення, зміною ставлення до розвитку особистісних якостей людини, держава і суспільство можуть підвищити якість людського потенціалу, від якого в сучасних умовах в першу чергу залежить рівень соціально-економічного розвитку країни.

Проблема розвитку та підвищення якості людського потенціалу стає вкрай актуальною на всіх рівнях управління: глобальному, державному та регіональному.

Соціальні програми в Україні в основному складаються з розподілу пілґ і так званих додаткових благ. Це не розширює можливостей людей, але й не спонукають їх до активної діяльності, до їх самореалізації.

При формуванні соціальної політики вкрай рідко враховуються показники якості життя та рівня людського потенціалу. Пріоритетним є економічний розвиток на шкоду цілям розвитку людського потенціалу, що в свою чергу негативно позначається на соціально-економічному розвитку країни.

«У ситуації, що склалася основні зусилля держави в Україні повинні бути спрямовані на збереження та відновлення нематеріальних складових суспільного багатства. Без вирішення даного завдання, неможливо запобігти відтоку з країни ні фінансового капіталу, ні елітних людських ресурсів. Для

цього необхідно переглянути як місце соціальної політики в системі державних пріоритетів, так і її загальну концепцію, а отже, пропоновані форми і методи її реалізації» [3].

Державі слід приділяти більше уваги розвитку людського потенціалу країни, спрямовувати зусилля на поліпшення якості освіти, культурного рівня країни, рекламувати і пропагувати здоровий спосіб життя, проте слід також відзначити, що крім державної пропаганди повинен бути присутнім і суспільний настрій. Суспільство має вважати такий спосіб життя прийнятним і необхідним для свого існування.

Таким чином, можна зробити наступні **висновки**:

По-перше, значення соціальної політиці зазнає змін у зв'язку із зростанням ролі людини в економіці, перетворюючись на самостійний пріоритетний напрям державної політики.

По-друге, сучасна соціальна політика повинна бути спрямована на розвиток складових людського потенціалу, причому як кожної складової окремо, так і їх сукупності. Державі необхідно вести пропаганду здорового способу життя, покращення якості освіти, а також духовного і культурного розвитку громадян. Однак дана пропаганда може бути усвідомлена людиною, яка вже має якийсь необхідний рівень освіти.

Література:

1. Соціальна політика: довгострокові тенденції і зміни останніх років. Коротка версія доповіді [Текст]: доп. до XVI квіт. міжнар. науч. конф. з проблем розвитку економіки і суспільства, Москва, 7-10 квіт. 2015 г. / відп. ред. Я. І. Кузьмінов, Л. Н. Овчарова, Л. І. Якобсон; Нац. дослідні. ун-т «Вища школа економіки». - М.: Вид. будинок Вищої школи економіки, 2015. - 51,с.

2. Нестерова А. Державне регулювання економіки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://society.polbu.ru>

3. «ГЛОССАРІЙ.ru» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.glossary.ru/cgi-bin/gl_sch2.cgi?RRu.ogr;tg9!vuroyoqg

Цимбалюк Галина Юрївна

студентка 2 курсу факультету управління та економіки

спеціальності 073 Менеджмент

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

м. Хмельницький

УПРАВЛІННЯ НОВИМИ ЗНАННЯМИ В МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

На високу якість надання медичної допомоги населенню впливає багато факторів, серед яких реалізація можливості отримання нових знань медичними працівниками. В умовах всезростаючих інформаційних потоків, швидкого оновлення медичних знань та впровадження у медичну практику високотехнологічних засобів діагностики і терапії лікар постійно опиняється у ситуації, коли він сам гостро відчуває потребу у постійному підвищенні свого професійного розвитку. До навчання також спонукає зростання рівня знань пацієнтів та суспільства у цілому з питань медицини, реформування системи охорони здоров'я та зміна політичного середовища

У найбільш розвинутих країнах Європейського Союзу та США питанням професійної післядипломної освіти лікарів приділяється серйозна увага. Можна стверджувати, що високий рівень надання медичної допомоги у цих країнах є результатом безперервного професійного розвитку (БПР), який триває усе життя.

На сьогодні в умовах глобалізації відбувається стрімкий розвиток інформаційного суспільства на основі Smart-технологій. Smart-технології в

освіті варто розглядати як об'єднання технічних, педагогічних ресурсів для здійснення навчання в інтерактивному освітньому середовищі, створеному за допомогою спеціально розробленого контенту» [1, с. 25].

Смарт-технології знайшли, також, своє відображення в освіті, перетворюючи її в смарт-освіту: створюються смарт-школи, старт-коледжі, смарт-університети, смарт-підручники, впроваджуються проекти для розвитку дітей: стем-освіта, яка спрямована на розвиток особистості, формування її творчого мислення і здібностей, та смарт-кідс (розумники) [2, с.24].

Все це зумовлює до організації професійного навчання медичних працівників шляхом впровадження європейських стандартів безперервної освіти дорослих та застосування інноваційних технологій. Одним із таких підходів є розвиток електронного навчання медичних працівників на основі Smart-технологій з метою підготовки мобільних професіоналів, здатних забезпечити на основі інновацій нову якість управління, орієнтованого на людей, вирішення їх проблем та підвищення якості життя.

Електронне навчання у сфері професійної підготовки вітчизняні науковці розглядають як відкриту та прозору систему знань, що передбачає активне спілкування, обмін досвідом, співпрацю за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [3, с. 240], яке потрібно спрямовувати на розвиток навиків інтелектуальної діяльності, уміння розробляти та приймати управлінські рішення, повинно поєднуватися з проектним навчанням; кооперативним навчанням; модульним навчанням; навчанням у співробітництві; інтерактивними технологіями; ігровими технологіями та кейс-технологіями [4, с.230].

Слід зазначити, що електронне навчання успішно використовується у найрозвинутіших країнах світу, оскільки воно надає безліч переваг: доступне у будь-якому місці і в будь-який час; дозволяє використовувати найрізноманітніші та найсучасніші засоби та методи навчання (текст, відео, тести тощо); забезпечує можливість спілкування студентів між собою та з викладачами у режимі онлайн за межами навчальної аудиторії; одночасне

звернення великої кількості студентів до багатьох джерел навчальної інформації; застосування у навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір; використання спеціалізованих форм контролю якості навчальних досягнень. Використання e-learning дає змогу викладачам якісно та ефективно організувати навчальний процес [5, с.54].

Що стосується дистанційної освіти, то її впровадження регулюється Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні, якою визначено, що дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [6].

Таким чином, дистанційне навчання – є формою навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та слухачів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі [7]. Електронне навчання здійснюється виключно у електронному вигляді і має ширше значення, передбачає електронну бібліотеку, електронну систему тестування, системи управління навчанням, системи управління знаннями, системи управління навчальним наповненням (контентом), може відбуватися як в аудиторії, так і за її межами, може бути асинхронне, синхронне чи самостійне навчання або навчання під керівництвом наставника.

Література:

1. Жданов Э., Барінова Н., Магсумов И., Яфизова Р., Построение образовательных траекторий обучения студентов на основе SMART-технологий в условиях модернизации образования, КПЖ, 2015 URL: [http://cyberleninka.ru/article/n/postroenie-individualnyh-obrazovatelnyh-](http://cyberleninka.ru/article/n/postroenie-individualnyh-obrazovatelnyh-traektoriy-obucheniya-studentovna-osnove-smart-tehnologiy-v-usloviyah-modernizatsii)

traektoriy-obucheniya-studentov-na-osnove-smart-tehnologiy-v-usloviyah-modernizatsi

2. Сінєнко Н.О., Загорій Г.В., Мохначов С.І. Особливості забезпечення якості підготовки регульованих професій у рамках державно-приватного партнерства в освіті та е-медицині. Медична інформатика та інженерія. 2016. № 3. С. 23–27.

3. Гульчій О. П., Хоменко І. М., Захарова Н. М., Зеліковська О. О. Досвід використання SMART-технологій у модернізації післядипломної освіти лікарів профілактичної ланки. Інформаційні технології та засоби навчання. 2018. № 65 (3). С. 236–248

4. Журавлева Л. В., Лопина Н. А. Внедрение элементов дистанционного обучения с применением инновационных веб-технологий в непрерывное медицинское образование. Проблемы та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії: матеріали XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький, 30–31 березня 2015 р. Переяслав-Хмельницький, 2015. С. 225–227

5. Лопіна Н. А., Журавльова Л. В. Організація інформаційно-освітнього веб-середовища клінічної кафедри вищого навчального закладу медичної освіти : навч.-метод. посібник для викладачів закладів мед. освіти. Харків : ХНМУ, 2019. 84 с.

6. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.

7. Дистанційне навчання. Вища освіта : інформ.-аналіт. портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. URL: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>.

Філіппов Віталій Сергійович

студент 2 курсу магістратури ДонНУ імені Василя Стуса
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

м. Вінниця

АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК СКЛАДОВА АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Основний вектор розвитку антикорупційної політики України в сучасному світі чітко спрямований на побудову правового, соціально орієнтованого, демократичного суспільства, яке здатне забезпечити громадянинові реалізацію його прав і законних інтересів, задоволення життєвих потреб. Проте, нажаль, такий вектор розвитку супроводжується рядом вкрай негативних тенденцій, що загрожують функціонуванню державного механізму взагалі. Серед таких деструктивних явищ, які вимагають комплексної протидії, визначальне місце займає корупція.

Державна антикорупційна політика в Україні може реалізуватися за умов, коли ліквідується різниця між правомірною та неправомірною поведінкою, тобто знищується правовий нігілізм. Такий порядок вимагає збільшення впливу несилових складових елементів забезпечення антикорупційної політики.

Аналізуючи прийняті в Україні антикорупційні програми (стратегії) за минулі роки, слід наголосити, що у стратегії антикорупційної політики є важливі недоліки. Головні з них – істотні витрати бюджету.

Інший недолік антикорупційної стратегії – вона навряд чи здатна мати загальну підтримку в суспільстві. Тобто, в масовій свідомості більш зрозуміла і схвалюється саме репресивна стратегія, а стратегія усунення причин, довготривалі і затратні заходи (антикорупційне просвітництво, створення спеціалізованого органу) виявляється, як правило, непопулярною та викликає імітації боротьби з корупцією.

Проте, наголосимо, що переваги антикорупційної стратегії переважають її недоліки. По-перше, антикорупційна політика – найефективніша стратегія і лише вона в найбільшій мірі здатна впливати на рівень корупції, приносити позитивний соціальний, економічний ефект. По-друге, антикорупційна політика має в часовому вимірі тривалий ефект, дає значний запас антикорупційної міцності, тобто позначається також й тоді, коли антикорупційна політика певний час проводиться не досить активно.

Проведені за останні роки в Україні дослідження з питань антикорупційної стратегії свідчать саме про проблему не просто толерантного ставлення всього суспільства до корупції, а про використання корупції як «ефективної рушійної сили» при отриманні позитивних результатів врегулювання різного роду проблем. Саме таке ставлення суспільства до корупції є однією з багатьох складових, що дозволяють корупції поширюватися в державі [1].

Аналіз міжнародної практики у сфері залучення громадськості до запобігання та протидії корупції свідчить про те, що існує низка механізмів участі неурядових організацій в антикорупційних заходах.

Ефективним механізмом реалізації повноважень громадськості у сфері запобігання і протидії корупції є проведення ними інформаційних заходів з систематизації знань щодо феномену корупції, поширення зарубіжного досвіду запобігання корупції з метою підвищення спроможності неурядових організацій протидіяти поширенню корупції та забезпечення організації просвітницьких акцій спрямованих на поширення антикорупційних знань, у тому числі у навчальних закладах. І, якщо це нам вдасться, це буде, можливо, найважливішою перемогою у боротьбі з корупцією [2].

Дороговказом в такій роботі має стати затвердження Національної антикорупційної стратегії держави та прийняття на її основі державної програми, які нададуть реалістичне бачення ситуації в Україні, та визначать, враховуючи міжнародний досвід та відповідні стандарти, перспективи розвитку державної антикорупційної політики на найближчі роки [3, с.113].

Слід також наголосити, що в Україні з 2017 року немає антикорупційної стратегії. У галузі боротьби з корупцією працюють спеціалізовані органи, Кабінет Міністрів України, державні органи, органи місцевого самоврядування. Кожен має свої повноваження та зону відповідальності, але поки що їхня взаємодія має багато практичних проблем.

Нова антикорупційна стратегія у своїй основі повинна містити два підходи: удосконалення загальної системи запобігання корупції; орієнтація на галузеві реформи, що зменшать можливості для корупції у певних сферах.

Збалансоване поєднання цих підходів, на нашу думку, дасть змогу не лише знизити рівень корупції, підвищити довіру громадян до органів влади, а й суттєво підвищити темпи соціально-економічного зростання України.

Про скоординованість як необхідну умову ефективної боротьби з корупцією говорить Конвенція ООН проти корупції, яку підписала Україна.

Слід наголосити, що попередня антикорупційна стратегія (на 2014 – 2017 роки) та Державна програма з її реалізації були якісними програмними документами з високим антикорупційним потенціалом.

У зв'язку з тим, що ці програмні документи жодного разу не переглядалися та не оновлювалися, починаючи з 2016 року їх положення поступово втрачали свою актуальність. Наприкінці 2017 року завершився період дії антикорупційної стратегії на 2014 – 2017 роки. Нову антикорупційну стратегію ухвалено не було. Це призвело до розбалансованої та малоефективної антикорупційної діяльності публічних інституцій [4, с.22].

У зв'язку з цим, розробка антикорупційної стратегії та реалізація відповідної програми із застосуванням репресивного антикорупційного законодавства без усунення причин, що породжують корупцію, не принесе та жодних важливих результатів щодо її зниження. Отже, попереду у держави та громадських інституцій дуже велика робота по створенню умов ефективного застосування положень нового антикорупційного законодавства та розробки антикорупційної стратегії.

Література

1. Реформування антикорупційної політики держави: мета та шляхи реалізації. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_36515 (дата звернення: 17.09.2020).
2. Що таке «антикорупційна стратегія»? URL: <https://nazk.gov.ua/uk/departament-koordynatsiyi-antukoruptsijnoyi-polityky/antukoruptsijna-strategiya/> (дата звернення: 10.09.2020).
3. Топчій В. В. Громадські стратегії протидії корупції. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.) : у 2 ч. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. Ч. 1. С 112–113.
4. Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2020 – 2024 роки. Національне агентство з питань запобігання корупції. Проект для публічного обговорення. Київ, 2020. 34 с.

Шакун В.Ю., Москаленко О.В.

магістр,

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Соціальні послуги являють собою комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, методичних та інших дій, що спрямовуються на певні соціальні групи населення, що перебувають у складних життєвих ситуаціях зі спрямованістю на соціальну підтримку, соціальне обслуговування та профілактику. Мета таких заходів полягає у покращенні чи відновленні їх життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя. Питання надання соціальних послуг є досить актуальним і для об'єднаних територіальних громад.

На даний час, в Україні вже діє спеціалізована програма «Підтримка процесу децентралізації: розвиток компетенцій об'єднаних територіальних громад у сфері надання соціальних послуг» [1], що організована представництвом Фонду міжнародної солідарності, яка всебічно сприяє розвитку компетенцій об'єднаних територіальних громад саме у сфері надання соціальної допомоги. Зокрема акцентується увага, що зростання якості наданих послуг в першу чергу залежить від рівня кваліфікації працівників даної сфери послуг. Варто зазначити, що організатори вже не в перше сприяють розвитку надання соціальних послуг в нашій країні, так в 2019 році здійснювали реалізацію проекту «Соціальні послуги в громадах – підтримка реформи соціальної політики в Україні» на двох рівнях: на центральному з проведенням консультацій для Міністерства соціальної політики України та місцевому.

Проте питання підвищення якості надання соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах потребує поглибленого вивчення з врахуванням факторів впливу на формування якості наданих соціальних послуг, оновлення законодавчої бази та передання повноважень з надання соціальних послуг населенню з центрального рівня на місцевий в процесі децентралізації.

Такі зміни мають на меті максимально наблизити отримувачів цих послуг до організацій що їх надають. Перед кожним ОТГ ставиться завдання з організації якісного надання базових соціальних послуг з дотриманням соціального стандарту, який затверджений Міністерством соціальної політики.

При цьому, якість варто розглядати як сукупність рис та властивостей послуги, що визначають здатність послуги задовольняти потреби одержувача. В державному управлінні поняття «якості» доповнюється відповідністю до встановлених демократичних процедур, дотриманням правового порядку, що визначаються прийнятими законами та положеннями [2]. Також фахівці зазначають, що якість надання соціальних послуг визначається шляхом обліку скарг клієнтів, проведення анкетного дослідження задоволеності клієнтів, скорочення кількості осіб, які потребують допомоги, в результаті соціальної

роботи та пільг (дані зі звітів), зменшення кількості осіб, які отримують довгострокову допомогу (дані зі звітів), результати зовнішнього контролю та аудитів [3].

Тож, з метою підвищення якості наданих соціальних послуг на місцевому рівні варто організувати спеціалізований підрозділ, постійно проводити підвищення кваліфікації працівників, сприяти в розвитку та досягати високої ефективності визначених цілей.

Планування заходів з підвищення якості наданих послуг відбувається з врахуванням наступних складових:

- формулювання цілей;
- створення переліку необхідних заходів
- визначення графіку виконання та відповідальних осіб;
- обґрунтування необхідних ресурсів;
- визначення показників оцінки досягнення планових результатів
- дослідження ризиків.

Таким чином, при злагодженій роботі механізму надання послуг з використанням інструментарію планування, організації, мотивації, координації, моніторингу ситуації потреби у соціальних послугах, аналіз якості наданих послуг сприятимуть зростання якості та довіри з боку споживачів.

Література

1. Соціальні послуги в громадах [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/12574>

2. Калініченко С.М. Дудник О.В., Микулянець В. А. Вдосконалення процесу забезпечення якісних адміністративних послуг/ С.М. Калініченко О.В. Дудник, В. А. Микулянець // Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. – 2019 - С. 191-200

3. Ольчак М. Вдосконалення соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах: Посібник / М. Ольчак, К. Ростек [електронний ресурс]. –

Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/508/1._%D0%92%D0%B4%D0%

BE%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3_%D0%B2_%D0%9E%D0%A2%D0%93.pdf

Шепель Наталія Григорівна

доцент, к.е.н.

Дніпровський державний технічний університет, м Кам'янське

Голуб Олексій Вікторович

здобувач вищої освіти магістерського рівня

Дніпровський державний технічний університет, м Кам'янське

ПЛАНУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах розвитку економіки України на ефективність роботи персоналу підприємств впливають фактори зовнішньої й внутрішньої дії, а саме: державна політика, стан економіки, умови виробництва, кон'юнктура ринку праці, відносини власності, розмір заробітної плати, рівень кваліфікації, стаж роботи, тобто соціально-економічні. Діяльність навіть потужних підприємств може бути збитковою у зв'язку з немотивованою трудовою діяльністю персоналу. Тому, в контексті забезпечення економічної стійкості та ефективності господарської діяльності, такому важливому питанню, як соціальний розвиток персоналу, варто приділяти значну увагу.

У найзагальнішому вигляді цілі соціального розвитку полягають у таких змінах (модернізації) усієї системи соціальних відносин, які б адекватно відповідали новим потребам людей та можливостям їх реалізації, і розкриті в "Декларації соціального прогресу і розвитку", проголошеній резолюцією 2542 (XXIV) Генеральної Асамблеї ООН ще в грудні 1969 р. За роки, які минули з часу ухвалення цієї резолюції, світ кардинально змінився, але основні положення декларації не втратили своєї актуальності і сьогодні. Зокрема, в ній зазначається, що соціальний прогрес і розвиток мають бути спрямовані на

постійне підвищення матеріального і духовного рівня життя всіх членів суспільства та вказано на взаємозалежність та зв'язок між економічним і соціальним розвитком [1, с.16-17]. Сьогодні основні дії світової спільноти у соціальній сфері спрямовані на виконання цілей Декларації тисячоліття, затвердженої резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 8 вересня 2000 р. Глобальні цілі розвитку тисячоліття були прийняті в українському контексті, з урахуванням особливостей розвитку нашої країни.

Основними складовими процесів соціального розвитку є, насамперед, процеси соціально-трудоких відносин, зокрема соціальна захищеність людини, де людина реалізує соціальні цінності, свій соціальний статус, соціальні права та соціальний потенціал. Без розвинутої економіки не може бути розвинутої соціальної сфери, стабільної соціальної безпеки та добробуту людей, тобто ключових структурних складових соціального розвитку. Зазначене свідчить про тісний взаємозв'язок соціального та економічного розвитку, їх взаємовплив.

При розробці та реалізації кадрової політики, проблемі соціального розвитку персоналу на підприємствах, на жаль, належна увага не приділяється. Відбувається, в основному, це через відсутність обґрунтованої пріоритетності даного питання у реалізації стратегічних цілей підприємства, що відсуває функцію з соціального розвитку персоналу на другорядні позиції. Але, враховуючи вимоги до розвитку промислової сфери, особливої важливості набуває управління соціальним розвитком персоналу, адже саме персонал продукує інноваційні ідеї та втілює їх у продукт [2, 3].

Отже, виникає необхідність виділення ще однієї підсистеми планування - планування заходів та витрат на соціальний розвиток персоналу. В межах даної підсистеми мають визначатися та оцінюватися: показники рівня мотиваційного соціального забезпечення: питома вага витрат на соціальний розвиток у сукупних витратах на персонал; частка витрат на соціальний розвиток у сукупних витратах на розвиток персоналу; відношення середньої заробітної плати до середньої по галузі; показники, які характеризують структуру витрат на розвиток персоналу (частка витрат на навчання персоналу у сукупних

витратах на розвиток персоналу та інш.); частка персоналу, який підвищив кваліфікацію; частка персоналу, який навчився новим професіям; коефіцієнт внутрішньої мобільності та коефіцієнт відповідності кваліфікації працівників вимогам робочих місць; коефіцієнт реалізації заходів з розвитку. Планування розвитку та оцінка виконання плану має здійснюватися на основі даних оцінки персоналу.

Дана система показників є дуже важливою, оскільки характеризує планування соціального розвитку персоналу, що є фундаментальною підсистемою у системі розвитку персоналу. Адже саме за реалізацію планів, розроблених у рамках функціонування підсистеми з планування соціального розвитку персоналу, відповідають інші підсистеми планування діяльності підприємства.

Отже, для забезпечення раціонального управління виробничою й трудовою діяльністю господарюючих суб'єктів доцільно здійснити аналіз та планування основних заходів соціального розвитку персоналу та встановлення їх взаємозв'язку з основними показниками ефективної діяльності підприємств. Система планування підприємства має включати підсистему планування соціального розвитку персоналу, яка відкриє нові перспективи для розвитку та є запорукою ефективного функціонування підприємства.

Література:

1. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб. / В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін. ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського : у 2 ч. К. : НАДУ, 2009. Ч. 1. 456 с.
2. Маркова, Н. С. Аналіз науко-методичних підходів до визначення категорії “розвиток персоналу”. Економічний простір : збірник наукових праць. Вип. 42. Дніпропетровськ : ПДАБА, 2010. С. 247–256.
3. Гавкалова, Н. Л. Формування соціально-економічного механізму ефективності менеджменту персоналу: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 . Харків, 2009. 572 с.

**«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ
РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ»**

Ковальчук Діана,

студентка групи ПБТ-19-8к,

ННІ Права, Університету ДФС України

Мельник Олена Петрівна,

кандидат юридичних наук.,

доцент кафедри фінансового права Університету ДФС України

ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Державне управління Української держави поступово набуває впровадження новітніх управлінських практик у загальну систему державотворення. Публічне адміністрування останнім часом є предметом вивчення багатьох вчених і фахівців як вітчизняних, так і зарубіжних.

Проте, залишаються невирішеними питання в теоретичних, методологічних та практичних аспектах, а також нормативно-правовому забезпеченні.

Питання формування публічного адміністрування аналізували такі науковці, як Г.О. Білозерська [1], Г.П. Зінченко [4], А. Кузнєцов [6], Л.С. Любохинець [7].

Розглянемо складові поняття «публічне адміністрування». У словнику слів іншомовного походження зазначено, що «публічний» походить від латинського «суспільний», «народний» і має такі дефініції:

1. Який відбувається у присутності публіки, людей; прилюдний, привселюдний, гласний, відкритий.

2. Призначений для широкого відвідування, користування; громадський, загальний, загальнодоступний.

Згідно з енциклопедією державного управління, публічне адміністрування є різновидом управлінської діяльності інституцій публічної влади, завдяки якій держава та громадянське суспільство забезпечують самокерованість (самоврядність) усієї суспільної системи та її розвиток у певному, визначеному напрямку [1].

Зінченко Г. вважає, що система публічного адміністрування – це організаційні структури державного апарату, персонал яких реалізує сукупність необхідних функцій, використовуючи при цьому комплекс відповідних форм, методів і процедур, а також прямі та зворотні зв'язки між державою та суспільством [4].

На думку В. Коваленка, публічне адміністрування розкриває основні напрями цілеспрямованої діяльності суб'єктів владних повноважень щодо виконання адміністративних зобов'язань.

Американські вчені Д. Шуман та Дік В. Олуф стверджують, що публічне адміністрування, його поняття та роль з часом змінюються, та визначають його характеристики:

- охоплює всі три сфери влади: виконавчу, законодавчу та судову та їх взаємовідносини;
- відіграє важливу роль у формуванні публічної політики і таким чином є складовою політичного процесу;
- суттєво відрізняється від приватного адміністрування;
- взаємодіє з численними приватними групами та індивідами у наданні послуг суспільству [3].

Отже, огляду літературних джерел дозволяють зробити висновок, що дослідження стосовно формування та розвитку публічного адміністрування активно здійснюються.

За двадцять дев'ять років незалежності України виявлено та сформовано більш чітко поняття публічного адміністрування, що відображено в енциклопедії державного управління та працях науковців.

Таким чином, публічне адміністрування є складовою публічного управління та є процедурою втілення рішень, прийнятих у системі публічного управління. Задля розвитку держави на засадах демократії з використанням ефективних новітніх методів і технологій управління та направлених на забезпечення громадян на рівні світових стандартів, необхідно здійснити розподіл адміністративних і політичних функцій у системі виконавчої влади та запровадити сучасні демократичні принципи, такі як верховенство права, законність, відкритість, прозорість, дієвість, результативність, ефективність, підконтрольність, підзвітність та відповідальність.

Література:

1. Білозерська Т. О. Реформування публічної адміністрації в Україні як крок до європейської інтеграції. Форум права. 2007. № 2. С. 11–19. URL: <http://www.nbu.gov.ua/ejournals/FP/2007-2/07btodei.pdf>. (дата звернення 20.10.2020)
2. Енциклопедія державного управління. У 8 т. – . Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-редкол.: Ю. В. Ковбасюк (голова), В. П. Трощинський, Ю. П. Сурмін [та ін.] ; К. : НАДУ, 2011.
3. Т. 8 : Публічне врядування / наук.-ред. кол. : В. С. Загорський [та ін.] Львів : ЛРІДУ, НАДУ, 2011. 712 с.
4. Зинченко Г. П. Социология управления: Учебно-метод. комплекс / [Г. П. Зинченко, А. А. Иванова, В. Д. Лысенко, И. И. Рогов]. Ростов-н/Д. : СКАГС, 2010. 48 с.
5. Курс адміністративного права України: підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух [та ін.] / за ред. В. В. Коваленка. К. : Юрінком Інтер, 2012. – 808 с.
6. Кузнєцов А. Концептуальні підходи до формування понятійного апарату в сфері публічного управління. *Понятійно-категоріальний апарат публічного управління*. К. : НАДУ, 2010. С. 38–43.

7. Любохинець Л. С. Предмет і методологічна основа публічного адміністрування [Електронний ресурс] / Л. С. Любохинець, А. В. Мейш. URL: http://dn.tup.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k1201&T=01&lng=1&st (дата звернення 20.10.2020)

Коновалов Леонід Станіславович

старший викладач, кандидат наук з державного управління

Лупир Альона Сергіївна

здобувач вищої освіти за другим (магістерським) рівнем

освітньої програми «Публічне управління та адміністрування»,

Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Для протидії корупції як соціально - небезпечного явища в сучасній Україні необхідно більш широко використовувати потенційні можливості населення країни, задіяти громадський потенціал сучасного громадянського суспільства. Значне підвищення ефективності може бути досягнуто шляхом формування комплексної державно-суспільної системи регулювання конфлікту приватних і публічних інтересів на державній службі, системоутворюючими елементами якої є не тільки державні органи та їх посадові особи, а й представники населення, які найтіснішим чином з ними взаємодіють, та займають активну громадянську позицію по відношенню до будь-якого роду проявам корупції. Населення має бути мотивованим на забезпечення нормальних умов функціонування системи державного управління і, як наслідок, орієнтуватися на гарантовані гідні умови життя.

З цією метою є доцільним:

- формувати наглядові органи щодо дотримання вимог до службового поведіння державних службовців і врегулювання конфліктів інтересів переважно з представників громадськості, які не обтяжені службовими та корпоративними зв'язками, що забезпечить більш об'єктивний розгляд конфліктних ситуацій і прийняття по ним більш справедливих рішень;

- переглянути законодавчі обмеження на розгляд неперсоніфікованих (анонімних) звернень громадян, які інформують про факти вчинення державними службовцями правопорушень корупційної спрямованості, в тому числі що містять відомості про виникнення конфліктів приватних і публічних інтересів у окремих посадових осіб, про використання державним службовцям особистих зв'язків при виконанні службових обов'язків, і встановити обов'язковість перевірки таких звернень, оскільки зарубіжний досвід застосування такого інструменту регулювання конфлікту інтересів, свідчить про досить високу його ефективність;

- використовувати в якості одного з інструментів оцінки діяльності державних органів та їх посадових осіб громадську думку як більш об'єктивне, у порівнянні з внутрішньовідомчою оцінкою. Для цього необхідна певна стандартизація підходів до процедури опитувань. Параметри порівняння періодів повинні бути єдиними, а періоди порівняння - рівними. Методологія отримання і аналізу громадської думки повинна бути більш відкритою і зрозумілою, а результат – таким, що перевіряється.

Правове поняття особистої зацікавленості стосовно проходження державної служби передбачає наявність матеріальної складової, без якої особистої зацікавленості державного службовця, що здатна спричинити конфлікт інтересів, бути, згідно з чинним законодавством, не може.

Крім того, законодавство, що регулює питання державної служби, допускає можливість проявляти державному службовцю особисту зацікавленість, що не приводить до конфлікту інтересів. З огляду на високий ступінь невизначеності кордонів допустимої особистої зацікавленості державного службовця, стає очевидним, що в такому вигляді система

державного управління не може бути ефективною в тій мірі, щоб відповідати запитам і вимогам сучасного суспільства.

У зв'язку з цим, доцільно розширити перелік заборон і обмежень для державного службовця, за рахунок включення в нього конкретних положень, що виключають потенційну можливість реалізації державним службовцем непрямої особистої зацікавленості.

Адміністративно-правовий механізм регулювання конфлікту приватних і публічних інтересів у системі державного управління не в повній мірі регламентує персональну відповідальність державних службовців різних категорій за недотримання ними встановлених нормативно-правових актів щодо службових відносин, які чинять негативний вплив на ефективність діяльності з виявлення, профілактики та припинення конфліктів інтересів, що виникають на державній службі.

У зв'язку з цим пропонується:

- закріпити в законодавчих актах, що регулюють питання державної служби, обов'язки державних службовців щодо декларування відомостей про осіб, з якими пов'язана їхня особиста зацікавленість нематеріальної характеру. Такий підхід здатний вплинути на об'єктивне виконання державними службовцями своїх службових обов'язків, що безсумнівно забезпечить відкритість інституту державної служби та дозволить налагодити контроль з боку не тільки державного апарату, але і з боку громадськості за об'єктивним виконанням державними службовцями своїх посадових обов'язків і відсутністю у них особистої зацікавленості в прийнятих рішеннях;

- застосовувати до посадових осіб в системі державного управління заходи адміністративної відповідальності у вигляді звільнення від займаної посади з позбавленням права займати посади державної служби за невжиття заходів до врегулювання конфлікту інтересів підлеглих, а також самих підлеглих, які вчасно не повідомили керівника про виникнення конфлікту інтересів, що в результаті призвело до прийняття необ'єктивного рішення або до порушення встановленого порядку дій;

- з огляду на багатогранність прояву конфлікту приватних і публічних інтересів у системі державного управління, необхідно розширити перелік підстав для притягнення до відповідальності посадових осіб за корупційні правопорушення.

Література

1. Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» / М. І. Хавронюк. – Київ : Атіка, 2011. – 424 с.
2. Кохан Г. В. Явище політичної корупції: теоретико-методологічний аналіз : монографія / Г. В. Кохан. – К. : НІСД, 2013. – 232 с.
3. Соловійов В. М. Запобігання і протидія корупції в державному управлінні України : монографія / В. М. Соловійов. – Київ : Ін-т законодавства Верхов. Ради України, 2012. – 508 с.

Орловська Ірина Григорівна

доцент кафедри теорії права, міжнародних та політичних відносин,
к.ю.н., доцент,
Інститут права та суспільних відносин Відкритого міжнародного
університету розвитку людини «Україна», м.Київ

ДЕРЖАВНА КАДРОВА ПОЛІТИКА: ПРОБЛЕМИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Сьогодні в Україні склалися несприятливі умови: нова економічна криза, яка викликана пандемією Covid-19, зростання соціальної напруги, скороченням рівня виробництва, проблеми із забезпеченням внутрішньо переміщених осіб, демобілізованих учасників бойових дій, трудова міграція, посиленням професійно-кваліфікаційного дисбалансу на ринку праці тощо. Зазначене

вимагає запровадження ефективних механізмів державної політики у сфері зайнятості працездатного населення. Особливу увагу слід приділити державним службовцям, адже саме вони формують та реалізують державну політику.

Збереження і відтворення людського потенціалу є природним джерелом формування якісного складу працівників усіх сфер державного розвитку. У першу чергу, зазначене пов'язано із забезпеченням гарантованого конституційного права громадян на працю, вільний вибір професії та роду трудової діяльності.

Проте у кадровій політиці прослідковується зниження зацікавленості в розвитку якісного трудового потенціалу в умовах занепаду вітчизняного виробництва, незатребуваність за нинішньої організаційно-кадрової моделі управління знань та інтелекту, сучасних перспективних способів їх застосування у різних сферах життєдіяльності, низький рівень інвестування в освіту тощо ще більше поглиблює цю проблему.

Відомо, що освіта для сучасного суспільства становить загальносоціальну цінність, проте вже не має колишнього інструментального значення. Втрачаються позиції за якістю освіти, стимулами її здобуття та фаховою різноманітністю. Це при тому, що світовою тенденцією початку нинішнього тисячоліття є визнання того, що розвиток людського потенціалу є основним ресурсом сталого економічного зростання і конкурентоспроможності у довгостроковій перспективі.

Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН «Трансформація нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» (2015) було оголошено новий план дій, орієнтований на виведення світу на траєкторію сталого та життєстійкого розвитку, що включає 17 цілей сталого розвитку та 169 задач.

Ціль 4 «Забезпечити всеохоплюючу і справедливу якісну освіту і заохочувати можливості навчання протягом усього життя для всіх» є одним з основних напрямів змін, який у свою чергу зумовлює застосування компетентнісного підходу до всіх процесів управління людськими ресурсами. Такий підхід покладено в основу кадрової політики Великої Британії, Австрії,

Канади, Нідерландів, Німеччини, США, Австралії і передбачає врахування знань, умінь, навичок, а також особистісних якостей звичайного працівника чи державного службовця, що дають змогу реалізувати професійний потенціал на практиці.

Сьогодні в Україні домінують кадрові процеси, характерні для перехідних періодів держави і суспільства: непостійний та непередбачуваний характер, швидка змінність кадрів, їх соціальна не захищені, зокрема, під час скорочення державних службовців та посадових осіб органів державної влади повідомлення первинної профспілкової організації та попередження про скорочення працівника здійснюється не пізніше ніж за 30 календарних днів. Великого поширення набуло свояцтво і, як результат, корупція. При прийнятті на державну службу і її проходженні переважають політичні мотиви в управлінській діяльності, а не ділові. Зокрема, перебіг кадрових процесів значно залежить від волі окремих осіб, що діють часто всупереч не лише об'єктивній реальності та логіці, а й закону.

На сьогодні державне управління, як і більшість сфер життя держави, перебуває у стані модернізації, імплементаються норм міжнародних договорів, ратифікованих Україною. У процесі реформування системи державного управління належне місце відводиться питанням запровадження сучасних форм, методів, технологій роботи з кадрами на державній службі. Вагомим поступом у цьому напрямі стало б удосконалення Закону України «Про державну службу», нововведення якого змістили акценти з кадрового діловодства до управління людськими ресурсами на державній службі. Адже тільки добре підготовлені кадри, які володіють сучасними знаннями, вміннями та навичками управління здатні забезпечити втілення нововведень з метою формування ефективної системи державного управління для вирішення нагальних проблем, які постають перед народом України.

Очередько Олена Олександрівна

старший викладач кафедри

«Менеджмент і підприємництво на морському транспорті»

Азовського морського інституту

Національного університету «Одеська морська академія»

Галушкіна Анастасія Олександрівна

студент-магістр

м. Маріуполь

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

На теперішньому етапі розвитку України існує зацікавленість вчених теоретичними проблемами державної служби, але досі у науковій літературі немає єдиної думки щодо спроможності окремих, територіально обумовлених або предметно зорієнтованих теоретичних підходів до вирішення актуальних проблем управлінської практики забезпечити результативність останньої. Існує низка універсальних чинників, серед яких, зокрема, глобалізація, інтеграційні процеси в Європі, інформаційна революція, новітні досягнення у сфері менеджменту, що пояснює прагнення до взаємозбагачення та універсалізації наукових концепцій сучасного державного управління. Водночас вагомими регіональними чинниками залишаються загальні традиції європейської управлінської культури, приблизно однакові для найрозвиненіших європейських країн соціально-економічні та політичні умови, якщо мати на увазі процеси децентралізації та демократизації влади.

Головним мотивом реформування державних служб щодо підходів та механізмів державного управління стало підвищення ефективності влади в контексті задоволення потреб суспільства у професійній кваліфікованій владі.

Прагнення України успішно подолати кризові ситуації, орієнтація на європейські цінності державного управління нероздільно пов'язані з

вирішенням проблем підвищення ефективності системи органів публічної влади на інноваційних засадах. У цьому контексті надзвичайно важливим є втілення ініціатив щодо конституційних змін з децентралізації влади, пріоритетних завдань Стратегії реформування державного управління України на 2016–2020 роки [1]; розроблення нової редакції Закону України «Про державну службу» [3], що регулюють основні принципи, правові та організаційні засади функціонування публічної державної служби.

Однак, їх успішна реалізація гальмується широким колом назрілих болючих питань, що перешкоджають своєчасному, масштабному та якісному впровадженню визначених нововведень. Зокрема, це досить низький рівень готовності державних службовців до інноваційної діяльності; яскраво виражену в їх середовищі освітню неоднорідність з незначним відсотком фахівців, що мають спеціальну державноуправлінську освіту. Крім того, слід відмітити неналежний рівень розвитку інноваційної культури, відсутність підготовлених лідерів реформаторського типу, а також поширений фактор супротиву нововведенням типу «компетентісна несумісність» [2].

Корупція в економіці обумовлена неефективністю управління економікою, невідповідністю пропорцій, коли регулювання або занадто багато, або занадто мало. Спеціалісти Світового банку, більше пов'язаного з реформою економічного та соціального управління ресурсами, у 1992 р. назвали три аспекти, які впливають на тип управління в країні:

- тип політичного режиму;
- процес, за допомогою якого здійснюється влада з метою розвитку в управлінні економічними та соціальними ресурсами;
- здатність уряду формувати політику та забезпечувати її ефективну реалізацію.

Керованість у суспільстві обумовлена певними показниками, зокрема:

- інтенсивності попиту на державні політики, тобто наскільки співтовариство задоволене послугами та змінами норм регулювання;

- інтенсивності політичного конфлікту та можливості його вирішити пропорційними зусиллями й задовольнити суспільний попит;
- типу перешкод щодо задоволення запитів суспільства, зокрема чи є вони плодом хронічних проблеми або застарілих структур;

Таким чином, для більшості сучасних концепцій державного управління характерна розробка нових механізмів взаємовідносин із суспільством, політиками та громадянами. Ускладнення соціальної структури суспільства, перетворення громадянського суспільства на істотний чинник політичного життя суспільства змушує шукати нові механізми взаємовідносин державних органів із населенням та організаціями, що виражають різні інтереси. Розвиток відбувається у двох напрямках: з одного боку, робляться зусилля щодо підвищення якості послуг, що надаються державою населенню, зокрема в освіті, охороні здоров'я, соціальному страхуванні тощо, з іншого – формуються нові механізми залучення громадян до процесу прийняття та реалізації державних рішень. Це сприяє ефективному використанню ресурсів для вирішення соціальних проблем, більш точному визначенню пріоритетів державної політики та задоволенню прав громадян на професійну, спроможну та відповідальну владу.

Засади сучасного європейського управління в їх прикладному вимірі обумовлюють акцент на організаційних принципах, які забезпечують чіткість та результативність управлінських процедур на основі компетентності та відповідальності державних службовців.

Література

1. Стратегія реформування державного управління України на 2016–2020 роки № 474-р від 24 червня 2016 року // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>

2. Закон України "Про державну службу" № 889-VIII від 10.12.2015 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

3. Fersman G., Novak-Kalyayeva L., Zemlinskaya T. Improvement of Public Administration Based On Human Rights: Theoretical Approaches and Practical Implementation // Proceedings of the 30th International Business Information Management Association Conference (IBIMA) (8 – 9 November 2017). [S. p. : s. n.]. P. 945—952.

Подольський Юрій Володимирович,

Паульс Наталія Володимирівна

Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. Петра Василенка, м. Харків

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДІВ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В ПРАКТИЦІ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Широкий спектр ціннісних орієнтирів та їх різноманіття становить одну із базових проблем мотивації, адже прийнятні норми та межі для кожного є суголубо індивідуальними. Цілком нормально що на кожному рівні потребується різні підходи до мотивації, але навіть такий стратегічний підхід не гарантує його результативності і ефективності при його застосуванні, адже персонал одного рівня може мати різні стимули і мотиви які не можливо не враховувати. Проте мотивація персоналу в практиці адміністративного управління не повинна обмежуватися індивідуальним підходом, адже лише у поєднанні з колегіальним підходом може мати практичну користь.

Досягнення мети організації це те що об'єднує персонал у кінцевому результаті, а робота яку він виконує в процесі досягнення мети є тим спільним що руйнує протиріччя. Саме тому вкрай важливо виділити спільні потреби, серед них особливо значущими є[1-3]:

Збірник тез. Том I

- відносини та мікроклімат в колективі;
- винагорода та рівень задоволеності;
- безпека та відчуття захищеності;
- особистий розвиток та професійне зростання;
- відчуття причетності та зацікавленості;
- самомотивація та самоменджмент.

За умови поганих відносин в колективі, персонал втрачає можливість ефективно взаємодіяти і якісно виконувати свої обов'язки. Тому організації доцільно вкладати час і ресурси в створення такої атмосфери, яка б відповідала потребам працівників і сприяла виконанню поставлених задач. Незадоволеність працівників винагородою спричиняє напруження у колективі і плинність кадрів. Керівнику доцільно аналізувати роботу підлеглих і відзначати хорошу роботу. Справедлива винагорода є одним з найважливіших факторів мотивації.

Працівники рідко прикладають максимум зусиль, не відчуваючи себе захищеними. Почуття захищеності визначається не лише впевненістю в наявності роботи, а й відчуттям поваги колективу. Важливо сформувати і підтримувати у колективу почуття безпеки. Працівники, що якісно виконують свої обов'язки навряд затримаються на роботі, де не матимуть можливості до особистісного і професійного розвитку. Одним з найбільш ефективним способів збільшення продуктивності персоналу є сприяння особистісному і професійному розвитку працівників [1].

Відсутність почуття причетності заважає персоналу докладати максимум зусиль. Більшість людей потребує відчувати себе частиною організації, де вони працюють. Керівник має докладати зусиль до формування почуття причетності у кожного працівника. Великим недоліком будь-якої роботи є нудьга. Багато талановитих працівників бажає вирішувати нестандартні задачі. Керівник повинен, за можливості, урізноманітнювати роботу своїх підлеглих.

Окремо варто наголосити на необхідності самомотивації. В більшості ситуацій, знайдеться співробітник, на якого не вплине загальна мотивація, спрямована на увесь робочий колектив. В такій ситуації, працівник сам має

подбати про власну мотивацію. Для таких випадків доцільно ознайомити персонал з основами самомотивації.

Невміння відпочивати полягає в тому, що працівник занадто сильно концентрується на робочих задачах і швидко виснажується. Вирішення проблеми: чітко окреслити для себе час (робочий і неробочий), який доцільно витратити на вирішення певного завдання, у вільний від роботи час не обдумувати шляхи вирішення робочих задач.

Страх невдачі полягає в тому, що працівник сумнівається у власній здатності досягти успіху. Вирішення проблеми: усвідомлення страху, аналіз можливих наслідків невдачі, їх передчасна мінімізація. Зазвичай, людина схильна прибільшувати свої страхи, а тверезий аналіз ставить все по місцях. Страх успіху полягає в тому, що працівник сумнівається у власній готовності до наслідків успіху. Вирішення проблеми: проаналізувати усі можливі наслідки успіху, як позитивні, так і негативні, зважити їх і зробити вибір.

Відсутність чіткого плану дій полягає в тому, що працівник знає, що йому треба зробити, але не знає як. Вирішення проблеми: розділити велике завдання на сукупність малих і визначити послідовність їх виконання, скласти для себе чітку покрокову інструкцію і дотримуватись її, при необхідності корегувати.

Отже, забезпечення ефективності праці персоналу вимагає підвищення рівня мотивованості працівників в практиці адміністративного управління, що буде неможливо здійснити без усунення причин їх демотивації [1-3].

Література

1. Подольська О.В. Організаційні механізми удосконалення системи мотивації посадових осіб органів публічного адміністрування / О.В. Подольська, К.С. Богомолва // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. Випуск 191 – Харків: ХНТУСГ. – 2018. – С. 171-178.

2. Подольська О.В. Напрямки підвищення ефективності управління персоналом на підприємствах / О.В. Подольська, В.В. Оберемок // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. Випуск 193 – Харків: ХНТУСГ. – 2018. – С. 284-290.

3. Подольська О.В. Мотивація та стимулювання персоналу на підприємствах / О.В. Подольська, В.В. Оберемок // Український журнал прикладної економіки. – 2018. – Том 3. – № 3. – С. 62–67.

Семенцова О.В.

доцент кафедри менеджменту і адміністрування, к.е.н., доцент
Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

Мруць І.Б.

заступник начальника відділу нафтопродуктів
філія «Центр забезпечення виробництвом» АТ «Укрзалізниця», м. Київ

МІФИ ТА МОЖЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Стратегічний менеджмент в сфері публічного адміністрування відіграє вкрай важливу роль, бо має визначальний вплив на реалізацію управлінської діяльності інших видів функціонального менеджменту в організаціях публічної сфери та системі публічного адміністрування загалом. Така теза породжує ряд міфів у сприйнятті сутності стратегічного менеджменту в системі публічного адміністрування.

По-перше, є твердження, що стратегічний менеджмент – властивий тільки вищому рівню управління та є його переважним видом управлінської діяльності. Однак без залучення організаціями публічної сфери до прийняття стратегічних рішень нижчих ланок управління, а подекуди і представників громадянського суспільства та широкого кола зацікавлених груп, можуть

виникнути несподівані додаткові перешкоди на шляху досягнення встановлених цілей. Адже взаємодія між рівнів управління, керуючою та керованою підсистемою значно впливають на ймовірність досягнення встановлених цілей.

По-друге, широко розповсюдженим є міф про те, що стратегічний менеджмент створює можливість отримання швидкого досягнення встановлених цілей. Проте, між розробленням, впровадженням, реалізацією та досягненням певних визначених результатів є певний часовий проміжок, тож досягнути поставлених цілей негайно є неможливим. Особливо це актуально для управлінських державницьких рішень, що направлені на довгострокову перспективу або охоплюють складний комплекс взаємопов'язаних та взаємозалежних суспільно-економічних процесів та явищ.

По-третє, міф про те, що стратегічний менеджмент в публічній сфері дає змогу отримати чітке та визначене уявлення щодо зовнішнього оточення та внутрішнього стану організацій публічної сфери та системи публічного адміністрування загалом в перспективному періоді. Але саме стратегічний менеджмент створює умови щодо визначення певних контурів бажаного стану системи в майбутньому та окреслити результати, які б хотіли досягнути організації публічної сфери та системі публічного адміністрування загалом. Проте, у системі стратегічного менеджменту вірогідність передбачуваних результатів у кількісному та якісному вимірі носить певний імовірнісний характер.

По-четверте, також часто зустрічаються твердження, що стратегічне управління орієнтоване виключно на довготривалий період, бо концентрація уваги на короткостроковому та середньостроковому періодах спонукає чиновників до маніпулювання фінансовими потоками з метою «прикрасити» існуючий стан справ, що в свою чергу призводить до ухвалення хибних управлінських рішень. Проте, завжди слід пам'ятати, що довгострокові цілі неможливо досягнути без проміжних заходів, що мають бути впроваджені в коротко- та середньостроковому періодах. Тож виникає питання про пошук

часової рівноваги в стратегічному управлінні. Безперечно, мета та заходи стратегічного управління в організаціях публічної сфери та в системі публічного адміністрування загалом мають вибудовуватися з орієнтуванням на довготривалий період, але при цьому мають бути вибудовані і причинно-наслідкові зв'язки з орієнтуванням на коротко- та середньостроковий період.

По-п'яте, ще одним міфом, який часто поширюється, є те, що "правильна" теорія стратегічного менеджменту надає набір правил, схем та моделей, використання яких дасть змогу досягнути надзвичайної кількості позитивних результатів. Так, дійсно, існує низка моделей, схем і підходів, однак вони не мають універсального характеру. Найбільше, чого дозволяє досягнути ефективний стратегічний менеджмент, це вироблення уніфікованого процесу прийняття стратегічних рішень в організаціях публічної сфери та в системі публічного адміністрування загалом.

Але поруч з «розвінчанням» міфів, хотілося б зупинитися на низці можливостей, що створює стратегічний менеджмент в публічному адмініструванні. Серед таких можливостей є:

- проведення аналізу зовнішнього оточення публічних організацій та внутрішнього стану системи організації публічної сфери;
- чітке визначення спрямованості діяльності організацій публічної сфери;
- підвищення рівня сприйняття в суспільстві політичного курсу держави, державницьких управлінських рішень, довіри до органів влади та інших організацій публічної сфери, формування активного громадянського суспільства, згуртування суспільства;
- знаходження балансу між інтересів різних зацікавлених груп та цілями публічного адміністрування з метою зменшення ентропії в суспільстві при прийнятті та впровадженні стратегічних рішень державного управління;
- швидше, відповідніше та влучніше реагування на зміни у зовнішньому оточенні організацій публічної сфери;

- об'єднання зусиль усіх верств населення та всіх суб'єктів господарювання навколо розробленої стратегії державного розвитку;
- створення системи мотивації задля активного та позитивного сприйняття рішень системи публічного адміністрування під час прийняття та реалізації рішень органами державної влади;
- створення сприятливої атмосфери задля активної взаємодії поміж керуючою та керованою підсистемами в публічному адмініструванні та протидії пасивному реагуванню на зміни в зовнішньому середовищі публічних організацій.

Черевко О.А.

студент 1 курсу магістратури,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»

кафедри публічного управління і проектного менеджменту

Навчальний інститут менеджменту та психології ДЗВО «Університет

менеджменту освіти», м.Київ

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У США ТА КАНАДІ

Однією з умов забезпечення відповідності системи навчання керівних кадрів зростаючим потребам суспільства є вивчення досвіду зарубіжних країн з метою його переосмислення і пошуку шляхів впровадження в Україні [2].

Розвиток професійної та ефективної державної служби залежить від низки умов, включаючи базову законодавчу структуру, широку політичну підтримку та комплексну систему управління людськими ресурсами в рамках загальної стратегії реформ. Щоб виконати ці передумови та здійснити необхідні зміни, державним службовцям доводиться набувати додаткової кваліфікації та навичок. Тому якісні схеми підготовки державних службовців, адаптовані до нових потреб, мають вирішальне значення. Реформа державного сектора в

цілому не матиме успіху, якщо вона не буде підкріплена політикою всебічного та неперервного навчання державних службовців, що, в свою чергу, дозволить працівникам державного сектору відповісти на завдання впровадження реформ [3, с. 6].

У минулому можна було чітко визначити державну службу як систему кар'єри (класична континентальна державна служба) або як застосування посадової системи (як у США та Канаді). Однак у наш час уряди організують свої державні служби шляхом об'єднання обох систем. Наприклад, Сполучені Штати відійшли від чистої посадової системи і до певної міри запровадили систему кар'єри навіть на вищі керівні посади (вища виконавча служба), залишивши, однак, достатньо місця для політичних призначень. З іншого боку, «класичні» державні служби з жорсткою кар'єрною системою запровадили більшу гнучкість, щоб дозволити прямі призначення на інші посади, крім посад початкового рівня, та / або виключили посади вище певного рівня зі звичайного кар'єрного шляху [4, с. 7].

Зазначимо, що США використовують відкриту систему підготовки. Формування кадрового резерву державних службовців здійснюють школи, коледжі, факультети, які входять до величезної кількості університетів відповідно північноамериканського способу організації вищої освіти. Як виняток існують позауніверситетські коледжі з навчання управлінського персоналу найнижчого рівня. Крім того, США не має адміністративно визначеного пулу загальнонаціональних закладів з підготовки управлінського персоналу. Це призводить до відсутності де-факто єдиних стандартів з формування рівня знань та отриманих навичок, що може призводити до комунікаційних проблем у системі управління державою. З іншого боку, саме такий підхід дає змогу запропонувати ринку праці максимально широкий спектр спеціалістів, які вузько орієнтовані на розв'язання тієї чи іншої проблеми. Відкрита конкуренція в цьому напрямі серед понад 1500 американських вищих навчальних закладів врешті-решт виділила кілька вищих шкіл, що фактично замінили собою національні структури підготовки кадрів, а

саме – Школа урядування імені Кеннеді Гарвардського Університету та Школа імені Вагнера Нью-Йоркського університету. Саме ці дві вищі школи задають сучасні рівні підготовки державних служб в США. Проте не можна не звернути увагу на ефективність вечірніх курсів американських асоціацій (Американська асоціація державної служби, Асоціація політичного аналізу і управління, Рада з майстерності управління тощо). Діюча система є однією із найбільш ефективних, оскільки дає змогу, з одного боку, швидко формувати кадри низького рівня у великій кількості та не менш швидко перепрофільовувати їх. Водночас ринок праці дає можливість вибирати висококласних спеціалістів для зайняття посад вищого рівня державної служби.

У свою чергу, Канада є представником відкритої системи освітньо-фахової підготовки управлінських кадрів. Наслідуючи систему освітньо-фахової підготовки кадрів США й фактично взявши її за основу, але й не без урахування національних особливостей, пов'язаних із впливом європейських підходів, які були привнесені франкомовною частиною канадців, а саме, навчальні заклади взаємодіють з органами державної влади, проте не керуються ними. При цьому навчальні заклади готують спеціалістів із державного управління, початок кар'єри яких регулюється ринковими відносинами. Водночас якістю освітньо-фахової підготовки опікуються як державні, так і недержавні заклади. Це: Канадська школа публічної служби – державна установа, що перебуває у підпорядкуванні уряду Канади, Канадський інститут державного управління та Канадська асоціація програм з державного управління, які, у свою чергу, є недержавними структурами [1, с. 3–4].

Таким чином, аналіз зарубіжного досвіду підготовки державних службовців у Канаді та США засвідчив, що найбільш перспективними для вивчення та запозичення є диверсифікований підхід до підготовки вузькоспеціалізованих державних службовців у США та особливості організації відкритої системи освітньо-фахової підготовки управлінських кадрів недержавними та державними навчальними закладами Канади.

Література:

1. Голобор Н. Ю. Зарубіжний досвід освітньо-фахової підготовки управлінських кадрів та можливості його застосування в Україні. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Golobor.pdf>.
2. Трубіна М. В., Ефіменко Л. Л. Система професійної освіти державних службовців: зарубіжний досвід та шляхи адаптації в Україні. URL: <http://www.ndi-fp.nusta.edu.ua/thesis/370/>
3. Country Profiles of Civil Service Training Systems. SIGMA Papers: No. 12. OECD, 1997. 247 p.
4. Public service training systems in OECD countries. SIGMA Papers: No. 16. OECD, 1997. 23 p.

**«ІСТОРИЧНО-НАЦІОНАЛЬНІ ТА ДЕРЖАВНО-ПРАВОВІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СУЧАСНОГО
ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ»**

Крюкова Т.О.

Науковий керівник – **Варнавська І.В.**, канд.пед.н., доцент

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

м.Херсон

**ПРОБЛЕМНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН
УПРАВЛІНСЬКОГО ХАРАКТЕРУ**

Вища школа, як соціальний інститут покликана давати студентам знання основ науки, виробляти навички і вміння застосовувати їх в практичній діяльності. У цьому відношенні методи активного навчання є одним із найбільш перспективних напрямів удосконалення професійної підготовки фахівців.

Для вирішення проблем глобалізації світової економіки і розвитку інтеграційних процесів, у вищих навчальних закладах країни тримає активний процес переорієнтації навчального процесу на нові форми і методи навчання. Адже модернізація освітнього процесу у вишах країни передбачає пошук шляхів активізації діяльного і творчого підходу. Щоб домогтися ефективності освітнього процесу, сучасна система освіти вимагає від викладача змістити акцент у процесі викладання на застосування таких методів, які розвивали б активну пізнавальну діяльність студента у всіх формах і ланках навчального процесу. Одним із способів досягнення цієї мети є впровадження проблемного навчання.

Технологія проблемного навчання має низку позитивних характеристик і переваг:

- отримання інформації студентами під час вирішення теоретичних і практичних проблем;
- підвищення активності студентів;
- можливості застосування отриманих знанні студентами в нових ситуаціях;
- формування компетентної особистості, здатної до ефективного вирішення соціально-економічних завдань, що стоять перед країною на найближчу перспективу.

Проблемне навчання дає найбільший ефект, коли його методи охоплюють всі форми навчальної роботи зі студентами: як аудиторні, так і поза аудиторні. Впровадження проблемних методів навчання формує більш активні, творчі методи викладання економічних дисциплін, особливо дисциплін управлінського характеру. Разом із тим вдосконалення навчального процесу полягає не в сьогочасній повній заміні традиційних методів навчання проблемними методами, а в тому, щоб в практиці викладання змінити співвідношення між ними, на користь останніх, навчитися їх комбінувати.

Основна ідея проблемного навчання полягає в тому, що знання в значній мірі повинні передаватися студентам не в готовому вигляді, а набуватися ними у процесі самостійної пізнавальної діяльності. При цьому видозмінюються сфера взаємодії функції викладача і студента в процесі навчання: посилюється роль студента як суб'єкта навчального пізнання і роль викладача як організатора самостійної пізнавальної діяльності учня.

Найважливіші цілі проблемного навчання:

- розвиток мислення і здібностей студентів, розвиток творчих умінь;
- засвоєння студентами знань, здобутих в ході активного пошуку і самостійного вирішення проблем;
- виховання активної творчої особистості студента, який вмє бачити, ставити і вирішувати нестандартні проблеми;
- розвиток професійного проблемного мислення.

Основні завдання проблемного навчання – це сприяти оволодінню культурою дискусії, вмінню висловлювати власні оціночні судження і аргументувати свою точку зору, формування навичок самооцінки і самоаналізу навчальної діяльності.

Вихідним пунктом проблемного навчання є виокремлення у досліджуваному матеріалі суперечності, проблеми. Викладач дисциплін управлінського характеру організовує і здійснює подачу завдань, щоб в здобувачі вищої освіти виникли інтелектуальні труднощі і прагнення вирішити їх. Важливо навчити студента вирішувати суперечності. Отже, під проблемним навчанням розуміється така організація навчального процесу, яка передбачає створення у свідомості студента під керівництвом викладача проблемних ситуацій і організації активної самостійної діяльності студентів по їх вирішенню.

Технологія постановки проблемної ситуації і управління їх рішенням, завжди супроводжується порівняно значними витратами часу на лекції і семінарському занятті, тому і з деяких інших причин не можна керуватися в навчальному процесі винятково ідеями проблемності. Кінцева мета викладання – систематизування знань студентів. Знайти відповідь на поставлені питання в умовах проблемної ситуації можна лише в тому випадку, якщо викладач досконало володіє методикою постановки і вирішення проблем, а студент – необхідними опорними знаннями.

Література:

1. Аксьонова О.В. Методика викладання економічних дисциплін. Київ: КНЕУ, 2006. 708 с.
2. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.

**«СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ
ПРОДОВОЛЬЧИХ, ЕКОЛОГІЧНИХ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ
ВИКЛИКІВ»**

Берлог Владислав Анатолійович,

Мещеряков Володимир Євгенійович

Доцент кафедри прикладної економіки і міжнародних економічних
відносин, кандидат економічних наук

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Харків

**ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЕТАПИ ЇЇ
ПРОВЕДЕННЯ**

В сучасних умовах екологічних і фінансово-економічних викликів, з якими зіштовхуються суб'єкти підприємницької діяльності аграрного сектору економіки важливим інтегральним критерієм оцінки ефективності його функціонування поступово стає вартість підприємства. Динамічне зростання вартості суб'єкта бізнесової діяльності відбувається через вплив конкретних функцій управління його вартістю на основі комплексного врахування всіх аспектів системи управління ефективністю бізнесу. Лише показник зростання вартості підприємства є загальною метою та критерієм ефективності для всіх учасників діяльності бізнесу та збігається з їх різнобічними власними інтересами. Нині для прийняття ефективних управлінських рішень власникам і керівництву підприємства конче необхідна інформація про вартість бізнесу. У проведенні оцінювальних робіт зацікавлені також й інші сторони: державні структури (контрольно-ревізійні та інші органи), кредитні організації, страхові компанії, постачальники, інвестори та акціонери. Підвищення вартості компанії – один із показників зростання доходів його власників. Тому

періодичне проведення оцінки вартості бізнесу справедливо можна використовувати для аналізу ефективності управління підприємством.

Зосередження на пошуку можливостей ефективного функціонування компанії зумовлює необхідність формування якісної системи інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у сфері вибору методів оцінки вартості підприємства та альтернатив фінансових прогнозів його розвитку. Необхідність подальшого дослідження та поглиблення теоретичних, методичних і прикладних аспектів організаційно-методичного забезпечення управління вартістю компанії визначає актуальність дослідження.

При визначенні ринкової оцінки бізнесу згідно з міжнародними стандартами можуть використовуватися три підходи: витратний, ринковий (порівняльний) і прибутковий. При використанні витратного підходу оцінка вартості об'єкта базується на визначенні поточної вартості витрат, необхідних для прямого відтворення або заміщення об'єкта оцінки. Витратами на відтворення об'єкта оцінки є витрати, необхідні для створення точної копії об'єкта оцінки з урахуванням наявних ринкових цін матеріалів і технологій, які застосовувалися при створенні об'єкта оцінки, на дату її проведення [1]. Ринковий (порівняльний) підхід полягає у сукупності методів оцінки вартості об'єкта оцінки, заснованих на порівнянні об'єкта оцінки з аналогічними об'єктами, щодо яких є інформація про ціни угод з ними. Дохідний підхід містить сукупність методів оцінки вартості об'єкта, заснованих на визначенні очікуваних доходів. Підсумкова величина оцінки вартості об'єкта отримується оцінювачем як підсумок обґрунтованого узагальнення результатів розрахунків вартості об'єкта оцінки при використанні різних підходів і методів. Оцінювач зобов'язаний використовувати один з трьох підходів до оцінки чи обґрунтувати відмову від використання того чи іншого підходу. Оцінювач має право самостійно визначати конкретні методи оцінки в рамках застосування кожного з підходів [2].

Вибір підходів і методів для оцінки об'єкта може здійснюватися в кілька етапів. На першому етапі здійснюється підготовка та аналіз інформації. На

другому етапі проводиться аналіз галузевих факторів і показників компанії. Вибір методів оцінки визначається характеристиками оцінюваного підприємства. На третьому етапі визначається, які методи можуть бути використані, аналізуючи активи (метод оцінки чистих активів, метод ліквідаційної вартості), доходи та порівнюючи продаж об'єктів-аналогів (оцінювальні коефіцієнти: ціна/прибуток, ціна/грошовий потік, ціна/дивіденди тощо. або метод угод). На четвертому етапі аналізуються достатність і якість інформації за порівнянними компаніями. Якщо є певна кількість порівнянних компаній, то розраховуються коефіцієнти, які потім використовуються в методі ринку капіталу, або використовується метод угод. На п'ятому етапі складається прогноз динаміки майбутніх доходів, які порівнюються з поточними. Якщо передбачувані майбутні доходи значно вищі поточних, то в цьому випадку застосовують метод дисконтованих грошових потоків; в іншому випадку - метод капіталізації доходів. На шостому етапі при використанні методів, заснованих на аналізі активів, визначається: чи є підприємство чинним (у цьому випадку використовується метод оцінки чистих активів); якщо підприємство знаходиться на грані банкрутства, то застосовується метод ліквідаційної вартості [3]. Проведений поетапний аналіз є доказовою базою обґрунтованості вибору підходів і методів або відмови від їх використання для розрахунку вартості бізнесу.

В сучасних умовах ринкової економіки підприємства не лише здійснюють виробничий процес, що спрямований на створення нової вартості, але й самі представляють певну вартість і є об'єктами купівлі-продажу, що обумовлює необхідність визначення ринкової вартості бізнесу. Вартість підприємства є його комплексним критерієм сталого розвитку, оскільки вона зображує сукупну характеристику фінансових показників діяльності компанії та забезпечує інтереси різних учасників ринкових відносин. Тому вартісна оцінка підприємства повинна стати важливим інструментом управління власністю. При цьому, збільшення вартості бізнесу – один з найважливіших критеріїв

сучасного ефективного управління бізнесом аграрного сектору в умовах екологічних і фінансово-економічних викликів.

Література

1. Гавва В. Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання: Навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 224 с. 2. Егерев И. А. Стоимость бизнеса: Искусство управления: Учебное пособие. Москва : Дело, 2003. – 480 с. 3. Тюріна Н. М., Карвацка Н. С. Управління фінансовою санацією підприємства [Текст] : підручник Львів : Новий Світ-2000, 2008. 396 с.

Букін Георгій Вікторович

заступник начальника Управління фітосанітарної безпеки

Чернишова Євгенія Олегівна

головний спеціаліст відділу контролю в насінництві та розсадництві

Управління фітосанітарної безпеки

к.с.-г.н, доцент

Головне управління Держпродспоживслужби в Херсонській області,

м. Херсон

ВИРОЩУВАННЯ ГАРБУЗА МУСКАТНОГО ЯК МОЖЛИВІСТЬ

ОТРИМАННЯ ДОДАТКОВОГО ПРИБУТКУ

Важливе місце в розвитку агропромислового комплексу України належить баштанництву, однак, зазвичай, товаровиробники півдня України приділяють увагу лише вирощуванню кавунів та динь, забуваючи про інших представників плодових культур родини Гарбузових (Cucurbitaceae).

Гарбузи, або як його ще називають у народі баня, горгопка, кабак, каракуцька, вирощують на всіх континентах, окрім Антарктиди. Плоди гарбузів відзначаються високими смаковими і поживними властивостями, є

делікатесним та дієтичним продуктом. Споживають їх у свіжому вигляді та для переробки. М'якоть плодів гарбуза легко засвоюється та швидко перетравлюється, його енергетична цінність становить 1,25 кДж/кг [1].

Велику харчову цінність має насіння гарбузів, в якому міститься багато рослинної олії: вміст жиру в повітряно-сухому ядрі насіння коливається від 41 до 48%. Олія гарбузів є цінною за смаковими якостями, багатою на вітаміни і не поступається кращим видам харчових олій [2].

До того ж гарбузи – цінний соковитий корм для сільськогосподарських тварин. Плоди гарбузів здебільшого згодуюють худобі у свіжому вигляді, а також використовують для силосування. Силос має високі поживні властивості, приємний запах та смак і добре поїдається всіма видами тварин [3].

Плоди гарбуза – один з важливих продуктів харчування в багатьох народів. Про використання гарбуза в лікувальних цілях люди знали ще в давнину. Широко гарбуз використовували в науковій і народній медицині. Як лікарська сировина цінними є м'якуш, насіння, плодоніжки й квітки. Вживання плодів гарбуза в різних видах, і навіть, у великих дозах нешкідливо, не викликає побічних дій. Плоди гарбуза - могутній антиоксидант, який має антирадіаційну, антимуtagenну, антиканцерогенну, антистресову й антиінфекційну дію. З плодів виділена речовина, що пригнічує ріст туберкульозної палички [4].

Серед найбільших світових виробників гарбузів - Китай, Індія, Україна, США, Єгипет та Мексика. Наприклад, у США ринок гарбузів вважається обмеженим і сезонним. Більшість гарбузів вирощують для переробки, і лише незначна частина використовується для виготовлення декоративних виробів. Найбільшим виробником гарбуза є штат Іллінойс, хоча насправді багато плодів, вирощених у Сполучених Штатах, розташовуються на полях у радіусі 145 миль від міста Пеорія (штат Іллінойс), оскільки поряд розміщені виробничі потужності Libby's, що належить харчовій компанії Nestlé, яка щорічно консервує понад 85 відсотків вирощеного у світі гарбуза. Слідом за Іллінойсом у виробництві гарбуза у переліку штатів, що займаються культивуванням

культури, розташовуються Каліфорнія, Нью-Йорк, Огайо, Пенсільванія та Мічиган [5].

В Україні в останні роки цій культурі приділяється недостатня увага, хоча зацікавленість у їх вирощуванні постійно росте. Приватні та державні підприємства все в більших обсягах вирощують культуру, намагаючись отримати ранню та надранню продукцію. Також сільгоспвиробники України можуть успішно експортувати вирощені плоди та продукти їх переробки на ринки близького та далекого зарубіжжя, проте в кожній країні існують свої вимоги до специфікації на плоди гарбуза залежно від ваги, форми та інших показників [6].

У посушливих умовах південного Степу України гарбуз успішно реалізує свій генетичний потенціал, ефективно використовуючи фотосинтетично активну радіацію і за рекомендованої технології вирощування завжди забезпечуються його високі стабільні врожаї. Також гарбузи відносяться до культур, що мають високу здатність протистояти несприятливим умовам вирощування, особливо посухам і високим температурам, що часто спостерігаються в умовах Півдня України. Одночасно ця культура добре реагує на покращення умов вирощування, а особливо на добрива та зрошення.

Проте, зважаючи на те, що Херсонська область належить до зони ризикованого землеробства, протягом вегетаційного періоду гарбузів мускатних можуть скластися різні погодні умови, які позначаються позитивно або негативно на зростанні і розвитку рослин, величині і якості урожаю. Наприклад, велика сухість і вологість повітря, низька і висока температура затримують розкриття квіток, що приводить до неповного запліднення і опаданню зав'язей. Температура вночі і вранці нижче + 12°C приводить до недозрівання пилку у чоловічих квіток, внаслідок чого запилення не відбувається. Висока вологість повітря сприяє кращому заплідненню і зав'язуванню плодів. При ненормальному заплідненні плоди виходять потворними

Отже, використовуючи родуктивні сорти і поєднуючи їх генетичний потенціал з прийомами агротехніки, проведеними в оптимальні строки і на високому рівні, можливо отримати повноцінний урожай плодів гарбуза мускатного.

Література

1. Бахчевые культуры / под ред. А.О. Лымаря. Київ: Аграрна наука, 2000. 330 с.
2. Лихацький В.І. Баштанництво: посіб. Київ: Вища школа, 2002. 166 с.
3. Буриев Х.Ч. Справочная книга бахчевода. Москва: Колос, 1984. 186 с.
4. Болотских А.С. Овощи Украины. Харьков: «Орбита», 2001. 1088 с.
5. Neal Lineback, Mandy Lineback Gritzner. Geography in the News: Pumpkins National geographic. URL: <https://blog.nationalgeographic.org/2013/09/13/geograph>
6. Малиновський Б. Заробити на вирощуванні гарбуза. ©Пропозиція - Головний журнал з питань агробізнесу. URL: <https://propozitsiya.com/ua/zarobyty-na-vyroshchuvanni-garbuza>

Горова Юлія Валентинівна

Магістр

Улянич Юлія Василівна

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Уманський національний університет садівництва

м. Умань

СТРАХОВА ВАРТІСТЬ АГРАРНИХ КУЛЬТУР

Україна має великий аграрний потенціал, але вітчизняне агрострахування до цього часу не набуло стратегічного значення. Такі послуги надають лише 13 українських страхових компаній (хоча ліцензію на здійснення добровільного

страхування аграрної продукції мають 61 компаній) [1], а агрострахуванням охоплено не більше 4% аграрних площ. Сучасний стан розвитку аграрного страхування характеризується незначною кількістю відповідних пропозицій страхових компаній, недовірою до них агровиробників, їх низькою поінформованістю та недостатньою фінансовою самостійністю, нереалізованими завданнями держави щодо стабілізації виробництва й доходів у аграрному секторі.

В Україні найпоширенішим вважається страхування від окремих ризиків, зокрема від граду [2]. Предметом страхування аграрних культур є:

- витрати підприємства на виробництво культури;
- майбутній урожай культури;
- майбутній дохід від виробництва культури.

Варто відзначити, що в Україні майбутній дохід від виробництва культури не виступає предметом страхування, що, насамперед, пов'язано з постійними економічними коливаннями в країні. В аграрному страхуванні страхова вартість визначається в залежності від того, що є предметом страхування (табл. 1).

Таблиця 1

Страхова вартість аграрних культур та підстави для отримання страхових відшкодувань

Предмет аграрного страхування	Страхова вартість	Підстава для звернення за отримання страхових відшкодувань
Витрати підприємства на виробництво культури	Сума планових витрат на виробництво культури (якщо страховий договір укладається до посіву культури) або сума фактичних витрат на	Повна загибель посівів на всій або частині посівної площі

Збірник тез. Том I

	виробництво культури (якщо страховий договір укладається після сівби культури)	
Майбутній урожай культури	Очікувана вартість майбутнього врожаю (обсяг очікуваного врожаю помножений на ціну реалізації, зазначені в договорі страхування)	Недоотримання (або неотримання) врожаю культури порівняно з плановим, що зазначений в договорі
Майбутній дохід від виробництва культури	Обсяг очікуваного доходу, що зазначений у договорі страхування	Недоотримання доходу від виробництва культури, яке було спричинене: недоотриманням врожаю або падінням ціни на продукцію

В аграрному страхуванні варто розрізняти збиток та фізичний збиток. Під фізичним збитком розуміється розмір недоотриманого врожаю на всій площі порівняно з плановим обсягом врожаю, зазначеним у договорі. Збиток – це грошовий вираз фізичного збитку, що обчислюється як добуток фізичного збитку з одиниці площі на площу посіву та на ціну реалізації, зазначену в договорі страхування.

Для страхування ризиків аграрних культур, яке належить до майнового страхування, поняття «страхова виплата» та «страхове відшкодування» вживаються як взаємозамінні і означають грошову суму, що страховик виплачує страхувальнику в межах страхової суми і відповідно до умов договору страхування у випадку, якщо настав страховий випадок. Обсяг страхового відшкодування буде завжди меншим від страхової вартості предмета

страхування. Він обчислюється як збиток чи частина збитку, завданого предмету страхування страховою подією.

У страхуванні аграрних культур страхова сума це максимальна грошова сума, яку отримає страхувальник у випадку загибелі врожаю [3].

Залежно від того як співвідносяться між собою страхова сума та страхова вартість виокремлюють повне (страхова сума дорівнює вартості предмета страхування) та часткове страхування (страхова сума менша від вартості страхування). У цьому страхуванні страховими ризиками можуть бути: вимерзання, ожеледь, заморозки, льодова кірка, випрівання (на зимовий період); весняні заморозки; град, удар блискавки; землетрус; лавина, земляний зсув, сель; пожежа; сильний вітер, пилова буря, шквал, смерч, суховій, видування; злива, сильна злива, тривалі дощі, павідь, паводок; засуха чи зневоднення на землях, які підлягають примусовому зрошенню або заводненню, дуже сильна спека, ґрунтова кірка, випадіння рослин; епіфітотійний розвиток хвороб рослин; епіфітотійне розмноження шкідників рослин; вторинні хвороби рослин (внаслідок настання ризиків); протиправні дії третіх осіб щодо рослинницьких насаджень.

Аграрне страхування є найважливішим способом зниження ризикованості аграрного сектору. Однак, незважаючи на значну потребу в такому захисті, в нашій країні зроблені лише перші кроки в розвитку цього виду страхування.

Література

1. Перспективи українського агрострахування. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100006812-perspektivi-ukrayinskogo-agrostrakhuvannya> (дата звернення 01.10.2020).

2. Шолойко А. Світовий досвід державної підтримки сільського господарства через програми страхування. Економіка АПК. 2013. № 135. С. 41-43

3. Що таке агрострахування? Головні аграрні новини. 2013. URL: <https://agronews.ua/node/24270> (дата звернення 06.09.2020р.).

Лазарєва Олена Володимирівна

професор, доктор економічних наук,

доцент кафедри управління земельними ресурсами

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

м. Миколаїв

ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Одним з основних стратегічних напрямків нового етапу розвитку збалансованого землекористування є інноваційна модель його розвитку. Для того, щоб відповісти на основне питання інноваційного розвитку землекористування потрібно мати чітке уявлення, що є рушійною силою його досягнення, що забезпечує мотивацію інноваційної діяльності.

Інноваційність збалансованого землекористування потрібно розглядати через призму розробки загальнодержавних і регіональних програм використання і охорони земель, складання схем землеустрою; використання та охорони земель відповідних адміністративно-територіальних утворень; обґрунтування встановлення меж територій з особливими природоохоронними, рекреаційними і заповідними режимами; програм охорони родючості ґрунтів та довкілля зокрема і ін. Інноваційна модель управління землекористування повинна знаходити своє відображення в організації території агроформувань за принципом водозбірного формату, тобто землеустрій повинен розвиватися не автономно (розсіяно) в окремих господарствах, а комплексно на площі всього водозбору або декількох водозборів. Інноваційний розвиток збалансованого землекористування повинен починатися із розробки складових частини і елементів проектів землеустрою, оскільки існуюча методологія розробки не завжди гармонійно узгоджується з потребами суспільно-політичного, соціально-економічного функціонування сучасного українського соціуму. Наприклад, нині в умовах ринкової економіки дискусійним залишається

питання доцільності такої складової як організація виробничих підрозділів і земельних масивів бригад, проектування багатопільних сівозмін, особливо для фермерських (селянських) господарств [1]. Натомість виникає необхідність впровадження таких складових частин проектів організації території як: встановлення обмежень на використання землі; організація території земель природоохоронного, рекреаційного, оздоровчого призначення; земель промисловості, транспорту, оборони, зв'язку і ін.

Окремими складовими проектів організації повинні бути визначення еколого-економічної ефективності, визначення розміру податку і ін. Проте перебіг суспільно-політичних процесів в Україні ускладнюють процес розвитку інновацій на цьому полі. Причин, як згадувалось декілька: відсутність інвестиційного забезпечення на розробку науково-дослідних і конструкторських робіт; відсутність теоретико-методологічного забезпечення змісту землеустрою агроформувань та земель несільськогосподарського призначення і ін., що негативно позначається на ефективності землекористування, земельного менеджменту, особливо на стадії широкоформатних соціально-економічних, суспільних перетворень.

Аналіз напрямів шляхів подолання проблем інноваційного процесу показав, що домінуючим серед них є розвиток загальнодержавної (національної) інноваційної політики в землекористуванні, яка істотно, цілеспрямовано забезпечить визначення землекористування як одного із пріоритетних напрямів розвитку інновацій; здійснення заходів щодо удосконалення організаційної структури наукового забезпечення сфери землекористування з метою поглиблення інтеграції науки і виробництва на основі інноваційних підходів й моделей та підвищення ролі землевпорядної науки в практичній реалізації науково-технічних розробок; формування фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, необхідних для досягнення поставленої мети – інноваційного розвитку землекористування.

Слід зазначити, що метою національної інноваційної політики в землекористуванні є спрямування інноваційного процесу на виведення у найкоротші терміни землекористування на передові еколого-економічні, техніко-технологічні показники розвитку. Досягнення визначеної мети зумовлює необхідність досягнення пріоритетів інноваційної політики у сфері збалансованого землекористування, як розробка концепції інноваційної моделі землекористування, зорієнтованої на екологобезпечний розвиток, нормативно-правове і програмно-методологічне забезпечення структурних перетворень в землекористуванні на інноваційній основі, створення і розвиток ринку землевпорядної науково-технічної продукції, збалансованість розвитку фундаментальних і прикладних досліджень в сфері землекористування, підвищення інноваційно-інвестиційної активності бізнесу в земельній сфері, формування державних замовлень на проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у сфері землекористування, відпрацювання механізму реалізації інноваційних перетворень в землекористуванні, організація координації та контролю за станом інвестування в землекористування.

Дотримання зазначених пріоритетів забезпечить комплексність інноваційного шляху розвитку землекористування, а саме – визначить прогноз науково-технологічного та інноваційного розвитку в сфері землекористування; запровадить механізм постійного моніторингу інноваційної активності, оцінки інновацій та їх рейтинг; активізує інвестиційні процеси в землекористуванні, в першу чергу в напрямі раціонального використання і охорони земельних ресурсів; сформує механізми оцінки ефективності використання інвестиційного ресурсу учасниками інноваційного процесу; забезпечить створення централізованого комп'ютерного банку інноваційної діяльності в сфері землекористування, поглибить співробітництво у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності з різними галузями економіки тощо.

1. Білик Ю.Д. Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва в Україні на інноваційній основі. Матеріали четвертих зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників 25-26 червня 2015 року. К.: ІАЕ УААН, 2015. С. 361-369.

Каламан Ольга Борисівна

докторант, к.е.н., доцент,

Одеська національна академія харчових технологій, Одеса

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Сьогодні, незважаючи на анексію Криму і втрату практично половини виноградників, Україна продовжує розвиватися як виноробна країна. Україна, нажаль, не може похвалитися 8-тисячолітньою історією. Хоча за часів СРСР Україна була найбільшим постачальником вин (2500 кв. км виноградників). Але в період антиалкогольної кампанії в 1986 р. 800 кв. км виноградників були знищені. Потім відбувався період «перебудови», серія економічних криз, криміналізація алкогольного сектора. Останньою краплею стала анексія Криму Росією і втрата виробничих потужностей і унікальних виноградників, в т. ч. автохтонних сортів. Причому багато з них були висаджені напередодні цих подій. Проте, галузь активно функціонує, випускає мільйони декалітрів виноробної продукції і навіть в останній рік демонструє поживлення.

Безумовно, найбільш сприятливим місцем для виноробства, з точки зору клімату, є південь України і Закарпатті. Втім, ряд сортів пробують вирощувати і в інших регіонах країни. Експерти прогнозують, що в зв'язку з потеплінням виноробні мікрозони можуть з'явитися в Запорізькій, Дніпропетровській та інших областях. З існуючих на даний момент винних регіонів виділяють як зони промислового виноградарства: південну частину України - Одеська

область (зокрема, терруар Бессарабії), Херсонська і Миколаївська. Також виробляють вина в мікрозонах на Заході країни. Найбільш перспективною є Бессарабія. На сьогоднішній день площа виноградників в Україні становить 43,5 тис. га. За даними статистики, площа кримських виноградників у 2013 році становила 75 тис. га, але вже в 2016-м площі скоротилися до 45,1 тис. га. Україна розуміє, що для виходу на світовий ринок їй потрібен сорт-локомотив, автохтон, який допоможе країні виділитися серед більш успішних сусідів по Східній Європі. А потім, можливо, українським енологам буде чим здивувати і лідерів світового виноробства. Але після тимчасової втрати Криму з його автохтонами, створити власне обличчя українського вина непросто. В Одеській області, крім європейських сортів, існує і кілька локальних. Мабуть, сорт номер один (та й взагалі, він у нас такий єдиний - Тельті-курук - в перекладі з тюркського означає «лисячий хвіст» (гроно нагадує хвіст лисиці). Цей унікальний сорт культивується в регіоні Шабо Одеської області і з нього робляться перспективні білі вина.

Так як терруар, де Тельті-курук дає хороші результати, є далеко не у кожного, серед виноробів популярний сорт Одеський Чорний (друга назва Аліберне), виведений в 50-і роки ХХ століття шляхом схрещування Каберне Совіньона і Алікант Буше в Інституті виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова. На думку багатьох експертів, сорт є досить вагомим потенціалом. Варто згадати також Сухолиманський Білий, отриманий в Україні шляхом схрещування сортів Шардоне і Плавай. Основні сорти для ігристих вин - європейські, проте українські винороби також часто використовують грузинський сорт Ркацителі. Найвідоміші виробники Одеської області: «Шабо», «Вина Гулієвих», «Колоніст», з нових і малих виноробів - виноробня «Дон Алехандро». Легендарні українські марочні вина Херсонській області: «Оksamит України», «Перлина Степу», «Наддніпрянське» і преміальне купажне вино «Князь Трубецькой». Найбільш цікаві виробники: «Виноробне господарство Князя П.Н. Трубецького », Veukush Winery, з малих -« Курінь ».

Сортовий склад культивованих в Закарпатті виноградних лоз різноманітний і налічує близько 150 найменувань, серед яких у виноробстві використовується близько 30. Достойні вина виробляються з таких європейських сортів, як Піно Нуар, Каберне Совіньон, Мерло, Бастардо, Трамінер Рожевий, Мюллер-Тургау, Піно Гріджіо, Піно Блан, Рислінг Рейнський. З угорських сортів (Фурмінт, Черсеги) і західноєвропейського Мускат Отонель виробляє вина Château Chizay. Знакове вино цього виробника «Троянда Карпат», який використовується сорт - Трамінер Рожевий. Слід відзначити вагомого виробника закарпатського регіону - «Котнар».

З українського виноматеріалу виробляються ігристі вина, коньяки (бренді), тихі і кріплені вина. Нагадаємо, що за законодавчими нормами і вимогами ЄС, до 2026 року виробники повинні відмовитися від назв «Шампанське» і «Коньяк». На сьогоднішній день в українському виноробстві налічується близько 180 виробників. Серед них 61 - малі виробники, які зовсім недавно отримали можливість легалізуватися завдяки корективам законодавства. У 2017-2018 рр. виробництво виноматеріалів стабільно росло, в середньому на 5%, помітне збільшення виробництва виноматеріалу для коньяків (бренді) на 25%. У 2018 році Україна виробила на 40% менше тихих та ігристих вин, ніж в 2013. При цьому, якщо ринок тихих вин після обвалу в 2014 році поступово зростав, то сегмент ігристих вин можна назвати волатильним. У 2018 році виробництво тихих вин в Україні зросло майже на 1,5% в порівнянні з 2017 роком. Виробництво ігристих скоротилося на 8%.

Український ринок вина перспективний як з точки зору експорту, так і імпорту. І найбільш далекоглядні оператори це розуміють і, схоже, цим успішно користуються. За останні роки експорт українського вина в Європу збільшився в кілька разів, українське вино стає помітно більш популярним в ЄС. Воно вже демонструє хорошу фінансову динаміку в Німеччині, судячи з перших кроків, його лояльно приймають азіатські ринки. Є успіхи у Великобританії, яка вважається демонстраційним подіумом для винних трейдерів світу. Якщо дивитися на показники останніх п'яти років, ринок вина,

з точки зору обсягу продажів і імпорту, істотно не змінюється. Було стрімке зростання до 2013-14 рр., зараз ситуація стабільна. Що буде далі, покаже час. Україні потрібна, як у виноробстві, витримка.

Література:

1. Державна служба статистики України: [Веб-сайт]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.10.2020).
2. Укрсадвинпром: [Веб-сайт]. URL: <https://ukrvinprom.ua/home> (дата звернення: 05.10.2020).

Кобаченко А.І.,

аспірант

Херсонський державний аграрно-економічний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВОДНИМ ГОСПОДАРСТВОМ УКРАЇНИ

Підвищення рівня екологізації системи управління водними ресурсами вбачається у визначенні механізмів залучення позабюджетних форм фінансування, зокрема державно-приватного партнерства, з метою формування джерел для реалізації заходів щодо поліпшення стану водних об'єктів. Відсутність чіткого регламенту співпраці державних органів і бізнесу призводить до загострення екологічних проблем та підвищення рівня екологічних, економічних, організаційних та технологічних ризиків.

У зв'язку з необхідністю підвищення рівня ефективності системи водного господарства та формування ефективної форми управління першочергового значення набуває проведення екологічного аудиту та визначення потенціалу та технологічних можливостей зрошувальних систем України та гідротехнічних споруд. У цьому контексті актуальності набуває встановлення відповідності

напрямів розвитку та етапів модернізації іригаційних систем принципам сталого розвитку, стану імplementованості відповідного законодавства.

Ключовим питанням на сьогодні залишається екологічне обґрунтування програм адаптації зрошувальних систем та режимів зрошення сільськогосподарських культур у зв'язку зі зміною клімату. Направлення зусиль у напрямку розбудови аграрного сектору та зростання обсягів виробництва сільськогосподарських культур передбачало використання зрошувальних земель в інтенсивному режимі, що суттєво погіршило екологічний стан як земель сільськогосподарського призначення, так і водних об'єктів. Реалізація екологічного аудиту водних об'єктів має стати суттєвою складовою стратегічного екологічного оцінювання, що в умовах децентралізації влади допоможе органам місцевого самоврядування впроваджувати екологічний менеджмент як системи управління розвитком територій. Використання такого підходу до збалансованого розвитку територій надасть можливість стійкого її соціально-економічного розвитку, підвищить рівень інвестиційної привабливості для інших видів господарювання.

У цьому контексті головною умовою підвищення ефективності водного господарства є наукове обґрунтування принципів екологічного менеджменту, методології проведення екологічного аудиту та її адаптованості до діючих методик країн ЄС, оскільки екологічна безпека є головним пріоритетом світової спільноти. В рамках проведення екологічного аудиту потребують оцінювання стану об'єктів водно-гідротехнічної техніки. Окрім цього, обов'язковою є оцінка джерел водних ресурсів та води для зрошення, яку направлено на встановлення впливовості якості води на стан земель сільськогосподарського призначення, які також потребують екологічного оцінювання. Екологічний стан земель сільськогосподарського призначення є обов'язковою умовою стратегічного оцінювання територій.

Результати екологічного аудиту з подальшим здійсненням стратегічного екологічного оцінювання являється основою здійснення екологічного менеджменту, що на національному рівні передбачає обґрунтування основних

етапів модернізації та відновлення галузі водного господарства за умови толерантного розподілу функцій управління водними ресурсами та експлуатації систем управління водними ресурсами та меліоративних систем між Державним агентством водного господарства та регіональні органи влади. У цьому контексті посилення ролі Державного агентства водного господарства в управлінні водними ресурсами дозволить підвищити рівень екологічної безпеки.

Література:

1. Ромащенко М.І., Дехтяр О.О. Деякі питання реформування водогосподарської галузі України. Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Меліорація і водне господарство». Київ, 2016. Вип. 103. С. 3–8.
2. Zhovtonog O., Dirksen W., Roest K. Comparative Assesment of Irrigation Sector Reform in Central and Eastern European Countries of transition. GTZ. 2003. p. 19–38.
3. Hadzieva V. Condition problems and opportunities of irrigated agriculture after // Bulgarians to the European union-Rural Economics and Management. 2007. Vol. 52. pp. 85–89.
4. Галушкіна Т.П. «Екологічний аудит: теорія та практика: наукове видання. Одеса: ТОВ «ІНВАЦ», 2008. 41с.

Морозов Роман Володимирович

доктор економічних наук,

професор кафедри менеджменту та інформаційних технологій
ДВНЗ «Херсонський державний аграрно-економічний університет»

НАУКОВІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗИ РИСІВНИЦТВА

Стабільність сучасного суспільства значною мірою визначається характером аграрного виробництва, що, будучи одним з основних видів економічної діяльності, забезпечує людство продовольством. Однак у другій половині XX – на початку XXI століття в агропромисловій сфері почали наростати кризові явища, з'явилися ознаки нестійкості сільського господарства, у результаті інтенсифікації і розширення масштабів діяльності аграрний сектор став причиною прискореної деградації і виснаження природних, у першу чергу земельних ресурсів, у багатьох країнах аграрії не змогли забезпечити виробництво достатньої кількості продовольства, почали виникати соціальні і екологічні проблеми, пов'язані з неефективністю сільськогосподарського виробництва.

В контексті дослідження проблем сталого розвитку важливими є наукові розробки зарубіжних і вітчизняних учених. До питань сталого розвитку економічних систем зверталися зарубіжні дослідники Д. Медоуз [2], Г. Брундтланд [5], К. Кондратьєв [1], Г. Дейлі [4] та ін. Вітчизняна економічна наука впродовж багатьох десятиліть збагачується новими розробками теоретичного і прикладного характеру в цій сфері.

Безпосередньо, що стосується питання вирішення проблем сталого сільського господарства і сільського розвитку, то у 1996 р. на сесії FAO (Food and Agriculture Organization – Продовольча та сільськогосподарська організація ООН) у Римі були сформульовані і прийняті основні положення програми сталого сільського господарства і сільського розвитку (SARD – Sustainable

Agricultural Rural Development), яка є важливою складовою «Agenda XXI» і висвітлює основні підпрограми та керівні принципи щодо досягнення сталого розвитку.

У контексті світового виробництва харчової продукції, ґрунтуючись на концепції сталого розвитку сільського господарства і сільських територій, країни світу надають важливого значення розвитку рисівництва, пропонується дедалі більше глобальних ініціатив, спрямованих на стимулювання цього виробництва. До них належать виконання положень «Порядку денного на XXI століття», що стосуються сталого сільського господарства і сільського розвитку, Декларації про всесвітню продовольчу безпеку 1996 р., Декларації тисячоріччя ООН 2000 р. До міжурядових регулятивних інструментів, які мають ключове значення для виробництва рису, належать міжнародні стандарти якості продовольства (CODEX Alimentarius), міжнародні угоди у сфері торгівлі сільськогосподарською продукцією, які функціонують на рівні Всесвітньої торгової організації. Нині у світовому сільському господарстві значну увагу приділяють розвитку рисівництва, про що свідчить той факт, що 2004 р. Генеральна Асамблея ООН об'явила Міжнародним роком рису.

Ініціатива проведення Міжнародного року рису була висунута у 1999 р., коли Міжнародний науково-дослідний інститут рису, відреагувавши на зростаючу стурбованість своїх співробітників серйозними питаннями, що стосуються вирощування рису, звернувся за співпрацею до FAO з тим, щоб оголосити Міжнародний рік рису. В історії Генеральної Асамблеї ООН випадок оголошення міжнародного року, присвяченого одній сільськогосподарській культурі, був безпрецедентним.

Зважаючи на необхідність вирішення проблеми продовольчої безпеки у Світі, тема Міжнародного року рису – «Рис – це життя» – відображає значення рису як однієї з основних продовольчих культур. Разом із тим, у рамках Міжнародного року рису рис визначено як центральний елемент, за допомогою якого можна чітко розрізнити взаємозалежний зв'язок між сільським господарством, продовольчою безпекою, харчуванням, агробіорізноманіттям,

навколишнім середовищем, культурою, економікою, наукою, гендерними факторами і зайнятістю [3]. В основу проведення Міжнародного року рису покладено ідею залучення всього співтовариства щодо здійснення взаємовигідних спільних дій, спрямованих на вирішення проблем, пов'язаних зі стійким збільшенням виробництва рису. Це має досягатися за рахунок збору та аналізу даних, розповсюдження інформації; проведення національних і регіональних робочих нарад, конкурсів і виставок; цільових досліджень.

Розвиток галузі рисівництва є складним процесом, що зумовлюється різноманітністю і взаємозв'язком його компонентів. Встановлено, що нині зрівноважений розвиток галузі має бути спрямований на отримання високих економічно виправданих рівнів урожайності високоякісного рису з поступовою переорієнтацією економічного зростання на задоволення соціальних потреб суспільства, раціональне використання зрошувальної води, земельних та інших ресурсів (рис. 1).

Рис. 1. Складові зрівноваженого розвитку галузі рисівництва

Рисівництво є невід'ємною складовою зернової галузі у Південно-степовому регіоні України та має перспективи зростання як обсягів, так і ефективності виробництва. Вирощування рису в умовах Причорномор'я відіграє важливу роль як фактор ефективного використання малопродуктивних, вторинно-засолених, осолонцьованих і підтоплених земель, підвищення їх родючості й поліпшення еколого-меліоративного стану та одержання на них у рисових сівозмінах високих урожаїв рису й супутніх сільськогосподарських культур. За сучасних умов зрівноважений розвиток галузі рисівництва як процес стабільного динамічного економічного зростання, що має супроводжуватися адекватними соціальними перетвореннями та сприяти збереженню навколишнього природного середовища і раціональному використанню природно-ресурсного потенціалу традиційної території рисосіяння України, потребує регулюючого впливу, який необхідно забезпечувати шляхом формування системи стратегічного управління розвитком галузі рисівництва.

Література:

1. Кондратьев К. Я. Перспективы развития цивилизации: многомерный анализ / Кондратьев К. Я., Крапивин В. Ф., Савиных В. П. М. : ЛОГОС, 2003. 576 с.
2. Медоуз Д. Пределы роста. 30 лет спустя : учеб. пособ. для вузов / Медоуз Д., Рандерс Й., Медоуз Д. ; пер. с англ. Е. С. Оганесян. М. : Академкнига, 2007. 342 с.
3. Международный год риса. Общая информация [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://www.un.org/russian/events/rice/basic.htm>
4. Daly. H. Economics in a full world / Daly H. // Scientific american. 2005. Vol. 293, № 3 (Sept.). P. 78–85.

5. United Nation. Agenda XXI: Programme of action for sustainable development. UN Puplication, 1992. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/Prvs/2009_1/0044.pdf

Мул Валерія Володимирівна

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня

3 курс, спеціальність 101 «Екологія»

Науковий керівник – д.с.-г.н., професор **Пічура Віталій Іванович**

Херсонський державний аграрно-економічний університет

м. Херсон

ЕКОЛОГО-ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В останні 50 років роки на території України відбулося значне погіршення екологічного стану навколишнього природного середовища у результаті масштабного техногенного навантаження на всі складові довкілля. Це обумовлено неконтрольованою негативною дією промислових підприємства, хімічних та енергетичних комплексів, використанням пестицидів у сільському господарстві та їх розподілу у навколишньому середовищі, наслідки Чорнобильської катастрофи [1]. Деградація і забруднення ґрунтів, зниження природної стабільності та екологічного стану повітряного та водного басейнів призвело до погіршення здоров'я населення України. Тому питання дослідження еколого-демографічного стану, визначення основних причинно-наслідкових причин погіршення демографічного стану і вирішення проблем у збереженні здоров'я населення має актуальне і фундаментальне значення для сучасної науки і практики.

Ґрунтово-ерозійне переміщення радіоактивних речовин, пестицидів, біогенних речовин, солей важких металів із сільськогосподарських земель і скиди неочищених або умовно очищених вод із промислових і житло-

комунальних систем призвело до значного забруднення поверхневих вод. Неякісна вода є однією з причин зростання рівня таких захворювань, як злоякісні новоутворення, хвороба шлунку, печінки тощо. В результаті аналізу еколого-демографічної ситуації за останні 26 років [2] в межах басейну ріки Дніпро встановлено, що найбільш інформативними індикаторами захворюваності, які відображають порушення екологічного стану ландшафтних і водних екосистеми, є прояви злоякісних пухлин і захворюваність сечової системи в людини. Співвідношення кількості вперше зареєстрованих випадків у людей злоякісних новоутворень до загальної чисельності постійно проживаючого населення в містах басейну Дніпра за період спостережень підвищилося в 1,2–1,8 рази. В структурі онкозахворювань населення України переважають на злоякісні новоутворення органів травлення – близько 28 %, статевих органів – до 21 %. Захворюваність сечостатевої системи за останні 26 років збільшилась у 1,7 рази.

Відповідно до прогнозу зробленого відділом народонаселення Департаменту економічних та соціальних справ Секретаріату ООН на найближчі 50 років серед країн в яких найбільше очікується скорочення чисельності населення Україна є в п'ятірці лідерів. Найгірші показники має лише Болгарія – 35,2%, Україна – 33,0 %, Білорусія – 28,2 %, Румунія – 25,7 % [3].

Надмірне антропогенне навантаження на об'єкти навколишнього середовища носить катастрофічний характер та негативно впливає на відтворення популяції в цілому, особливо в межах території великих агломерацій. Один із потужних агломерацій на території України є Дніпропетровська область.

Дніпропетровська область являється потужним економічним техногенних об'єктом, який відносять до числа старопромислових регіонів із високим природноресурсним потенціал, рівнем економічного розвитку і надзвичайно складною негативною екологічною ситуацією. До основних екологічних проблем області віднесено: високий рівень забруднення атмосферного повітря; забруднення відкритих водойм і підземних вод токсичними елементами і

порушення в них біологічної рівноваги; геохімічний забруднення ґрунтового покриву; наявність значних площ несанкціонованих звалищ [4].

У Дніпропетровській області спостерігається певний статевий дисбаланс. У 2018 році співвідношення жінок до постійного проживаючого населення склало – 54,7%, чоловіків – 45,3%. Це обумовлено більшою тривалістю життя жінок у порівнянні із чоловіками, в середньому на 10 років [5].

Чоловіки домінують у вікових групах від 0 до 30 років, а у вікових групах старше 30 років переважають жінки. Станом на 1 січня 2018 року середній вік постійно проживаючого населення на території Дніпропетровської області становив 40,7 року. Чисельність молодшої вікової групи пояснюється низькими показниками народжуваності, що є характерним для Дніпропетровської області (через переорієнтацію основних життєвих цінностей, прагнення до кар'єрного росту та добробуту, підвищення віку формування сімей тощо), зокрема, чисельність молодшої групи щороку зменшується [5].

Середня вікова група є найчисленнішою, в ній спостерігається велика частка іммігрантів працездатного віку. Демографічне навантаження на населення працездатного віку досить високе – 68,7%, у тому числі дітей – 25,97%, осіб старшого віку – 42,49%. Низький рівень народжуваності і високий рівень смертності, що обумовлює скорочення населення, супроводжується зростанням питомої ваги осіб старше працездатного віку, це призводить до процесу «старіння населення» і негативно впливає на демографічну ситуацію Дніпропетровської області [6, 7].

У економічному аспекті збільшення навантаження людьми похилого віку на працездатне населення, та зменшення природного поповнення трудових ресурсів загострює проблеми на шляху розвитку суспільного виробництва [8].

Демографічний дисбаланс обумовлений негативною екологічною ситуацією на території Дніпропетровської області, яка спричинена забрудненням навколишнього природного середовища газоподібними, рідкими і твердими речовинами та відходами виробництва, що завдає значної шкоди здоров'ю населення і негативно впливає на еколого-соціальний стан регіону [9].

Екологічний стан навколишнього середовища визначає стан здоров'я людини, що підтверджено нашим аналізом статистичних даних зміни здоров'я дітей. Погіршення екологічного стану області призвело: до зростання захворюваності дітей у 2,5 рази; підвищилося значення онкологічної захворюваності (155,33 на 100 жит.); збільшилася частота захворюваності на бронхіальну астму (+5,8% в рік) і атопічним дерматитом (+14,9% в рік); в структурі професійної захворюваності працівників вугільних шахт, кар'єрів-провідне місце займає пиловий бронхіт; збільшення смертності населення [10].

Здоров'я населення є основною складовою демографічної ситуацією, яка змінюється залежно від екологічного стану Дніпропетровської області. Аналіз статистичних даних за період 2014-2018 рр. показав, що чисельність населення області щорічно знижується і на 01.01.2019 р склав 3 231 140 чол., природний приріст населення зменшився на 30% [11].

Тому, для вирішення еколого-демографічних проблем, на нашу думку необхідно: змінити ставлення держави до екологічних проблем, необхідно розглядати їх як пріоритетний напрям, оскільки екологія і здоров'я населення – єдине ціле; підвищити екологічну культуру населення, в першу чергу молоді, шляхом обов'язкової інтеграції екологічної освіти в дитячі садки, школи, спеціалізовані і вищі навчальні заклади; створювати і підтримувати молодіжні громадські організації і наукові гуртки; здійснювати на постійній основі спільні заходи освітніх установ із установами охорони здоров'я, контролюючими та природоохоронними організаціями тощо.

Література

1. Пирожков С. І. Демографічний фактор у глобальній стратегії розвитку України. Джерело: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11854/01-Pirojkov.pdf> (дата звернення: 2.11.2020р.)

2. Пічура В.І. Аналіз захворюваності населення та еколого-демографічні аспекти землекористування на території басейну Дніпра. Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. – 2017. – №2 (61) – Том 1. – С. 95-104.
3. Экологическое проектирование и экспертиза : учебник для вузов . К. Н. Дьяконов, А. В. Дончева. - М. : Аспект Пресс, 2004. – 383, [1] с.
4. Смелзер Н. Социология. М, 1994. Глава 18. Динамика народонаселения. Стр. 548-575.
5. Національний атлас України. гол. ред. Л. Г. Руденко ; голова ред. кол. Б. Є. Патон. - К. : НАН України, Інститут географії, ДНВП «Картографія», 2007. - 440 с. - 5 тис. прим. — ISBN 978-966-475-067-4.
6. Джаман В. О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти. -Чернівці : Рута, 2003. - 392 с
7. Загальна медична географія світу . В. О. Шевченко [та ін.] - К. : [б.в.], 1998. - 178 с.
8. WorldPopulationEstimates : [англ.] . U.S. CensusBureau. - оцінки населення світу.
9. Ukraine. WorldBankOpenData : [англ.] .TheWorldBank. – статистично-економічні показники України.
10. Демографічна та соціальна статистика. Населення та міграція : [укр.] .Державний комітет статистики України.
11. Населення України за 2011 рік. Демографічний щорічник. - К. : Державна служба статистики України, 2012.

Пасічник Олег Володимирович

начальник відділу карантину рослин

Управління фітосанітарної безпеки

Головного управління Держпродспоживслужби в Херсонській області

Бурковська Катерина Юріївна

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

м. Херсон

ВИРОЩУВАТИ АРАХІС В УКРАЇНІ ВАРТО: ФІТОСАНІТАРНІ АСПЕКТИ

Продовольча безпека країни досягається тоді, коли всі члени суспільства мають доступ до достатньої кількості їжі, збалансованої за вмістом поживних речовин. Завдяки такому підходу до харчування покращується самопочуття людини, змінюється її спосіб життя на більш активний, в той же час подовжується тривалість життя, наслідком чого є зменшення коефіцієнту смертності в Україні.

Однією із сільськогосподарських культур, що є цінним джерелом поживних речовин рослинного походження, є арахіс (*Arachis hypogaea* L.), вживання якого зменшує ризик виникнення серцево-судинних захворювань, покращує пам'ять, концентрацію уваги, сприяє омолодженню шкіри, підвищує імунітет, допомагає у визволенні органів дихання від мокротиння та ін.

За даними [1], до трійки найбільших виробників арахісу у світі входять Китай, Індія та Нігерія, що становить, відповідно, 41%, 14 та 7% всього світового виробництва. В Україні, згідно статистичної інформації [2], у 2019 році обсяг виробництва насіння арахісу в господарствах усіх категорій становив 0,3 тис. ц з середньою врожайністю з 1 га – 5,3 ц. Зважаючи на те, що виробництво українського арахісу не в змозі задовольнити всі потреби харчової промисловості країни, кожного року обсяги імпорту насіння цієї культури збільшуються. Джерелом [3] зазначається, що імпорт арахісу в 2019 році склав

26146 т на загальну суму 30885 тис. USD, що значно більше, порівняно з 2017 роком, де показники становили, відповідно, 24189 т на загальну суму 29851 тис. USD. Експорт насіння арахісу в період 2017-2019 року коливався в межах 23-115 т на загальну суму 30-125 тис. USD.

Важливим чинником продовольчої безпеки держави є ввезення на її територію продуктів харчування, що не містять карантинних організмів - видів шкідливих організмів, які у разі занесення або обмеженого поширення на території України можуть завдати значної шкоди рослинам і рослинним продуктам.

Хромушкіна Л.М. вказує, що в останні роки все частіше товарні партії арахісу (*Arachis hypogaea* L.) у вигляді ядра горіха імпортуються на територію України морським транспортом, внаслідок чого разом з продукцією може бути завезений небезпечний карантинний шкідник арахісовий зерноїд (*Caryedon gonagra* Fabr.), що включений у діючий «Перелік регульованих шкідливих організмів» до списку А1, тобто є відсутнім в Україні [4].

Шкідник завдає шкоди бобовим культурам у полі та складських приміщеннях, імаго іноді обгризають листки живих рослин. Основних економічних збитків зернівка завдає після збору арахісу та при його зберіганні.

Самка арахісової зернівки відкладає яйця на поверхню субстрату поодинокі або групами по 1-2 та прикріплює їх виділеннями придаточних залоз. Ембріон, який закінчив розвиток, прогризає оболонку яйця з нижньої сторони і, не залишаючи його, вбуравлюється у стулку боба чи у насінину. Личинка, що знаходиться у сітчастій оболонці плода арахісу, потім проникає у насінину, де і розвивається. Для заляльковування, вона покидає пошкоджений плід, робить вхідний отвір діаметром 3 мм і серед зерен арахісу сплітає кокон. Отже, наявність на тарі, а також у її складках напівпрозорих коконів шкідника є ознакою присутності в імпортній партії арахісової зернівки.

Основним заходом боротьби з арахісовою зернівкою при її виявленні в імпортних партіях насіння є знезараження. До того ж пакування насіння необхідно проводити лише у нову тару або дезінфіковану за ретельного огляду

на відсутність в ній личинок, лялечок чи дорослих комах, при цьому пакувальний матеріал з країн розповсюдження шкідника повторно не використовувати. Місця зберігання (склади) повинні бути очищені та дезінфіковані певними інсектицидами. Обов'язково необхідно щорічно проводити обстеження складських приміщень, куди завозився імпортований арахіс, а також прилеглої до пунктів ввезення імпортованих вантажів 3-кілометрової зони

В той же час ґрунтово-кліматичні умови Південного Степу України, за умови наявності зрошення, є сприятливими для вирощування культури. Також арахіс є чудовим попередником для всіх сільськогосподарських культур, крім озимих, оскільки завдяки азотофіксуючим бульбочкам на коренях він збагачує ґрунт азотом та добре очищає поле від бур'янів. Доцільно його використовувати як попередник і під овочеві культури на полях, де застосовують краплинне зрошення, коли технологічна ширина міжрядь для овочевих культур, картоплі й арахісу є незмінною і не потребує переобладнання систем мікрозрошення. Таке розміщення дає змогу отримати гарні врожаї культур і зменшити потреби в азотних добривах, що є економічно вигідно.

Таким чином, сільськогосподарським виробникам півдня України варто задуматися над розширенням асортименту технічних культур на користь арахісу, що може значно збільшити прибутки підприємства.

Література

1. Benjamin Elisha Sawe. Where Are Peanuts Grown? WorldsAtlas. URL: <https://www.worldatlas.com/articles/top-peanut-groundnut-producing-countries.html>
2. Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур за їх видами та по регіонах у 2019 році (остаточні дані). Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Украина стала закупать больше арахиса. Соцпортал. URL: https://socportal.info/ru/archive/ukraina_stala_zakupat_bolshe_arahisa/

4. Хромушкіна Л.М. Аналіз фітосанітарного ризику арахісового зерноїда (*Caryedon gonagra* Fabr.) та визначення ступеня його небезпеки для Центральної України. Захист і карантин рослин. 2013. Вип. 59. С.357-366.

Стеценко Ярослав Едуардович

Студент

Сумський національний аграрний університет

м. Суми

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Молочна галузь є ключовою частиною молокопродуктового сегменту агропромислового комплексу України. Вона покликана забезпечувати населення країни продуктами харчування і в силу свого стратегічного значення як одна з основ продовольчої безпеки потребує постійного моніторингу, регулювання та державної підтримки.

Молочна галузь України постійно перебуває у кризовому стані. Починаючи з 1991 р. спостерігається тенденція постійного скорочення споживання населенням молока та молочних продуктів, що, в першу чергу пояснюється, скороченням вмісту молока, у продукції, яка виробляється [1]. Зокрема, за останні 5 років зменшення обсягів виробництва молока склало 900 тис. тон молока, так у 2019 р. обсяги виробництва коров'ячого молока в Україні скоротилися до 9,69 млн т., або на майже 8% у порівнянні із показником 2015 року, за результатами діяльності якого було отримано понад 10,6 млн. тон молока, а порівнюючи показник 2019 року з аналогічним показником 2018 року скорочення склало 3,7%, внаслідок чого українські переробники недотримали понад 377 тис. т. сировини.[2]

До важливих причин скорочення виробництва молока можна також віднести: зменшення чисельності працездатного населення у сільській місцевості, трудова міграція та наростання деструктивних настроїв небажання

утримувати худобу. Також, необхідно зазначити, що саме в 2019 р. загальний надій молока «не дотягнув» навіть до позначки в 10 млн. тон., ключовою причиною стало скорочення поголів'я дійних корів.

Однією із вагомих причин зменшення обсягів реалізації є ріст цін на молочну продукцію. Так, досліджуючи цінову політику на ринку молочної продукції зазначимо, що за період з 1999 по 2019 роки ціна однієї тони молока збільшилась в 22,75 рази, при цьому найзначніше збільшення ціни було характерним в періоді з 2014 по 2019 роки, за результатами яких ціна збільшилась на 243,70% або на 4834,2 грн/т.

Серед найважливіших трендів розвитку молочної галузі за останні роки варто відзначити наступні:

1. Населення прагне до переходу на більш здорове і якісне харчування, що підсилює популярність продуктів без використання консервантів і інших добавок, що має відображення в структурі внутрішнього споживання продуктів харчування.

2. На ринку присутній значний тіньовий сегмент. Тіньовий сектор готової молочної продукції оцінюється на рівні 20-25%. Велика кількість молочної продукції на українському ринку фальсифікується, зокрема ця проблема стосується масла та сиру, що значно ускладнює попередній тренд розвитку галузі.

3. Товарна і географічна структура експорту молочних продуктів за останні роки продовжує кардинально змінюватися. Починаючи з 2013 року, коли був втрачений ринок Російської Федерації, вітчизняні виробники молочної продукції не змогли переключитися на експорт до країн ЄС. Основними експортерами молочної продукції на кінець 2019 року були: Китайська Народна Республіка, Польща, Білорусія, Молдова, Марокко, Туреччина та Єгипет.

4. В глобальному плані Україна стрімко перетворюється з експортера молочної продукції на імпортера. В 2018 році Україна була у топ-5 експортерів тваринного масла, а станом на кінець 2019 року ми вже не експортуємо його, а імпортуємо.

5. Вкрай негативними як для молочної галузі так і в цілому для економіки країни в цілому будуть наслідки пандемії вірусу COVID-19.

Українська асоціація виробників молока вважає, що «Виробництво молока населенням буде і надалі скорочуватися. Попри те, що молока від домогосподарств надходить на переробку лише четверта частина, подальше скорочення зумовить поглиблення дефіциту молока на переробних підприємствах. Компенсувати його можна було б за рахунок збільшення виробництва промислового молока. Проте ситуація, у даному випадку залежить не від фермерів, а від держави. Адже існуючі нині програми підтримки, на жаль, є неефективними та не вирішують глобальних кризових питань.»[3]

Таким чином вітчизняна молочна галузь продовжуватиме заглиблюватися у кризу, яка є результатом тридцятирічного застою. Необхідним є вживати якомога швидших і радикальніших кроків для того, аби зупинити падіння обсягів надою і запустити процес її відновлення.

Література:

1. Аналіз ринку молочної продукції України [Електронний ресурс] // Pro Consulting. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-molochnoj-produkcii-v-ukraine-2019-god#modal-buy>.

2. Чагаровський В. Щороку в Україні зникає одне велике молокопереробне підприємство [Електронний ресурс] / Вадим Чагаровський // Agro Polit. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://agropolit.com/interview/748-vadim-chagarovskiy-schoroku-v-ukrayini-znikaye-1-velike-molokopererobne-pidpriyemstvo>.

3. Експерти пояснили, що призвело до рекордного падіння виробництва молока в Україні [Електронний ресурс] // Укрінформ. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2860664-eksperti-poasnili-so-prizvelo-do-rekordnogo-padinna-virobnictva-moloka-v-ukraini.html>.

**«ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ
ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА»**

Деркач Оксана Олександрівна

студентка 3 курсу

Теслюк Софія Анатоліївна

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк

**СУТНІСТЬ КРИПТОВАЛЮТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ
В УКРАЇНІ**

Глобалізація, бурхливий розвиток грошового ринку та розвиток ІТ-сфери стали причинами появи такого явища як криптовалюта. Незважаючи на те, що сьогодні ця валюта широко використовується, однак проблематика дослідження криптовалют залишається недостатньо вивченою. Також відсутньою є нормативна база чи будь-які законодавчі акти, які могли б регулювати використання криптовалюти.

Найпершою та найпопулярнішою криптовалютою у світі є Bitcoin, засновником якої вважають Сатоші Накамото (є припущення, що це псевдонім іншої особи або, навіть, групи осіб).

За думкою деяких вчених, криптовалюта – це особливий електронний платіжний засіб, курс якого підтримується тільки попитом і пропозицією. Такі електронні гроші не регулюються жодною з державних систем, у тому числі Національним банком України. Функція спостерігачів і контролерів у цьому разі лежить на користувачах мережі і власниках криптовалют.[1,ст.150]

На сьогодні в світі існує більше, ніж 50 різновидів криптовалют. В Україні також з'явилася власна криптовалюта – Karbowanec (KRB), яка була

започаткована в 2016 р. Працює на технології CryptoNote. За даними CoinMarketCap вартість KRB становить 0,05\$, в той час як в 2018 р. його ціна становила 1,08\$.

Існують різні позиції Національного Банку України (НБУ), Міністерства фінансів, Уряду щодо статусу криптовалюти та ризиків її використання. Не дивлячись на те, що НБУ не рекомендує користуватися біткоінами, більшість українців використовують такий тип розрахунків і заробляють на майнінгу.

У 2014 р. НБУ у своєму документі «Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin» прирівняв Bitcoin до грошового сурогату [4], але вже у 2017 р. НБУ зробив заяву, що криптовалюта не може бути визнана грошовим сурогатом [5].

НБУ пояснює свою заборону тим, що платіжні системи, які використовуються в Україні повинні бути зареєстровані в Національному Банку України. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» платіжні організації платіжних систем, учасники платіжних систем та оператори послуг платіжної інфраструктури мають право здійснювати діяльність в Україні виключно після їх реєстрації Національним банком України [3].

На нашу думку, використання криптовалюти має які свої переваги, так і недоліки. До переваг можна віднести:

- кожна одиниця валюти має відкритий код алгоритму, що дозволяє добувати її кожному;
- анонімність та конфіденційність трансакцій;
- децентралізованість, тобто відсутність центру управління, що дозволяє власникам криптовалют проводити розрахунки без посередників у вигляді банків чи інших фінансових інститутів;
- криптовалюта є не схильною до інфляції;
- операції здійснюються напряму між різними власниками електронних гаманців, що сприяє підвищенню швидкості здійснення операцій та зменшенню комісії;

Деякі з переваг криптовалюти є одночасно її недоліками. Наприклад, децентралізованість робить неможливим контролювати фінансові операції з боку уряду, анонімність криптовалюти дозволяє використовувати її для злочинних операцій. Також до недоліків криптовалюти можна віднести:

- ухилення від сплати податків;
- використання криптовалюти для відмивання «брудних грошей»;
- еластичний курс, який залежить лише від попиту і пропозиції;
- неоднозначність визнання валюти з боку урядів.

Аналізуючи наведені вище недоліки постає питання, чи витримає ринкова економіка України такі нововведення? Чи зможуть пристосуватися до криптовалют українські комерційні банки, біржі, страхові компанії, кредитні спілки? Адже криптовалюти, з одного боку – це повна анонімність, тероризм та чорний ринок, але з іншого – це низка нових можливостей, яка може дозволити українській економіці посісти чільне місце в світовому рейтингу.

Отже, в сучасному суспільстві криптовалюта є інноваційною розробкою, зацікавленість в якій стрімко росте. Це дозволяє зробити висновок про те, що криптовалюта досить швидко займе своє місце у світовій фінансовій системі і відповідно у фінансовій системі України. Тому, на нашу думку, потрібно якнайшвидше розробляти законодавчу базу та механізм регулювання ринку криптовалюти для максимізації переваг та мінімізації ризиків, які несе в собі ця індустрія.

Література:

1. Данік Н.В., Рудь І.Ю. Криптовалюта: можливості розвитку чи загроза тінізації для України. Інтелект XXI. 2018. № 3. С. 149-154. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2018_3_33
2. Квитка А.Е., Зайцева Е.И. Криптовалюта: сущность и тенденции развития в современных условиях. Економічна теорія та право. 2015. № 1 (20). С.111-119

3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 №2346-III. Дата оновлення: 17.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text>

4. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin / Національний банк України. 10.11.2014. URL: https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=11879608

5. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні. 30.11.2017. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/spilna-zayava-finansovih-regulyatoriv-schodo-statusu-kriptovalyut-v-ukrayini>

Дідух Сергій Мирославович

доцент кафедри економіки промисловості,

к.е.н., доцент

Новікова Ольга Володимирівна

Студентка 4 курсу бакалаврату

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Епідемія коронавірусу COVID-19 стала каталізатором прискореної цифрової трансформації бізнесу, призвела до зміни усталених бізнес-моделей та перерозподілу ринків.

Карантин змусив компанії переходити на технології, які вони не планували впроваджувати до деякого часу, і переглядати свої стратегічні пріоритети. "Ставай digital або помри" – така реальність, до якої нас привела епідемія COVID-19. Основні проблеми, з якими ми зіткнулися, можуть бути вирішені шляхом цифрової трансформації.

Мета роботи – дослідження передумов, тенденцій та проблем цифрової трансформації підприємств в сучасних умовах ведення бізнесу.

У прямому значенні діджитізація (digitization) – це оцифровка, переклад сигналів з аналогової в цифрову форму і оперування ними, обробка математичних моделей процесів або архівація даних в цифровому вигляді; цифрове представлення оригінального об'єкта [1].

До беззаперечних та першочергових переваг діджитізації слід віднести: істотне полегшення доступу до даних різного типу; спрощення та прискорення обміну інформацією; розширення можливостей подальшої обробки та перетворення даних.

Діджиталізація (digitalization) – нові бізнес-можливості від оцифровки (діджитізації), використання цифрових технологій для зміни бізнес-процесів і підвищення ефективності і прибутку; це процес переходу до «цифрового бізнесу», де оптимальність досягається завдяки обчисленню, цифрового зв'язку і автоматизованого менеджменту [1].

Діджиталізація являє собою трансформацію бізнесу шляхом впровадження цифрових технологій. Головною особливістю діджиталізації є створення умов для більш комфортної та оперативної взаємодії бізнесу та споживачів. Основною метою діджиталізації є задоволення потреб споживача, які змінюються разом з розвитком технологій, а саме – створення більш комфортної і оперативної взаємодії клієнта з компанією.

Цифрова трансформація (digital transformation) – зміна звичних бізнес-моделей завдяки цифровим технологіям і забезпечення нових можливостей для отримання додаткової вартості в нових або існуючих сегментах ринку послуг або виробництва; повне перетворення бізнес-моделі, бізнес-процесів, продуктів і послуг компанії в цифрові; переорієнтація на цифрову економіку [1].

Цифрова трансформація покликана спрощувати діяльність компаній та передбачає, що бізнес працює з майже 100% автоматизацією і з мінімальним втручанням людини. Вибір між діджитізацією, діджиталізацією та цифровою трансформацією залежить від поточного стану компанії.

Етапи діджиталізації бізнесу: 1. Знайомство. 2. Вибір рішень. 3. Програмування. 4. Вимірювання результату.

Аналіз ситуації у бізнес-середовищі свідчить про наявність об'єктивних передумов для впровадження інструментів діджиталізації з метою підвищення ефективності використання ресурсів та прибутковості діяльності підприємств.

За даними Unit4, в сумі за рік середній працівник витрачає на рутинні операції 552 години. З них 18 хвилин на пошук кожного документа. Подібна неефективність виливається в зниження доходів підприємств на 20-30% [2].

Згідно зі звітом McKinsey, 45% задач на підприємствах можна автоматизувати. Це звільнить працівників від виконання повторюваних операцій і дозволить зосередитися на складних і креативних завданнях [3].

За даними опитування PWC Україна, клієнти готові переплачувати до 16% вартості послуги за швидкість і комфорт [4]. За даними Factum Group, 71% українців користується інтернетом. Третина з них купує товари онлайн.

Інструменти діджиталізації дозволять вести клієнтів від знайомства до закриття угоди і повторних продажів з більшою конверсією. Згідно з дослідженням Nucleus Research, інвестиція в CRM-систему в середньому повертає 8,7\$ з кожного долара [5].

Можна виділити чотири основні області застосування digital на підприємствах: 1) робота з даними і автоматизація всіх процесів, пов'язаних з ними (впровадження CRM / ERP-систем); 2) цифровізація процесів виробництва; 3) продажі, комунікації з клієнтами і маркетинг; 4) HR і навчання.

В умовах нової цифрової економіки відбувається зміна запитів та форм споживання. За оцінками провідних спеціалістів, більше ніж 60% світових корпорацій вже розробляють власну стратегію digital-трансформації, що спрямована на одночасне врахування технологічних змін та особливостей ринкового споживання.

У процесі SWOT-аналізу діджиталізації підприємств було виявлено, що діджиталізація має як ряд переваг, пов'язаних з підвищенням якості створення продукту, зростанням ефективності реалізації і подальшого його

удосконалення, так і ряд недоліків, що характеризуються непередбаченою поведінкою зовнішнього середовища і недостатньою готовністю самого підприємства до радикальних змін.

Література:

1. Avenston: [Веб-сайт]. 2019. URL: <https://avenston.com/ru/articles/digitalization> (дата звернення: 01.10.2020).
2. Unit4: [Веб-сайт]. URL: <https://www.unit4.com/blog> (дата звернення: 01.10.2020).
3. McKinsey: [Веб-сайт]. URL: <https://www.mckinsey.com/> (дата звернення: 01.10.2020).
4. PWC Україна : [Веб-сайт]. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk.html> (дата звернення: 01.10.2020).
5. Nucleus Research: [Веб-сайт]. URL: <https://nucleusresearch.com/research/> (дата звернення: 01.10.2020).

Лахижа Микола Іванович

професор кафедри публічного управління та адміністрування,
доктор наук з державного управління, професор,
Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України, м. Київ

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ: БАР'ЄРИ У ПОСТКОМУНІСТИЧНИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Проблематика інформатизації та е-урядування належить сьогодні до найбільш актуальних питань, що стосуються розвитку всіх сторін життя суспільства й публічного управління, зокрема. Зокрема, це помітно з тієї уваги, яку надають їй вчені та практики у посткомуністичних країнах Європи. Відзначаючи помітну позитивну динаміку інформатизації в цих країнах, варто

відзначити й те, що відмічені ще десятиліття тому перепони, в основному залишаються й досі, що значною мірою пов'язано з відставанням у рівні економіки та технологій та специфікою перехідного періоду.

Проведений нами огляд наукової літератури посткомуністичних країн Європи свідчить про широке розуміння інформатизації та її складових. Першочергова увага звертається на становлення е-урядування та оптимізацію надання е-послуг. І саме з цієї точки зору, на нашу думку, потрібно осмислювати бар'єри, що виникають, незважаючи на поступове проникнення новітніх технологій в процеси життєдіяльності та формування нової філософії держави.

Концепція розвитку електронного урядування в Україні [] досить вичерпно (14 пунктів) виділяє першочергові проблеми, які потрібно вирішити для подолання значного відставання від світових темпів розвитку електронного урядування (14 напрямів). Аналогічний підхід «від проблем» використовувався для підготовки відомих нам документів з питань інформатизації і в інших посткомуністичних країнах.

Українськими вченими основною перепорою надання е-послуг названо складне та зарегульоване законодавство. Крім того, відзначено неохоче опрацювання електронних послуг безпосередніми надавачами, відсутність стабільної взаємодії між системами та реєстрами різних держорганів та системи обміну інформацією між базами даних різних органів влади тощо [1]. Відзначається також, що запровадження е-послуг може створювати бар'єри для категорій громадян, які не мають сучасних засобів комунікацій, доступу до інтернету, е-ідентифікації або просто не готові до використання е-послуг [2].

Повніше проблематика бар'єрів для інформатизації та е-урядування досліджена у Польщі, де відзначено інтенсивність розвитку ринку е-послуг та зростання попиту на них і проведено низку соціологічних досліджень. На їх основі польськими експертами виділено наступні бар'єри, що стримують розвиток електронних послуг у країні та за кордоном: відносно низький рівень обізнаності та кваліфікації; цифрова нерівність (не лише як можливість чи

Збірник тез. Том I

неможливість користуватися інтернетом та його якість, а й здатність ним користуватися, що, в свою чергу, включає не лише технічні вміння, а й знання мов тощо); звикання клієнтів до традиційного надання послуг; страх перед Інтернет-загрозами; конкуренція провайдерів; висока вартість реклами про електронні послуги; відсутність доступу до інформації про можливості відкриття бізнесу у секторі електронних послуг; технологічні проблеми Польщі (доступ: сільські райони, "остання миля" та ширококутовий Інтернет); бар'єри на шляху глобалізації Інтернет-підприємств у сфері електронних послуг (мовні бар'єри; пасивне ставлення правління; значні диспропорції у доступі до капіталу; недооцінка власного потенціалу; використання невідповідних концепцій, методів та інструментів управління; правові бар'єри для надання електронних послуг.

Література:

1. Зелів'янський О. Одною ногою в онлайн: що заважає перевести держпослуги в електронний вигляд. URL: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/odnoju-nogoj-v-onlajni-scho-zavazhaje-perevesti-derzhposlugi-v-332898/>
2. Матвійчук Р. Тотальна "цифрізація" чи держава у смартфоні? URL: <https://decentralization.gov.ua/news/columns/11753>
3. Flis R., Szut J., Mazurek-Kucharska B., Kucinski J. Bariery hamujące rozwój i globalizację e-usług. Badanie zapotrzebowania na działania wspierające rozwój usług świadczonych elektronicznie (e-usług) przez przedsiębiorstwa mikro i małe. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP). Warszawa. 2009. 23 s.

Лісовська Юлія Петрівна

доцент кафедри адміністративного, фінансового та банківського права

Інституту права, кандидат юридичних наук

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

Лісовський Петро Миколайович

професор кафедри теорії права та міжнародних і політичних відносин

Інституту права та суспільних відносин, доктор філософських наук

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», м. Київ

КРИПТОГРАФІЧНІ АЛГОРИТМИ ЕЛЕКТРОННОГО ПРАВОЧИНУ У СУЧАСНОМУ ДЕРЖАВОТВОРЕННІ

За сучасних умов цифрових комунікацій дипломатично-правові прояви поведінки людини та громадянина не завжди схвалюються суспільством, оскільки відбувається така поведінка через нейромережі Інтернету. Так, наприклад, сьогодні компанія НАК «Нафтогаз України» постала членом Глобального центру взаємодії в кіберпросторі, що співпрацює з МВС України, Міністерством цифрової трансформації, а також із закордонними кіберцентрами. Адже НАК «Нафтогаз України» стала першою компанією-членом новоствореного центру взаємодії в кіберпросторі як міжнародний партнер у протидії кіберзагрозам. При цьому, в середньому за добу фіксується близько 800 спроб отримання несанкціонованого доступу до ресурсів означеної компанії. За цих умов створюється окремий підрозділ (відділ, сектор), що займається розслідуванням цих спроб. Безсумнівно, це надає інтелектуальну можливість оперативно комунікувати з міжвідомчими державними інфраструктурами як критичними об'єктами підвищеного ризику (зокрема, Службою безпекою України, кіберполіцією, Національним банком України). Проте, на наш погляд, крім укладених меморандумів про співпрацю з Міністерством внутрішніх справ та Департаментом кіберполіції Національної поліції України має бути угода зі Службою безпеки України як контрольно-

координуючого відомства, чого на практиці не відбувається. У цьому сенсі варто озвучити, що підписано угоди з одним із найстаріших кіберцентрів світу – NCFTA (National Cyber-Forensic&Training Alliances) в Сполучених Штатах Америки та інноваційним кіберцентром у Канаді – CyberNB. Про це свідчать інсайти від міжнародних партнерів про стан та тенденції кібербезпеки у світі.

Внаслідок укладання такого правочину саме для суб'єктів відомств критичної інфраструктури підвищеного ризику має бути вчинення вольовими діями осіб, які мають інтелектуальну всебічну дієздатність. Основою осмисленої дії є виникнення об'єктивної потреби як вимоги часу, після чого суб'єкт правочину, переосмислюючи, аналізує можливі ефективно діючі варіанти.

У 2015 році було прийнято Закон України «Про електронну комерцію» [1], який розроблявся з метою гармонізації українського законодавства із законодавством Європейського Союзу – Директивою 1999/93/ЄС Європейського парламенту та Ради від 13 грудня 1999 р. про рамки Співтовариства для електронних цифрових підписів. Даний Закон запровадив низку нових законодавчих дефініцій (таких як: «електронна торгівля», «електронний правочин», «електронний договір» та ін.) і унормував порядок укладання електронних договорів. Так, під електронною торгівлею вважається господарська діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням цифрових телекомунікаційних систем. Саме перспективно нові квантові електронні системи щодо договору – це домовленість двох або більше сторін, спрямованих на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків та оформлення в електронній формі. Водночас, ряд питань, пов'язаних з укладанням і оформленням електронних правочинів, так і залишилась або зовсім не вирішеною, або вирішеною у досить суперечливий спосіб.

Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [2], вітчизняне законодавство має відповідати основним положенням Директиви Європейського парламенту та Ради 2000/31/ЄС про деякі аспекти інформаційного капіталу, зокрема його послуг як електронну комерцію. Використання такої електронної комерції, на наш погляд, можна вважати як системне впровадження квантових електронних мереж електрозв'язку щодо продажу товарів, надання послуг на виконання робіт. Саме цей електронний рух вільного капіталу містить: електронні гроші; електронний маркетинг; електронний банкінг; електронні страхові послуги; електронні аукціони; електронна пошта; електронні кабінет (бюро); онлайн-платформа навчання [3, с. 102].

При цьому, враховуючи специфіку цифрового (ІТ) середовища, адміністративно-правова дія в електронному контексті не може обійтися без ідентифікації, про що свідчать відповідні положення чинного законодавства. Іншими словами, можуть бути використані наступні засоби ідентифікації: електронний підпис, електронний цифровий підпис. Паспорт громадянина України у формі карти з безконтактним електронним носієм (та електронним цифровим підписом), підпис одноразовим ідентифікатором та аналог власноручного підпису. Адже електронний цифровий підпис накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється за допомогою відкритого ключа (взяти із Інтернету посилання на літературу). Необхідно зазначити, що відповідний ключ – це набір символів або файл у вигляді «кейсу», що зберігається.

Безперечно, відповідно до ст. 5 Закону України «Про електронний цифровий підпис» [4], державні відомства влади, громадські організації та організації державної форми власності з метою засвідчення чинності відкритого ключа використовують лише посилені сертифікати ключа.

Таким чином, на практиці не лише відповідні категорії юридичних осіб, а будь-яка фізична особа робить вибір на користь акредитованих центрів та

оформлює електронний цифровий підпис з посиленням сертифікатом ключа. Такі акредитовані центри сертифікації ключів забезпечуються органами юстиції України. У цьому змісті все ж-таки сьогодні не є поширеним складання заповіту, наприклад, на створену Інтернет-крамницю, однак за умови смерті власника такої крамниці неможливість отримання доступу до неї буде прямим порушенням прав законних спадкоємців.

Література:

1. Закон України «Про електронну комерцію» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
3. Блажівська Н.Є. Електронний правочин у цивільному Україні : монографія / Н.Є. Блажівська. – Київ : Алерта, 2014. – 240 с.
4. Закон України «Про електронний цифровий підпис» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/852-15#Text>.
5. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Національна безпека України : навч. посіб. / П.М. Лісовський, Ю.П. Лісовська. – К. : Університет «Україна», 2020 – 292 с.

Мельниченко Олександр Анатолійович,

д.держ.упр., проф., професор кафедри громадського
здоров'я та управління охороною здоров'я, Харків

Удовиченко Наталія Миколаївна,

к.держ.упр., доц., директор ЦІТ «Планета стоматології», Харків

Логвинова Олена Валентинівна,

директор, КНП «Міська стоматологічна поліклініка № 7»

Харківської міської ради, Харків

Ємченко Віра Ігорівна,

заступник головного лікаря з медичної частини, КНП «Харківська міська

стоматологічна поліклініка № 7» Харківської міської ради, Харків

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НАДАННЯ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ

Діджиталізація (цифрова трансформація) стала своєрідним мейнстрімом останніх років у всіх галузях і сферах національної економіки. Не стала виключенням й вітчизняна сфера охорони здоров'я, оскільки це не стільки «данина моді», скільки вимога сучасного конкурентного середовища. Так, нинішня медична реформа висуває усе нові й нові вимоги до підприємств цієї сфери. Більше того, однією з необхідних умов співпраці КНП з НЗСУ є автоматизація та інформатизація документообігу. При цьому слід зазначити, що якщо більшість КНП медичного профілю лише опановує цифрові технології, то стоматологічні – їх активно вдосконалюють. Останнє наразі є обов'язковою умовою надання населенню доступних та якісних стоматологічних послуг – «оплачуваного пацієнтом використання ресурсів, необхідних задля діагностики, лікування, реабілітації та профілактики захворювання його зубів, порожнини рота та щелепово-лицьові ділянки» [1, с. 49]. Означене, зрештою, й обумовлює актуальність даного дослідження.

Передусім слід зазначити, усвідомлюючи виклики сучасності та ймовірні вигоди діджиталізації, що у 2017 р. за підтримки міськради, керівництво КНП «Міська стоматологічна поліклініка № 7» Харківської міської ради (далі – КНП «МСП № 7» ХМР) розпочало запроваджувати інформаційні технології, а з 2019 р. – співробітництво з компанією Helsi – командою програмістів, операторів кол-центру, аналітиків, спеціалістів з впровадження і консультантів. Подібний вибір не є випадковим, оскільки він надає такі можливості: автоматизація реєстратури та роботи лікаря; управління розкладом лікаря; ведення електронних медичних карток; облік медичних препаратів і ведення оплат; формування звітів і статистики; підтримка формату DICOM і стандарту HL7; конструктор бланків і форм; інтуїтивно зрозумілий веб-інтерфейс; гнучке налаштування прав доступу; фіксація дій користувачів; доступ пацієнтів через власні кабінети до своєї електронної медичної картки; забезпечення надійного шифрування та безпека даних; портал з інформацією про лікарів, годинами їхнього прийому та адресами лікарень; підтримка від call-центру для лікарів і пацієнтів.

До того ж, Helsi.me – сучасна, зручна та надійна електронна медична система, яка надає наступні можливості для її користувачів:

1) *для пацієнтів*: легко знайти та обрати свого лікаря; швидкий запис на прийом on-line, доступ до своєї електронної медичної картки (ЕМК); миттєві результати аналізів і діагностики в особистому кабінеті пацієнта; доступ до призначень лікаря та плану лікування;

2) *для лікарів*: зручне ведення історії хвороби пацієнтів та ЕМК; оперативне отримання результатів діагностики та аналізів; легке використання клінічних протоколів і зрозумілий кабінет для ведення прийому пацієнтів;

3) *для КНП*: комплексна автоматизація роботи КНП; можливість налаштування Helsi під потреби КНП; функціонал для участі в медичній реформі (закріплення пацієнтів за лікарями, реєстрація декларацій з пацієнтами); моніторинг та управлінська статистика для керівників; формування поточної звітності та статистики [2].

Саме запровадження цієї системи дозволило знизити затрати часу при підготовці звітності, спростити та оптимізувати документообіг, зменшити кількість помилок медперсоналу, зробити роботу лікувально-профілактичних закладів більш ефективною і, нарешті, помітно покращити якість і доступність стоматологічних послуг.

Проте ще більший зиск від діджиталізації КНП «МСП № 7» ХМР отримало в умовах пандемії COVID-19, оскільки дозволило не лише оптимізувати свою діяльність, а й дотримуватись санітарно-гігієнічних норм. При цьому, ураховуючи рекомендації ВООЗ, МОЗУ та НСЗУ, було встановлено наступний алгоритм дій перед відвідуванням лікаря-стоматолога: пацієнти повинні, по можливості, проходити скринінг в дистанційному / віртуальному режимі або по телефону. За відсутності такого скринінгу, після прибуття в КНП «МСП № 7» ХМР пацієнт має пройти процедуру «медичного сортування», яке має на меті направити на лікування тільки ургентних пацієнтів, а також переконатися у відсутності у них симптомів інфекції COVID-19 або ризику контакту з джерелом зараження в анамнезі.

З урахуванням вищевикладеного матеріалу можна зробити такі висновки. Позитивний досвід застосування діджиталізації в наданні стоматологічних послуг і в управлінні КНП стоматологічного профілю засвідчує необхідність продовження вдосконалення такої діяльності як необхідної запоруки підвищення доступності пацієнтів до якісних стоматологічних послуг. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на покращання стоматологічного здоров'я населення.

Література:

1. Мельниченко О.А., Удовиченко Н.М., Ємченко В.І. Полеміка щодо співвідношення понять «стоматологічна допомога» та «стоматологічна послуга». Надбання сучасної епідеміології та біостатистики як запорука

покращання громадського здоров'я в Україні: матеріали наук.-практ. конф., 18 квітня 2019 р. Харків: Вид-во ХНМУ, 2019. С. 48–50.

2. HELSI. Офіційний сайт. URL: <https://helsi.me/find-by-organization/3deca158-29ea-4049-956e-5cf4319a5617/doctors> (дата звернення: 01.10.2020)

Соколович Наталья Александровна,

магістрант

Научный руководитель: **Верезубова Татьяна Анатольевна,**

заведующий кафедрой финансов, д-р экон. наук, профессор

УО «Белорусский государственный экономический университет»

ВНЕДРЕНИЕ РОБОТИЗИРОВАННОЙ АВТОМАТИЗАЦИИ ПРОЦЕССОВ КАК МЕТОД ЗАЩИТЫ БАНКОВСКОЙ ИНФОРМАЦИИ ОТ МОШЕННИКОВ

В современных условиях информатизации общественных отношений возрастает опасность кражи или потери данных клиентов крупными корпорациями в результате кибератак мошенников. Банковская система Республики Беларусь остается в поле зрения злоумышленников и международных преступных группировок, о чем свидетельствуют постоянно выявляемые факты мошенничества с использованием электронных платежных средств, хакерских атак на банки Республики Беларусь, в результате которых киберпреступники похищают значительные денежные средства [1]. Правоохранительные органы на территории Республики Беларусь неоднократно задерживали членов международных преступных группировок «Кобальт» и «Андромеда» [2].

В связи с регулярным ростом и совершенствованием методов кибератак на банки Республики Беларусь в период с июня 2017 г. по август 2018 г. реализован стратегический проект «Создание системы мониторинга и

противодействия компьютерным атакам в кредитно-финансовой сфере (FinCERT) [2]. В целях сбора и анализа данных о компьютерных атаках, угрозах и уязвимостей информационных систем банков в октябре 2018 г. был разработан временный регламент, в соответствии с которым банки передавали данные в FinCERT. За первые две недели было получено 117 сообщений от девяти банков, в т.ч. 77 – попыток эксплуатации уязвимостей WEB-приложений, 26 попыток внедрения вредоносного программного обеспечения, 12 рассылок фишинговых сообщений со ссылкой на вредоносные сайты, 1 фрод в режиме CNP, а также выявлен 1 мошеннический сайт.

Число кибератак в мире с каждым годом не уменьшается. При этом мошенники используют всё более усовершенствованные способы и технологии с целью проникнуть внутрь крупных корпораций, банков в том числе. Республика Беларусь не является исключением. За прошлый год в нашей стране всего выявлено 10 539 преступлений в сфере высоких технологий (4741—за 2018-й, увеличение на 122%), по которым установлено 1859 лиц (то есть раскрыто 17,64%), совершивших эти преступления (1283 человека—в предыдущем году, увеличение на 44,89 %). Из них 77 — (4,14%) несовершеннолетние.

В Республике Беларусь одной из приоритетных задач банков является защита своих систем. Они вкладывают в это большие средства. Реальность хакерской атаки в теории есть, но это должны быть значимые суммы и это практически невозможно. В банковской системе одни из самых серьёзных защит.

Существует немало способов увеличения степени защиты информации от мошенников. Одним из самых популярных в современном мире является внедрение роботизированной автоматизации процессов (Robotic process automation или RPA). RPA - это форма технологии автоматизации бизнес-процессов, основанная на метафорическом программном обеспечении роботов (ботов) или работников искусственного интеллекта. Отличительной и главной

особенностью роботов RPA является возможность использовать пользовательский интерфейс для сбора данных и управления приложениями.

RPA как способ снижения угроз кибератак обладают преимуществами:

1. Защита от вирусов: при обнаружении системой антивирусного предупреждения боты RPA помогают остановить вторжение или распространение вирусов в сети компании. Быстро анализируя предупреждения о вредоносных программах, боты выбирают наиболее важные данные и решают, когда и как бороться с угрозами. Например, доступ к данным, обнаруженным враждебными пользователями, можно отключить или заблокировать удаленно;

2. Защита конфиденциальной информации: роботы RPA также могут создавать резервные копии на случай сбоя системы или необходимости перезагрузки. Автоматизация может помочь удовлетворить потребности в безопасности в банковском деле, финансах, ИТ или любой другой отрасли, где требуется полная защита;

3. Устранение несанкционированного доступа: RPA идеально подходит для ограничения доступа неавторизованных пользователей к частной информации. Безопасный доступ важен для защиты компаний от случайных ошибок сотрудников, а также от изоциренных хакерских атак;

4. Снижение потенциальных кибератак: RPA - это реальный способ борьбы с кибератаками с использованием шифрования, которое снижает вероятность киберугроз. Однако это решение не работает вечно. RPA должно проводить постоянный мониторинг, чтобы не допустить открытия конфиденциальных данных посторонними лицами. Для этого целесообразно создать Центр передового опыта RPA (Center of Excellence или CoE) и специальную команду для мониторинга запланированных задач, обеспечения защиты от вредоносных программ и вирусов и снижения бизнес-рисков;

5. Поддержка безопасности: RPA следует внедрить в рабочий процесс, чтобы восполнить потенциальную нехватку специалистов по кибербезопасности. В то время как другие сотрудники, занятые полный

рабочий день, работают над действительно важными задачами, боты RPA могут управлять длительными аудитами и создавать ежедневные или еженедельные отчеты.

Работа над более аналитическими и стратегическими задачами помогает людям реализовать свой потенциал, повысить продуктивность и удовлетворенность работой, в то время как все рутинные задачи выполняются роботами RPA быстрее и без ошибок.

Литература

1. Национальный банк Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by>. – Дата доступа: 27.10.2020.
2. Информационная безопасность. Архив изданий по информационной безопасности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://lib.itsec.ru>. – Дата доступа: 27.10.2020.

**«СУЧАСНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА МОВНА ПОЛІТИКА У
ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ»**

Лебсєва Надія Анатоліївна

старший викладач іноземної мови,

PhD in cultural studies of the International Open University,

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», Херсон

КОМУНІКАТИВНА ПОЛІТИКА В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Залучення громадськості до керівництва країни, суспільними процесами в країні є одним з найважливіших питань у вдосконаленні механізму функціонування державного управління, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які забезпечують ефективну управлінську діяльність. Для співпраці держави і громадських організацій, самих громадян, для активізації участі громадськості в державному важливим аспектом вдосконалення є комунікативна політика.

Комунікативну політику в системі державного управління вивчали Ю. А. Волкова, А. В. Безкрєвна, С. Ю. Пінчук [1]. Державна комунікативна політика як складова розвинутої демократії описана Н. Дніпрєнко [2].

Н. М. Драгомирецька присвятила свої наукові розвідки проблемам державної комунікативної політики як складової розвинутої демократії [3] та сучасним тенденціям комунікацій у державному управлінні [4]. Щодо особливостей комунікацій з громадськістю цікавою є робота О. М. Шевченко [6]. Державна комунікативна політика як інструмент ефективної розбудови громадянського суспільства в умовах суспільно-економічних трансформацій детально розглянута А. В. Халецьким [7].

Комунікаційні процеси в державному управлінні сталим розвитком описав П. Я. Унгурян [5]. Комунікативна політика в органах державної влади детально розібрана у праці С. А. Чукут та Т. В. Джига [8].

Сучасні визначення теорії комунікації мають декілька основних напрямлень серед яких теорія, яка має справу з технологією передачі інформації, теорія, яка знаходиться у діалогічно-діалектичному полі, способи визначення комунікації і проблеми комунікації у певному полі (риторичному, семіотичному, феноменологічному, кібернетичному, соціально-психологічному, соціально-культурному тощо. Людське спілкування структуроване і у повсякденному житті існує велика кількість послідовних зв'язків, які відбуваються через комунікації [3].

Спираючись на згадані дослідження, можемо припустити, що комунікативна політика в державному управлінні забезпечує прозорість суб'єктів державного управління, високий рівень відповідальності та звітності щодо підготовки і виконання управлінських рішень. Більш чіткі вимоги до комунікативної політики простежується у взаємодії державного управління та громадянського суспільства. Особливо актуальною є тема впровадження та використання віртуальних технологій у сфері державного управління, треба констатувати, результативність проведення веб-семінарів та веб-конференцій. Вони сприяють покращенню ефективного проведення комунікаційної політики державного управління засобом оптимізації й економії робочого часу [7, с. 2]. На думку авторки тез, про що також пише А. В. Халецький, вебінари не можуть повністю замінити пряме спілкування, оскільки виїзний семінар дає можливість поспілкуватися у неформальній формі, розширюючи тим самим мережу контактів. "Комунікативна політика держави має забезпечити створення розвинутих інституціалізованих комунікацій, у тому числі між владою та громадянами, на принципово нових засадах – рівній партнерській взаємодії" [7, с. 2].

Отже, комунікативна політика в державному управлінні підвищує ефективність діяльності державного управління, досліджує оцінку громадянами

порядку надання послуг та їх якості, також втілюється у: періодичному проведенні "гарячої лінії" з метою визначення проблем, які виникають у процесі надання послуг, у проведенні громадських слухань. Вчені простежують необхідність комунікативної політики при вирішенні завдань, пов'язаних з прозорістю і відповідальністю державного управління. Як особливе явище політичного впливу державне управління охоплює практично всі структурні складові управлінського апарату та використовує колективну складно-організовану діяльність спеціалізованої форми спілкування органів державного управління і громадськими організаціями задля досягнення колективного покращення життя суспільства.

Література

1. Волкова Ю. А., Безкрєвна А. В., Пінчук С. Ю. Комунікативна політика в системі державного управління // Електронний журнал "Державнеуправління: удосконалення та розвиток". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dy.nauka.com.ua/?p=18z=409 (дата звернення: 06.11.2020).
2. Дніпрєнко Н. Державна комунікативна політика як складова розвинутої демократії // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2012. – Вип. 3 (14). – С.91-97.
3. Драгомирецька Н. М. Комунікативна діяльність в державному управлінні : навч. пос. / Н.М. Драгомирецька, К.С. Кандагура, А.В. Букач. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017 – 180 с.
4. Драгомирецька Н. М. Сучасні тенденції комунікацій у державному управлінні // Публічне урядування. – 2015. – № 1. – С. 85-96.
5. Унгурян П. Я. Комунікаційні процеси в державному управлінні сталим розвитком // Інвестиції : практика та досвід. – № 5. – 2012. – С. 110-113.
6. Шевченко О. М. Особливості комунікацій з громадськістю у публічному управлінні // Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток. – № 2. – 2016. – С. 61-68.
7. Халецький А. В. Державна комунікативна політика як інструмент ефективної розбудови громадянського суспільства в умовах суспільно-

економічних трансформацій // Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток". – № 10. – 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=545>(дата звернення: 08.11.2020).

8. Чукут С. А., Джига Т. В. Комунікативна політика в органах державної влади (Опорний конспект до дистанційного курсу): Навчальний посібник. – К.: Секретаріат КМУ, 2007. – 117 с.

Макухіна Світлана Володимирівна

ст. викладач

Херсонський державний аграрно-економічний університет

м. Херсон

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧКІВ АНГЛІЙСЬКОГО ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Щорічно заклади вищої освіти України випускають тисячі молодих спеціалістів з різних сфер діяльності. Завданням професійної освіти стає не лише формування професійних знань, умінь і навичок, але й формування орієнтації на постійне підвищення своєї професійної компетенції, розвиток уміння спілкуватися, використовуючи слово як комунікаційний засіб для вирішення професійних завдань в умовах розширення міжнародних відносин. Тому стає актуальною проблема підготовки майбутніх фахівців до іншомовного професійного спілкування. Саме від рівня культури ділового спілкування значною мірою залежить успішність діяльності фахівців багатьох напрямків, зокрема економічного, політичного, соціального, які повинні вміти добре орієнтуватись у різноманітних комунікативних ситуаціях, обирати адекватні засоби, способи і прийоми спілкування, правильно, логічно та переконливо

виражати свої думки, налагоджувати продуктивні взаємини з партнерами. Високий професіоналізм, сформованість ціннісного кругозору і широка ерудиція – це ще неповний список вимог до сучасного фахівця. Майбутній фахівець повинен уміти прогнозувати кон'юнктуру ринку та паралельно враховувати соціальні, психологічні, політичні й інші чинники, що надасть можливість вибрати пріоритетні напрямки у професійній підготовці. Але найосновнішою вимогою сьогодні, яка забезпечить майбутньому фахівцеві конкурентоспроможність на ринку праці, є поєднання вузького професіоналізму та універсальності. Невідповідність професійно важливих якостей, пов'язаних із діловим спілкуванням, розвитку вимогам до діяльності майбутнього фахівця призводять до тривалої адаптації молодого спеціаліста у виробничих ситуаціях. Тому вирішення проблеми розвитку вмінь і навичок, пов'язаних з опануванням основ ділового спілкування у вищих навчальних закладах, є необхідною умовою підвищення якості професійної підготовки.

Опанування іноземної мови розглядається як набуття студентами комунікативної компетенції для практичного користування іноземною мовою: працювати з відповідною іноземною літературою з фаху, брати участь у бесідах і міжнародних конференціях, писати статті та інші наукові матеріали іноземною мовою, листуватися з іноземними партнерами. Набуття комунікативної компетенції здійснюється відповідно до основних положень теорії мовної діяльності і комунікації, а мовний матеріал розглядається як засіб реалізації відповідного виду мовної діяльності.

Ділове спілкування є найбільш важливою процедурою в системі економіки. Ефективність управління економічними процесами значною мірою залежить від якості комунікацій, або ефективності ділового спілкування. І дійсно, жодна з функцій управління не може бути реалізована без виконання ділового спілкування в будь-якій його формі. Крім цього, і така важлива управлінська процедура, як прийняття рішень, теж не виконується без попереднього обговорення (ділового спілкування) деяких питань, пов'язаних із вирішенням конкретних проблем.

Слід відзначити, що ділове спілкування містить в основному три елементи. Це сприйняття, передача та розуміння інформації. Від ефективності кожного з них залежить і ступінь розуміння інформації. У цьому аспекті ділове спілкування розділяють на вербальне та невербальне. Вони відрізняються засобами передавання інформації: у вербальному таким засобом є слово (англійське – verb), у невербальному – жести, міміка і рухи тіла. У зарубіжній науковій літературі такі невербальні засоби одержали назву “боді ленгвідж” – мова тілорухів (від англійського: body – тіло та language – язык). Згідно з ним, до невербальних засобів ділового спілкування належить від 60 до 80 % усієї переданої інформації, а до частки вербальних засобів, тобто слів – лише 20–40 %.

Культура ділового спілкування, перш за все, відображає взаємозв’язок понять “культура” та “ділове спілкування”. “Культура – усе те, що створено людством для задоволення своїх матеріальних і духовних потреб”. Культура ділового спілкування – це взаємодія людей, заснована на моральності, етичних нормах, цінностях, правилах. Знання етикету, культура поведінки – ключові умови успішної роботи в будь-якій організації, особливо при роботі з представниками іноземних фірм. Іноземна мова – важливий елемент загальної та професійної культури, найважливіший засіб комунікації. Основна мета курсу – формування в тих, хто навчається, комунікативної компетенції, тобто здатності до міжкультурної комунікації, що подана як у міжособистісній, так і професійній зонах спілкування.

Отже, сучасний фахівець в ідеалі не лише повинен бути професіоналом в обраному полі діяльності, але й мати ґрунтовну гуманітарну підготовку і досить високий рівень розвитку загальної культури, опанувати культуру праці, культуру самоорганізації, культуру ділового спілкування.

Література

1. Бабайлов, В. К. Культура ділового спілкування менеджера / Бабайлов В. К., Дмитрієв І. А., Маліков В. В. – Х. : ХНАДУ, 2001. – 146 с.

2. Багаутдинова, Н. Г. Инновационный потенциал высшей школы: анализ и оценка / Наилья Гумеровна Багаутдинова. – М. : Экономика, 2002. – 171 с.

3. Бондарева, Л. Формування професійної культури у студентів економічних спеціальностей ВНЗ / Л. Бондарева // Неперервна професійна освіта. – 2005. – Вип. 3–4. – С. 35–40.

4. Уваркіна, О. Основні напрями формування комунікативної культури майбутніх фахівців в умовах євроінтеграції / О. Уваркіна // Гуманіт. вісник : [зб.]. – Пер.-Хмельн., 2005. – Спец. вип. : Педагогіка. Вища освіта України і Болонський процес. Секція 1. – С. 374–381.

Мельніченко Софія Андріївна

студент,

Науковий керівник : **Литвин Наталія Анатоліївна,**

д.ю.н., професор , професор кафедри

адміністративного права та митної безпеки

Закладу вищої освіти Міністерства Фінансів України

«Державний Податковий Університет», Ірпінь

СУЧАСНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА МОВНА ПОЛІТИКА У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Соціально-економічна і політична криза в Україні, трансформація суспільних і політичних відносин, зміна ціннісно-нормативної системи викликали процеси соціальної дезорганізації і диференціації, тому забезпечення соціально-політичної стабільності та порядку в багатьом залежить від спроможності органів державної влади та місцевого самоврядування різних рівнів налагодити діалог з населенням, і забезпечити досягнення соціальної згоди з цілої низки питань. Зазначені умови визначають актуальність дослідження комунікативної взаємодії структур публічної влади та

громадськості, забезпечення належного наукового обґрунтування використання цього важливого ресурсу в управлінні справами суспільства і держави.

По суті, будь-яка мовна політика необхідна при вирішенні таких проблем, як мовні конфлікти і міжетнічні відносини, проблема мовного зсуву і багатомовної освіти і поява нових мов.

Питання налагодження комунікації в публічно-політичній сфері вперше досліджував ще наприкінці XIX ст. німецький вчений М. Вебер [1]. Надалі ця сфера взаємодії вивчалася представниками багатьох наук, зокрема, психології (А. Леонтьєв, Л. Виготський та ін), лінгвістики (Дж. Серль, М. Бахтін), кібернетики (Н. Вінер, К. Шеннон, Ст. Бір) та ін.

Уявлення про комунікацію в публічному управлінні можна поділити на дві типові групи:

1) комунікація як зв'язок між учасниками управління за допомогою певних засобів;

2) комунікація як аналог спілкування, обміну інформацією. Це дозволяє стверджувати, що комунікативна взаємодія є такою формою раціональної соціальної взаємодії, що будується на основі діалогу та кооперації учасників взаємодії, формується навколо досягнення певної спільної мети.

Мова – це не тільки носій культури та її величне явище, а й найважливіший політичний інструмент. Мовна політика є якнайважливішою складовою частиною державної політики. Мовній політиці та становищу мов у різних країнах присвячено немало публікацій та праць. Це дослідження Дж. Фішмана [2], праці Д. Нетла [3], Дж. Пула [4], В. Авроніна, Н. Катагощина, А. Базієва і М. Ісаєва, Л.Б. Никольського та ін. У цілому ж можемо дати таке визначення: “мовна політика” — це комплекс цілей та принципів, що визначають регулювання мовних практик у різних сферах життя держави й суспільства, а також сукупність правових, адміністративних та господарських механізмів, через які здійснюється згадане регулювання.

Зазвичай відокремлюють три етапи мовної політики. Перший етап – це етап формування цілей та завдань мовної політики. На законодавчому рівні – це

етап розроблення державної концепції етнополітики та мовної політики як її складової. На цьому етапі приймається рішення щодо мовного вибору, який вважається оптимальним. В основному, мовна політика характеризується перспективністю, тому її заходи припускають змінення мовної ситуації та норм, що існують

Другим етапом мовної політики є підготовка до впровадження поставленого завдання. Цей етап пов'язано з мовним плануванням. Мовна політика може проводитися офіційними урядовими установами або незалежними неурядовими організаціями. На урядовому рівні – це прийняття законів у галузі мовного функціонування та приєднання до міжнародних зобов'язань у цій галузі, на неурядовому рівні – це прийняття звернень та рекомендацій до уряду, проведення власних науково-дослідних та культурноосвітніх заходів. Із цим етапом пов'язано мовне встановлення, під яким розуміються рішення влади про збереження, розширення або обмеження сфер використання тієї або іншої мови.

Останнім етапом є етап мовного будівництва, який характеризується тим, що мовна політика виливається в зусилля, спрямовані на те, щоб змусити або переконати тих, хто говорить, прийняти нововведення, які рекомендуються органами, що проводять мовну політику. Рівень сприйняття рекомендацій дозволяє оцінити ефективність та перспективність мовної політики, її результатів, а також прогнозувати мовний розвиток у той чи іншій країні або регіоні.

Ключем до розуміння “мовної політики” послуговує таке поняття, як “диглосія”, яке було введено в обіг у 1958 р. Ч. Фергюсоном. Диглосія – це не лише існування в одному суспільстві двох мов або двох форм однієї мови. Це їхня диференціація за ознаками функціональності, престижності, “високого” чи “низького” становища. “Висока” мова або форма мови використовується в таких сферах, як парламентські або політичні виступи, трансляція новин в ефірі або газетні передовиці. “Низька” мова (або форма мови) – у спілкуванні в сімейному або товариському колі [5].

У сфері мовної політики ще до розпаду СРСР, було ухвалено Закон України “Про мови в Українській РСР”. Питання функціонування української мови як державної регулюється й рішенням Конституційного суду України від 14 грудня 1999 р. щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її в навчальному процесі в навчальних закладах України, а також іншими законодавчими актами, зокрема законами України: “Про національні меншини в Україні”, “Про освіту”, “Про інформацію”, “Про телебачення і радіомовлення”, “Про видавничу справу”, “Про рекламу”, “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”, “Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин 1992 р.”. У 2006 р. на основі ст. 10 Конституції України було розглянуто Концепцію державної мовної політики України [6].

Отже, мова – це найважливіший політичний інструмент. Мовна політика є найважливішою складовою частиною державної політики. В рамках комунікативної взаємодії має будуватися управлінський консенсус, забезпечуватися партнерство структур публічної влади та громадянського суспільства у сучасній Україні. Концепція державної мовної політики – система основоположних нормативних настанов, які ґрунтуються на комплексній оцінці мовної ситуації в Україні і якими мають керуватися органи державної влади та органи місцевого самоврядування у своїй практичній діяльності з регулювання суспільних відносин у мовній царині.

Література:

1. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. / Т. 2: Методологія державного управління / наук.-ред. колегія: Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. – 2011. – 692 с.
2. Fishman J.A. Who Speaks What Language to Whom and When // The Bilingual Reader. – L.; N.-Y., 2000. – P. 89 – 106. (Уперше: La Linguistique. 1965. – № 2. – P. 67 – 88).

3. Nettle D. Linguistic fragmentation and the wealth of nations: The Fishman-Pool hypothesis reexamined // Economic Development and Cultural Change. – 2000. – Vol. 48. – Issue 2. – P. 348.
4. Pool J. The official language problem // American Political Science Review. 1991. – Vol. 85. – № 2. – P. 496.- 499с.
5. Ferguson Ch.A. Diglossia // Words. – 1959. – Vol.5. – P.325.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gov.ua>- Концепція державної мовної політики України .

Тращенко Ольга Леонідівна

магістр економічних наук, аспірант

Білоруський державний економічний університет, м.Мінськ

СТРАХУВАННЯ ОПЕРАЦІЙНОГО РИЗИКУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

У світі, де бурхливо розвиваються процеси глобалізації, які ускладнюються політичним, економічними і природними потрясіннями зростає ризик успішного функціонування суб'єктів на макро- і мікроекономічних рівнях. Імовірність передбачення змін в найближчій і довгостроковій перспективі, визначення стабільного і результативного шляхів функціонування сьогодні набувають особливої важливості для страхових організацій, які здатні надати послуги «подушки безпеки» при настанні різних непередбачених негативних подій в життєдіяльності фінансових інститутів. [1, с.29].

Страхові організації можуть забезпечити захист від ризиків, що виникають в діяльності банку (страхування операційних, кредитних та ін. Ризиків) і його контрагентів (страхування майна, життя і т. Д.). Очевидно, що страхування як спосіб управління банківськими ризиками затребуваний, проте мало розвинений на вітчизняному фінансовому ринку.

Роль страхування в зменшенні фінансових наслідків банку від операційних ризиків визнає і Базельський комітет. Зі зростанням конкуренції в банківській галузі передача ризиків страховика може позитивно впливати на показники діяльності, тим самим скорочуючи наслідки можливої кризи. Базельська угода приймає той факт, що укладення договору страхування від операційних ризиків може привести до більш низького рівня мінімального капіталу, який відноситься до даної категорії ризику [7].

Страхування як інструмент зниження ризику допомагає банку уникнути і / або зменшити свої збитки (фінансові або іншого характеру). Переваги, які можуть бути отримані від укладення договору страхування ризиків пов'язано, з одного боку, з настанням передбачуваного грошового потоку і, з іншого боку, зменшенням катастрофічних втрат. Непередбачувані і великі операційні збитки можуть різко знизити ліквідність банку і привести до банкрутства.

Хоча деякі банки розробили власні системи для управління операційним ризиком, практика показує, що у страхових організацій більше ресурсів і досвіду в цій галузі, які придбані в результаті адміністрування великого портфеля ризиків клієнтів різних сфер діяльності.

Рішення банку про укладення договору страхування операційних ризиків залежить від безлічі факторів, які впливають як на потенційні вигоди, які він отримає, так і на розмір застрахованого ризику.

1. Розмір банку - має великий вплив на рішення про страхування операційних ризиків. У невеликих банків менше капіталу і вільного грошового потоку, і, отже, вони більше уразливі. Часто у них немає коштів, які необхідні для розробки власних систем управління ризиками такої міри складності, щоб вони відповідали моніторингу, проведеного за умовами договору страхування.

2. Тимчасові рамки керівництва / акціонерів. Ступінь, в якій банк може покрити безпосередні витрати по страхової премії, в обмін на вигоду, яка може матеріалізуватися тільки в довгостроковій перспективі, залежить від часового горизонту цілі керівництва або акціонерів.

3. Ставлення зацікавлених сторін до ризику. Точно можна стверджувати, що Ставлення до ризиків груп, зацікавлених в ДІЯЛЬНОСТІ банку, впливає на всю стратегію управління ризику.

4. Рейтинг банку. Чим вище рейтинг, тим менше банк готов інвестувати в страхування, а віддати предпочтение фінансувати збитки Шляхом Залучення кредитів. Однак цю аспект может привести до зниження рейтингу, отже, обмежити можливість фінансування.

5. Вплив страховок на необхідний мінімальний капітал. Регулятори повинні забезпечувати гнучку основу, що дозволяє банкам використовувати страхування в якості ефективного інструменту управління операційними ризиками. Цього можна досягти, якщо страхування операційних ризиків стане обов'язковим.

6. Ставлення банків до страхування ризиків. Укладення договору страхування має бути фактично обгрунтовано. Керівництво банку повинно переконати акціонерів у необхідності укладення договорів страхування операційних ризиків, наполягаючи на тому, що вони являють собою ефективний інструмент моніторингу і контролю.

Традиційний підхід, який використовується в страхуванні, тобто страхування відомих ризиків, вже не відповідає сьгоднішнім реаліям. У банківській системі створюються нові продукти, змінюються технології і активно впроваджуються нові сервіси. Все це призводить до виникнення прогалин в покритті непередбачених операційних ризиків. Щоб уникнути таких ситуацій потрібно конструктивний діалог між представниками банків, страховиків і контролюючих органів. В результаті чітко повинні бути визначені продукти, які потрібні ринку і визначена готовність платити за дані послуги.

Так, на рівні страхового ринку все очевидніше проявляється необхідність стандартизації документації по збитку в разі збитків від операційного ризику. Це зменшить ймовірність виникнення суперечок і стане гарантією (для регулюючих органів і банків) того факту, що доведені збитки будуть покриті відповідно до страхового договору. Це також допоможе розробити

альтернативні продукти для захисту від ризиків для ширшої публіки споживачів. Однак необхідний обережний підхід, оскільки надмірна стандартизація може придушити розвиток продукту і вплинути на ефективне функціонування ринку. Крім того, постійна зміна попиту з боку клієнтів ускладнює створення повністю стандартизованих страхових полісів.

Дослідивши систему управління банківськими ризиками та застосування страхових продуктів для їх мінімізації, можна зробити висновок, що використання страхування надзвичайно важливо для банків, адже кожним видом банківського ризику можливо керувати за допомогою страхових схем. Нові технології, складність управління банком, комп'ютерні злочини, збройні нальоти, зловживання службовців банку, зміна моральних цінностей в суспільстві, неефективне і непередбачуване регулювання з боку держави, виникнення нових видів діяльності та багато іншого породжує необхідність придбання кредитно-фінансовими організаціями страхових полісів, які дозволяють компенсувати втрати від такого роду подій.

Таким чином, в кожному конкретному випадку банку необхідно аналізувати всі можливі методи управління ризиками і знаходити оптимальний і прийнятний для нього спосіб їх мінімізації. При цьому страхування відноситься до одного з найбільш ефективних методів захисту фінансових структур від операційних ризиків, оскільки дозволяє без резервування власних коштів і, відповідно, відволікання їх з обороту отримати надійний страховий захист від непередбачених обставин.

Література

1. Везубова Т. О. Удосконалення системи контролю платоспроможності страхових організацій // Економічні механізми і управлінські технології розвитку промисловості. - 2019. - С.29-33.

2. Understanding a Bank's Operational and Business Risks. URL: <https://marketrealist.com/2019/10/understanding-a-banks-operational-and-business-risks/>. html (дата обращения: 27.10.2020).

Відомості про авторів

Аванесова Ніна Едуардівна Avanesova Nina	доктор економічних наук, професор Харківський національний університет будівництва та архітектури
Аксюта Руслан Віталійович	студент (магістрант) ХНТУСГ імені Петра Василенка
Бага Лілія Григорівна	к.е.н, доцент. ХНАУ ім. В.В. Докучаєва
Бакуменко Оксана Олександрівна	магістрант, Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка, м. Харків
Барабаш Леся Віталіївна	кандидат економічних наук, доцент Уманський національний університет садівництва
Бущук Сергій Юрійович	студент 4 курсу географічного факультету Волинський національний університет імені Лесі Українки
Берлог Владислав Анатолійович	Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
Бену Аліна В'ячеславівна	студентка 2 курсу Університету державної фіскальної служби України, Ірпінь
Богашко Олександр Леонідович	кандидат економічних наук, доцент Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Бригінець Олександр Олексійович	професор, доктор юридичних наук, доцент, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Букін Георгій Вікторович	заступник начальника Управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби в Херсонській області
Варнавська Інна В'ячиславівна	канд.пед.наук, доц. Херсонський ДАЕУ, м. Херсон
Василишин Юлія Валеріївна	студентка кафедри геодезії та землеустрою. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Вербицька Катерина	студентка 2 курсу спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування» магістратури

Збірник тез. Том I

Валентинівна	ДонНУ імені Василя Стуса
Верезубова Татьяна Анатольевна	доктор економічних наук, професор УО «Белорусский государственный экономический университет»
Воронкін І.	здобувач вищої освіти, Навчально-науковий інститут бізнесу та менеджменту Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Гатіна Світлана Григорівна	студентка 2 курсу факультету управління та економіки спеціальності 073 Менеджмент Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Гатченко Катерина Олександрівна	здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Університету державної фіскальної служби України Групи ПБП-19-6к
Галат Лариса Миколаївна	к.е.н., доцент кафедри менеджменту та ІТ Херсонський ДАЕУ, м. Херсон
Галушкіна Анастасія Олександрівна	студентка Азовського морського інституту Національного університету «Одеська морська академія»
Галярник Мирон Васильович	асистент кафедри геодезії та землеустрою; Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ
Гончаренко Марина Василівна	кандидат наук з державного управління, доцент ХарРІ НАДУ при Президентові України
Горова Юлія	магістр Уманського національного університета садівництва, кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Давидюк Віталій Васильович	студент 4 курсу географічного факультету Волинський національний університет імені Лесі Українки
Деркач Оксана Олександрівна	студентка 3 курсу факультету економіки та управління Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
ДідухДідух Сергій	к.е.н., доцент Одеська національна академія харчових технологій

Мирославович	
Довгалець Павло Святославович	аспірант 2 року навчання Київського університету права НАН України
Дорош Любов Ігорівна	асистент кафедри геодезії та землеустрою; Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Дробот Анна Геннадіївна	студентка Чорноморського Національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна
Дячук Дмитро Олегович	слухач IV курсу факультету логістики Національна академія Національної гвардії України, м. Харків
Євченко Олександр Вікторович	кандидат філологічних наук, Житомирський державний університет імені Івана Франка м. Житомир
Євченко Світлана Василівна	головна спеціалістка управління у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради
Ємченко Віра Ігорівна	заступник головного лікаря з медичної частини, КНП «Харківська міська стоматологічна поліклініка № 7» Харківської міської ради, Харків
Єременко Юрій Володимирович	курсант II року навчання факультету логістики Національна академія Національної гвардії України, м.
Жадан Олександр Васильович.	доктор наук з державного управління, професор. Харківський регіональний інститут Національної академії державного управління при Президентові України
Жирна Анастасія	студентка групи ПБТ-сія, 19-8к, ННІ Права, Університету ДФС України
Ільків Євген Юрійович	доцент кафедри геодезії та землеустрою, канд. техн. наук, доцент; Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ
Ісакова Єлизавета Олександрівна	Студентка (магістрантка) ХНТУСГ імені Петра Василенка
Каламан Ольга Борисівна	к.е.н., доцент, Одеська національна академія харчових технологій

Збірник тез. Том I

Капліна Анастасія Іванівна	к.е.н., доцент кафедри менеджменту та інформаційних технологій ДВНЗ «Херсонський державний аграрно-економічний університет»
Керничий О.	студент II (магістерського) рівня Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Ключкович Анатолій Юрійович	доктор політичних наук, доцент доцент кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Конишева Дарина Дмитрівна	студентка Університет державної фіскальної служби України
Коновалов Олексій Львович	старший викладач кафедри публічного правління та адміністрування ХДАУ, кандидат історичних наук
Коноз О.	здобувач вищої освіти, Навчально-науковий інститут бізнесу та менеджменту Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Котельницька А.	студентка I (бакалаврського) рівня вищої освіти, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Краля Вікторія Григорівна	к.е.н., доцент ХНТУСГ імені Петра Василенка
Крамаренко Катерина Миколаївна	к.е.н., доцент Національна академія Національної гвардії України
Круглов Віталій Вікторович	канд. наук з держ. упр. Харківський національний університет будівництва та архітектури
Крюкова Тетяна Олександрівна	здобувач другого (магістерського рівня) ДВНЗ «ХДАУ»
Кузнецова Вікторія Володимирівна	здобувач другого (магістерського) рівня 6 курсу 7 групи Економічного факультету , 015 Професійна освіта (Економіка) Херсонського державного аграрно-економічного університету

Збірник тез. Том I

Лазарєва Олена Володимирівна	д-р екон. наук, доцент, професор Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв
Лахижа Микола Іванович	професор кафедри публічного управління та адміністрування, доктор наук з державного управління, професор, Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України.
Лебедєва Надія Анатоліївна	PhD in cultural studies of the International Open University, старший викладач іноземної мови, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
Лісовська Юлія Петрівна	доцент кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Інституту права, кандидат юридичних наук, Міжрегіональна Академія управління персоналом.
Литвин Наталія Анатоліївна	д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України, Ірпінь
Логвинова Олена Валентинівна	директор, КНП «Міська стоматологічна поліклініка № 7» Харківської міської ради, Харків
Лозинська Тамара Миколаївна	д. держ. упр., професор Полтавський державний аграрний університет
Ляшук Надія Юріївна	студент Університету Державної Фіскальної служби України
Макарчук Вікторія Романівна	студентка 6 курсу ,економічного факультету Херсонський державний аграрно-економічний університет
Макухіна Світлана Володимирівна	ст. викладач Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон
Мартинюк Микита Олександрович	студент групи ПБ17-2 ННІ Права Університету ДФС України
Мельниченко Олександр Анатолійович	доктор наук з державного управління, професор Харківський національний медичний університет
Мельник Олена Петрівна	доцент кафедри фінансового права Університету ДФС України

Збірник тез. Том I

Мілош Діана Вікторівна	аспірант, Білоруський державний економічний університет
Міщенко Артем Анатолійович	здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, курсант Національна академія Національної гвардії України
Монастирський Григорій Леонардович	професор кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу, доктор економічних наук, професор Західноукраїнський національний університет, Тернопіль
Морозов Роман Володимирович	доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту та інформаційних технологій ДВНЗ «Херсонський державний аграрно-економічний університет
Москаленко О.В.	магістр Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Мул Валерія Володимирівна	здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня 3 курс, спеціальність 101 «Екологія» ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
Наконечна Марія Михайлівна	студентка 4 курсу Університет державної фіскальної служби України
Новікова Ольга Володимирівна	студентка 4 курсу бакалаврату Одеська національна академія харчових технологій
Олійник Д.	здобувач вищої освіти. Навчально-науковий інститут бізнесу та менеджменту Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Орловська Ірина Григорівна	доцент кафедри теорії права, міжнародних та політичних відносин, к.ю.н., доцент, Інститут права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», м.Київ
Осіпова Алла Анастасіївна	викладач кафедри економіки Уманський національний університет садівництва, м. Умань
Очередько Олена Олександрівна	старший викладач кафедри «Менеджмент і підприємництво на морському транспорті» Азовського морського інституту
Омельченко С.	студентка I (бакалаврського) рівня вищої освіти Харківський національний технічний університет сільського

Збірник тез. Том I

	господарства імені Петра Василенка
Паульс Наталія Володимирівна	магістрант, Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка
Пасемко Галина Павлівна	доктор наук з державного управління, професор ХНАУ ім. В.В. Докучаєва
Пасічник Олег Володимирович	начальник відділу карантину рослин, Управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби в Херсонській області
Петрова Вікторія Олександрівна	здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, 4 курс Дніпровський державний технічний університет м. Кам'янське (Дніпропетровська область)
Пічура Віталій Іванович	д.с.-г.н., професор ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
Погребський Тарас Георгійович	кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії Волинський національний університет імені Лесі Українки
Подольський Юрій Володимирович	магістрант, Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка
Проценко Наталія Миколаївна	канд. екон. наук, доцент Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
Прямухіної Наталії Валентинівни	доктор економічних наук, доцент Донецький національний університет імені Василя Стуса.
Радіо Михайло Вадимович	аспірант, ПВНЗ “Європейський університет”
Радіонова Людмила Олексіївна	кандидат філософських наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О.М.Бекетова
Сабітова Д.	студентка II (магістерського) рівня вищої освіти Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Сахненко Оксана Іванівна	старший викладач кафедри менеджменту та військового господарства Національна академія Національної гвардії України

Збірник тез. Том I

Семенов Володимир Олександрович	здобувач Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
Семенцова Олена Володимирівна	к.е.н, доцент Український державний університет залізничного транспорту
Середа Тетяна Володимирівна	магістрант, Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка, м. Харків
Сергієнко Юлія Іванівна Serhiienko Yuliia	аспірант кафедри економіки Харківський національний університет будівництва та архітектури
Сидоренко С.	студент II (магістерського) рівня вищої освіти Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Соколович Наталья Александровна	магістрант, УО «Белорусский государственный экономический университет»
Стеценко Ярослав Едуардович	студент Сумський національний аграрний університет
Терещук Софія Вікторівна	студент Університет державної фіскальної служби України
Тращенко Ольга Леонідівна	магістр економічних наук, аспірант Білоруський державний економічний університет
Удовиченко Наталія Миколаївна	кандидат наук з державного управління, доцент Центр інноваційних технологій "Планета стоматології"
Улянич Юлія Василівна.	доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Уманського національного університету садівництва
Філіппов Віталій Сергійович	студент 2 курсу магістратури ДонНУ імені Василя Стуса спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Фітяк Євген Миколайович	здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Університету державної фіскальної служби України
Цимбалюк Галина Юріївна	студентка 2 курсу факультету управління та економіки спеціальності 073 Менеджмент Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький

Збірник тез. Том I

Черевко Олег Анатолійович	студент 1 курсу магістратури спеціальність «Публічне управління та адміністрування» Навчальний інститут менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Черемісін Олександр Вікторович	доктор історичних наук, професор професор кафедри професійної освіти Херсонського державного аграрно-економічного університету
Чернишова Євгенія Олегівна	головний спеціаліст відділу контролю в насінництві та розсадництві Управління фітосанітарної безпеки к.с.-г.н, доцент Головне управління Держпродспоживслужби в Херсонській області, м. Херсон
Чернявська Ірина Михайлівна	доцент кафедри економіки та організації виробництва, к.е.н., доцент Дніпровський державний технічний університет м. Кам'янське (Дніпропетровська область)
Черчик Лариса Миколаївна	Завідувач кафедри менеджменту та адміністрування, доктор економічних наук, професор Волинський національний університет імені Лесі Українки
Шакун В.Ю.	магістр Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Шепель Наталія Григорівна	к.е.н., доцент Дніпровський державний технічний університет
Шершанов Лука Платонович,	студент групи ПБ17-2 ННІ Права Університету ДФС України
Яковчук Альона Віталіївна	студентка 2 курсу ННІ економіки, оподаткування та митної справи

Збірник тез. Том I
Наукове видання

ЗБІРНИК ТЕЗ
IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Публічне управління та адміністрування
у процесах економічних реформ»
з дистанційною участю
ТОМ I

11 листопада 2020 року
(м. Херсон)

*Матеріали збірника подаються в авторській редакції
та друкуються мовою оригіналу*

**Відповідальність за достовірність змісту, фактів, графічних матеріалів
покладається на авторів.**

Наукова редакція – Потравка Л.О., Карташова О.Г.
Відповідальні за випуск – Карташова О.Г.
Технічний редактор – Карташова О.Г.

Умов. друк. арк. 18,94

73006, м. Херсон, вул. Стрітенська, 23,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування
Сайт: www.ksau.kherson.ua
E-mail: office@ksau.kherson.ua